

Mhi questiōis angustia in alio versat cogitandi qd potissimum reue-
rēte vestre offerā: qd alij tuxta id qd sibi cōdeceret et opulēta rex
vires illi ministrat: m̄stiplicia munera vob̄ deferūt. Ego aut̄ ita p̄
me v̄ nō efficere posse sentio. Sz tñ vacu⁹ & munere penit⁹ nō ero:
qz tuxta paupētē viriū mearū & ingenij temnitatē ea q̄ in medi-
tatione sacerdarum scripturarū elaborauit
offerre decerno: que licet non sunt condit
gna prudētie vestre tamē credo nō sūt
vbiq̄ sp̄nēda. Preterito siquidem an-
no transmis̄ vobis tractatū in Danielē
pp̄herā: quē nō solum er dicitis maiorū
q̄ntiā ex nr̄ parvūt̄ sensu cōficerā.
Nūc v̄o q̄r tēpū est illud quo romana
ecclia cōstituit libros legi Machabeo-
rū in ecclia: eorūdē libroy expositionē
quā ante annos aliquot roganib⁹ ami-
cis sensu historico simul & allegorico di-
crauerā: excellentie v̄rē defero: vt si ali
q̄n sensu mysticū i eis vos dinoscere de-
lecteris: habeatis in p̄mptu quo illū expli-
citū iuenire valeatis: nō dico valde di-
serte & oratione rhetorica: s̄ lucido fimo-
ne et catholica fide. Nos qz si qd in p̄di-
cto ope reperiat̄ vobis grati⁹ & rite p̄-
latū: cīr̄ & b̄ deputet̄ a quo ē ō bonū.
Si qd aut̄ min⁹ recet̄ vel incōnētenter
positi vobis ibidē videat̄: iperitie mee
magis deputetis q̄ malicie: q̄ q̄dū in
b̄ corpusculo vifero in xp̄i seruitio p̄ut
possibilitas fuerit laborare cōtendo. Ip-
sius em̄ est misericordie vt q̄ mibi in aio
hoc dedit velle ip̄m me bono ope faciat
cōsumare. De q̄ p̄pheta alt: Prope ē do-
min⁹ oib⁹ iuocatib⁹ se in veritate: t̄ nō
delinquer oēs qui sperant in se. Minini-
tas dñi nostri iesu xp̄i diuinos hic incolu-
mes: & legis del veritatē amātes ad mul-
tox salutē custodiat: & p̄ hui⁹ vite cursū
ad verā & elnā bisitudinē puc̄re cedat.

Item alla epistola Rabani.

Ruerēdissimo & oī charitatis of-
ficio dignissimo Heroldo sacri pa-
latij archidiacono. Raban⁹ viliis
seruorū det seruū in christo salutem.
Memini me in palatio vangioñ. cūlūtā
cōstirūt̄: tecū habere sermonē de emlētā
scripturarū sancrarū: & de difficultate
diuinaꝝ historiarū: i q̄b⁹ nō solum p̄ aliquā
ta loca, p̄ varietatē rex & sūtū, p̄uinciarū
obscur⁹ ē sc̄sus: q̄nēt̄ p̄ tropos figurarū
occult⁹ ē intellect⁹. Et qz codē tpe comē-
tariorū i libros Regi nūp̄ a nob̄ editos
venerabili abbati Huduino tradiderā: tu qdē paruitatem mē
exhortat̄ es quatenus in libros Paral. atq̄ machabeorū cōmē-
tariorū iuvestigia malorū pari studio cōderē: feci q̄tū potul: &
prioris libri expositionē. Ludouico regi editā dedi: sequēt̄ v̄o
tue sanctitati tradendā reseruauit: ve peritio tua non eset vana:
neḡ haberes me suggillādū: quasi tibi rogāti nolle: cōferre:
quod alij gratis cōtulerim: plinde qz iā confectū opus habes
vt̄ere eo sicut decet seruū christi cū cōmūnione multoꝝ: & qd̄ so-
lus iufrueras ad plurimoꝝ vtilitatē puenire facias. De cete-
ro qz volo sāctitati tuā scire: qm̄ ip̄su opus iō p̄m̄ d̄ diuina histo-
ria: p̄t̄m̄ d̄ iosephi iudeoz̄ historiū traditōe: p̄t̄m̄ d̄ aliaꝝ gē-
tū historijs cōtexit: vt qz nō m̄t̄ gēt̄ iudee ac p̄ncipū el⁹: & t̄ ali-
arū gēt̄ iudeoz̄ libro mētio sit: ex m̄stoꝝ libroy collatiōe xi-
tas sacre historie pateat: & sensu narratiōe el⁹ lectori lucidior
fia. Tu v̄o si qd̄ in memorato ope tibi grati⁹ atq̄ vtile iueneris
largitor oī bonox̄ īde grās referas. Si qd̄ īt̄ rep̄hēsible ī eo
ē, p̄sp̄xer⁹ n̄r̄ iſfirmati & iperitie deputes: & ap̄d clementē iudi-
cē vēniā iperitare nob̄ p̄ sacras ōrōnes festives. Sicq̄ optio lar-
gitorū dignū honorē: & fragilli opifici oportūnū cōferes solatiū.
Frānitatē tuā dīna maiestas p̄sp̄l̄ successib⁹ pollēt̄: & eñe be-
atitudinis gaudia p̄merēt̄: oī tpe nr̄i memoriē & fuare dignet̄.

Ea factū est post̄. Initū libri machabeorū si. Ca. I
mile est principio libri ezechielis p̄phete: vbi scriptum
est: Et factū est in tr̄ceelimo anno in quarto mense t̄c.
Unde primū nobis questio oris: cur is q̄ adhuc nihil
dixerat: ita exorsus est dices: Et factū ē post̄ p̄cessit alexāder
L. Et

Postilla Nicolai de lyra super libros Machabeorū
Incipit.

Et factū est. Post historiā Judith q̄tū ad histo-
rias in sacra scriptura nō cōtentas. sequit̄ histo-
ria in libro Machabeorū descripta rōne dicta ī principio li-

plicijs vrgerent̄: nō solum nō fle-
uit: s̄ & gaudēs hortabat̄ ad glo-
riā passiōis. Itē alius plog⁹.
Machabeorū libri licet nō
habeant̄ in canone he-
breorū: tñ ab ecclia inter
diuinorū voluminū annotat̄ hi-
storias. P̄enotat̄ aut̄ gloria inter
hebreorū duces: gentesq̄ psarū:
pugnā quoq̄ sabbatoꝝ & nobi-
les machabeī triumphos: sedus
q̄q̄ amicitiarū cū romanorū du-
cib⁹ atq̄ legationū. **A** Machabeī
septē fratres ab vna matre ma-
chabea noīe geniti: custodientes
legē patris traditionē nō mādu-
cantes carnē porcinā: ob hoc ab
antiocho rege seuissimo in antio-
chia martyrij gloria coronati sūt
cū matre sua atq̄ sepulti cū ma-
gna veneratione ibi quiescunt.

Finit prologus.

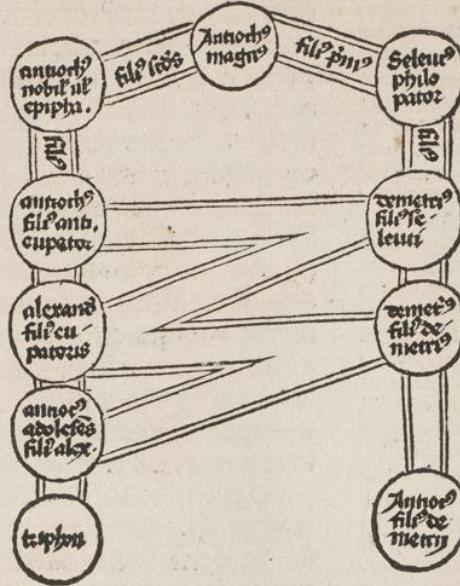
Incipit liber primus Machabeorū q̄ nō sūt in canone. | La. I

Et factū est post̄ p̄cessit alexāder
philippi rex mace-
do qui primus re-
gnauit ī grecia: e/
gressus ī terra ce-
thim: darium regem persaruz et

dē posteritate ī p̄re ad filiū v̄l ad aliū successore p̄z ī līnes
trāuersali ī minio facta. Et ad maiorē enidētā sup̄ quelis
bet successiue regnū obtinētē posui līas alphabeti fm̄. p̄ces
suis ordinē dicti regnū: & qm̄ d̄ līum̄ sacerdotib⁹ ī deoꝝ. I
li. Machab. fit mētio: Jo sc̄iedū q̄ iaduo alexādrī tpe fuit
sacerdos sām⁹: post ei onias sb̄ q̄ ptoleme⁹ sother rex egyp-
ti m̄stos iudeos captiuauit: post ei simō iust⁹: deinde elea-
çar⁹ frat̄ el⁹: deinde onias simōs iusti fili⁹ q̄ v̄lo tūc fuerat
puer: post ei simō fili⁹ el⁹: deinde onias fili⁹ el⁹ tpe antiochi
magni & selencii el⁹ fili⁹: cui⁹ tpe heliodor⁹ ad spoliādā era-
riū ī hieroz̄ fuit missus: & b̄ Onias fm̄ Josephū lib. xij. att̄
q̄rat̄ iudea ca. vij. habuit duos fr̄s. I. Zafonē & Menelau
q̄ successiue lī usurpatiue tenuerūt līum̄ sacerdotiū q̄b⁹ sic
cessit alchim⁹ p̄ istitutiōe violētā antiochi epiphanius q̄n̄
erat d̄ linea sacerdotali lī descendisset ab aarō: vt b̄. i. ca.
vij. & tūc sacerdotiū d̄cūent ad machabeos q̄ antiocho regi
et ei⁹ fact̄: q̄tū poterat resistebāt. Habebāt etiā ibi aliqd̄ u-
ris nā mathathias p̄s̄ eoz̄ defcēderat d̄ illis. xliij. q̄s da-
uid iſtituerat ad deseruēdū tēplo dñi p̄ vices suas. i. Pa-
ral. b̄ q̄ hui⁹ p̄m̄ lib̄ & secūdū machabeorū maiorē auctas
q̄s P̄olepbi cū ab ecclia recepti sunt ad legēdū: ideo nō est
dimittēdus tēp̄. p̄p̄ Josephū b̄ magī ecōverso. Sc̄do v̄o
libro. xliij. ea d̄ exp̄ie q̄ talon fuerit frat̄ v̄nie & q̄ mene-
laus et lysimachus fuerūt fr̄s simōs p̄posuit tēpli, & de tri-
bu beniamin: si & iste simō: vt b̄. i. lib. ca. xij. De alchim⁹
v̄o b̄. i. lib. xliij. q̄ fuerat sām̄ sacerdos tpe antiochi epi-
phanius

Glo.ordi. I Machabeorum La. I Nico.de lyra

Tunc. Et natus sermo coniunctionis est: et scimus quia non coniungitur sermo subsequens nisi sermoni precedenti. Qui igitur nihil dixerat: cur dicit: **E**t factum est: cum non sit sermo cui hoc quod incipit subiungatur. Quia in re intentum est: quia sicut nos corporalia: sic prophete et scriptores diuinorum librorum sensu spiritualia aspiciunt: et illa sunt presentia que nostre igno- ranti absēta videntur. Unde fit ut in mēte pphētarū ita cōiuncta sint exterioribz interiora: qua- tenus simul vtraz videant: simulqz in eis fiat: et intus verbum quod audiunt: et foris quod dicunt. **P**ater igitur causa cur qui nihil dixerat i- choauit dicens: **E**t factum est. Deinde subiungit: Postqz perculit Alexander philippi rex mace- do: qui primus regnauit in grecia: egressus de terra cethim Darii persarū regē et medoz. Ita qz Alexandrum philippi et olympiadis filiū da- riū regem persarum atqz medorū occidisse omni- bus manifestum est. Quod ei daniel in vīsiōne sua qua byrcū caprarū arietem ventilantē corni- bus contrinisse describit: evidenter expressit. **S**ed queritur quomodo dicatur Alexander primus regnasse in grecia cū multi ibidē in diversis locis ante regnasse reperiantur. Multo enim ante argu- uis: authentibus: lacedemonijs: corinthijs et lyddis reges presuerunt: necnō in macedonia: non primus rex alexander esse inuenitur sed vi- cesimus quartus. Primus enim rex macedonius caran⁹ erat: eo tēpore quo hebreorū iudaica- rias qz et oīas rex fuit: et hebreoꝝ israel rex die roboam: latinorū quoqz Procas siluius: et lace demoniōꝝ Calcamenes: corinthiorūqz Alexan- der et atheniensium Thelpicus. Sed ideo prim⁹ regnasse dicitur in grecia Alexander: qz ceteris regibus in singulis partibus antea regnātib⁹: primus ipse et solus in tota grecia regnauit. Nā subuersis thessis: in persas arma corripiens aquid gangi- cum fluum initio certamē darij duces superauit: et ad extremū ipm percussit aritem: et duo eius cornua cōfregit: medos atqz persas: misitqz eum sub pedibus suis: et vīrūqz cornu suo subiunguit iperio. **D**icitur dicit egr- sus de cethim: de ipsa grecia signat. Cethim enī fuit dō po- steris noe: hoc est de filiis iauan: filij iaphet filij noe. **E**t scybi insulaz habuit que nāc dicil Cypris: vt ioseph⁹ testis est: et ab ea omnes iudea et maritima loca cethim he- braice nominantur. Legamus Carrōis de antiquitatib⁹ librorū: et Sisinnij capitōlī: grecū Flegōta: ceteroꝝ eru- ditissimos viros: et videbim⁹ omnes pene insulaz: et toti- us orbis litora et terras mari vicinas: a grecis accolis occupatas: qui ab amano et taurō montibus omnia maritima loca vīqz ad oceānum possidere britanicum. Constituit inquit prella multa: et omnium obti- nuit munitiones: et interfecit reges terre: et accepit spolia multititudinis genti- um et siluit terra in conspectu eius. **I**gitur Alexander magnus (sicut tradunt historie) post darij mortē hircanos ac gromannos subegit. Post hec par- thorū pugnam aggressus est: quos diu renitentes deleuit: ppe modū ante- qz vicit. Inde thraces euertit: aspera pamēos ac sopolos: ceteroꝝ pplos: qz in caucasi radice morabāt subegit: vīde ibi Alexandria sup amē ihanam sti- tuta. Sed humani sanguinis inexaturabilis: siue hostiū siue etiā sociorū recē- tem in sp sitiebat crnoꝝ. Itaqz pertinaci impetu in bella pcurrentes: choroal- mos et acias indomita gente in deditōne accepit. Calisten philosophū sibi apud Aristotelem condiscipulū: cū plurimis alijs principibus cū eū depo- sito salutandi more: vt deū nō adoraret occidit. Post hec indā petit vt ocea- no vltimoꝝ oriente finire imperium. Hisan vībem adiit: dedalos montes re- gnaḡ theophilis regie expgnauit. Que cū se dedisset cōcubitus regnū redemit. Peragrata pdomitāqz alexāder india cū ad sazū mire asperitatis et altitudinis in quo multi pplo loci eo configurant perueniſſet: cognouit her- culem ab impugnatione eiusdē laxi terrenotū prohibitū. Emulatione permo- tus vt herculis acta superaret cum summo labore ac periculo laxo porti: om- nes loci eius gentes in deditōne accepit. Cum poro fortissimo indorū re- ge crucifissum bellū gessit. Postea cum orientales populos singularū p- unciarū non sine cruenta victoria cepisset confensis nauibus: cū oceanī li- tora peragraret ad vībem quandā cui ambira rex p̄erat peruenit. Sed in ex- pugnatione ciuitatis magnā partē exercitus sagite hostiū veneno illiū ami- sit. Ac post herba que per somnum sibi ostensa est in potū saucijs data cū reli- quis subueniret vībē expugnat et cepit. Postqz circuactā ad oceanū et in- dum flumen ingressus babyloniam celeriter rediit: vībē cū exterritarū totius orbis: puinciarū legati expectarent: hoc est carthaginensū: et totū a phrice ci- nitatū: sed et hispanorū: gallorū: sicilijs: sardinorūqz plurime pterea partes italiæ: tantus timor in summo oriente constituti ducis populos vltimi occide- tis innaserat: vt inde peregrinam cerneret toto mundo legationem quo vī- z. crederes p

phanis: elect⁹ fuit idē: eo qz ritu gētillū fue- rat inquinat⁹ quē tñ restituit demerit⁹ seleu- ci: vt habeat ibl: t. vii. ca. pmi libl: t idō b̄z te- p̄tū itēdo exponere libros. **M**achabeorū. **J**ā videt in figura Regū cū suis attinetijs.

Per figurā igitur prepositā patet p̄ces- lus regni syrie Ḡtuz ad prīncipes qui tu- deorum populū affi- terunt. Diuini tamē libri accipienda ē fm- duces qui populū israel liberauerūt. ta- men liber totalis pri- mo ē duas partes di- uiditur fm duos li- bros partiales primū p̄tē et secūdū. **P**rimus autem liber dividit in quatuor p̄tes: qz a primo ponitur libera- tio populi sub mata- tibia. secundo sub iu- da. iii. ca. t̄to sub io- natha. ix. ca. quarto sub simone. xii. **P**ri- ma in duas: quia p̄- mo ponitur detectio populi et templi facta p̄ antiochū epiphā- nem. secōdū defensio fa- cta p̄ matathiam: ca- sequenti. **P**rima ad- bui in tres fm tripli- cem percussionem p̄ antiochum faciā. p̄l- ma facta fuit per ipz personaliter. secūda per eius ducem. que ponitur ibi: **E**t post duos annos. tercīa p̄ eius nuncios et scri- pturā. ibi: **E**t sc̄p̄t̄. **C**irca primū pri- mo describitur affi- gentis origo. secūdo

afflictionis occasio. ibi: **I**n diebus illis. ter- tio afflictionis tempus et ordo. ibi: **E**t p̄pa- ratū est. quarto m̄ltiple afflictōꝝ oppressio. ibi: **E**t cōuerrit. **C**irca primū dicitur: **E**t fa- ctū est postqz perculit aleāder. s. magnus. **b** Philippi regis macedo qui primus re- gnauit in grecia. s. tota. nam in macedonia qz est quedam pars grecie prius regnauerat pa- ter eius et plures alii. sed iste fuit primus mo- narcha non solum grecie: sed etiam totū ori- entis: propter quod ab eo incipit regnū gre- corū. **c** Darii regem persarū. iste da- riū b̄z hebreos fuit filius. Assueri et Hester regine: sicut dictum est in principio libri He- ster et Dan. ix. et pluribus alijs locis. fin ali- os vero historiographos fuit alius Darius qui postea regnauit per longum tempus. **d** Constituit p̄lia mul. cōtra regna resi- stentia sibi. **e** **E**t obtinu. om. sibi resistentiū. **f** Munitiōes. i. castra et fortalia et bōa ī eis reposita. **g** **E**t p̄tālīt et cō. habitabilē ex pte- oriētis. **h** **E**t siluit ter tē. qz nullū an debat sibi resistere verbo vī facto. **i** **E**t cōgrega- uit vir. tē. hoc ponit ad r̄ndendū tacite q̄stio- ni qz posset queri: **Q**uō fecit tāta cū parvū ef- set regnū macedonie: et r̄ndeſ qz cōgregauit si- bi exercitū valde forē: nō solū de macedonia s̄ etiā de alijs locis et bellatores vndeūqz si- bi libenter adhērebant. nā in victorijs nō re- tiebat sibi nisi bonū honorabile p̄cedēt ali- is bonū vīle ex sua liberalitate.

qq. **E**t factū

Slo.ordi. I Machabeorum. La. I Nico.de lyra

Bcrederes puenisse rumore, vnde bene scriptū est: *Et siluit terra in cōspectu ei⁹: qz null⁹ ei rebellare audebat.* a *Et p⁹ hec decidit t̄z. Venientis vbiqz gētib⁹ vndiqz thesauros ⁊ opes ea rū alexander abstulit.* Usq; eo mortuo satellites atqz milites el⁹ ppter op⁹ magnitudinē qz cōgregatas habebat ac potētiam regni ab inuicē dissentientib⁹ nō pom peius trogus eius⁹ breniato iusti⁹ in libris historiaz suaz ostendit: scribentes qz defūcto Alexander: in thesauris eius qmunginta milia talēta auri reperta sunt: ⁊ in annū vērīgal tributo tricena milia. *Deniqz Alexāder inter pericula p̄lōz dei nutu sua tuus ad extremū cuz in babylone vrbe moraretur p insidias suorū interfec⁹ est: ⁊ maxime factioe antipatris du cis eius: qui per cassandrum filium suum eū veneno extinxit: sicut p̄dictus pompe⁹ trog⁹ narrat dices.* *Quia cū babylōne reuerēt̄s: multis dieb⁹ otio datis intermissū olim puiutū solerter alexander institueret: totusqz in leticiam effusus: cū diet noctē pugillē iunxisset: recentē tā a cōiūno medicis thessalus instaurata cōmessatiō et ipz ac sodales eius invitauit: vbi accepto poculo: media portō repēte velut te lo cōfīxus īgemuit: elatusqz a quinto semianinis ita cruciatus est vt ferruz in remedia posceret: tactuz bonituz velut vulnera idoleseret. Neuerū autē insidie fuerūt. *Nā memorat⁹ antipater cū charissimos amicos suos interfectos videret ab Alexander: sebz magnis rebus in grecia geltis nō taz gratū apud regē qz inuidiosū esse: a matre quoqz ei⁹ olympia de varijs se criminib⁹ verat⁹: ad occupādū regē cassandrū filii dato veneno suboznat: qz cū fratrib⁹ philippo ⁊ iolla ministrare regi solebat: cui⁹ venenū tāta vis fuit vt nō ere: nō ferro: nō testa cōtinereb⁹: nec aliter ferri nisi in vngula equi potuerit: p̄monito filio ne alij qz thessalo et fratribus crederet. Hac igit̄ cā apd thessalū paratu repetitū puiutū est: philippus et iollas p̄gustare ac tēptare potū regis soliti: in aqua friida venenū habuerūt: quā p̄gustata la potionē supmisserūt. Quarta die alexāder indubitatā mortē letiēt agnoscere se fatū dom⁹ maiori suoy ait: *Nā plerosqz ea cīdarū intra tricesi mū annū defūctos.* Cumultuantes deinde milites insidiqz p̄ire regē suspicātes ipē sedauit: eosqz oēs cū plāt⁹ in editissi mū locū vbiqz esset: ad cōspectu suū admisit oculādāqz dextera: rā suā flentib⁹ porrexit. *Cū lachrymarem oēs: ipē vlo sine lachrymis tñ: verū sine vlo tristioris mēt⁹ argumento fuit: vt qz dā ipariēt⁹ dolētes cōsolat⁹ sit: qb⁹ mādata ad parētes eom̄ dedit: adeo sicut in hoste: ita ⁊ in morte inuitus ei anim⁹ fuit. Cū deficerēt̄ amici viderēt̄: querūt̄ quē imperij faciat here dē: *Nādīte: Dignissimū: Cāta illi magnitudo animi fuit: vt cū hercule filii et fratre arideū cū roxāne vroxē p̄gmatē relinq⁹ ret: oblit⁹ necessitudinū dignissimū nūcupauit heredē: prolsus quasi nephās eset viro fortitālū qz virū fortē succedere: aut tanti regni opes alijs qz pbatis relinq⁹: hac voce veluti bellū cū inter amicos ceciniseret: aut malū discordie missiseret: ita oēs i emulatiō cōsurgūt̄: ⁊ ambitiōe vulgi tacitū sermonē ⁊ fauē militū querūt̄. Sexta die p̄clusa voce exemptū digitō anulū pdice tradidit. Que res gliscēt̄ amicosqz diffisionē sedauit. Nā ⁊ si nō voce nūcupatus est heres. Indicio tñ elect⁹ videbatur. Necessest̄ alexāder mēsevno ⁊ annos tres: ⁊ tricesimo nat⁹. Hec aut̄ qz in historia machabeorū regni alexandri mēt⁹ ēfa cra. Ideo ex libris gentiliū interpositū: vt lector agnosceret: nō frustra virtutē alexandri enarrari: sed magnanimitate atqz actiōne ipm̄ esse precipū. Qz aut̄ alexander dicit̄ diuīsiss regnū suū cū adhuc viueret pueris suis qui secū erant a iuuētute nutriti: nō tā ipse hoc diuīs: qz illis diuīdēdū reliquit. Igit̄ alexander p. r̄. annos tremēt̄ sub se orbē oppressit: principes vero ei⁹. r̄. annis dñati sūt: ⁊ velut optimā predā a magno leone, p̄strata audī dīscerpere catulizqz ipos in rīxam irritatos prede emulatiōe fregerūt. Itaqz Ptolemeo priuō egypt⁹ ⁊ a p̄bice arabicqz ps̄ ſore puenit. Cōfinē huic, pūncie syriā lao medon mythelene⁹ ciliciā: philorat̄ cl̄ filio ⁊ illirios accipiūt̄: medie maior acropat⁹; minorā alceta qdīce p̄ponit. Sulania gens****

gēs syno phrygia maior antigono philippi filio assignat: *Uti ⁊ paphlāna learchus: cariā cassander: lidyā menāder sortiū: leonato mīo: phrygia euēr.* Thracia ⁊ rōgōes pōtici marū lysimaco: cappadocia cū paphlagonia eumeni dat: sūm⁹ ca stroz tribunat̄ seleuco antiochi filio cessit. Stipatorib⁹ reḡ satellitib⁹ casander fili⁹ antipatris p̄ficit. In bactriana vltiore ⁊ inde regionib⁹ prefecti piores qui sub aleandro esse ceperunt permanerunt. Heres ter duos amnes bydaspe ⁊ in diū thāxiles habebat incolonias i in dis conditas phyton agenoris filius mitti, p̄pamēnos fines caucasi mōris orphaches accipit̄: aracusi gedrosi⁹ fibunt decernunt̄: daicas ⁊ argeos staranor bactrianos amynta sortiūt̄. Sagilianos: syche⁹: nicanor: patos: philippus: hircāos: frataferne armenos: neoptole: persas: pentestes bābylonios: artous pelasgos: archelaus mesopotamia⁹ adepti sūt. *S* t̄ inter cetera hec regna q̄ttuor tñ emēbāt: hoc est egypti qd̄ tenebat ptolemeus lagis fili⁹: macedonū qd̄ philip⁹: p̄pus qz aride⁹ frater alexandri polle⁹: dit: syrie ⁊ bābylonis qd̄ seleue⁹ nichaz: sibi vēdicauit: asie qd̄ tenuit antigonus: sicut in visiōe Daniellis p̄mon Dea. 8. 8. stratū est: q̄ fracto vno cornu maiore in capite hirci illi⁹ insignis: ora sint p̄ eo q̄ttor cornua minora. vñ sequit̄: b Et obtinuerūt pueri eius ⁊ regnū vñusquisqz i loco suo: ⁊ im̄ posuerunt sibi oēs diademata p⁹ mortē ei⁹: ⁊ filii eoz post eos an̄nis mult̄: ⁊ multiplicata sūt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccati antiochus illustris fili⁹ antiochi regis qui fuerat rome obkes: ⁊ regnauit in anno cētesimo tricesimo septimo regni grecorūz

ripuerunt: ⁊ multis atqz grauitbus p̄lijs dilaniauerūt: sicut i historiis gentiū copiosissime scriptū inuenit̄. Sed ex his plurimis omisissi scriptor p̄sentis historie ad antiochium epiphānem peruenit: qui plurima in iudeos commisit. Sit ma-

Nico.de lyra

a Et facti sunt illi in tributū. ad sui exercit⁹ suffentamēt̄. b Et post hec decidit in lectū. eruditine valida. c Et cognouit qz moreret̄. haberet̄ enī de hoc rñū ab arborib⁹ soli ⁊ lune p̄screrat a quibus questarūt̄ si deuicto orbe terrarū rediret ad matrē suā ⁊ sozores charissimas: ⁊ responsū est qz nō: qz cito esset moriturus. d Et vocauit pueros suos nobiles. i. socios familiares. nullus enī de filiis suis si tñ aliquis habuit legi⁹ p̄ eū regnasse. e Et multiplicata sūt mālā i terra: qz regnū syrie et regnū egypti ab alexandro descēdēt̄ aflixerūt populū israel colentē dñm: ⁊ qz p̄missa dicta sūt vt ad antiochū illustrē denēiret̄. io subdit̄: f Et exiit ex eis. s. a regibus syrie: vt patet in figura supra posita. g Radix p̄cati. nā ex eo pullulauerūt plura mala qz ex alijs p̄cedētibus b Antiochus illustris. i. p̄clarus seu nobilis: ⁊ signat idē qz epiphanes. qd̄ est nomē grecū ⁊ dicit̄ ab epi qd̄ est. s. t phanes apparitio: quasi super alios eminentis vel apparenſ. i Filius antiochī. magni. k Qui fuerat rome obses. nā antiochus magnus pater eius per romāos fuit repressus ab infestatiōe vīcinaz sibi gētū romanis federatarū: ⁊ ad maiō securitatē accepert̄ obſidē filii suū iuntorem: qui audita morte sui patris ⁊ inertia scelēt̄ sui fratrib⁹ de rome clam recessit ⁊ in syriā vēniēt̄ aliquas ciuitates maritimās habuit ⁊ tandem regnū. ideo subdit̄: l Et regnauit in anno cxxvij. regni grecorūz: qd̄ incepit ab alexandro magno vt dictū est. s. dicunt tñ aliqz qz hec numeratio īcipit a primo anno seleuci à immediate successit alexandro magno in syria: s. hoc nō vide tur bene dicūt̄: quia hic t. j. vi. ca. ⁊ Daf. viii. Alexander dicit̄ primus in regno grecorūz: nec obstat qz ipsi p̄ tēpora regū intermediorū numerant. cxxvij. annos a primo anno seleuci vīt̄ ad primū annū antiochi epiphanis: qz idē ann⁹ dicit̄ ultimus regis precedentis: ⁊ prim⁹ immediate sequentis: ⁊ sic bis cōputatur. antiochus aut̄ epiphanes fuit non⁹ ab alexandro magno: ⁊ sic p̄ talē cōputationē vñ⁹ ānt̄ bis cōputat̄ ha ben⁹ nouē annī min⁹ fm̄ veritātē qz fuit̄ de tpe alexandri magni post qz regnauit in tota grecia. duodeci aut̄ anni qd̄ dīc̄ regnasse īcipiūt̄ a tpe qz post patrē immediate regnauit in mātē donis tñ: ⁊ sic regnū grecie īchoqdū est ab eo.

In die.

Blo.ordi. I Machabeorum La. I Nico.de lyra

Sic mala: et locū sanctū polluit ac legē prohibuit. De quo sequit: Primus itaq post alexandru magnū regnauit in syria seleucus cognomēto nichanor annis triginta duob⁹. Secundus antioch⁹ q̄ vocabat sother annis decē et nouē. Tertius antiochus q̄ vocabatur rheos: annis quindecim. Quartus seleucus q̄ cognominat⁹ gallericus filius antiochi: annis viginti.

Quintus seleucus ceraunus fili⁹ seleuci gallerici: annis tribus. Sextus antioch⁹ magnus: quē scriptura antiochi illustris hic dicit patrē esse qui frat̄ erat seleuci et rānni: et filius seleuci gallerici regnauit annis triginta sex. Septimus seleucus q̄ philopator nominat⁹ est annis duodeci. Post quē antiochus epiphantes q̄ et preclarus sive nobilis dicitur: frater seleuci philopator: et filius antiochi magni: annis vndeclī. De quo modo scriptura narrat q̄ ex eis exierit radix peccatrix. antiochus illustris filius antiochi regis qui fuerat rome obsec. Qui merito radix peccatrix dicitur: qz stirps inutilis ad peccata pelliuit et impietate erat p̄p̄tissimus: sub quo legis dei p̄secutio: et machabeoꝝ bella narrantur. Colligitur enī omne tps regni grecorꝝ a primo anno seleuci nichanoris vloꝝ ad initium regni antiochi epiphanis anni centū triginta septē.

In diebus illis exierunt et. Preca ac romana narrat historia q̄ antiochus epiphantes cōtra ptolemeū philometorē: cleopatre sororis sive filium: cuius ipse auunculus erat: dolos cōstruxit: vt euz regno egypti priuaret. Et euz post mortē cleopatre alanius eunuchus nutriti⁹ philometoris et leneus egyptum regerent: et repe terent syriā quā antiochus fraude occupauerat: ortus est inter auunculus et puerū ptolemeū premū. Cunq̄ inter pelusium et montem caspion commississent vicii sūt duces ptolemei. Porro antiochus par ens puerū et amicitias simulans ascen dit memphis: et ibi ex more egypti regnū accipiens: pueris rebus prouiderere dicens cū modico populo omnē egyptus subiugauit: et abundantes atq̄ vberimas ingressus est ciuitates: fecitq̄ q̄ non fecerant patres eius: et patres patrum illius: sic in Daniele de eo scriptū est. Nullus enim in regno syrie ita vastauit egyptum nec omnes dinitias eorum dissipauit: et tam callidus fuit vt prudentes cogitationes eoz qui duces pueri erāt sua fraude subueteret. Et conuerit antiochus et. Consequenter autē de eodem rege in predictis historijs narratur q̄ postq̄ reuersus est expulsus ab egyptijs venisse eum in iudeam: hoc est aduersus testamentum sanctum: et spoliasse templū et aurum tulisse cōplurimū positoꝝ in arce presidio macedonum reuersum in terrā suā: et post biennium rursus contra ptolemeū exercitum congregatae ad austrum. cunq̄ duo fratres ptolemei cleopatre filii: quorum annulus erat antiochus: obſiderentur alexandrie: legatos venisse: et manus: quorum unus marcus publicus leninas cū eū stante innens in litora: et senatus cōsultū dedisset quā p̄cipiebatur ab amicis populi romani recedere: et suo imperio contentum esse: et ille respondens ad amicorum consilium detulisset: orbez dicit⁹ fecisse manus in arenis baculo quem tenebat manu: et circūscriptissime regem atq̄ dirissē. Senatus et populus romanus precipiunt vt in isto loco respondeas quid cōsiliū geras. Quib⁹ dictis ille perterrit⁹ ait: Si hoc placet senatui et populo romano recessendū est hinc: atq̄ ista statim mouit exercitum. His p̄sentanea Joseph⁹ scripsit: q̄ reuersus ppter romanorum timorē ab egypto rex antiochus ad blosolymā duxerit exercitū: quo perueniens anno ccliii. post regnū primi seleuci: cētesima quāquagēima tertia olimpiade die. xx. et. iiiij. mensis caslei: quē macedones appelleon nominant: ceperit eaz si ne cōflictione culuspiam aperientibus eis portas his qui volūta et eius consentiebant: ingressusq̄ ciuitatē hierosolymorꝝ multos ī termit sibi cōtraria sapientes: necnō etiā eos q̄ portā aperientes ciuitatē ei tradiderunt: ppter tēpli dinitias interfecit: multisq; auferebant ab eo pecunias ad antiochis reuersus sit. Postq̄ aut̄ spolia uit tēplū ita vt vasa dei et lucernas aureas asportaret: et arā aureā

a. In diebus illis. Posita origine p̄secutoris. hic p̄fir p̄nitit occasio p̄secutiois q̄ p̄cessit ex malitia aliquorū de populo israel. ideo dicit: In diebus illis eruerūt ex israel filii iniqui. nō solū in sc̄ipis formalit̄ s̄ etiā in alijs effecti ue. ideo subdis: b. Et suaserunt multis dicētes: eamus et disponamus testamentū. i. fed' so c. Lū gentib⁹. incircū cōsis et idolatri. nos eis cōformādo. et subdis raeſo: d. Quia ex quo recessim⁹ ab eis inuenerūt nos multa mala. istud dictū videbat habe re colozē: qz ante captiuitatē babylonica populū israel multū declivit ad idolatriā: vt patet. iij. et. iiiij.

Reg. et tū habuit reges potētes. i. ā samaria et hierusalē. Post reditū vero captiuitatē babylōice vloꝝ ad hoc tps ad idolatriā nō declinauerat et tamē regē nō habuerat et subtributo regū alloīū seruiebat. Sed isti tacebāt illō exq̄ p̄suasio tal⁹ erat iniqua. s. ppter idolatriā regum israel et iuda et subditox suox dicta regna suerāt destruta et reges isrl et iuda cū suis populis captiuati.

e. Et bonus vīsus est sermo ī oculū. l. In diebus illis respiciebant cōstum ad illud quod p̄ponebāt: et nō cōstū ad illō: qd̄ tacebat. f. Et destinauerūt. i. firmis ordinauerūt. g. Aliq̄ de populo. i. pauci respectu alioꝝ.

b. Et abierunt ad regē. i. antiochū idolatrā. i. At dedit illis potestatē vt facerēt iusticiā gentiū. i. ve fī ritū incircūcisoꝝ viuerēt: et ad h̄ alios libere possent inducere. l.

k. Et edificauerūt gymnasīū: id est scholaz in qua docerent et addiscerent leges et statuta cōstitūtū: et dicuntur gymnasīū. nā in schola disputat vñus cōtra altū sicut in gymnasīo exercentur homines ad luctā corporalem. l. Et iūcti sūt natiōib⁹. cōformādo se eis in vita et morib⁹. m. Et fece. sibi p̄p̄. dimitteō filios suos incircūcisos. n. Et venūtati sūt. i. totaliter dediti. o. Ut facerent malū. sicut de achab. s. iij. Reg. xxj. eo q̄ venūdat⁹ sis vt facere malū in aspectu dñi. p. Et paratū est. Dic cōsequēter ponit afflictiois tps et ordo. nā eā fecit antiochus in egressu de egypto. Ad cuius intellectū sciendū q̄ sic dixi sup Paf. x. antiochus magnū ad cōfederationē ipsi⁹ cū regē egypti et ecōuerso dedit filiū suā cleopatram ptolemeo epiphant ex qd̄ naꝝ fuit ptolemeo⁹ philometor. Igif mortuo ptolemeo epiphane antiochus illustris rex syrie accepit aliquas ciuitates regni egypti regno suo. p̄p̄nq̄ q̄s tutor nepotis sui qui puer adhuc erat: quas cum duces egypti repeterent pro puerō ipse noller reddere: motum fuit bellū iter ipsos et antiochū: in quo deuicti fuerūt duces egypti: et p̄ cōsequētē ptolemeo⁹ philometor cū eis qui erat adhuc multū iuuenis: et egypto spoliata antioch⁹ venit in hierusalē vbi fecit multa mala: vt habet in p̄seqn̄ti. In hac autē pte describit bellū dicū. cū dicit: Et pa. ē re. in conspectu antiochī. i. regnū egypti modo iā dico: et patet littera paucis exceptis. q. In multitudine graui. s. ad sustinendū. r. In currib⁹. in quibus p̄gnabant reges antiqui⁹. s. Elephants. porcantiibus castra lignea in. quib⁹ erant homines armati desig. p̄sūcītes iacula. t. Et equitib⁹. circa elephantes ordinatis ne occiderent ab aduersarijs. v. Et copiosa nauis multitudine. in. inuadēs egypti per terrā et p̄ mare. x. Et conuer tit. Dic cōsequēter ponit iudeoꝝ multiplex oppressio. cū dicit: Et conuerit antiochus iter suū. y. Postq̄ per cōlisse egypti⁹ modo dico. z. In cētesimo et quadrage simo et ter. an. i. regnī grecorꝝ. et p̄sequētē anno sexto regis antiochī: vt patet ex p̄dictis. a. Et ascēdit ad isrl. t. quia parata erat ad faciendum mala.

qq. 2. Et ita.

Glo.ordi. I Machabeorum La. I

Nico.delyra

Gloria mensa et sacrarii nego de vels abstinuerit; quod ex byssio et coco erant: expauriens autem et thesauros nihil penitus derelinques: ad maximum iudeos lucrum apter hec vsg p duxerit. nam et quotidianas imolationes quas deo finis leges offerebat celebrare prohibuit. Predans autem tota cunctate quosdam interfecit: alios captiuos cum vroribus et filiis deduxit: ita ut numerus multitudinis captiuorum vsg decem milia existere vide

Dystice autem antiochus hic qui intravit in terram sanctam cum superbia: et deuastauit templum: et locum sanctum polluit superstitutione gentili: typum tener antichristi: qui contra ecclesiam Christi crudeliter bellum gerit: et animas credentium querere templum dei sicut errore suo polluere contempsit. De quo in Danie prophetia sub figura istius antiochi ita scripta est: *Cor ei aduersus testametum sanctum: et faciet ac reuertetur: et indignabit contra testamen tum sanctuarium: et faciet ac reuertetur: et cogitabit aduersus eos qui dereliquerunt testamentum et brachia ex eo stabunt et polluent sanctuarium fortitudinis: et auferet iuge sacrificium quod hostiam laudis christi dei filio offerre in ecclesia: exhibebit abominationem desolationis in desolacione: et impij in testamento simulantur fraudulenter. populus autem sciens deum suum obtinebit et faciet relqua.* Nulli dubium est quin hec que sub antiocho epiphane in imagine precesserit: hoc est ut rex sceleratissimum persecutus sit populus dei: scientiam prefiguraret antichristi: quod christi populus persequetur: qui indignabit contra testametum dei: et cogitabit aduersus illos quos vult legem dei relinquere: polluentes sanctuarium dei. homines videlicet ad imaginem dei creatos diversis virtutis corrupcione auferer iuge sacrificium quod hostiam laudis christi dei filio offerre in ecclesia: exhibebit abominationem desolationis in loco sancto statuerit: quando diuinum cultum a christianis sibi extorquet exhibebit: ut in templo dei sedes ostendatur et tanquam ipse sit deus. Unde multi nostros putant ob scientie et turpitudinis magnitudinem Domicianum sive Heronem anti-christum fore. Sed licet ipsi antichristi fuerit Christus ad eum corpus pertinet: et membra ipsius sunt: et ipse omnium iniquorum caput ultra fine mundi venturum est: quod iuxta veritatem sententiam erit tribulatio talis qualis non fuit ab initio mundi usque modo nec nisi postea. Nec iuxta Iohannis vocem antichristi iam multi sunt: quod membra sua idem maligni hostis iam mysteriis operatis iniquitatis per hereticos videlicet scismatis atque paganos: et seducit multos: tunc etiam si fieri potest ipse secundum electos: quod solus satanas de carcere suo: et totum furorem suum Christum per christicos perfundit. Tollit ergo antiochus de hierusalem altare aureum: quando eos qui perfectiores esse videbantur: et propopuli statu non mediocriter dominum exorare: suauem malum euellit de ecclesia. Tollit et candelabrum luminis et universa eius quando eos qui predicationis officio fungabantur: et veluti lumina per diversas species dignitatis in populo dei lucere debuerunt: sicut per metum sive per cupiditatem terrenam de ordine suo precipitauit. Tollit ergo mensam positionis ac vasam eius: quando scripturas sacras cum inquit interpretatione confundere per hereticos satagit: et eos qui in meditatione legis dei velut vasam mente deit: ac psonis positionis commanere videbant: astutia nequicere sue corrupcionem in errorum seducere ostendit. Uelut quoque et coronas et ornamenti aurei quod in facie templi erat: idem antiquus hostis tollit et communis omnia: quod littera legis dei in qua sapientia diuina ac mysteria celestia latet: et ubi corona perpetue mercedis et boni laborum: et precepta dei seruantibus in regno celesti ac claritate perpetua percipienda promittit: per tristis sententias ac sensu depravato in alienum intellectum perturbantibus suis sibi obedientes hoc modo decipit. Nam aurum argentum et thesauros occultos: nihil aliud intelligo quam eloqui venustatem ac sensu puritatem cum thesauro virtutum quod locis cultis cordis apud fidèles collocant. Nec omnia diabolus de regno Christi auferre molitur: cum possessorum eorum his spoliatis in baratu sive pditionis secundum trahere conatur: hic quotidie planct et gemit in ecclesia nascit: cum per casum primo et per copiosum et ceteris fidelium non mediocriter confortat. Unde sequitur: **a** Et fecit cedem regnum. Omnis dignitas et omnis etas atque omnis sexus dolet tumultuante persecutores: quod nulla psona immunis est a persecutione: gemit quiescit et per se in tranquillitate detimento quod etiam de fide cadentium dano. Quia sicut Paulus ait Sollicita sunt in Christi corpe per se inuicem membra: et si patitur unum membrum: copiamque omnia membra: Unde et idem Apelles contra eos scribens qui vanam gloriam amabat: enumeratis laboribus suis quos ipse corporaliter suscepit. subiicit dices: Preter ea quod intrinsecus sunt in instantia mea quotidiana sollicitudo omnium ecclesiastarum. Quis infirmatur et ego non infirmor: et quis si gloriar oportet quod infirmatur: mee sunt gloria labores. Et alibi: *Vaudete (ait) cum gaudentibus: alleluia cum sanctis: id est in uincere sentientes: et huius consentientes.* **b** Et post duos annos regnum superius supra et antiocum teneret typum antichristi: similiter idem pditionis filius hoc in loco princeps tributorum accipit per quod pceptus huic mundi et rector tenebatur haec diabolus ad hoc incitat ut ciuitatis inde: hoc enim ecclesiis Christi tributum peccatorum sibi soluere exigat: tunc hoc non vbiq; vim agendo psecutionem expostular: sed aliquando tormentis: aliquando blandimentis: aliquando ministris et apta scientia: aliqui autem fraude et dolo. Unus scriptum est: Locutus est adeos habita pacifica in dolo. Sed quod crediderit ei subiectum pditione pparat. Agit enim in idem hostem nephastum dissimilatum

1. Cor. 12. d
2. Cor. 11. 6
Ro. 12. d

a Et intravit in sanctificationem: in templum quod iam diu erat per sororab vel et socios eius redificatum. **b** Cum superbia tractas contempsibiliter vasa sacra. ideo subdividit: **c** Et accepit altare aureum: in quem cremabat thymiam ad honorem diuinum.

d Et candela labrum lumen: et uersa vasa et in mense ppositiois: et libatoria et phialas et mortaria aurea: et velum et coronas: et ornamen tum aureum quod in facie templi est. **e** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **f** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **g** Et factus est platus magnus in Israele et omni loco eius. **h** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **i** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **j** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **k** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **l** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **m** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **n** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **o** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **p** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **q** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **r** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **s** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **t** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **u** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **v** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **w** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **x** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **y** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **z** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **aa** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **bb** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **cc** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **dd** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ee** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ff** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **gg** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **hh** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ii** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **jj** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **kk** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ll** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **mm** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **nn** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **oo** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **pp** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **qq** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **rr** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ss** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **tt** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **uu** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **vv** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ww** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **xx** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **yy** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **zz** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **aa** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **bb** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **cc** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **dd** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ee** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ff** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **gg** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **hh** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ii** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **jj** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **kk** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ll** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **mm** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **nn** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **oo** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **pp** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **qq** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **rr** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ss** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **tt** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **uu** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **vv** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ww** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **xx** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **yy** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **zz** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **aa** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **bb** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **cc** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **dd** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ee** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ff** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **gg** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **hh** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ii** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **jj** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **kk** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ll** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **mm** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **nn** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **oo** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **pp** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **qq** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **rr** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ss** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **tt** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **uu** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **vv** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ww** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **xx** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **yy** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **zz** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **aa** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **bb** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **cc** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **dd** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ee** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ff** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **gg** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **hh** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ii** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **jj** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **kk** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ll** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **mm** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **nn** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **oo** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **pp** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **qq** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **rr** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ss** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **tt** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **uu** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **vv** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ww** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **xx** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **yy** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **zz** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **aa** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **bb** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **cc** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **dd** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ee** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ff** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **gg** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **hh** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ii** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **jj** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **kk** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ll** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **mm** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **nn** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **oo** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **pp** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **qq** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **rr** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ss** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **tt** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **uu** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **vv** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ww** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **xx** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **yy** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **zz** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **aa** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **bb** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **cc** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **dd** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ee** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ff** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **gg** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **hh** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ii** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **jj** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **kk** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ll** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **mm** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **nn** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **oo** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **pp** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **qq** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **rr** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ss** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **tt** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **uu** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **vv** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ww** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **xx** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **yy** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **zz** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **aa** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **bb** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **cc** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **dd** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ee** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **ff** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **gg** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **hh** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **ii** Et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. **jj** Et accepit argetum et aurum et vasorum recipiencia: et accepit thesauros occultos quos iuuenit: et sublati obiit abiit in terra sua. **kk** Et fecit cedem homin

Slo.ordi.

I Machabaeorum La. I

I Nico.de lyra

Grossissimus suasu maligno: et signis atq; pdigjis me-
daciib; vt eu homines deū esse credat: et diuinū cul-
tu illi exhibebat. **Q**ui ergosibi credit̄ hos: iā
spiritualiter occidit. **Q**ui aut̄ resistit corporali cru-
ciatu eos affligit. **U**nde enuit q; cū magno dolo
re mentis legendū est vt p̄d̄ populu multum ex
israel: cū plurimos de christiana religione in apo-
stasiā conuertit. **A**ccipit spolia ciuitatis cū orna-
menta ecclie tollit. **S**uccedit̄ eam igne cū psecu-
tione deuastat: destruit domos ei⁹ et muroi in cir-
cūtu cū plebes credēt̄ dissipat: ac defensores eo-
rū: hoc est doctores enecat captiuasq; dicit mul-
ieres et natos: et pecora: qr illi q; mollicē animi ha-
bent et pueri sunt sensib;: ac carnalib; desiderijs
seruētes more brutorū animaliū yinūt: captiuita-
ti ac laqueo antiqui hostis marie patet. **D**e uasta-
tis ecclieis xp̄i et disp̄is p̄ter psecutionē mini-
stris ipsius: hosti maligno in loco eoꝝ arcē impie-
tatis erigere: blasphemos cultores substituere
molitur: quaten⁹ si possibile sit per prauos homi-
nes nomē christianū qđ solū in orbe p̄ualuit fūdi-
tus deleaf: et diaboli volūtas in pollutione idolo-
rū et multiplicitate peccatorū expleat. **U**n sequit̄:
a **E**t effuderūt t̄c. **I**git̄ habitatores hierlm̄ fugi-
unt qñ psecutioē feruēt̄ ali⁹ corporalit̄ fugiūt̄ vt
nō sc̄a daliçentur: ali⁹ mente fugiunt̄ et scandalum
gratia in animabus suis patiunt̄: alij sylos ad mor-
te in cōfessioē xp̄i psecuerat: et liberi psecutoꝝ ma-
nib; in celos effugiat̄ vt remunerēt̄: fit̄s terra sā-
eta habitatio exteroꝝ: qđ mēbris xp̄i p̄ martyriū
coronādis in toto mundo multiplicat̄ numer⁹ pse-
cutorū: dies festi ei⁹ uertut̄ in luctū: qñ rit̄ cele-
berrim⁹ religiōis christiane nō permittit̄ habere
sui fulgoris ornati: et sabata ei⁹ in opprobriū:
cū spes quā habēt̄ in futura animaz requie abo-
lef: vel ab hoste elidit̄ fidelium. **S**ecundūm gl̄iam ei⁹
multiplicata est ignominia ei⁹. **F**edat enī gl̄ia ec-
clesie infidelium ignominia: qñ iniūcio dominan-
te gloria celestium sacramentoꝝ et honestas diu-
norū officiorū imp̄ijs blasphemantib; maximum
sultum opprobriū. **b** **E**t scriptis t̄c. **S**criptura
et ep̄la spiritualis antiochii philosophi sunt gen-
tilium: et hereticī atq; scismatī christianoꝝ q; ve-
ritatē legis xp̄i atq; statū catholice fidei subuerte-
re cupiūt̄: qđ dolor est cult̄ diuin⁹ et religio chri-
stiana: sed quo magis per errore studēt̄ sibi homi-
nes adunare: eto magis faciūt̄ illos ab iniūcio dis-
cordare: qr nec ipsi inter se inuicem concordant̄: sed
varijs sectis dissentientes discrepant̄: et ideo min⁹
se obsequētes: et in uinitate cōsociare p̄ualent. **I**n-
ter superbos enī (scriptura teste) semp iurgia sūt.
Dat. 12. b **E**t iuxta veritatis sententiā: **O**mne regnū in se di-
uisū desolabit̄: et dominus sup̄ domū cadet. **M**an-
dāt̄ libri et ep̄stole antiochii in hierusalem et in ci-
uitatibus iude vt sequant̄ leges gentium terre: et
desinant holocausta et sacrificia: et placationes fa-
cere in tēplo dei: qr maxima cura maximūq; studi-
um est hereticis atq; pagani vt in eccliesia christi
cultum diuinū seu ſfundant̄: seu penit̄ extinguit̄:
ne sinceritas recte fidei que per dilectionē opera-
tur in ara cordis credentis gratū holocaustū deo
offerat: nec sacrificia mystica corporis et sanguinis do-
mini cū ſacra fidelit̄ oratione atq; placationē bo-
norū actuā in vero tēplo dei omnī creatoris: et bo-
norū largitorū dignē et xhibeant̄: p̄bident celebra-
re ſabbatū: quia negant in celeſti regno sanctarū
requiē futurā esse aīaz. **I**ubēt edificari aras et tē-
pla et idola: qr mentes fidelit̄ malignoꝝ spiritu-
num cupiunt efficerē vasa: immolari carnes ſuillas
et pecora communia: hoc est immundum ducere
vitaz: et brutorum animalium more in luxuria: at
q; cōcupiſcentijs carnis conuertari: relinque-
re filios ſuos incircuſtos: hoc ē nulla custodia:
nulla cōtinētia: nullaq; discretionē: cogitatiōes:
ſermones atq; opa tēperare: ita vt obliniscant̄ le-
gē diuinā: et immuēt iustificatiōes dei in diuersoꝝ
rū ſcelez facturā. **E**t hec oīā n̄ ſolū ſimonū ſuafū:
ſetīā diuersaz penaz fieri cogūt̄ tormento. **U**n ſe-
quit̄

et muros eius in circuitu: et ca-
ptiuas duxerunt mulieres et na-
tos et pecora possederunt. Et
edificauerunt ciuitatem dauid mu-
ro magno et firmo: et turribus fir-
mis: et facta est illis in arcem. Et
posuerunt illic gemitum peccatricem vi-
ros iniquos: et qualuerunt in ea.
Et posuerunt armata escas: et co-
gregauerunt spolia hierusalem: et
repositorum illic et facti sunt in la-
queum magnum. Et factum est hoc
ad isidias scificationem: et in dia-
bolum malum in israel. Et effudenter sa-
guinem innocentium circum circuitum sa-
ctificationis: et contaminauerunt
sanctificationem. Et fugerunt
habitatores hierusalem pro-
pter eos: et facta est habitatio
exterorum: et facta est extera se-
mini suo: et nati ei reliquerunt
eam. Sanctificatio eius deso-
lata est sicut solitudo: et dies fe-
sti eius conuersi sunt in luctu.
Sabbata eius in opprobriu:
honores eius in nihilum. Secundum i-
gloriam eius multiplicata est k
ignominia eius: et sublimitas
eius conuersa est in luctu. Et 14
scripsit rex antiochus omni re-
gno suo: ut esset omnis popu-
lus unus. Et reliquerunt ynni quisq[ue] legem suam: et consense-
runt omnes gentes km verbu-
regis antiochi. Et multi ex isra-
el consenserunt ei: et sacrificau-
erunt idolis: et coquinare
runt sabbatum. Et misit rex an-
tiochus libros per manus nu-
ciorum in hierusalem: et in om-
nes ciuitates iudee ut sequerentur
leges gentium terrae: et pro-
hiberent holocausta et sacri-
ficia et placationes fieri in tem-
plo dei: et prohiberent celebra-
ri sabbatum: et dies solennes. y
Et iussit coquinari sancta: et
sanctum populuz israel. Et ius-
sit edificari aras et templa et
idola: et immolari carnes suil-
las et pecora communia et re-
liquere filios suos incircumi-
los: et coquinari animas eo-
rum in omnibus immundici-
is et abominationibus: ita ut obli-
uiscerent legem: et imitaret oes

ibi tueri. a Et mu. ei⁹ faci
endo ibi multas aperturas per
quas equez et pedites multi
possent credi libere si iudet
vellent in aliquo rebellare.
b Et edi. cl. dauid. i. arcē si
on. c Et facta est illis i ar
cē. i. in fortaliciū cōtra ciuita
tis populum. ideo subdit⁹ po
stea: d Et facti sunt in la
magnum. ad capienda ciues et
spoliandū. e Et factū est b
ad in. sanctificatiōt. i. loco tē
pli ne cult⁹ diuinus ibi posset
exerceri. nā de arce poterant
super deū colētes lacula. pū
cerē: eo q̄ erat. ppe tēplū.
f Et in dia. malū: als ma
gnū. hoīes enī pessimi dicūt
diaboli p̄ quādā sūtitudinē:
et accipit hic singulare. p̄ plu
rali. diabolū. i. diabolos.
g Et facta est habitatione ex
teroꝝ. i. extraneoꝝ. h Sā
ctificatio ei⁹ desolata ē sicut
solitudo. in loco enī tēpli cre
uerūt arbusta: vt dicit. j. iiii.
ca. i Scđm glām el⁹. tem
pore Salomōis. k Multi
plicata est ignominia el⁹. tem
pore antiochi illustr⁹. l Et
scriptis rex. Hic p̄ sūr describit
psecutio regis antiochi p̄ nū
cios et scripturā in q̄ pmo p̄cē
pit legē mosacā aboleri. idō
dicit: Et scriptis rex p̄ decre
tū firmū. m Ut eēt oīs po
regni sui. n Un⁹. i. vni⁹ le
gis et ritus. o Et reliqūt
vnusquisq; gētiliū alii ritus
habentū q̄ antioch⁹. p Et
multi ex israel ḥsenserūt ei. a
liqui timore: aliqui fauore.
q Et misit rex antioch⁹ li
bros. i. epistolas decretū suū
continentes. r Ut seque
rentur leges gētiū. idolatra
rum. s Et prohiberet hō
locausta. que totaliter incen
deabant ad honoꝝ diuinū.
t Et sacrificia. p̄ peccat⁹ ob
lata. v Et placā. tē. i. sa
crificia pacifica. de q̄ habe
tur in Lenīc. x Et phi.
cele. sabbatū. p̄ bñficio crea
tionis omnīū. y Et dies
soleennes. vt p̄fase penteco
stes et huiusmodi. z Et ins
tit coinqinari sancta. i. tem
pli loca. a Et sanctum po
pulum israel. qui dicitur san
ctus: quia p̄ ceteris popul
erat ad diuinū cultū deputa
tus: vnde et res inanimate
que diuino cultui deputant⁹
dicuntur sancte: vt vestes et
vasa et similia. b Et peco
ra communia. l. simmunda.
qm̄ legē moysi. c Et coin
quinari alias eoꝝ in omnib⁹
mundicis. i. cibis lege. phi
bitis. d Et abominationib⁹
bus. i. idolatrijs que abomi
nationes dicūt in veterite
stamento. e Ita vt obliui
serent legē. p̄ s̄uerudinē le
gi strarlam. f Et immu
ret oīs iustificatio. dei. i. ob
qq 3 latiōes

Slo. ordi.

I. **Wachabevorunt** **Sa.**

I. **Blo.ordi.**

¶ quicq; a Et quicunq; t. Incādescit crudelitas qn̄ feruet i
pietas: sevit immanitas qn̄ estuat cupiditas: o mut regno suo
antiochus p scripturas indicit tormenta t more ingerere cul
torib; dei. Sic t antichrist⁹ q ministros suos scelestissimos va
ria exquirit penarū genera: qtn⁹ christicolas a statu religiōis
scellissime euellat cōterat atq; dispdat.

b **D**ie quinta tē. **P**ensis casleu idē
est apud grecos qui apō latinos dicit
december. **I**n hui⁹ mēs die q̄ntade
cima āno. cclvi. regni grecor⁹ qđ a pri
mo anno seleuci cōputare incipiūt. an
tiochus epiphæs abominādū idolu
desolatiōis in tēplo statuit dei: hoc est
simulacru Iouis olimpi. p̄ncipal⁹ au
tē sui anno. viij. quo videlicet anno in
samaria sup verticē moti garigim: **I**o
uis pegrini siue hospitalis delubri e
discavit t̄pīs samaritanis (vt idē face
ret) p̄ eplam p̄cātib⁹ sicut Joseph⁹
stis est. **H**z legim⁹ i cuāgelo hz Mat
theū: saluatorē discipul⁹ interrogatib⁹
de signo aduen⁹ sui ⁊ cōsumatiōe se /

Dat. 14 b the cuius latus de dicipul interrogari debet signo aduenit sui et columnam seculi inter alia respondisse. **Cum ergo** deritis desolationis abominationemque **Dan.** 9 g dicta est a **Daniele**, ppba stante in lo-

Dan. 9. 8. dicitur etiam a **P**aniele, propheta Iudean in loco sancto (qui legit intelligat) quoniam ad intelligentiam procamur: mysticū modū stratus esse quod dictū est. **S**criptū est autem **P**aniele hoc modo. Et in medio hebdomadis auferet sacrificium meū et libamina: et in templo desolationū abominatio erit usque ad consummationē temporis: et consummatio dabit super solitudinem. **T**erces loquitur: **P**er hō in iudicium.

2. Lcf. 2. b nē. **D**e hoc Applus loquit: **P**er hō inq
tatis aduersarius eleuantur sit contra
omne quod dicitur de te & colligitur ut aude
at stare in templo dei & ostendere quod ipse
dōs sit: cuius aduentus finis operationem
satiane destruet eos: & ad solitudinem
rediget qui se suscepit. **N**ōt autem sum
plicis aut de antichristo accipit aut de
imagine cesarū quā pilat posuit in tem
plo: aut de Adriani equestri statua: q
in ipso sancto sancto & loco vsq; in pse
te die stetit. Abominatio quoq; bz ve
ritatē scripturarū idolum nūcupat: & id
circo addidit defolatio quod in defolato te
ple atq; deserto idolum posuit sit. **S**ta
tuto autem idolo celi in templo dei per vniū
fas ciuitates iudee ministri regis negant
simi edificant aras in circuitu & an tenu
as domorum & in plateis incēdunt thura
& sacrificant: quod regnante in mundo anti
christo: atq; pupillatores eius & oēs iniq; re
lecto & ho vniū dei cultu & spreta dei do
mo q; est sc̄a ecclia: cōfusa mēte: turba
toq; ordine in diversis locis variōis
errori et multipliciū scelerū demoniū
funesta deferent sacrificia. **L**et bñ dñs q

uniuersa deferent sacrificia. **A**t bin de op
In cir cūtū edificauerūt aras: q̄ simplicitate & itat' relictā erro
neas impicitat sequunt searas. In circūtū cī (vt psalmista te
staf) oēs impij ambulat: t̄ aī ianuas ediculoy: atq̄ in plateis
incendūt thura t sacrificat q̄ introire ad altare dei. ibidēq̄ in
censū pure orōn̄s deo inferre nō merent: sed in lata ac spacio/
sa vla q̄ ducit ad mortē actus suos ac verba secū hosti deserūt
maligno. **A**t libros inquit legis dei cōbūsserūt igni scidentes
eos: libros dei scidūt cōburūtq̄ igni: q̄ p̄ cupiditatis ignē legl
dei sinceritatē: heretica prauitata rectitudis sue statu discin
dere cupiunt. sanctosq̄ p̄dicatores q̄b thesaur⁹ testamētorūz
dei cōmēdat⁹: t̄ malicie sue mucrone trucidare gestūt. Quid
p̄ vicenariū numer⁹ t̄ q̄ntū nisi illi designant q̄ q̄nq̄ sēlib⁹ cor
poris carnalib⁹ desideris ipliciti: legi dei q̄ in duob⁹ testamē
tis t̄ in duob⁹ p̄ceptis dilectione videlicet dei t̄ p̄imi p̄stat: cō/
traria faciunt ac sapiunt. Agint ergo t̄ q̄nq̄ q̄nq̄ numero in
semeti p̄so multiplicato cōficiunt. Heritoq̄ hic numer⁹ deser
torib⁹ legis dei cōparat: q̄ p̄ vnūq̄eū sēlib⁹ corporis: b̄ e p̄ vitū:
auditū: gustū: odoratū: tactū p̄cepit diuinis q̄ in p̄tate encho
p̄scrip̄ta sunt aduersant. t̄ ideo dicitur q̄ sacrificauerūt sup er
aram

a iustificatiōes dei. **E**t q̄cūq; nō fe-
cissent fm v̄bū regis ātiochi : mo-
rerent. **S**cđm oia v̄ba hec scripsit
om̄i regno suo : t̄ p̄posuit p̄ncipes
pplo q̄ hec fieri cogerēt. **E**t iussēt
ciuitatib; iude sacrificare : t̄ con-
gregati sunt multi de populo ad
eos q̄ dereliq̄rant legez dñi : et fe-
cerūt mala sup terrā : et effugaue-
runt pp̄lm istl' in abditis t̄ in ab-
b sconditis fugitiuorum locis. **D**ie b
quintadecima mēsis casleu q̄nto
et quadragesimo t̄ cētesimo āno
edificauit rex antiochus ab om̄i /
nādum idoluꝝ desolatiōis sup al-
tare dei : t̄ p̄ vniuersas ciuitates
iude ī circūitu edificauerūt aras :
et an̄ ianuas domoz : t̄ plateis
incendebāt thura t̄ sacrificabāt.
Et libros legis dei cōbusserunt
igni scindentes eos : t̄ apud quē-
cūq; inueniebant libri testamēti
dñi : t̄ q̄cunq; obseruabat legem s
dñi fm edictum regis trucidabāt
eum. In virtute sua faciebāt hec
populo israel : q̄ inueniebātur in
omni mēse in ciuitatib;. **E**t q̄nta
t̄ vicesima die mēsis sacrificabāt i
sup aram q̄ erat contra altare. **E**t
mulieres q̄ circuncidebant filios
suos trucidabant fm iussum
regl antiochi : t̄ suspendebāt pue-
ros a ceruicibus p̄ vniuersas do-
mos eoz : t̄ eos q̄ circunciderant
eos trucidabāt. **E**t multi de po-
pulo israel diffinierunt ap̄d se : vt nō

arā q̄ erat cōtra altare: qz in altare impletatis qd subib⁹ ere
rerat cōtra altare fidei catholice: omnes iniqui actū ac ver-
borum suo z diabolo infausta immolat sacrificia. e Et mu-
lieres tē. **P**ater histozie sensus qui exponit tormenta q̄ p̄secu-
tores nephandi: z tunc in veteri testamento: et nūc simili in-

Et q̄cūq; nō fe-
ris ātiochi: mo-
bba hēc scripsit
xposuit p̄ncipes
gerēt. **E**t iuslēt
trificare: t con-
i de populo ad
legez dñi: et fe-
rā: et effugae/
bditis t in ab-
rum locis. **D**ie
sis casleu q̄nto
et c̄ctesimo āno
ochus abomi-
olatiōis sup al-
fersas ciuitates
icauerūt aras:
ox: t plateis
t sacrificabāt.

Et multi tē. Nulla psecutio nulla
q̄ tribulatio sanctos dei q̄ p̄ destinati
sunt et vocati fm̄ p̄scientiā dei patris
a fide xp̄i vnq̄ euellere potuit: s̄ i ve
ritate persistentes: nec idolatrica man
ducabant: nec immundicia peccatorū
coquinari consentiebant: nec etiam
legem dei sanctam heretica pravitate
infringere atq̄ corrupere patiebāt: s̄
magis eligebat pro nomine christi mo
ri q̄ contentiri impietati. Unde qui,
dam illozum hac confidientia frē ad
discipulos scribens ita testatus est di
cens: **L**ertissime enī qr̄ neq̄ mors: ne
q̄ vita: neq̄ angel⁹: neq̄ principatus
neq̄ instālia: neq̄ futura: neq̄ virt⁹:
neq̄ altitudo: neq̄ profundū: neq̄ crea
tura alia poterit nos separare a cha
ritate dei qui est i christo ieu dñs no
stro. **S**ed que cōsolatio laboratib⁹ ser
uis dei missa sit videam⁹. **I**n die

Nico. de lyra
lationes et sacrificia quod offerebant deo
celi. cetera patent visq; ibi: a Et es-
fugauerunt po. Isrl̄ ī ab. qr nolētes ido-
latrare refugiebant occulite ad speluncas montium: ut habeat. f.
sequeuti ca. Icō p̄cepit idolatriā. pfister. ideo dī: b Die qn-
tadecima mēlis casleu. i. decēbris: vt dicūt aliq; sz meli? vide
tur qd correspōdet nouembri. nā apud hebreos est tertii a se/
primo mēle cōputato vtrōq; qd septim⁹ correspōdet septēbris no-
stro. aliquando tñ. p parte cōcurrerūt cū octobri nostro: t p cō/
sequēs casleu similis cū decēbris. rō hui⁹ ē: qr in dei faciliū mē-
les p lunationes: sicut pleni⁹ declarauit H̄n. viij. t Ero. xii.
c Quinto et quadragesimo et cētesimo anno. s. regni greco/
rum. d Edificauit. i. statui fecit. e Abominandū ido-
lum. s. Iouis olimpij. f Desolationis. qr erat signū delola-
tiōis tēpli. tertio p̄cepit legē mosaicā destruī. ideo dīcīt: Et li-
bros legis dei cōbussert tē. quarto p̄cepit oēs legis obserua/
tores trucidari. ideo dīcīt: g Et quicūq; obseruabat legē
dīi tē. t patet littera visq; ibi: h Et quinta et vicecima die
mensis casleu. i Sacrificabat sup arā qd erat contra alta/
re. s. dei sup qd erat idolū positū: t sic ara in qua sacrificabat
idola erat posita ḥtra altare dei. k Et suspēdebat pueros
a cer. i. p colla funib⁹ in pta cervicēs traſcētib⁹. cetera patēt.
In dīch.

Nico. de lyra

lationes & sacrificia q̄ offerebant deo
celi. cetera patent vñq̄ ibit: a Et es-
fugauerūt po. isrl̄ i ab. qr nolētes ido-

culce ad spelucas montium: ut habeat. j.
et idolatria pfilter. ideo dicitur: b **Die** quod
i. decembri: ut dicunt aliqui: sed melius vide
embri. nam apud hebreos est tertius ales-
troque à septimo correspodet septembri no-
parte cocurrerit cu octobri nostro: t pro cō-
d decembri. t rō huius est: quod iudei faciunt mē-
pleni declarauit **Gen.** vii. t **Ero.** xii.
agesimo t certesimo anno. sed regni grecō-
i. statui fecit. e **Abominandū ido-**
f **Defolatiōnis.** quod erat signum defola-
t legē mosaicā destrui. ideo dicitur: **Et li-**
t ter. quarto precepit oēs legis obserua-
cīs: g **Et** quicūs obseruabat legē
ipsque ibi: b **Et** quinta t vicefima die
sacrificabat sup arā quod erat contra alta-
plū positiū: t sic ara in qua sacrificabat
altare dei. k **Et** suspecebāt pueros
uxta cervlices traſcētibus: cetera patet.
In dīchibus

I Machabeorum La. II Moraliter.

Moraliter. ^t Factū est post h̄ p̄cussit La. I qui largissimus fuit et de terre principib⁹ triūphauit. **Wysti** ce significari potest dñs noster iesus xp̄s q̄ ex libertate maria nō solū sua sed etiā seip̄ nobis donauit: et de p̄ncipib⁹ t̄ d̄ po testab⁹ malignis poteret triūphauit. **Colos. ii.** Expoliās p̄n cipatus et potestates traduxit fidenter. palā triūphās illos in semetip̄o. ^{b†} Decidit in lectū. assumens nostre passibili tatis defectū. ^{c†} Et cognouit qr̄ moreretur. nā ante mortes suam pluries p̄dixit et voluntarie suscepit. ^{d†} Et vocauit pu eros suos nobiles. s. apostolos q̄ licet de humili plebe fuerunt p̄geniti: tamen fuerunt nobiles virtute: et sp̄llanceti carisma tibus adornati. de qua nobilitate dicit: Nobilitas sola est ani mū que moribus ornat. ^t Qui secū erant nutriti. pabulo verbi diuini. ^t Et diuīs illis regnū suū dū adhuc viueret. nam imminentia sua passione dixit eis **Luc. xxii.** Ego dispono vobis sicut dispositus mihi pater meus regnum. Itē sup illud: **Et diuīs illis regnū suū.** dicit glosa. i. diuidendū tradidit. Et hoc modo potest exponi de ecclesia militante que frequenter dicitur christi regnū. cuius ordinationem et distinctionem per diuersos stat⁹ et dioceses xp̄s apostolis et eorū successorib⁹ com misit. ^t Et obtinuerunt pueri ei⁹ regnū vnuſquisq; in loco suo. nā quilibet regimē spirituale accepit in sorte sua. ^t Et imposuerunt sibi omnes diademata t̄c. s. diademata martyrii et doctrine. ^t Et filii eorū post eos. qr̄ post apostolos fuerūt multi episcopi qui sunt successores apostolorū qui meruerunt diademata martyrum et doctorum. ^t Annis multis. b dicitur quia postea p̄ longum tempus paulatue refriguit charitas in ministris ecclesiæ int̄tūtū q̄ multi sunt magis intenti p̄ pis et carnalitatib⁹ q̄ defensioni sue gregis et doctrine. iō sub ditur: ^{e†} Et multiplicata sūt mala in terra. t. in pp̄lis et su periorib⁹ malis exemplis. **Bredo.** in pasto. **Cū pastor p̄ abrupta gradis:** cōsequēs ē vt ad p̄cipitū grec sequat̄. ^{f†} Et exiit ex eis radix peccati antiochus. i. prelatus cupid⁹ et supb⁹. nā cu piditas est radix omnū malorū vt dicit. **J. Timoth. vi. t Ac. x.** Initū omnis peccati est superbia. **Et radix ista mulētū** diabolo. p̄curāte germinauit in ecclesia. ^t Illustris tales eni qr̄ p̄mouentur ad ecclesiæ dignitates licet sūt de līmo genere t̄ reputari volunt nobiles et illustris. **Ber.** sup missus ē. Aldeas plerosq; i. ecclesiæ dei de ignobilib⁹ nobiles: de paupi bus diuites factos. subite intumescere: p̄stine abiectionis obliuisci. genus quoq; suū erubescere et infimos dēsignari parētes. ^t In diebus illis exierūt ex israel filii iniqui t̄c. israel interptatur videns dñm. ideo q̄ istos significant mali religio si q̄ p̄ vita cōceptuū ēsse debēt inclusi: sed discurrere querūt. et dissolueſt scelarib⁹ familiaritate p̄iūgi: t̄ p̄ cōsequēs in morib⁹ deformari: sicut dicit p̄s. xv. **Et cōm̄ ixti sūt int̄ gētes et didicereſt opa eorū et seruerūt sculptilib⁹ eorū et factū est illis i. scandalū.** ideo sequit̄. ^t Et recesserūt a teſtāmē. sā. i. a religiōis voto. ^t At veniūdati sūt t̄c. i. totalis dedit. **Un. dī Aug.** Si c̄ nō inueni meliores illis q̄ in monasteriis p̄fuerūt: ita nō inueni dexteriores illis q̄ in eis defecerūt. ^{p†} Et paratū est regnū in conspectu antiochi t̄c. sicut dictum est per antiochum signi

ficatur prelatus cupidus et superbus: et iam intantuz aliqui sunt cupidi et superbi q̄ volunt tenere plures ecclias. ideo subditur: ^t Ut regnaret super duo regna. vnde contin gunt contentiones et p̄elia. ^t At conuertit antiochus. se quitur: ^t Et ascendit ad israel t̄c. per quod significatur clauſtrum religionis ut dicū est. **Dicit aut Grego. Homel. x.** Certe iniquop̄ omnū diabolus caput est: propter quod caput est iniqui prelati. t̄ ideo de uno fit transit⁹ ad aliu. p̄p̄ cōnexiōne eorum. **Ideo** antiochus qui prius significauit p̄ latum iniquum: hic significare potest diabolum qui ascendit ad israel subuertendo statum religiosum. ideo sequitur: ^{a†} At accepit altare aureum. in quo cremebat incensu: ideo significat orationem deuotā. sicut dicit p̄s. cxl. **Dirigatur oratio mea** sicut incensum in conspectu tuo. que multū est diminuta in locis religiosorum. ^{d†} Et candelabrum lumi nis. Per quod significatur sacre scripture studium. sicut di p̄s. cxviii. **Lucerna** pedibus meis verbum tuum: et lumen se mitis meis. quod est multum diminutum in religione et qua si ablatum. nam multi libentius student iura cluſia et aliqui philosophica et aliqui curiosa et inutilia: et quod deteri⁹ est su perficiōſia. ^{f†} Et mensa propositionis. in qua ponebātur panes. ideo significat celebrationem missæ in qua consecrat̄ur panis vite. hec autē est ablata pro magna parte: qr̄ sacer dotes religiosi solebant celebrare quasi quotidie: nunc autē multi celebrant valde raro et sine debita preparatione. ^{g†} Et libatoria et phylas t̄c. per ista significātur illa que valent ad tria p̄dicta. s. orationem: sacre scripture lectionem: et missæ celebrationem. ^t At accepit argenteum. locutionis mundi. **P̄s. xi.** **Loquia domini eloquia casta argenti igne** examinatum. ^t Et aurum. charitatis fraterne. que tanq; aurum est preciosior inter virtutes ad p̄tinuum. ^t **Occul** tos thesauros. s. penitentes occulte et oratiōis p̄mitte. ista nā q̄ nititur diabolus a religiosis auferre et abstulit p̄ magna parte. ^{o†} Et ingemuerunt prīncipes et seniores. nā valētes yiri qui viderunt in religione sua feruorem deuotionis et modo vident tempon relaxatiōis: moleste ferūt in cordib⁹ suis. ^{q†} Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum. per istum principem tributorum significat prin ceps p̄ prelatus qui studet vi vel fraude rapere bona subdi torum. et iste mittitur a diabolo qui dicitur rex sup omnes filios supbie: qr̄ promouet vel instituit ipso p̄curante. et ad b subditur deſtructio cult⁹ diuini et pacis populi sicut describitur hic diffuse. ^{s†} Et scriptis rex antiochus omni regno suo vt esset populū vnius t̄c. **Ita** diaboli scriptura est in fi deliū et heretico p̄uersa o doctrina: q̄ si q̄s imbuīt de populo diaboli efficitur: et ad hoc diuine legis deſtructio sequitur et eius obſeruatores miserabiliter affliguntur. ^{d†} **Edifica**uit anti. t̄c. p̄ q̄ significat p̄lat⁹ abomīabil⁹ p̄p̄ defecū sciet vite q̄ diaboli. p̄curatiōe p̄oīt sup eccliam dei. de q̄ dī **Jach.** xj. **Pastor** t̄ id. dī. gre. iō. dr̄ idolū d̄solatiōis. nā p̄ cū de solat̄ ecclia in sp̄ualib⁹ et tp̄alib⁹ bōis. et huic idolo sacrificat sustinētes eū et ministrat̄ sibi in opib⁹ malis: et q̄ renūt sacrificare occidūt: qr̄ bōa de qb⁹ debēt viuē vi et fraude rapiūt.

Glo.ordi.

In diebus illis. In li. **La. II** bro Danielis (vbi hui⁹ loci mētio sub enigmate facta ē) ita scri ptum reperitur: **Et impī in testamen tuū simulabunt fraudulenter.** **Popul⁹** autem sciens deum suum obtinebit et faciet: et docti in populo docebunt plurimos: et ruent in gladio et in flamma: et in captiuitate et in rapina dierū: cūq; corruerint subleuabunt auxilio paru lo: et applicabuntur eis plurimi paru dulenter: et de eruditis ruent: vt cōſtētur et elegantur et dealbētur usq; ad tē pus prefinitū: qr̄ adhuc aliud t̄p̄s erit. **Quanta** iudei ab antiocho passi sunt: presens historia machabeorum refert: et triumphi eorū testimonio sūt: q̄ p̄ custodia legis dei flāmas et gladios et seruitū ac rapias et penas vltimas sustinuerunt: que futura sub antichristo nemo est qui dubiter: multis resistentibus potentie eius: et in diversa fugientibus: que hebrei in ultima euersione templi: que sub vespasia no et tito accidit: interpretant̄ fuisse de populo plurimos qui scirent deū suū: et pro custodia legis interficiuntur. **Cūq; corruerūt** (inquit) subleuabunt auxilio paulo: et applicabūt eis pluri

māducārēt imūda: et elegerūt magis mori q̄s cib̄ coiqnari imūdis. **Et** noluerūt ifrigē legē dei sc̄tāz et trucidati sūt. **Et** facta ē ira magna sup pp̄lm valde. **La. II**

Tra diebus illis surrexit mathathias fili⁹ iohā nis fili⁹ simōis sacerdos ex fili⁹ ioarim ab hierusalem.

Nico. de lyra

In diebus illis. **Posi La. II** ta deictiōe pp̄l p̄ antiochū e. piphanē. hic q̄n ponit aliquis ei⁹ reuelatio per mathathias. vbi p̄mo ponit audacia celat̄. sc̄do cōſtātia tolerant̄. ibi: **Et** exclamauit. tertio p̄ui dētia moritēs. ibi: **Et** appropiquaue rūt. **Circa** p̄mū p̄mo ponit plāct⁹ bu militariis. sc̄do ausus p̄fessionis. ibi: **Et** venerūt illuc. tertio cel⁹ emulatio nis. ibi: **Et** vi cessauit. **Circa** p̄mū premittitur mathathias genus. cū dr̄: **In** diebus illis surrexit mathathias filius iohannis et eius officium. cū dr̄

b Sacerdos ex fili⁹ ioarim. iste fuit unus de vigintiqt̄uor sacerdotibus quos instituit dauid ad augmentationē diuini cultus. i. **Paralip. xxiij.** et dicunt aliqui q̄ iste vocatur ibi ioachim qui habuit sortē. xxi. videtur t̄n mibi q̄ melius dicit ibi ioarib⁹ qui habuit sortē primam. nomina enim hebrei frequenter mutantur in vltia littera sicut et latina. et hoc patet ex hoc qd̄. j. xiiij. ca. dr̄ q̄ mathathias fuerit ex fili⁹ ioarib⁹ qd̄ idem nōmē est qd̄ ioarib⁹. **c** Ab hierim. istd referēt ad il qd̄. s. p̄ol. **Surrexit**. nā inde recessit p̄p̄ tēpli cōtamiatōes. qq 4 **At p̄se**

Grimi fraudulenter: et de eruditis ruet ut cōfūent et eliganter et dealbenſ vlos ad prefinitū tps: qz adhuc aliud tps erit. **D**arum aurilium mathathiam historialē significat. dico modin: q aduersū duces antiochi rebellauit: et cultū veri dei seruare conatur est. **D**arum autē cōfūlū inde vocat: qz nō longo tpe post in chotā defensionē vñit: h̄ vno euoluto anno defunct⁹ ē. Et postea iudas filius qui vocabat machabeus pugnās cecidit: et ceteri fratres ei⁹ aduersario rū fraude decepti sunt. **M**ystice autē mathathias dominū saluatorē significat: qui princeps est populi dei: et defensor electo: qz iudā enī filii pugnat p domo isrl: defendit sacerdotiū dei ac legē diuinā. **I**nterprāt̄ autē mathathias donū dei: cui⁹ nominis arcanū ipsius incarnationis nobis patefecit sacramētū. **A**nde et ipse ait in euāgelio: **Job. 3.6** Sic enī deus dilexit mundū: vt filium suū vniq̄ntū daret: vt oīs q̄ credit in eū nō peat h̄ habecaritā eternā. Qui enī dat⁹ a deo ē: pfecto dei donum ē. **H**ec de incarnatione ipsi⁹ tñ dicari sūt. ceteri de diuinitate ei⁹: quā equal est patri et spūlētō: sūl cū p̄rē et spūlētō ipaz disp̄lationē facere credit op̄oz. **S**ic et spūlētō donū dei legif. **S**z tñ cū p̄rē et filio vñ⁹ de⁹ credit atq̄ adorat. **A**ñ in euāgelio: et missus legit et spōte venisse: vt est illud dñicū. **R**ogabo patre et aliu paraclytum dabit vobis. **Ibidē. 15.5** Et itē: sūl autē venerit inq̄t paraclytus q̄ ego mittā vobis a prescriptū veritatis q̄ a p̄rē pcedit: ille testi moniū phibebit d̄ me. **E**t alibi ipa ve ritas ad Nicodemū ait: **S**piritus vbi vult spirat: et vocē ei⁹ audis: et nesciū vnde vēiat aut quo vadat. **H**ic ergo mathathias narrat filii esse iohānīs filij symēoīs sacerdos et filijs iōarūm. **J**ohannes interprāt̄ grā dei. simon: audiens: iōarūm: dñis exaltās. **R**ecte ergo interpretationes huic mysterio cōpetunt: q̄ mediator dei et hōim grā dei dici p̄t. **A**ut et illūd Ap̄l: **H**atia dei p omnibus gustauit mortē. **E**t audiens qz ipē in euāgelio ait: Que audiui a patre hec loquor in mūdo. **E**t dñs ex altans: de quo p̄phera ait: Exaltare dñs in virtute tua. **P**ropter merito sacerdos nomiāt. de quo scriptū ē: **J**urauit do. et nō penit. cū tu es sacerdos in eter. tē. **N**uilius mathathie filii sūt oēs sc̄i q̄ et corp⁹ ei⁹ et mēbra dicunt. **S**ed quō q̄nario numero designari possint nō cōdūcēt̄ querit. **T**otē legunt̄ filii mathathie historice sūsse: h̄ iohānā: q̄ cogmīabat gaddis: et symēoī: q̄ cogmīabat thasi: et iudas q̄ cogmīabat machabeus: et eleaçar q̄ cognomīabat abarō: et ionathas q̄ cognomīabat apph⁹. **A**ideam⁹ ergo si alicubi iste numerus in nouo testamēto endē re exprimere innueniāt. **L**egimus quoq̄ Paulū ap̄lm ad ephesi os de christo dicente: Qui descedit ipē est et q̄ ascendit sup omnes celos ut implaret omnia. et ipē dedit quodā quidē ap̄los: quodā autē p̄phas: alios vero euāgelistas: alios autē pastores et doctores. ad cōsummationē sc̄torū in op̄ ministeriū ad edificationē corporis christi. **E**cce h̄ q̄nq̄ species denotant̄ in illis psonis quas diuina vocatio ad magisteriū ordinavit ecclesie. **S**ed cōsiderem⁹ quō ipē filii mathathie cū interpretationib⁹ non minū suoꝝ his speciebus possint aptari. **P**rim⁹ ergo filiorū illius nuncupat iohannū: qui cognomīabat gaddis. iohānan quodā dñs gratia eius. **G**addis autē h̄d̄ sine tētāto mea. Bene ergo hec nota ordini ap̄lorū (nisi fallorū) conueniūt: qui p dñi gratiā ad culmē honoris būius electi sunt. sed tamē a pectorib⁹ multas p̄pessi sunt tentationes atq̄ iniuriāt: qd̄ idē saluator p̄dicere eis videt̄ cū in euāgelio ait: Ego vos elegi d mundo ut eatis et fructū plurimū aferas: fru. ve. maneat. et item: Ecce ego mitto vos sic ones in me. lu. **E**stote ergo prudētes sic serpētē: et simplices sic colubē. et reliqua. Ecce q̄ grā domini sunt repleti maloꝝ oīm demōstrant̄ contumelias non mediocriter afflicti. **S**ecundus autē filioꝝ mathathie fuit symēo q̄ cognomīabat thasi: q̄ in seq̄ntibus plerisq̄ locūsimō nomiāt.

Simon

Simon ergo siue symēon interprāt̄ audies: siue audiuit tristiciā. thali explozatio gaudij. **N**ec incōuenienter hec p̄phe tarū ordini conueniūt: q̄ spūllancti grā illuminati et futuras penas maloꝝ p̄uidēt: et ventura p̄mita sanctoꝝ isolatiōe inter na gustādo prenoscit: alioſq̄ futura mala p̄cauere et futura bona appetere persuaderē. **T**ertius in ordine filius iudas machabeus fuit.

Judas enī cōfūt̄ vel glorificans interprāt̄: et machabeus bellator. **S**atīs bene hec denominatio conuenit et uangelist⁹: qui euāgelium paci et glorie xp̄i predican̄ totū orbe terrarū: exp̄gnant̄ errores nephandom paganoꝝ atq̄ hereticorū. **Q**uartus autē filius hoc est eleaçar qui cognomīabat abaron: et io et nathan q̄ cognomīabat apph⁹. **H**i viderunt mala que siebant in populo iuda et hierlm. **E**t dixit mathathias: Clē mihi: Ut quid natus sum videre cōtritionē populi mei: et cōtritionē ciuitatis sāc̄te: et sedere illic cum dat̄ in manibus inimicorū. **S**ancta in manu extraneorum facta sunt: et p̄plū eius sicut homo ignobilis. **V**a sa gloriē ei⁹ captiuia adducta sūt: trucidati sunt senes ei⁹ in plateis: et iuuenes eius ceciderūt gladio inimicorū. **Q**ue gens nō h̄redit̄ regnū eius: et nō obtinuit spolia eius: **O**mnis cōpositio eius ablata est. **Q**ue erat libera facta est ancilla. **E**t ecce sancta nostra: et pulchritudo nra et claritas nostra desolata est: et coinq̄uauerūt etā gētes. **Q**uo ergo nob̄ adhuc viuere: **E**t scidit matha-

vestimenta scidere: nisi corpora suppliciis tradere. **E**t qd̄ op̄icā licio: nisi iustos q̄li p̄tōres punire toruīto. **C**ilitū q̄z sit ex h̄dis aspū setigerūq̄ tegumētū. **M**ā bedi ad dīcta iure referūtur: q̄ tur: qm̄

Nico.de lyra

A Et consedit in mōte modin vnde erat orīundus. **L**ōsequenter describit̄ ples ei⁹. cū dīcīt: **b** Et habebat filios q̄nq̄ tē. interpretationes cognomīnū hic omittit: qz Hieronym⁹ in libro suo de interpretationib⁹ nominū hebreorū nōmullas p̄dit̄ de libris Machabeorū. et iste que sūt remigij et in fine biblii cōmuniter ponunt̄ sunt in pluribus imp̄roprie et frequenter ab Hieronymo reprobate. **c** **H**i viderūt mala. oculo cōpassio nis et dolor. **d** **E**t dīcīt mathathias: Ne mibi tē. q. d. min⁹ malū esset mīhi simpliciter non esse q̄s tanta mala p̄pli et cōtē. p̄tū cultū diuini videre. **e** **S**ancta. s. loca et vasa. **f** In manu extraneorū. i. gentiliū idolatrārū. **g** **T**emplū ei⁹ sic homo ignobilis. ignobiles enim vilibus operib⁹ depūtan̄: et sic tēplū idolatria et luxuria erat plenū: vt habef. i. q. libro vi. ca. **h** **A**sa glie ei⁹ captiuia abducta sūt. naz antioch⁹ ea asportauerat: vt dictū est ca. p̄ce. **Q**ue gēs nō he. reg. ei⁹ tē. hoc dīcīt eo q̄ in exercitu antiochi erāt multi de diversis nationibus collecti. **k** **O**nūis cōpositio ei⁹. cā spūalis corp̄alis. **l** **Q**ue erat libera. tpe dāvid et Salomonis et plurimū regū alioꝝ. **m** **F**acta ē ancilla. sub antiocho puerō. **n** **E**cce lētā no. q̄tū ad dei cultū. **o** **E**t p̄uchz. no. q̄tū ad tēplū ornatū. **p** **E**t claritas no. q̄tū ad legē q̄ illūiat in tellectū. **q** **D**esolata est. hec enī tria dissipauerat antioch⁹ per suū decretū: vt p̄tz ca. p̄ce. **r** **Q**uo ergo adhuc nob̄ vi. q. d. meli⁹ est nobis mori q̄ talia videre. **s** **E**t scidit vestimenta sua mathathias tē. in signū doloris.

Et operue.

Glo.ordi. I Odachabeorum La.

II Nico.de lyra

Glo.53.c tur:qñi et in iudicio dñis peccatorum partes sunt positi. Ergo dñs qz carnem peccati assipit: clirū se induisse cōmemorat. Nā si histore accipimus nūc eū legim⁹ g̃m⁹ vñ fuisse cūlito. Ergo dū iudet p̃ stumelias et insidias essent molestissime dī uitatē suā carnis velam̃e tenebrosis mentib⁹ occulebat: qz nō merebañ agnoscere: quē tali impotere tractabāt occidere. ppter enī peccata populoꝝ redemptor humani generis carnē suā tradidit ad mortē et condoluit

Ibidem .d nosre infirmatati. De quo ipse dñs p̃ Isalā ait: Propter scelus p̃p̃ mel p̃cūlū eū: et iniqtates eoz ipse portabat. iō dispartiā ei plurimos: et fortius diuidet spolia: p̃ eo q̃ tra

Job.3.c didit in morte animā suā: et cū scelerat deputar̃ est: et ip̃e p̃cā multoꝝ vultus: et p̃ trāgressorib⁹ rogauit. Similis et fi

Ibidem .d li eius: hoc est apli et martyres: ipsi exēplo edocti nō du

Job.3.c bitabāt: p̃ legitimis dei et salute fratrū suorū tp̃alē mozi quatenus regni celestis gaudia cū s̃t̃is angel. p̃ b̃ pos

Job.3.c sent mereri. An Job. aplu ait: In hoc cognoscim⁹ chartatē dei: qm̃ ille p̃ nobis animā suā posuit: t̃ nō debem⁹

Job.3.c p̃ fratrib⁹ animā ponere. a Et venerūt r̃c. Mittit nā q̃ antiochus spiritualis in ciuitatē modin: q̃ interpt̃as in

Der.4.s diciū: in eccliam videlicet sanctā vbi iudicia legis dei dili

Ibidem .a gentilissime custodiunt: vt eos q̃ cōfugēt illuc remediuꝝ animarū suarū querētes a lege dei discedere cogant: pecca-

Ibi.4.b torūꝝ victimā et cultū impleratis diabolo exoluāt. Sed hoc quod subiungit: non sine gemitu legere possim⁹: qz multi de pplo isrl̃ cōsentientes accesserūt ad eos: cuꝝ alios

Ibidem .a vidēnūs tormentis coactos a religione pietatis apostare: alios cupiditate isti mūdi illecos retroasūz relabi:

Ibi.4.b alios hereticoꝝ astutia seductos c̃cipi: alios etiā luxuria atq̃ libidine p̃p̃ria ad pristinas virtūꝝ fordes reuerti. At tamē illud valde letificat qd̃ sequit: qz mathathias et filii eiꝝ cōstanter steterūt: cū sine dubio illi in veritate atq̃ iu-

Der.4.s sticia p̃sistunt qui veri mathathie: hoc est ieluꝝ p̃p̃ filii esse meruerūt: eiusq̃ fidem atq̃ mādata seruantes: eterne vite premia cōstante animo per et̃ gratia adipisci cōcupiscunt.

Ibidem .a b Et respōdentes r̃c. Siue per dolū siue per vim sp̃ ma-

Ibi.4.b chīnat antiquus hostis quō euertat cultū pietatē in ecce-

Job.15.c sia christi. Ipse enī qui ad tentandūz redēptōrē nr̃m i de-

Der.10.c serio accessit: dicens: Si fili⁹ dei es: dic vt lapides isti pa-

Luc. 21.d nes fiant. Et postq̃ eu sup pinnaculū tēpli in sanctā ciui-

Der.10.c tate cōstituit: dixit: Si fili⁹ dei es mitte te deoꝝ. Scriptū

Eph. 5.b est enī qz angelis suis mādauit de te: t̃ in manibus tollē-

Job.15.c te ne forte of. ad lapi. p̃. tuū. Inde q̃ eu trāsserēs in mō-

Der.10.c tē excelsū: ostēdit ei omnia regna mūndi et gloriā eoꝝ. T̃ dī-

Luc. 21.d rit ei: hec omnia tibi dabo si: p̃cēdēs adoraueris me. Idē

Der.10.c quotidie mēbris elus p̃ ministros suos dolose suggestit: q̃

Der.10.c tūnus p̃ ambitione seculari deserat viam iusticie: t̃ faciat

Job.15.c iussū regis nequissimā regnat sup vniuersos filios suos.

Eph. 5.b c Et respōdit r̃c. Cōst̃tātia mathathie cōforta-

Job.15.c bat animos filiorū suorū: sic et patetia et lōganimitas dñi

Der.10.c nr̃i ieluꝝ p̃p̃ omnī credentiū corroborat fidē. An discipu-

Job.15.c lis p̃p̃ ait: Bolite mirari si odiis vos mundū: scitote qz

Der.10.c me priorē vobis odio habuit. Neg̃ timeatis eos qui occi-

Luc. 21.d dent corp⁹: animā aut̃ occidere nō p̃nt. Sed pot̃ timete

Der.10.c eu qui pot̃ et animā et corp⁹ pdere in gehennā. In patien-

Der.10.c tia ṽra possidebitis animas ṽras: et erit merces ṽra mul-

Der.10.c ta in celo. Quia aut̃ p̃seuerauerit ṽq̃ in finē: hic saluū

Der.10.c ert. d Et vt cessauit. Jude⁹ hic qui sacrificauit coram

Luc. 21.d oculis omnī idolis: significat malos catholicos qui pra-

Der.10.c uis operibus et peccatorū nota sc̃adalicat. p̃rimos suos.

Job.15.c In eo enī idolis sacrificare. p̃bañ: quo principalib⁹ viti-

Eph. 5.b is captiūari esse manifestantur. Unde auricīa Paulus

apostol⁹ idolorū servitū appellat. Sed hos gladi⁹ ma-

mathathie trucidat sup araz: q̃ vltio equissimū iudicis instā

in talib⁹ exercet vindictā. Necōt̃ et virū quē miserat anti-

ochus qui cogebat immolare in ipso tpe occidit: qz in die

extremi examinis nō solū peccatores homines: sed pec-

catorum instigatores maligni videlicet spiritus eterni dā-

nationis meritam recipient penam. Simul et ara impie-

tatis destruetur: quia post paratum iudicium vlt̃ri⁹ pec-

candi facultas vila non tribuētur iniquis. Q̃ autem se-

quitur: Zelatus est legem sicut fecit phinees c̃ambri filio

Salomonis ostendit q̃ fortia facta sanctorum patrum presfigurabant redemptoris

nostri in nouissimis temporibus nobilissimum actum.

e Et exclamauit mathathias voce magna in ei. di. Hee verba mathathie p̃signi-

rabant domini nostri ieluꝝ ch̃risti doctrinā: qua exhortat nos quotidie relinquere

vanitatem huius mundi et querere gaudia celestis regnit. Dicit enim ipse in euan-

gelio: Qui non renunciauerit omnibus que possidet non potest esse meus disci-

pat.10.d pul⁹. Qui amat patrē suū aut matrē suā plus q̃ me nō ē me dign⁹. Et q̃ ũ baileat

Pat.16.d crucē suā q̃tidier seq̃ me n̄ ē me dign⁹. Qui ei voluerit alaz suā saluū facē p̃det ea

a Et operuerūt se cili. In signū humilia-

b Et plāxerūt valde. p̃ mal̃ p̃-

c Et venerūt illuc. Hic p̃p̃ p̃ol-

d tur ausus d̃cessiōis dei cul⁹ t̃ diuine leg̃

e t̃ hoc p̃sensib⁹ aduersarijs. iō dicit: Et ve-

f nerunt illuc q̃ mis-

g si erāt a rege r̃c. et

h p̃ater. d Et mul-

i ti de populo israel

j cōsentientes. timo-

k re mortis. e Sz

l mathathias et fili⁹

m eius cōstanter ste-

n terunt. in cōfessiōe

o dei et leg̃. f Di-

p xerūt mathathie.

volētes eum p̃mo

xbis adulatořis

subūtere. g Ṽ

ceps. dignitate.

h Et clarissim⁹.

i fame celebritate.

j Et magnus es.

k potestate. l Et

ornat⁹ fili⁹. q̃nq̃.

l Et fr̃ib⁹. i. ma-

gña cognatiōe.

m Ergo acce. p̃il-

or. q. d. deceit te. se-

n cōdo verbis p̃mis-

souis. cū dicit :

n Et eris tu t̃ si.

t̃ tui. Etū ad bonū

bonozabile.

o Et amplifica-

tus au. t̃ ar. Etū

ad bonūtyle.

p Et respōdit ma-

mathathias t̃ dixit

magna vo. vt ma-

gis apparet ei⁹

p̃stantia. Et si oēs

gētes r̃c. Sequit̃:

q Ego t̃ fili⁹ mei

t̃ fratres mei. l. co-

gnati. r Obedi-

em⁹ le. pa. no. colē-

tes vñ dñi verū.

cetera patēt:

s Et vt cessauit.

b Hic p̃p̃ ponit ce-

lus emulatiōis q̃ i-

terfecit iudeū ido-

lis immolatiōē: et

pt̃z litteraṽq̃ ibit.

t Et cōtre. re. el⁹.

quia fortis motus

cordis redūdat ad

corp⁹. v Et accē

sus est furor ei⁹.

i ira p̃ celū. q̃ t̃ ex-

citabat fm̃ rōnis

indiciū. iō subdīz;

x Scđm iudiciū

legis. sicut fortis

passione vñc lau-

dabiliter ad. pm̃

pt̃ius exequendū.

acū virtutis. iii.

Ethiē. y Et ce-

lat⁹ est le. si. fecit phinees. q̃ ex celo legis

iterfecit c̃abri cū sc̃oto madtanitide. Mu-

xxv. 3 Et exclamauit mathathias vo-

ce magna in ciuitate dicēs. Postq̃ delici-

pta est celat̃is audacia. hic p̃p̃ describit̃

ipsius tolerātis p̃stātia: q̃ p̃mo declarat̃

in h̃ q̃ mathathias cum fili⁹ suis non fu-

it fractus rigore asperitatis; magis eligēs

berbis viue

Glo.ordi. I **Odachabeorum** **Lg.** II

Dat. 10. d **¶** Qui autē p̄diderit animam suā pp̄ter me inueniet eā. Quid enī p̄dest homini si vniuersū mā-
di lucre? anime vero sue detrimentum patiat? **Ibidem.** Aut quā dabit hō cōmutationēz p̄ aia sua: filii
eis enī homīs vētūr? est in glā patrī? sui cuī ange-
lis suis: et redet vnicuius fm̄ oga sua. Fugit et
redēptor nōster et fili⁹ ei⁹ in mōtes et relinquit q̄
cūnq̄ habēt in ciuitate: q̄m p̄ ducatū ip̄t⁹ verita-
tis altitud. nē virtutū ascendere cupim⁹: t̄ ea q̄
ad luxum seculi pertinent q̄li sūḡtua sp̄nētēs
ab iūcim⁹. Inde est qd̄ legit⁹ in euāgeliū id domi-
nus duxisse discipulos suis in mōtes et ibi sedis-
seibz docere eos ibi orabant: ibic⁹ pascedat tur-
bas: vt semp ad altiora et p̄fectiora suis exēplis
nos p̄uocaret. **a** Tunc descēderūt ic̄. Ilos
qui nō cū mathathia & filiis ei⁹ ascēdebāt ī mon-
tes: sed descendērūt in desertū ut ibi sedentes q̄-
rerent in dictū et iusticiā: quos melius p̄ allego-
riā accipere possumus q̄ iudeos: qui post acce-
ptā gratiā baptismati⁹ xpi circūclionē et lege ve-
terē obseruandā putabāt. Et bene hi in desertū
ille memorant: qui lūcēlētē euāgeliū veritate
desertā legis vmbra quasi adhuc sibi necessariā
reputabāt. Sabbati⁹ legalē obseruari debere p̄
dicabant. **C**ū oīa hec t̄p̄b⁹ legis in figura p̄c̄-
serint: t̄ sp̄nālitter in nouo testamēto obseruāda
sunt. Contra quos Ap̄plus in ep̄stolis suis copi-
Ro. 10. 8 olissime disputat: asserens finē legis esse p̄pm ad
iusticiā omni credenti. Isti ergo spiritualiz⁹ ho-
stii gladio merito feriunt q̄ xpi gratiā sufficere
sibi ad salutē nō arbitrant. Possunt quoq̄ iu-
sta tropologiā in ipsis appetitorib⁹ deserti del-
diōsi quicq̄ intelligi: q̄ p̄ceptā gratiā christiane re-
ligionis satis sibi fieri estimant et p̄ceperūt ca-
ritinata diuina et inundationem baptismati⁹: nec
volunt post ablutionē sordiu⁹ opera exercere vir-
tutū: neq̄ recordant illi⁹ euāgelice parabole: q̄
saluator ī euāgeliō de immūndo sp̄u narrādo dis-
serebat: vbi dicit sp̄ū immundū effisse de homi-
Dat. 11. d ne et ambulastē p̄ loca in aquosa querendo requi-
Luc. 11. d em et nō inuenit. Iterū cū lep̄te spiritalib⁹ neq̄ori-
bus se pristinā domū vacante ac scopis mūndatā
et ornatā repetit. Tales quippe ab hostib⁹ spi-
Ep̄. 6. c ritallib⁹ facile obruiunt: qz seculo fidei galea salu-
tis: lorica iusticie: et gladio sp̄ū: cū quib⁹ inimi-
cis resistere et debuerāt: armari nō curabāt. **A**nde
subiungitur q̄ mathathias & amici ei⁹ lūctū ha-
buerūt sup̄ ho⁹ interitis: qz grādī dolore afficit
ecclesia: quādo alijs de numero suo⁹ p̄ insidias
atq̄ p̄secutiōne malignor̄ hostiū in peccatorum
precipiū agnoscit corruisse. **b** Et dixit vir ic̄.
Galde iiḡ detestans boni ociositatē que iniun-
ca est anime: et ideo potius eligit p̄tra inimicos
spiritales quotidie virtutib⁹ cōfigere q̄ desidia
inerti ociose torpere. maxime cū spez victorie nō
a se sed per auxiliū presumant habere diuinum: et
nec sibi securitatē in presenti sed in futuro p̄mit-
tunt: quādo de structis cunctis aduersitatib⁹ no-
tissime ipsa destruetur mors: nec erit ultra luc⁹
neq̄ clamor neq̄ dolor: qm̄ prima ablerūt: quā-
do letificabuntur sancti in gaudio vultus dei: et
delectatione saluberrima fruent in dextera ei⁹
visq̄ in finem. **c** Tunc cōgregata est ic̄. Mar-
rante scriptura manifestū ē q̄ saluatore et aposto-
lis eius p̄dicante euāgeliū multi de iudeoz po-
pulo veniebant ad fidē credentes legi et p̄phet̄
de aduentu xpi testantib⁹: nec nō de p̄seleit⁹ atq̄
de aduentis plurimi relinquētē idola sua ac su-
p̄stitionē gentilitatis cōstuebāt vndis ad audi-
endū verbū dei: et additi sunt ad numerū credē-
tiū: percusserūt: et peccatores ī ira sua: et viros ī
iquos ī indignatione sua: cū celo fidē instigati
malignos sp̄us ab obcessis p̄ errorē hominib⁹ enī
cientes expulerūt: et fraudis suēvenia ipsis pa-
refecerūt. Inde quoq̄ cōp̄lisi fugerūt ad natio-
nes iuxta illud euāgeliū: Quo sanat̄ hominib⁹
demones p̄missi sunt a saluatore ire ī porcos: vt
imundi possessores yasa imūdicie possiderent.
Dat. 9. d **M** Et obtinuit

thias voce magna in ciuitate di-
ces: **O**mnis q̄ celū hēt legis sta-
tuēs testamētū exeat post me. **E**t
fugit ipe & filiū ei⁹ i mōtes: & reli-
q̄rūt q̄cūq̄ hēbāt i ciuitate. **T**ūc
descēderūt m̄lti q̄rētes iudiciū &
iusticiā in desertū et fēderēt ibi
i p̄ & filiū eius & m̄lieres eoꝝ & pe-
cora eoꝝ: qm̄ iundaueſt sup eos
mala: & renūciatuz ē viri regl et
exercitui qui erāt in hierusalē ci-
uitate dauid qm̄ discessiſſet viri
qdā qui dissipauerūt mādatum
regis i loca occulta in deserto: &
abissēt post illos multi. **E**t statī
perrexerunt ad eos: & constitu-
erūt aduersus eos p̄lū i die sab-
batoꝝ: & dixerūt ad eos: **R**esistit
& nunc adhuc. **E**xite & facite k̄m
verbuz regis antiochi & viuet.
Et dixerūt: **N**ō exibim⁹ neq; fa-
ciemus verbuz regis vt pollua-
mus diē sabbatorū. **E**t p̄citaue-
rūt aduersus eos p̄lū: & non re-
spōderūt eis: nec lapidē miserūt i
eos: nec oppilaueſt loca occul-
ta dicētes: **A**doriamur omnes in
simplicitate nostra: & testes erūt
sup nos celum & terra q̄ iniuste-
p̄ditis nos. **E**t intulerūt illis bel-
lū sabbatis: et mortui sunt ipsiſ
vixores eorū & filiū eoꝝ & pecora
eorū v̄sq; ad mille animas hoīm.
Et cognouit mathathias & ami-
ci eius: & luctū habuerūt sup eos
valde. **E**t dixit vir pxio suo: **S**i
oēs fecerim⁹ ſicut fratres nostri
fecerūt: & nō pugnauerimus ad
uersus gentes pro aiab⁹ nostris
& iuſtificatiōibus nostris: ctiuſ
disp̄dēt nos a terra. **E**t cogita-
ueſt i die illo dicentes: **O**is ho-
mo quicūq; venerit ad nos i bel-
lo die sabbatoꝝ pugnem⁹ aduer-
sus eū: & nō moriemur omnes si
cut mortui ſunt fratres nostri in
occultis. **T**ūc p̄gregata ē ad eos
synagoga iudeorū fortis virib⁹
ex israel: ois voluntarius in lege:
& oēs qui fugiebat a malis addi-
ti ſunt ad eos: & facti ſūt illis ad
firmamētū. **E**t collegerūt exerci-
tum: & p̄cuſerunt p̄ctores in ira
ſua: & viros uiquos in idignatio-
ne ſua: & ceteri fugerūt ad natio-
nes ut euaderēt. **E**t circuuit ma-

~~Nico.~~ de lyra

herbis vluere in deserto & legē transgredi. ideo subdi-
tur: a Et fugit ipse tui-
lij eius in motes. bona sua
temporalia ppter celum dei co-
tēnentes. b Tunc descedē-
runt multi. qdā ante fugerat
ad loca magis mōtuola.
c Qui dīl. mandata regi.
ipm implere denegādo & vi-
ru inducentes ad regis obe-
dientiā occidēdo. cetera pa-
tent vīg ibi: d Et nō re-
eis ad votū s. eoꝝ s. ad con-
trariū. iō p̄mittit. Et dixit
nō exhibim⁹ tē. e Recla-
pi. misse. in eos. ad sui defen-
sionē. f Regs op̄lauerūt
lare. ne quiete sabbati vio-
larent. g Dicentes. mo-
riamur omnes ī simplici-
te nr̄a. & sine dubio istud p-
cessit ex quadā simplici du-
tione: qz licitū erat ei in die
sabbati ne defendere. vñ et
Josue vi. 5z qz cūcti bellato-
res d volūtate dñi circuierūt
urbē hiericho semel in die
& h septē dieb⁹ in qb⁹ vles
sabbati erat inclusus: ppter
qd̄ mathathias qz erat in le-
ge perit⁹ declaravit qz licitū
erat indei⁹ in sabbato pu-
gnare in necessitat⁹ casib⁹.
h Et cognouit mathathias.
Hic ostēd̄ scđo p̄statis ma-
thathier eoz qd̄ cū eo erat in
hoc qz nō fuerū fracti ter-
rore aduersitatis exaudita
mortem ille hominū. iō sub-
dit: Et cognouit mathathias
et amici ei⁹ mortē pdicito-
rū. i Et lucut⁹ habuerūt
sup eos valde: qz morui⁹ es-
rāt ex indiscreta deontio. e
iō subdit: Et dixit vir pxio
suo tē. k Pro asab⁹ n-
i. p vitis nr̄is: vt ita licet
loq. l Et iustificatiōib⁹.
l. legis obseruationib⁹.
m Utqz dispendet nos. t sic
sequēnt̄ mōla mala.
n Et cogitauerūt in die il-
la dicētes: Qis hō tē. istud
ordinauit de sūlio matha-
thie: vt dictū est. o Tunc
aggregata ē. Hic terro deca-
rat eoz p̄statis qz nō fuerū
fracti labore anxieta⁹ qz vi-
riliſ hostib⁹ restiterūt. ideo
dicit: Tunc cōgregata est ad
eos. s. ad mathathias & eius
amicos. p Synagoga in
deoꝝ fortis virib⁹. qz ad
robur corporis & spūs. iō sub-
dit: q Omnis volū-
rius in lege. t habēs volu-
tate seruādi legē. r Et fa-
cti sūt illis ad firmamētū el-
gentes mathathias in p̄nci-
pē suū. s Et p̄culserunt
p̄tōres in ira sua. p celū le-
gia excitara. t Et ceteri
fugerūt ad natiōes. gēriliūz
extra iudeā existētes.
v Et circuītūt mathathias
& amici ei⁹. p loca indei⁹
atria polluta.

Glo.ordi. I Machabeorum La. II Nico.de lyra

Glo.ordi. Et obtinuerunt tē. Obsecabant milites christi legē de manib⁹ re, g⁹ q̄ in veritate euā gelij p̄sistentes nullo cedebat errore: quin potius errantes predicatione sua sub iudebant veritatem. Inde factū est q̄ plurimi eoz qui p̄ fastū mūdum etati p̄secutores ante fuerāt xpiane religiois: idē postmodūz couerterent assertores firmissimā veritatis: et non dederunt comū peccatorū: quia nō consentiebat ī iurū. **Vñcta illud Vester que ī oratione sua dixit:** Ne tradas domine sceptrū tuū bis qui nō sunt. **b** Et appropin. tē. Exhortatio matathie quia exhortabatur filii suos ut emulatorē essent legl dei: et darent animas suas pro testamento patrum: bene conuenit euangelice doctrine qua ipsa veritas discipulos suos verbis et exēplis instruebat: quomodo resistent viuērīs eroibus iudeoz: paganorum: atq̄ hereticoz: et mūdum predicationibus suis ad fidem conuerterent. **Ipsaq̄ doctrinam suā attestatione legis et p̄phetarū affirmat̄: ostendit̄ cūdū esse auctoress noui qui et veteri testamēnti.** **c** Nos ergo tē. Legimus in euangelio iohannis q̄ saluator ad passionem p̄perās ea dem nocte qua traditus est post cenam mysticā et lauationem p̄dum quā discipulis suis p̄cincte lithico exhibuit plurima exhortationis sue p̄ebuerit docimēta: inter qui et passionē que eis in mūndo erat futura p̄dixit: et gloriā futuri regni ac gaudiū celestis patre p̄misit. **S** q̄ mors matathie passione p̄figurat redēptorū: quō ecōtra magisteriū ordinauerit p̄ omnē p̄s̄ presentē vite audiām. **d** Et ecce simon. Supra dixim⁹ q̄ symeon audiens interpretat̄: et benedixit simonem vix ē p̄silij: q̄ qui sp̄uā sancti gratia docēte auditū instruunt̄ interno: vtiles p̄ omnia atq̄ abiles sūt cōsilio. vñ. p̄ psalmista ait: **Iudiaz qd loq̄ dñs in me: qm̄ lo. p. i. ple. s. tē.** Et Apo.22. d **i** Apocalypsi. Qui audit inq̄ dicat veni. Horraf nos magister celestis quatin' illos audiam⁹ quos ipse interius docens salubres nobis esse fecit magistros. Et iudas inquit machabens fortis viribus sit vobis p̄ceps militie: ip̄e aget bellum populi. Quid per iudam machabeum: nū primi predictiores designantur euangelij qui ab ipso salvatore erudit̄ idonei fuerunt ad agendum bellum christiani populi. Sed quia iudas cōfessio interpretatur: et pleriq̄ in loc⁹ typum tenet ipsius salvatoris: sciamus tūc ordinaliter agi bellum nostrum quando ipse dignat dirigere consilium et actū nostrū. **Un** ip̄a veritas discipulis ait: **Ma**nete in me et ego in vobis. Sicut palmes nō p̄ ferre fructū a semet ip̄o nū māserit: q̄ sine me nihil ibidem. nū ī me māserit: q̄ sine me nihil Dat.28. d potest fac̄. Et ecce ego sūvobiscū oīb⁹ dieb⁹ vñq̄ ad p̄lāmatōz sell. **Ebñ**

tathias et amici ei⁹: et destruxerūt aras: et circūcidēt pue ros in circūcisos quotquot ī uenerūt in finib⁹ israel in fortitudine. **Et p̄secuti sunt filii superbie: et prosperatū est op̄ in manib⁹ eoz.** **Et obtinuerūt legē de manibus gētiū: et de manib⁹ regū: et non dederūt cornu peccatori.** **Et appropinquauerūt dies matathie moriendi: et dixit fili⁹ suis. Nūc confortata est supbia et castigatio et tēs euerſi onis: et ira idignatiōis.** **Nūc ī fili⁹ emulatorēs estote legl: et date aīas vñas p̄ testamēto patrū: et memētote operū patrū q̄ fecerūt in generatōnibus suis: et accipietis glo riā magnā et nomē eternū.** **Abraā nōne ī tētatione iūētus est fidelis: et reputatū ē ei ad iusticiā.** Joseph ī tēp an gustie sue custodiuit māndū: et factū ē dñs egypti + phi nees pater noster cēlādo ē lū dei accepit testamentū sa cerdotū eternū. Jesus dū iple uit vñbū factū est dux ī israel. **Laleph dū testificat̄ in ecclē sia accepit hereditatē.** David ī sua misericordia p̄secut̄ ē sedē regni in sc̄la. **Helias dux cēlat cēlū legis receptus ē ī celū.** **Ananias ācarias et mīsael credentes corde vñi vez deū et fitētes ore: liberati sūt de flamma: Daniel. iiii.** **Daniel ī sua simplicitate.** i. orans deū sim p̄tici corde. **Liberatus ī ore leonum: Daniel. vi. cetera patēt vñq̄ ibi: o Era verbis. sc̄z cōminatoris. p̄ Aili peccatoris. s. antio. Daniel. 6. q̄bi regis. q̄ Ne timueritis timore vestros animos dēhiente. r Quia glā ei⁹ stere⁹ et vermis est. i. in stere⁹ et verme pueret. et videb̄ hic matathias p̄pheticē loqui. naz in languore postea posito antiochō vermes vñcētes de carne eius scaturiebant: et ex fetore eius exercitus gravabatur: vt habetur. s. li. ii. ca. ix. s. Hodie extollit̄ et cras nō inuēti etur: q̄ conuersus est ī terrā suā: et cogitatio eius per̄iut. **Uos ergo filij cōfortami ni et viriliter agite in lege: q̄ cum fecerit̄ que vobis p̄cepta sūt in lege a domino deo vñro: in ipsa gloriōsi erit̄.** **Et ecce simon frat̄ vñ sc̄io q̄ vir p̄silij ē: p̄z audite sp̄: et ip̄e erit vobis p̄as.** **Et iudas macha****

a Et circūcidēt pueros incircūcisos. q̄ pārētes eoz nō fuerāt aut̄ circūcidere mor̄ timore. b Et p̄secuti sunt filios supbie. i. hoies valde supbos: sicut homines digni morte dicūt̄ filij mortis. j. Reg. xxvij. c Et p̄spēratū ē op̄ in māib⁹ eoz. i. matathie et filioz suoz. d Et obtinuerūt legē. i. legis obseruatā. e De manib⁹ gentiū. i. repressa eoz potētia. f Et nō dederūt cornu peccatori: q̄ magis represserūt: et sic min⁹ dicēd plus significat. g Et appropinquauerūt dies matathie. **Descripta matathie cōstantia:** hic p̄s̄ describit̄ ei⁹. p̄uidētia. nā vñdēs appropinquare tēs sue mortis ordinavit̄ ī posterē de defensione legis: et primo ad eam filios suos animarē dicens: h **Nunc cōforata ē superbia. s. antiochi regis: vt patet ex predicto.** i Et castigatio. nostra. p̄ peccatis nostris. k Et tēs euerſi. diuini cultus et legis. l Et ira. i. pena. p̄ peccatis nostris. m **Indignationis.** s. diuine suo iusto iudicio: licet nob̄ occulto. n **Huc ergo o filii emulatorēs esto: te legis. i. cēlatores. et defensores ipsi⁹: q̄ nūc est necessitatis tēs.** o Et date aīas vñas. periculō mortis vos exponēdo. p **Hic testamēto patrū. i. patribus dato:** **Ego. xx. secundo exēpla patrū allegat. et primo in generali dices:** Et me mētote opez patrū tē. q **Et accipie. glāz magna. i. virtutē famā ī pūti: et nomē eternū ī futuro.** **Cōseq̄nter p̄t exēpla ī p̄ticulari. dices:** r **Abraā nō. ī tē. ī molatiōis isaac: Heū. xxij.** s **Inuēt̄ ē fidelis. q. d. sic: q̄ parat̄ fuit ipm̄ imolare. ppter bonū obediētia. t Et repu. ē cīad iusticiā. p̄ bonā volūtātē.** v Joseph ī tē angustiā sūc: q̄ tūc erat vendit̄ ī seruū. x **Custodiuīt mā. renūē adulteriū:** Heū. xxx. f **ix. y Et factū ē dñs egypti. Heū. xlj. z Phine ī 2u. 25. e es p̄t no. tē. sicut dicti ē. s. a Jelus. s. i. osue. b Dū ip̄leuit ver. dñi p̄ moy sen sibi dictū. c Factū ē dux isrl. **Folue. j.** d Laleph dū testificat̄ ī ecclē. virtutē dei oīra alios explo. t **Jos. i. d ratores: Au. xlii. e Acceptit hereditatē. Jo. sue. xlii. f **Wauld ī sua misericor. q̄ peperit Sauli qui bis cecidit ī manu sua. j. Reg. xlii. t. xxij. g Cōsecut̄ ē sedē regni ī se. h. Reg. vii. b Helas dū cēlat cēlūz legis. occidēdo wheras baal. ij. Reg. xvij. i Recept̄ ēst ī celū. iii. Reg. ii. k Ananias ācarias et. Re. 15. d misael credentes. corde vñi vez deū et fitētes ore: l Liberati sūt de flamma: Daniel. iii. m Daniel ī sua simplicitate. i. orans deū sim p̄tici corde. n Liberatus ī ore leonum: Daniel. vi. cetera patēt vñq̄ ibi: o Era verbis. sc̄z cōminatoris. p̄ Aili peccatoris. s. antio. Daniel. 6. q̄bi regis. q̄ Ne timueritis timore vestros animos dēhiente. r Quia glā ei⁹ stere⁹ et vermis est. i. in stere⁹ et verme pueret. et videb̄ hic matathias p̄pheticē loqui. naz in languore postea posito antiochō vermes vñcētes de carne eius scaturiebant: et ex fetore eius exercitus gravabatur: vt habetur. s. li. ii. ca. ix. s. Hodie extollit̄. potētia regni. t Et cras nō inuēti. i. ciro morietur. v Quia conuersus est ī terrā suā. i. reisus: vt dicūt̄ ē. s. ca. j. x. Et cogitatio ei⁹ per̄iut. quia non potuit perficere quod cōstatbat de iudeo p̄ destructionē. y **Uos g. Hic tertio filios suos ad defensionē legis ordinat̄ dicens: Uos ergo filij cōfortamini ī domino et in potentia virtutis ei⁹.** z **Et viriliter agite ī lege. pugnando. p̄ eius defensioē.** a Quia in ipsa iherusalem et implēda. b Gloriosi eritis. primo ī spe: postea ī re. Q̄ autē ī aliquibus libris interponitur: **Cum feceritis tē. non est de textu: nec habetur ī libris correctis.** c **Et ecce simon frater vester sc̄io q̄ vir consilij est. i. prudens ī dandis consilijis.** d **Iplū audire semper. eius sequendo consilium. e Et ip̄e vobis erit pater. quia prudētia ī bellē mag. necaria q̄ fortitudo.** f **Et iudas macha********

B. 49. b **G**trarcha p figurā i bñdictioē mystica filioz suoz int cetera aut: **C**atul' leonis iuda ad p̄daz filii m̄ ascēdisti requiescēs accubuisti vt leo: r q̄li leena. **Q**uis suscitabit eū? Venatio itaq̄ ille spiritualis fuit q̄n spiritales venatores retibz euā gelij hoiles ad fidē rapiebat. **T**aliter & iudas myste psecutus ē iniquos: r q̄ turbabat populū suū lucen- dit flāmis: qz siue psecutores hoiles siue etiā ma- lignos sp̄s tali studio talic acu psequēdo con- turbationē nō minimā flāmis iuidle succēsis in- gerebat. **a** **E**t repulsi sūt r̄. **E**t exacerbabat re- ges multos: illos videlz q̄ resistere euā gelo xp̄l moliebā: r letificabat iacob i operibus suis q̄i credentia populi p̄fortauit xbo r exemplis: et i seculū misericōdī eī in bñdictioē: fm illi Sapien. **Ecd. 44. c** **S**apientiā inquit sanctoꝝ narrabūt oēs populū: **I** laudē eoꝝ p̄nunciabit ois ecclesia sanctoꝝ. **E**t pambulabat ciuitates iude: et pdidit impios ex- eis: qz explorādo ecclesiāz fidē hereticos qui cō- traria recte fidēs sapiebat anathemate ptulerat: **D** 12. **T** nosatē ē vslg ad nouissimū terre: quia in oēm terrā exiuit son⁹ eoꝝ: r i fines orbis terre verba eoꝝ. **b** **E**t cōgregauit r̄. **Q**uid p apollonū nisi iudeoꝝ seulcia exprimis q̄ ex samaria &tutes multā str̄is p̄gregauerat: qz p obseruantiam lī legalis fidēs xp̄i quasi strariā pceptis dei de- bellare certabant. **S**ed obuiam apollonio iudas exiit: p̄cussit & occidit eum: qz xp̄s in aplis suis iudeoꝝ errore attestatione ip̄i⁹ legis & p̄phetarū debellās p̄truit: ostendendo & vmbra legis & p̄- phetarū p̄figurabat veritate euā gelo. **C**eciderit qz ex eis vulnerati multi: quia p innidā sauciari multi ex iudeis corruerūt. **N**eliq̄ xbo fugerūt: b ē salutē sibi ab ecclesiastico dogmate requisierūt. **Q**uoꝝ spolia accepit iudas cuz oēs ceremonias legis qz illi carnaliter habuerat discipuli xp̄i ad spiritualē vsl̄ puerbant. **E**t gladiū apolloniū ab stultis iudas: et erat pugnās in eo oibus diebus. **G**ladiū apolloniū nō alii intelligin⁹ q̄ sermone legis & p̄phetarū quem p̄dicatores sancti tollen- res oibus diebus in eo pugnant: cu a carnali po- pulo historiā dñine legis spirituali sensu apostoli ea traditione interpretatur auferentes omnī gen- tum debellāt errores: oibus diebus seculi hu- bus gaudi⁹ virtus lācte ecclie glozissimā pa- rit victoria. **c** **E**t audiuit r̄. **P**er seron p̄- cipem exercit⁹ syrie: significat potentat⁹ isti⁹ mū- di qui bene nomine syrie celetur. **S**yria enim in- terpretatur sublimis siue humectans: quia mun- dus iste superbia extollitur luxurijs grauitur: dispossit itaq̄ seron debellare iudam & eos q̄ cu- splo sunt: cum fastus mundanus doctoribus sā- etis et fideliuz populo insidias molitur: castraq̄ impiozum ad hoc congregat⁹ vt per plurimorum solatium opprimat innoſcētes: p̄fidens magis in- potentia regni q̄ in virtute dei. **S**ed p̄tra opini- onem suā illi euenit: quia lapis absclusus de mōre sine manib⁹ cōteret statuā superba cōminuetq̄ aurum argenti es & ferrū dabis regnū populo sanctoꝝ. **A**icit leo de tribu iuda radix dauid: cui ois p̄tas in celo data est et in terra. **E**t appropin- quauerūt vsl̄s bethoron: r exiuit iudas obuiam illi cu paucis. **B**ene dicit⁹ q̄ exercit⁹ seron ap- p̄pinq̄ bethoron: qz vniuersū suū actū p̄fert cu tumultu. **B**ethoron enī interpretat domus tre. **Q**ui iudas obuiavit cu paucis: qz cetus san- etorum non p̄ iram: sed p̄ patientia atq̄ humili- tate responderet inimicis: cui p̄ceptū est a dño dicē re: **E**tō p̄sentis aduerario tuo cito cu ieris in via cu eo. **E**go aut̄ dico vobis nō resistere malo. **Ibidem. f** **H**z si q̄ te p̄cussit in dexterā maxillā p̄be ei et alterā: **E**t ei q̄ vult tecū p̄tendere iudicio & tuni- cam tuā tollere: dimittit ei et pallium. **d** **A**t vi- derūt r̄. **V**erba timentia fragilitē exprimunt qnōdā subditoz q̄ magis imbecillitatē suā si- derātes p̄tmescut casū: q̄ p̄ robur fidei fiduciaꝝ babēt in deū. **S**ed talū formidinē doctorꝝ soler- tua p̄q̄s exhortationib⁹ compescens de futuro dei adiutorio

leonis rugiēs i venatiōe. **E**t p̄- secur⁹ ē iniq̄s p̄scrutans eos: r q̄ cōturbabat populū suū: eos succēdit flāmis. **E**t repulsi sunt inimici ei⁹ p̄ timore ei⁹: et oēs operariū iniquitatis cōturbati sūt: r directa ē sal⁹ i manu ei⁹. **b** **E**t exacerbabat reges mltos: et letificabat iacob in opibus suis: r in seculū memoria ei⁹ i bñdictioē. **E**t pambulabat ciuitates iuda: r pdidit ipios ex eis: et auertit irā ab isrl. **E**t no- minat⁹ ē vsl̄ ad nouissimū ter- re: r congregauit peantes. **E**t ḡ congregauit apolloni⁹ gētes: r a samaria virtutē multam et magnā ad bellandū cōtra isrl. **E**t cognouit iudas et exiit ob- uia illi: r p̄cussit & occidit eū: r ceciderunt vulnerati multi: et reliqui fugerūt: et accepit spo- lia eorū. **E**t gladiū apolloni⁹ abstulit iudas: r erat pugnās in eo omnib⁹ diebus. **E**t audiuit seron p̄ncipes exercitus syrie & cōgregauit iudas con- gregationē et ecclesiāz fideliū secum r ait: **F**aciā mibi nomē. et glorificabor in regno: et de- bellabo iudam: r eos qui cum ipso sunt q̄ spernebāt verbum regis. **E**t p̄parauit se et ascēde- runt cum eo castra impiorum fortes auxiliariū: vt facerēt vin- dictā in filios israel. **E**t appro- pinquauerūt vsl̄s bethorō: et exiuit iudas obuiam illis cu paucis. **E**t viderūt autē exer- citum veniente sibi obuiam dixerunt iude. **Q**uomodo po- terimus pauci pugnare cōtra multitudinē hanc tantā & tam forte? **E**t nos fatigati sum⁹ ie iunio hodie. **E**t ait iudas: **F**aci- lius est concludi multos in ma- nu paucorum: et non est diffe- rentia in conspectu dei celi li- berare in multis et in paucis: quoniā non in multitudine ex- ercitūs victoria belli: sed de- celo fortitudo est. **I**psi veni- unt ad nos in multitudine cō- tumaci et superbia vt disper- dant nos et uxores nostras et filios n̄s: r vt spolient nos.

a **E**t psecut⁹ est iniq̄os. **H**ic p̄ter describis cōflictuſ inde cū aduersariis: r primo i gene- rali. secundo in speciali. ibi: **E**t congregauit apollonius. **C**irca prima dicit⁹: **E**t psecut⁹ est iniq̄os p̄scrutans eos in loel abditis vbi se absconderat fu- giendo. **b** **E**t directa ē sa- lus. s. israel. **c** **I**n maiu ei⁹ id est impotētia ei⁹. **d** **E**t ex- acerbabat reges multos: com- gentes debellando. **e** **E**t le- tificabat iacob. i. populū isrl ipsum liberando. **f** **E**t in se- culū memoria eius in benedi- ctione qd patet adimplētū. nā ad eius commendationem narrātur ei⁹ facta per orbem vniuer- sum. **g** **E**t cōgregauit pereū- tes. sc̄z factores legis quos in- terficiēbat gentes. **h** **E**t cō- gregauit apollonius. **H**ic con- sequēter describitur eius cōfli- cuſ cum aduersariis magis in speciali. et primo tpe antiochi epiphantis. secundo tempore filij sui antiochi eupator. ca. vi. ter- rito tēpō demetrii filij alteri⁹ fratr⁹. s. seleuci primogeniti an- tiochi magni. vii. ca. **P**rima ē tres fm triplex belū quod ba- buit iudas tpe antiochi. **P**ri- mū fuit cū regn ducl⁹. **S**ecundū cum regis p̄ncipib⁹. ibi: **A**t au- diuit autē rex. **T**ertiu cū fintimis gentib⁹. ca. v. **P**rima ad- hic in duas. quia primo ponit bellū iude cuz apollonio duce samarie. sc̄o cuz seron duce sy- rie. ibi. **E**t audiuit seron. **C**irca pri- mi dī: **E**t congregauit apol- lonius gētes vt faceret sibi no- men debellādo iudam. **i** **E**t cognouit iudas. per explorato- res suos. **k** **E**t exiit obuiaz illi. nō permittēs ei fines suos ingredi. **l** **E**t gladiū apollo- ni⁹ abstulit: in signū victorie: si- ent dauid gladiū glie. i. Reg⁹. xvij. **m** **E**t erat pugnās in eo oibus diebus. hoc dī ad de- notandū gladiū bonitatem. **n** **E**t audiuit seron. **H**ic conse- querēter describitur bellum iude cum seron duce syrie. **C**irca qd primo ponit t̄p̄is seron appa- ratus. r pater litera. **S**ecundo iudeorū metus. ibi: **E**t exiuit iudas obuiam illis cum paucis. Ideo timuerūt. s. multitudinem fortem ostra se veniente. **T**ertio ponit p̄ verba iude populi con- solatio. ibi: **E**t ait iudas: **F**aci- lius est cōcludi multos i manu paucorꝝ. r b virtute de ei cui non p̄t resistis: q̄ eis assistere affi- mat. dicens: **o** **I**psi veniūt ad nos in multi. cotumaci. i. in malis obstinati. **p** **E**t super- bia. quam de⁹ a p̄ncipio mūdi delectit in angelis supbētibus. **q** **E**t dispersāt nos & uxores n̄ras r̄. inuste nōcumentū no- bis inferēdo in psonis p̄priis et nobis p̄uncris & rebus pos- sessis: ppter qd habēt inlustū bellū: nos aut̄ instā, iō subdīf: rr **M**os xō

Glo.ordi. I Odachabeorum La. III Nico.de lyra

Rom. 12. d. *ad iudiciorum certâ illis tribuit spem q̄ pro te
ctor est omnium fideliter in se sperantius.
Et p̄tritus est. q̄r sepe patientia sancto
rum furorem nitigat p̄sequentiū: t̄ māne
tudo humiliū p̄sternit audaciaz supbo-
rum. Inde est qd̄ paulus docet dicens: Si
elurierit unus tu' cibâ illu' **Si sit potu'***

Ibide*m.* da illi, hec enim facies carbones ignis co-
geres sup caput eius. **N**oli vinci a malo:
sed vince in bono malū. **b** *E*t cecide-
rūt. **B**ū p octonariū numerū sumā oculū
dīc salubriter cadentiū: qz illi q voluntā-
tie cedunt veritati & circūcūsione spirita-
li oēs a se abscondit spiritaliter volupta-
tes: & octo beatitudinē studēt in se recol-
ligere virtutes: **C**eteri autē q fugerūt ve-
nient in terram philistijm: qz cū qdam p
secutozū l resisterē nullo modo veritati
possint: tñ magis eligit̄ q fugere ad lati-
bula errorū suōz qz cedere atqz obediēre
vitili zilio spiritaliū magistrozū: et bene
dicūt est fugisse eos i terram philistijm.
Philistijm enim i terprēat̄ ruina duplex.

Dmor. **L**imor iude & fratru^m eius huius oes
gentes cecidit cu potētia xpī p virtutes
atq̄ miracula in mēbris ei emicuit & p
venit ad regē nōmen eius: q̄ potentiam
huius mudi inotuit pdicatio euangeliū
eius: & de pliis iude narrabat oēs gētes
cu victoriā redemptoris nostri de morte
ac mortis auctore toti^o orbis pdicat na-
tiones. **d** **A**t autē audiuit rē. **A**nti-
ochi bū^o historici affectus qbus imedio
criter estuabat: hoc ē ira & cupiditas: su-
perbia. **B**ene exprimit antiochi spirita/
lis mores qb^o validissime totu^m inu^m estat
mundū: sed nūc p mēbra sua. **J**uxta autē
finē mundi p semetipm q̄n tribulatio ra-
lis erit qualis nō fuit anteā nec post fu-
tura erit. **I**rascriit autē q̄i audit gloriā sā/
ctorū & virtutē atq̄ constātiā eorū pgre-
gar exercitu: dāns illi stipēdia in annuz
cu p p̄sentis vite comoda & honores am-
bicioſos quoſq; incitat ad psecutionem
fideliū: in fētuſq; fastu mundano ac cupi-
ditate optimates suos eligit: vt puidet
regni negocia q̄n ministros suos atq; le-
quaces ad h ordinat: vt p̄sentiu^m rerū ille-
cebras suggerat ac pucando ad volu-
ptates terrenas p̄sentētes sibi prahāt.
filiorū enī nomine illi cēsenf q̄ imitatores
sūt antixp̄i. **N**os enim p optimates suos
nutrit cum p sceleratissimos quoſq; va-
rijs vitijs corrupēdo pabulū ignis eter-
ni efficit. **H**oc p̄cipue suis magistratib^o p
cipit vt extirpent virtutē israel & reliqās
hierusalē: & cōſtituant alienigenas p̄o-
eis: q̄ nulla intentio nullūq; studū ma-
gis diaboli est q̄ vt euertat eccliam chri-
sti: et robur fidei in electis mollificet: at-
q; in loco virtutū vitia subintroducat.
e **E**clegit lysias: qd p lysia nisi fastus
mundanus designat q̄ p tres viros hoc
est per tres ordines psecutor^o bellū chri-
sti ecclie ingerit: hoc ē p paganos: p he-
reticos & p falsos christians qb^o subro-
ganī q̄draginta milia yiroū: & septē mi-
lia equitū: vt disperdat iudā km verbū
regis. **Q**uid p q̄draginarū numerū ni-
si uniuersitas temporis designat: quo p
secutionem i mūdo tolerat ecclia. **Q**uat
tuor enī pincipales ptes sūt orbis: hoc ē
oriens: occasus: septētrio et meridies: in
qbus dilatata cōſtituit ecclia quā vt cō/
gregaret filius dei descendit in munduz

Nos vero pugnabim⁹ p̄ aiabus
nřis ⁊ legib⁹ nřis: ⁊ ip̄e dñs cōte
ret eos aū faciē nřam. Vos aut̄
ne timuerit eos. Ut cessauit at̄
loqui: insiluit ī eos subito. Et cō
trit⁹ ē seron ⁊ exercit⁹ ei⁹ in con
spectu ipsi⁹: ⁊ psecut⁹ est eū in de
scēsu bethoron vſq; in cāpū. Et
ceciderūt ex eis octigēti viri: re
liqui aut̄ fugerunt in terraz phi
listi⁹. Et cecidit timor iude ac
fratrū ei⁹ ⁊ formido sup oēs gen
tes i circūitu eoz: ⁊ puenit ad re
gē nomē ei⁹: ⁊ de klijs iude nar
rabant oēs gentes. Ut audiuit
aut̄ antioch⁹ rex sermones istos
iratus est aio: ⁊ misit ⁊ cōgrega
uit exercitum vniuersi regni sui
castra fortia valde. Et apuit era
rium suū ⁊ dedit stipēdia exerci
tui iānū: ⁊ mādauit illis vt eēnt
parati ad oīa. Et vidit q defecit
pecunia d̄ thesauri suis: ⁊ tribu
ta regiōis modica ppter dissen
sionē ⁊ plagā quaz fecit in terra
vt tolleret legitia q erat a p̄mis
dieb⁹. Et timuit ne nō haberet
⁊ semel et bis in sumptus et do
naria q dederat aī larga manu
et abundauerat sup reges q aī
eū fuerant. Et cōsternatus erat
aio valde: ⁊ cogitauit ire i persi
dem vt accipet tributa regionū
et cōgregaret argētū multū. Et
reliquit lysiā hoiez nobilē de ge
nere regali sup negotia regia a
flumie euphraten vſq; ad flumē
egypti: ⁊ vt nutriret antiochum
filiū suum donec rediret. Et tra
didit ei medium exercitum ⁊ ele
phantos: ⁊ mādauit ei de oīb⁹ q
voletabat: ⁊ d̄ habitātib⁹ iudeā et
hierlm: ⁊ vt mittēt ad eos exer
citū: ad pterēdā et extirpādā vir
tutē isrl̄: et reliqas hierlm et au
ferendā memoriā eoz de loco: ⁊
vt p̄stitueret habitatores filios
alienigenas i oībus finibus eo
rū: ⁊ sorte distribueret fraz eoz.
Et rex assumpsit partez exercit⁹
residui: ⁊ exiuit ab antiochia ciui
tate regni sui: aīo cētesimo ⁊ q/
dragesimo septime: et transfreta
uit euphraten flumen: ⁊ per am
bulabat superiores regiōes. Et
elegit lysiā ptolomeū filii do

a **M**os **xo** pugnabim⁹, p aiabu
nris, i. vitis nostris defendendis.
Et legibⁿ nris, a deo datis, ideo
concludit: **E**t ipse dñs rē. **Q**uarto
ponit aduersariop debellatio, cum
dī: c **A**t cessauit aut loq, et patz
l'aysc ibi: d **E**t peruenit ad re
gē, s. antiochū epiphanem, e **A**t
audiuit aut rex. **N**ic p̄titer describi
tur bellū iudee cū regi p̄ncipibⁿ ad
specialiter destinatis: precedētes
xo nō fuerūt ad bellā dū missi; s. cū
essent positi ad custodiā terrarū iu
dee ap̄iniquaz: itulerūt iudeis bel
lum: vt sic ostenderēt se celare, p̄ re
ge: t diuidis in duas ptes: quia p̄s
mo ponit bellū apparat⁹. scđo cōfī
ctus, ca, se. **P**rima in duas, q̄ p̄s
mo ponit apparatus ex parte rega
lium, scđo ex parte iudeorū. ibi: **E**t
vidit iudas. **E**t notandū q̄ appara
tus ex parte regaliū semp̄ cū ira
et cupiditate cum multitudine sup
ba et potestate, ex parte xo iudeorū
cum oratiōe humilitate: cū dei fi
ducia et plerata. **C**irca primū primo
ponit regis ordinatio, scđo ordina
tionis executio. ibi: **E**t rex assūpsit.
Circa primū dī: **A**t audiuit autem
rex: duces suos a iudeis dentecos.
cetera patēt vsq̄ ibi: f **E**t vidit
q̄ defecit pecunia d̄ tbeſauris suis:
nō sufficiebat ad tātu exerctū diu
ſustinendū. g **E**t tributa regio
nis modica ppter dissensionē, non
enī ſoli iudei rebelleruerant eo q̄ co
lebat eos ad colendū touis idoliz:
vt ſupra dictum est: sed etiam multe
gentiles aliuz ritū habētes: quoq̄
aliqui colebāt herculez: alijs dianā.
et ſic de alijs: quibus ſcriperat per
decre tum vi dimitterit ritus ſuos
pter antiochī cultū vt eſſet popu
lus vnuſ: vt dictum eſt ſupra, j.ca.
q̄ erat eius graue. ibo negauerant
antiocho tributa pſueta. h **E**t iſ
muit ne nō haberet et ſemel t bis, i.
vt non poſſet continuare ſumpius
militum ſicut prius. l **E**t cogita
nit ire in perſide, in qua erant diu
tie multe et poſſet inde ſupplere ſuis
ſuppleret: dimiſit tamē in antiochia
que erat metropolis regni ſui lyſia
ad custodiā regni ſui et filij ſui: et
ad deſtruendū habitatores iudee
et populandū eaz alienis gentibⁿ:
hec autē ordinavit ſed non in omni
bus ſic enenit: et hiſ dictis patet lit
tera: paucis exceptis que diſcurrit
tur. k **D**ominē nobilē de gene
re regali, in quo notatur eius apti
tudo ad custodiā regni. l **E**t tra
didit ei medium exercitus et elephā
tos: quia tradidit ſibi medietatem
exercitus tam in hominibus q̄ in
animalibus, aliam vero medietatem
ſecum duxit. m **E**t rex assūptis
partem. **N**ic conſequenter ponit
ordinatiois regis executio, et pri
mo ex parte regis cum dicitur:
n **E**t exiuit ab antiochia ciuitate
regni ſui, ſicly merropoli. o **B**n
no centesimo et quadragesimoſepti
mo, ſez regni grecorū, regni xo ſut
anno decimoq̄ cepit regnare āno
cēteſimotriſimosepti regni gre
corū: ut dictū eſt ſupra ca.). **S**ecun
do ponit executio ex parte lyſie cu
ſtodia

Slo.ordi. I Machabeorum La. III Nico.de lyra

Gibi ante passionem suam quadraginta diebus et quadraginta noctibus ieiunauit ut ostenderet tetrationem nostram in carne sua: quam de nostra mortalitate dignatus est participare voluisse. **A**nde ab hora mortis eius usque ad diluculum resurrectionis constant horae quadraginta si ipsa nona connumeretur. Post resurrectionem quod non amplius quam dies quadraginta cum die scipulis in hac terra esse voluit. huic eorum vite adhuc humana queritioe comittit: et cum illis alimeta mortalius quis iam non moriturus accipiens: ut per ipsos quadraginta dies significaret se occulta presentia: quod per misericordiam eius ad contumaciam numerum secum. Per septenarium vero numerum quo equitum milia describuntur: non aliud quam plenitudo persecutionum demonstrat: quia sicut per septenarium numerum septiformis gratia spissitatem ostendit: sic et contrario legitur in euangelio et spiritus nequam in homine secum introduxerat septem spiritus nequiores se. **E**t alibi: A muliere peccatrice legitur dominus destruere demonia cieci. **D**einde et pectorum recte diabolo instigate ad hoc coadunant ut ecclias Christi destruantur: et confessores omnipotentis dei blasphemare compellantur: et hoc non solum virtute sed et amaritudine exprimitur qui per cupiditatem seculi negligunt habere amicitiam dei. **N**on scriptus est: Qui vult amicus esse huius seculi inimicus dei constitutus. **E**t Jobes inquit: Qui diligit mundum non est charitas dei in eo. Et merito hoc noite tales nuncupantur. Interpreta enim anima populus abiectus. Abiectione quippe digni sunt quam amorem presentis seculi perferunt dilectioni dei. **N**on ipsa veritas in euangelio ait: Qui amat patrem suum aut matrem suam plus quam me: non est me dignus. Nec in cognitis animabus in terra capistrorum esse dicuntur: quia latenter spacioles est via qua ducit ad mortem: et multi transierunt per eam. **E**t audierunt. Mercatores istos qui ambivit seruitum hebreorum non altos melius significare arbitror quam malignos spiritus qui desiderant interitum fideli. **T**unc gestiuntur ut per cupiditatem terrena celestem nobis auferant gloriam: et liberratem quam habemus in gloria christi in cultum ac servitutem pertinuerant diaboloi. **N**isi in euangelio legitur: quod ipse diabolus caput nostrum mediatorum videlicet dei et hominum dicens in monte excelsu ostenderit ei omnia regna mundi ac gloriam eorum atque tenuando dixerit: Hec oia tibi dabo si perdes adoraveris me. **E**t bene dicitur quod additi sunt ad eos exercitus syrie: et terre alienigenarum: quia luxuriosi quod et alieni a vero dei cultu iunguntur inimici nostris: et moliendo interitum nostrum cooperatores sunt inimicorum spirituum. **C**ontra fideles disponentes: ipsi magis ad exemplum iudei ac fratrum eius in citani ad augmentum fidei et perfectum virtutum. **I**uxta istud psalmista qui ait: Dum superbit impius: incendiatur paup. **T**alis ergo interitus debet esse seruorum dei ut pugnent per populo et sanctis suis: quod per statu fidei christiane religionis: atque per fraternam salutem debent contra spiritales nequaquam et contra praus homines instanter dimicare: adiutorium dei assidua oratione implorare: quod ipse est de scripto est: Adiutor in opportunitatibus in tribulacione cui soli dederunt. **L**ictus est pauper: et pupillo tu eris adiutor: quod permanentia pietate labore et dolore considerat suorum: coterritorum brachium peccatoris et maligni: iudicat pupilio et humili ut non apponat ultra magnificare se homo super terram. **D**icitur et congregati sunt reges. Illi quod ad dominandum contra hostes congregati fuerunt: venerunt in masphat contra hierusalem: et quod per masphat quod iudicium interpretat nisi vetus testamentum significat: locum orationis erat in masphat: quod propter semper ad nouum testamentum: et testimonium perbet euangelio christi. **I**lluc enim necesse est ut spirituales milites dei cordis intentio nem vertantur: quatinus ex lectione diuina instruantur: qualiter contra hostes spirituales preliari debent: locum enim orationis erat in masphat: an in iherusalem: quod oracula diuina per libros legis et prophetarum primum nobis innotuerunt. deinde per euangelium. **I**eiunauerunt illa die quia continentie operas dabunt. Induerunt se cibis et cinere in capite suo: quia penitentiam pro peccatis

stodis regni. cum dicitur: Et elegit lysias regem a viros potentes ex amicis regis: ut sic essent magis voluntarii ordinatione regis exercitii. **b** Et misit cum eis quadraginta milia viroꝝ: scilicet peditum. **C**etera patent usque ibi: **e** Et audierunt mercatores regionum nomen eorum in multitudine et fortitudine et credentes et statim debenter iudeos capere: perparuerunt se ad emendationem illos in seruos et ancillas: propter quod venerunt ad castella eorum. **d** Et vidit iudas. **H**ic sequenter ponit apparatum belli ex parte iudeorum. et primo per humilem et denotatam orationem. secundo per bellatorum dispositionem. ibi: **E**t post haec. **C**irca primum pomerium littera ex predictis usque ibi: **e** Et hierusalem non habitabant. hoc iterponit ad redendum causas quare non iuerunt in hierusalem ad orationem: cum ibi esset locus divini cultus. **f** Et sanctum a templo locum. **g** Conculcabant et subdidit a quibus: **h** Et filii alienigenarum erant in arce. propinquaque templo. **i** Et congregati sunt iudei. **k** Et venerunt in masphat contra hierusalem: et venerunt adorare ibi versus facie ad hierusalem: sicut dicitur de Daniele quando orabat versus hierusalem: **D**an. vi. et subdit causa orationis in masphat cum dicitur: **l** Quia locus orationis erat in masphat anno priorib[us] tripib[us]. **m** In iherusalem congregabatur popul[us] iherusalem adorandum: ut haberet. **n** Reg. vii. **n** Et ieiunauerunt die illa: ad se coraz domino affectu[m] in vicissim. **o** Et induerunt se cibis: ad se affigendum in vestitu. **p** Et cinere posuerunt in capite suo: in signum humilitatis. **q** Et dissuerunt vestimenta sua: et se induerunt in signum afflictionis. **r** Et expanderunt libros legis: ad ostendenduz et parati erant per legem se expondere peculiares mortis. **s** De quibus scrutabatur gentes similitudinem simulacrum suorum: aliqui enim gentiles magis subtilem et littore rem volebant arguere cultum idolorum ex libris moystianis. **t** Et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primicias et decimas: et suscitaverunt naçareos quod pleuerat dies. **u** Et clamauerunt voce magna in eisdem vestimentis.

unt deo: cui sedes figurabatur per sacerdotium quod remanebat vacuum: ad significandum quod deitas non potest imaginem representari: ut dissensus dictum fuit ibidem. **t** Et attulerunt ornamenta sacerdotalia regum: et subdit causa quae ista ad duxerunt ad illum locum: cum dicitur: **v** Et clamauerunt voce magna: ad impetrandum

Glo.ordi. I *Dachabœorū* *la.* III *Nico.de lyra*

S peccat? suis q̄ p̄ carnis fragilitatē strarerūt: agere
deo digne decernūt. Et sciderūt vestimenta sua: cum
corpus castigāt: t̄ carnalia ī se desideria mortificāt.
Ad aut̄ sequit̄ q̄r expanderūt libros legis de q̄bus
scrutabāt ḡtēs studiūnū simulacruū suorū: ostē-
dit et memorū dūlinorū prece.

Gat q̄ memoria diuinis p̄ce
pro bonis actib⁹ demōstrēt
q̄ dignē militare probat. **L**e
enī dñi irrep̄henſibilis auer-
tens animas electorū: expro-
bat maledicta perfidoꝝ: t̄ de-
testat idoloꝝ culturā: t̄ oēm
strandit impietatis facturā.
Atrollunt sacerdotalia oma-
mēta q̄ sacerdotij eccl̄astici di-
gne faciūt officia. **P**rimicias
t̄ decimas donat q̄ initiu⁹ t̄ p-
fectionē boni opt̄ deo depu-
tant. **H**useitāt naçareos q̄ im-
plerunt dies: q̄ p̄ castitatis
mūdiciā gratā vitā omni tpe
deo exhibere student. **E**t cla-
māt voce magna in celū: q̄ di-
nitatez p̄s p̄cib⁹ ac bonis
actibus p̄ misericordia prouo-
cant. **S**icut enī clamor impio-
rū quē blasphemia et pranis
operib⁹ p̄ferunt deuz irritat.
Sic cōfessio t̄ fides sanctorū
que p̄ dilectionēz opatur: male
statem diuinam in omni tpe
re placat. **A** Et post hec t̄.
Tribunos appellat eos q̄ mi-
litibus mille perat quos gres-
ci ciliarchos vocat. **C**eturio-
nes q̄ centū: pentacōtarchos
qui quinquaginta: t̄ decuriōes
q̄ decē. **O**rdinat enī p̄dicato-
res sancti subiectos suos qua-
tinus nil in eis inordinatū re-
periāt: sed militia xp̄i rationa-
biliter p̄fungat. **A**n paulau-
ditore⁹ suis ait: **N**ia vestra
honeste et fin ordineſ fiat. **E**t
iterū: **N**emo inq̄ coronabit
nisi q̄ legitime certauerit.

1. Co. 14. 5 ditorib⁹ suis ait: **Q**ua vestra
bonesta et fme ordinez s̄iat. **E**t
2. Tio. 2. 2 iterū: **N**emo inq̄t coronabit
nisi à legitime certauerit.

b Et dirit his tē. Scriptū
Deu. 20. b ēni in deuteronomio: Nō formidolosus t corde pa-
nido non egredias ad bellū: vadat t reuertat in do-
mū suā ne pauore faciat corda fratrū suorū: sicut t
ip̄e timore pterrit ē. Quibus x̄bis edocet nō posse
quēq̄ pfectiōnē xp̄i platiōnis: vel spiritualis militie
arrige exercitum: q adhuc nudari terrenis opib⁹ pti-
mescit: ne rursus infirmitate mētis ad p̄stinas for-
des reuertat: suoq̄ exēplo alios ab euā gelica pfecti-
one reuocet t fideliz vigoē infirmit. Jubēt iraq-
tales vt discedētes a pugna reuertat in domū suaz:
Iace. 1.b qz nō possit duplīcē corde bella dñi solari. Ir enim

Quoque quod non est duplex tota etiam in plurimi. Tales
duplex aio inconstans est in oibus vijs suis. Tales
appelle oportet ut nec initio renouatiois arripiunt: q-
bus neli? est ut actiuia vita assitant et tenuide atem/

Ecc. 5. 9 platiōez erequētes maiori dīserimie seīpos iuoluāt.
Wellus ē enī nō youre q̄youre & nō reddere. Si
militer et ille a tali militia suspendis q̄ vrorem dux-

rit: q̄ plātauerit vineā velut pagines filioꝝ. Non enim potest seruire diuine militie seruus vroris: nec potest assequi studiū cōtemplationis q̄ adhuc in de-

2. **Lio. 2.9** lectio*ne* p*igit* carnis. **N**emo inquit apl*us* multas
deo implicat se negoti*is* seculari*b*⁹ ut ei placeat cui
se p*bauit*. **C** Et mouerut castra t*e*. **B**ecte exerci-
c*ti*o*n* d*eu*s*tr*u*m* er*u* am*u* c*on*tra coll*ac*ora dic*u*

Et assensie

Et assūpsit

dei misericordia. o **Quid faciem⁹ istis, nā extra hiersm non erat locus**
sacrificij, naçare iō tenebantur offerre sacrificia in expletio⁹ voti sui;
Rumeri. vi. Similiter sacerdotes nō poterāt vti vestib⁹ sacerdotalib⁹
nisi i ministerio tēpli; ad qd nō poterāt accedere ppter gētiles q erāt in
arcē vt p̄dictū ē, ideo subdit⁹. b Et q eos ducem⁹? q̄si dicēr̄t: non ē
al⁹ locus. c Et sacer̄ta tua, i templi loca,

d faciem⁹ istis et
Et sancta tua pcul-
minata sūt: ⁊ sacer-
dūt i luctum ⁊ i hu-
mātōnes cōuene-
t: vt nos dispdāt:
in nos. **Q**uō po-
an̄ faciē illoꝝ ni-
s nos? **E**t tubis i
voce magna. **E**t
uit iudas duces
cētūrōnes: ⁊ pē-
decuriones. **E**t
edificabāt domos p
ores et plātabāt
idolosis: vt redi-
domū suā fīm le-
int castra ⁊ collo-
rum ammaū. **E**t
gimini ⁊ estote fi-
te parati i mane
uerlus nationes
et dispdere nos et
elius ē nos mori-
re mala gētis no-
s. **S**icut aut̄ fuerit
sic fiat.

Acūlētā sūt. a gētib⁹. **E**t p̄ tamina-
ta sūt. ex luxurijs ⁊ idolatrijs ibidē exercit⁹.
F Et sacerdōtes tui facti sūt i luctū. nō poten-
tes tibi ministrare: b̄ solū miseriā suā lugere.
G Et in humilitatē. i. detectionē. **H** Ecce
nationes p̄ueniter aduersū nos vt nos disper-
dant: q̄s dicant: nō sufficiunt eis mānū nobis il-
lata: n̄s nos penit⁹ deleant de terra. **I** Et
tubis exclamauerūt voce magna: vt misericor-
diā imploraret: nō solū vocib⁹ humanis b̄ cīas
musicis instrumētis: sicut aliqui pulsant ecclie
campane p̄ periculū fulguris ⁊ tempestatis.
K Et post hec p̄stituit. Hic p̄n̄ ponit appara-
tus indeoꝝ p̄ exercit⁹ dispositionē. cum d̄: Et
post hec p̄stituit iudas duces p̄fīl: naz in peri-
culis nō est omittēdū sc̄lerē qđ fīm humanam
p̄uidētā p̄t fieri: aliter videre qđaz tētatio-
det. **L** Tribunos. q̄ p̄sēnt mille bellatorī
bus. **M** Et cētūrōnes. q̄ cētū. **N** Et pēta
contarchos. q̄ q̄n̄quaginta: ⁊ d̄ a penta: qđ ē
q̄ng⁹ ⁊ costes dece: ⁊ archos p̄ncips: q̄ q̄ng⁹
decēnarijs p̄sīdebat. **O** Et decuriones. q̄ de
cem p̄sēnt. **P** Et dixit his q̄ edificabāt do-
mos ⁊ sp̄sabāt vrores tē. **Q** Sequit̄: fīm legēt
q̄ habet Deutero. x. ⁊ horum ratio fuit ibi dī-
cta. **Q** Et collocauerūt ad austrū animaū.
Joseph⁹ dicit emāus q̄ distat a bierlin seragin
ta stadijs: vt habeat Luč. vlt. ⁊ Mel⁹ ē no-
bis mori in bello. iustio: q̄ mors est vitiōsia.
S Et videre mala gētis nr̄e ⁊ fāctōꝝ. q̄ est vt
ta phrosa: cut bona mors est p̄tigenda.

D oraliter. **A**t Et sur **C**a. III
significat successō: idoneus boni principis vt
plati malos viriliter impugnādo. **B**t Et co-
gregauit apolloni⁹ gentes ⁊ a samaria x̄tūtē
tē. p̄ samaritanos q̄ p̄tīm legē tenēbat ⁊ p̄tīm
repudiat̄: significavit hereticū q̄ p̄tīm tenēt̄
legē. **C**ontra x̄tūtē: q̄ p̄tīm cōcreas

Doratiter. ^{at Et sur} **Ca. III.** ^{ta, pordia; cui bona mox et pengenda.} significat successor idoneus boni principis ut plati malos viriliter impugnando. ^{ht At eo-} gregauit apolloni gentes et a samaria ^Xtutē ^{z.} et samaritanos q̄ ptim legē tenebat et ptim repudiabat: significat heretici q̄ ptim tenent legem xp̄i et ptim stemnunt. hos aut cōgregat apolloni². l. diabol² ad impugnandum bonū plati et ei² p̄lm de fide et morib²: sicut legis et fa

ctum téporib⁹ arri⁹ et alioꝝ heretic⁹; sed bon⁹ platus eis occurrit gla-
dio verbi dei ⁊ excommunicatiōis sententiā eos disperdet⁹; accipit aut̄ gla-
dium apollonij et cū eo pugnat ḡtra ceteros hereticos. est enī gladius
iste sacra scriptura: intellexi fallo depravata quā bon⁹ platus accipit
fm sanū intellectū ⁊ sic cōfutat errores heretic⁹. ¶ Et audiuit sero-
pn̄ceps exercitus syrie tē. q̄ syria q̄ sublimitas interptat supbia signifi-
cat. vñ de diabolo q̄ rex ē sup filios supbie. dī Job. xl. Omne sublime
videt. tē. ideo p̄ seron pn̄cipē exercitus syrie significat sp̄us malignus
q̄ specialiter tentat de vicio supbie: ⁊ iste insurgit ḡtra bonū platum ni-
tens ex p̄seruatiōe moū ⁊ fidēi ⁊ heretic⁹ p̄futatioē: eum inducere in
elatiōis fastū: sed bon⁹ plāt̄ eu debellat p̄ humilitatis xutem deo at-
tribuēt totā victoriā. dīcēs q̄d sequit̄: † Non i multitudine exercit⁹
victoria belli s̄ de celo fortitudo est tē. Ibi sequit̄: † Et p̄trit̄ ē seron
tē. Et audiuit aut̄ antiochus rex simones istos irat̄ ē animo tē. q̄ dia-
bolus q̄ p̄ antiochū significat vt supia dictū est: q̄s cognoscit victorias
instoꝝ ⁊ fusionē suop̄ valde turbat ⁊ q̄rit vias p̄ q̄s possit iustos deū
cere ⁊ suoꝝ debellarionē vindicare. ideo subdit̄: † Et congregauit exer-
citū vniuersi regni sui tē. Et reliqt̄ lysia. p̄ istū quē reliqt̄ antioch⁹ sup
negocia regia: significat tyrān⁹ p̄ p̄curationē diaboli p̄stitutus i p̄fate
terrena: ⁊ p̄fleq̄ iudū ⁊ ei⁹ exercitū. I. bonū platuꝝ ⁊ ei⁹ p̄st̄ i bonis sp̄i
ritualib⁹ ⁊ tpalib⁹ ⁊ etiā in corporib⁹ ⁊ h̄ significat p̄ h̄ subdit̄: † Et
elegit lysias tē. q̄ iterptat suspēdēs aq̄s: id oꝝ ipz significat p̄secutio i
spūalib⁹ ipediēdo studiū vel doctrinā sacre scriptura: q̄d legit Julian⁹
apostata xpianis fecisse. † Et nichanorē. q̄ iterptatur stans lucerna p̄
quā significat intelligētia tyrāni ad malū intēta: fm illud Douver. xxi.
Lucerna ipioꝝ p̄cim⁹: ⁊ p̄ h̄ significat astutia tyrāni: i temporalib⁹ rapie-
dis: sicut legit de Julianō apostata q̄ facultates et patrimoniu austeres
bat xpianis s̄b coloꝝ xbi xpi Luc. xiiii. Illi q̄s renūciauerit olb⁹ que
possidet nō p̄t me⁹ esse discipul⁹. † Et gorgiam. q̄ interptatur diuīsio
et significat p̄secutioē in corporibus per quam passi diuidunt⁹ a p̄sēnti
vita. et Et audierūt mercatores tē. q̄ q̄s significant illi q̄ tyrannos
excitat

Moraliter I Machabeorum La. III Moraliter

excitant ad affligendum populi exactionibus et alijs grana
minibz: sperantes inde reportare temporalia lucra: qd frequen
ter ptingit: qz multa de talibz detinens a ministris et no veni
unt ad manu tyrannice psidētis. d† Et vidit iudas et frē
cūs. Hic ponit defensio boni plati et populi devoti. ideo sub
dit: Et cōgregatus est conuentus ut essent parati in pre
lum. orationibus deo implorantes auxilium diutinum.
Et congregatis sunt et venerunt in masphat: qui interpretat
indictum. nqz homines boni in tribulatione positi in dictio dei
iusti reputari se pati. n† Et ieunauerūt se affligendo. p† Et

cinerē posuerūt sup capita sua. se humiliando. hec enī debet fie
ri tpe tribulationis vt oratio de liberatione populi apud deū
sit magis exaudibilis. † Et suscitauerūt naçares. p qz si
gnificat religiosi q sepatis sunt ab alijs ī modo viuendi et tpe tri
bulatiois debet ad orāduz p ceteris excitari. et ideo subditur:
Et clamauerūt vo. ma. tc. Post h̄ stituit iudas duces psl
tc. qz no solū debet ē oratiōbz intēti b etiā ī statibz suis bñ or
dinati. p† Et dixit his q dīfi. do. tc. p istos significat illi q
sūt tpalibz nimis intenti et in delectatione carnali nimis effusis
pptr quod ad spirituale p̄grium non sunt apti.

Slo. ordi.

Et assumpit gor La. III gias tc. gorgias quinqz milia in
exercitum suum assūmpt: cuz dia
bolus carnales quinqz sensibus corpo
ris deditos illecrebra voluptatum sibi
adunare contendit. Ville equites secuz
tollit cum omne bellum suum in super
bia et contemptu mandatorum dei agere
disponit quatinus contrarie partis in b
agmina superet: cuz eos prevaricare p̄
cepta dei suader. Initium enī omnis pec
cati superbia est: vbi auctor mox sibi et
sequacibus suis inuenit ruinaz. Et bene
dicitur q nocte mouerit castra: quia to
tam nequiciam suam per cecitatem men
tis in sibi subiectis explore concupiscit
vt nullo modo prenideant: qlis sibi rui
na ex consensi peccati immineat.
b Et filii qui erant ex arce tc. Arx hic
non altitudinem virtutum sed extollen
tiam vane glorie significat. Illi enim pec
catoribus ducatum prebent qui in super
biā se erigere audent. Possunt et ma
ligni spiritus ī his ducibus aduerti qui
ad eius partem pertinet qui dixit: In ce
lum ascēdam et ponam solium meum ad
aquinonem: et ero sūls altissimo. Iste enī
duces iniuritatis in foueam et voragine
scelerum consentientes sibi nunqz trahē
re desistunt. **c** Et audiuit iudas et sur
rexit ip̄e tc. Nota lector q pars aduer
sa que iuncta fuit gorgie totam dispositi
onē quē belli ī nocte facit: et iudas atqz
sui sequaces in die qz operatores scelerū
et executores errorum comitantur semp
rectores tenebrarum: lucem odiendo di
niorum preceptorum: et obscuritatez di
ligendo secularium voluptatum. **d** Unde
per Paulum dicitur: Qui dormiunt no
cte dormiunt: et qui ebrj sunt nocte ebrj
sunt. Nos autem qui diei sumus: non su
mus noctis filii neqz tenebrarum. **e** Ve
rum iudas hoc est confessor dei: omnem
apparatum belli in luce fidei atqz medi
tatione legis dei ordinat. Unde cum tri
bus milibus virorum tm̄ in campo appa
ret: cum illis videlicet qui non in mūda
na potentia: sed in fide patris filij et spi
ritu sancti fiducialiter agentes: cuz sim
plificate mentis vitam honestam in hoc
mundo ducere student. **d** Et leua
runt alienigenē oculos tc. Venientibus
ex aduerso hostibus in preliu soqz inde
tuba canunt: et cōteruntur gentes: quia
per tuba sonitum vox predicationis expri
mitur. Milites inde tuba canunt cu pre
dicatores christi euangelium in toto mū
ndo annunciant. Unde conteruntur ho
stes quia huic fidei christi subiecti qz
tes: necnon et spiritales intimi virtute conteruntur christi: at
qz gladius spiritu sancti trucidat merguntur in profundum
abyssi. **e** Et persecuti sunt eos vslqz ga. tc. Nominata locoru
vslqz quo persecutus est iudas hostes suos demonstrant virtu
tis sue efficaciam. Haçeron enim interpretatur iuxta lumē me
um. Idumea russa sive terrena. A qz ignis patruelis. Jānia
mare sive dextera eius. Et quid per gāzron nisi lumen fidei:

¶ qd p

cinerē posuerūt sup capita sua. se humiliando. hec enī debet fie
ri tpe tribulationis vt oratio de liberatione populi apud deū
sit magis exaudibilis. † Et suscitauerūt naçares. p qz si
gnificat religiosi q sepatis sunt ab alijs ī modo viuendi et tpe tri
bulatiois debet ad orāduz p ceteris excitari. et ideo subditur:
Et clamauerūt vo. ma. tc. Post h̄ stituit iudas duces psl
tc. qz no solū debet ē oratiōbz intēti b etiā ī statibz suis bñ or
dinati. p† Et dixit his q dīfi. do. tc. p istos significat illi q
sūt tpalibz nimis intenti et in delectatione carnali nimis effusis
pptr quod ad spirituale p̄grium non sunt apti.

Nico. de lyra

Et assumpit gor La. III gorgias quinqz tc. Post qz
descriptus est pugne appa
rat. Hic consequenter describi
tur conflict. Circa quē pmū pon
tur iude de certatio. Secundo deu
ctis aduersariis tēpli purificatio
ibi: Dixit autem iudas. Prima in
duas. quia primo ponitur cōflict
iude cum exercitu missō a lysia. Se
cundo cum ipso in persona ppria
ibi: Nūcūqz antem alienigena
rum. Prima adhuc in tres. quia
pmō ponitur gorgie insidiatio. Se
cundo insidiantis delusio. ibi: Et
audiuit iudas. Tertio delusi fugi
entis cōfusio. ibi: Et adhuc loquē
te. Insidiatio xo gorgie fuit: quia
dispositus de nocte ventre ad castra
iudeorum et eos occidere ex impro
viso: et pater littera vslqz ibi:
b Et filii. scilicet alienigenarum.
c Qui erant ex arcerid est de nu
mero illorum qui erant in arcessione
ad nocendum iudeis quātumēqz
poterant. **d** Erant illis duces.
quia sciebant loca circa hierusalem
per que frequenter discurrebat ad
depredandum iudeos. **e** Et au
diuit iudas et surrexit ipse. Hic cō
sequenter ponitur insidiantis delu
sio: quia frans gorgie fuit reuelata
iude: et tunc cum omnibus bella
toribus suis exiit de tentorij ad
percutiendum partem exercitus re
gis que remanerat in castris ante
gorgias cum alia parte rediret:
qui credens fugisse iudeos in mon
tibus querebat eos: et interim iu
das aliam partem exercitus debel
lavit: et sic arte delusio: et his
dictis patet littera paucis exceptis
qui discurrunt. **f** Adhuc ens 39. b B
vslperior erat exercitus tc. quia ll
la pars exercitus quam gorgias se
cum duixerat adhuc non redierat
ad castra regis. **g** Qui regu
menta: d est arma ad se protegen
dum. **h** Et gladios. ad inuadē
dum. **i** Non habebant propter
inopiam vt dicunt aliqui: sed hoc
non videatur veruz: quia despolijs
exercitus apollonij et exercitus le
ron acquisierat arma in bona qua
titate: vt patz capitulo precedenti.
et ideo libri correcti sic habēt: quia
regumēta et gladios non habebāt
et in hoc redditur causa quare iu
das apparuit in campo cum tribus
milibus tm̄: quia lz acquisiuerunt arma in precedentibus vi
ctorijs non tu in rāta copia q possent armare tria vltra milia
virorum bellatorū. et sic est sensus: quia regumēta et gladios
non habebāt fz ad armandum plures qz tria milia.
k Mem: qualiter salui facti sunt patres nostri in mari
rubro: Bro. p. iij. **l** At tuba cecinerūt hi q erāt cu iuda tc.
ad animandis bellatores suos ad prelium. Cetera patent.
¶ 3 **m** Et adhuc

Glo. ordi. I Machabeorum Ca. III Nico. de lyra

et quid p idumeam nisi gentilitas? Quid autē per ignem pa-
tricalem nisi ardor charitatis? et quid per ianninā nisi p fundi-
tas scientie; et effectus boni operis demonstratur? Nam diu
ergo p sequitur chorus sanctorum doctorū gentile populum
donec illum ab errore gentilitatis ad lumen fidei p ducat; et
ignem charitatis in eo accendat; p uoce tamen ad meditati-
onem diuine legis atq; studium boni operis. Nec enim perse-
cutio salutifera est et imperfectio salubris. Unde subiungitur:
Et ceciderūt ex illis ad tria milia virorū. Sicut enī tria milia
fuerunt sociorū iudei qui p sequerantur; sic et ceciderūt ex ho-
stii parte tria milia. Ceciderūt enī nō vt funditus interirēt;
sed vt post casum erecti melius starent; quia imbuti sancte tri-
nitatis fide ad eorum societatem pertinere studebāt; quos se
plo animo persecutores esse agnoscabant. a Et reuersus
est iudas r̄. Milites quoq; christi nequaq; iminēte bello ci-
to debent esse securi de victoria; sed tādiu debet preliari; do-
nec certi sint de cōuersione hostium spiritualiū. Cum enī per-
sequendo homines peccatores seu infideles eos cōuerterint
ad penitentiā peccatorū; et ad fidem christi que p dilectionem
operatur bona opera; tunc opozet ut eorum colligat spolia;
hoc est eorum vrantur sc̄ientia; ac p̄ laboris cōmunicent indu-
stria. In auro enim possumus accipere sapientiā. In argento
eloquaciā. In blacyntho celestem cōuerstationē. In purpura
p martyrium sanguinis effusione. Tunc enī fructuole colligi-
mus has opes cū in fide recta inuenimus eas esse acceptabili-
les. Si autē ad spiritales hostes hanc trāfferimus victoriā;
tunc debem⁹ esse securi; cum post finē p̄sentis vite non est ne-
cessē hostiū insidiās vereri. Tunc enī salubriter colligim⁹ spo-
lia; quādo laboris nr̄i a christo cōdigna accipiem⁹ p̄misit. An
bene dicit̄ suos exhortari et non cōcupiscerēt spolia cū inimi-
corum seu iminebant bella; cuz penitus inimici supati erāt;
tunc cū suis reuersus est ad spolia castorū colligenda; qr̄ ne
cessē ē vt p̄dicator quisq; admoveat auditores suos vt inimi-
corum p̄caueant iacula q̄diu tēpus est bellū; cum aut̄ puene-
rit tēpus pacis ipius videlicet pacis quā saluator discipulis
suis p̄misit dicens: **P**acem meā do vobis. Tunc p̄lati simul
et subditū gaudiū eternū habebūt de pcepta remuneracione;
qr̄ nequaq; ultra primēcēt; de sequenti labore ac lachryma-
rum dolore; qr̄ tūc deo adiutori suo laudes canēdi tēpus est;
vnde scriptū est: b **A**t cōuersi hymnū r̄. Salus magna ē
in isrl̄ quādo numerū credentū multiplicat in dñō populo-
rum; q̄ saluatorē agnoscit fide: cōfident ore; atq; in bona glo-
rificant opatione. Sine alter: Tunc in isrl̄ salus crit magna;
quādo in ecclia christi aduersitas erit nulla. At signanter ad
ditum est in illa die. In die vtiq; resurrectionis quando spō-
sa nobilissima in celesti regno superno iungeretur sponsō; quia
qñ omnes sancti in conspectu dei non solum de animarū re-
quie suarū sed etiam de corpori gandebunt immortalitatē.

...gloriam annunciant christi. **L**ysias enim qui interpretat generans: significat mundi potentes: qui libet sint generati: non tamen baptismatem christi meruerunt generari. **D** ergo militum christi audientes victoria cōsternūtur animo deficitus: quia non qualia voluerunt talia cōtigerunt in israel: et qualia mandauit rex: eorum enim voluntas talis erat ut non pueretur euā gelū (p sacerdos doctores) p̄dicatio: negat in dño credentium augeret multitudine: et talia etiam suis rectorib⁹ hoc est inuidis spiritib⁹ plateret sciebat: quod in prophetis idolorum simulacra diuino cultu ab homib⁹ veneratis: sed eis persuadebat ut fide Christi non reciperet: sed non puerabat: quod pater glorias filii sui in universis nationibus longe latebat manifestabat. **A**t sequenti anno 76. Et elegit lysias sexaginta milia viroꝝ et equituꝝ quinquaginta milia ad bellum dum p̄tra Isrl: cum omni tpe isti mundi quod sex etatis distinguitur per quinque sensus corporeos p̄nceps huius seculi incitatus tenebrarū harū rectorib⁹ milites christi diversis virtutis lanando supare ostendit: ac per malos homines bonos mediatatur necem. **P**ed occurrit illis iudeas cum decē milib⁹ viris: quod regis nři exercit⁹ in hoc est validior ceteris quod per os studet diuinis obrepere preceptis: assiduasque p̄ces ad dñm mittens eius portat manu: in cuius maxie ostendit potentiam: et tandem insistit p̄lio donec inimici sui atque aduersaria turma spiritali ad pfectum iugulat gladio. **A**nī p̄ce iudei subiungit: et venire eos 76. **Q**uinqꝫ sunt libri legis dei: et quinque sunt sensus (ut p̄dictimus) corporei: quod enim in doctrinā legis restringit p̄cupiscētiā carnis auertēdo oculos suos ne videant vanitatem: obtearā-

a vscq ad tria milia viroꝝ. Et reuer-
sus est iudas et exercitus eius se-
quens eum. **Dixitq** ad populi: t
Non concupiscatis spolia: qꝫ bel-
lum contra nos est: et gorgias et
exercitus eiꝫ ppe nos i montibꝫ.
Sed state nūc cōtra inimicos no-
stros et expugnate eos: et post hēc
sumet spolia securi. **Et** adhuc lo-
quēt iuda hec: ecce apparuit ps
quēdam prospiciens de monte. c
Et vidit gorgias qꝫ in fugam cō-
uersi sunt sui: et succensa sunt ca-
stra. **Fumus** enī qui videbas de-
clarabat qd factum est. **Quibus**
illi conspectis timuerunt valde:
aspicientes simul et iudas: et exer-
citum in campo paratū ad p̄linz.
Et fugerunt omnes in cāpo alie-
nigenaz: et iudas reuersus est ad
spolia castroz. **Et** acceperunt au-
rum multum et argētum: hiacyn-
thum et purpurā marinā et opes
magnas. **Et** cōuersi hymnum ca-
nebant: et benedicebant deū i cē-
lum quoniaꝫ bonꝫ est: quoniā in
seculū misericordia eiꝫ. **Et** facta ē
salus magna in israel in die illa.
Quicunqꝫ autē alienigenaz euā
serunt: venerunt et nunciauerunt
lysię yniuersa q̄ acciderant. **Qui**
bus auditis ille cōsternatus ani-
mo deficiebat: qꝫ non qualia vo-
luit talia contigerunt in israel: et
qualia mandauit rex. **Et** sequen-
ti anno cōgregauit lysias electo-
rum viroꝫ sexaginta milia: et
equituz quinqꝫ milia vt: debella-
ret eos. **Et** venerunt in iudeā: et
castra posuerunt in bethoron: et
occurrit illis iudas cū decem mū-
libus viiris. **Et** viderunt exercitū
fortem et orauit et dixit: **Benedi-**
ctus es saluator israel: qui contri-
uisti impetuz potentis in manu
fui tui dauid: et tradidisti castra k
alienigenaruz in manu ionathę
filii saul et armigeri eius. **Loclude**
exercitū istum i manu populi tui
israel: et cōfundantur in exercitu
suo et equitibꝫ. **Da** illis formidi-
nem: et tabefac audaciā virtutis
eorum: et cōmoueant̄ contritiōe
sua. **Deinceps** illos gladio diligēti-
te: et collaudent te omnes qui no-
uerunt nomen tuum in hymnis.

Glo.ordi. I **Odachabeorū** **Læ.** IIII **Nico.de lyra**

Po. 13. **S**do aures suas ne audiāt lingua detrahētē: et obsena carmia ad usus mūdanos qd⁹ frequēter auditis inqna interior hō: q̄ odoratū atq̄ gustū suū p̄tinet ne illecebra vtaꝝ voluptatū: q̄ coercet ligua suā a malo: et labia sua ne lo. do. **D**iuertit a malo et facit bonū: inq̄rit pacē et psequit eam. iste inimici os suos superās victoriā capiet saluberrimaz et triūpho gaudebit largissimo. **S**z lysias spiritalis lz semel: bis: tercꝝ p̄trit⁹ su

8.1. b de exercitu iude scripti: **c** Q[uod] cū videret sanctifica-
tionē dēsertā scelerū vestimenta sua: et planixerunt
planctu magno tē. **b** Tūc ordinavit iudas vi-
ros tē. **A**perte dictus est q[uod] ordinaverit iudas viros
ut pugnaret aduersus eos q[uod] erat i[ns] arce donec emū-
darēt lācta: q[uod] B[ea]tū ordinat redēptor n[ost]r[u]s p[ro]p[ter] dicatores
suos q[uod] mīlitēs ipi[us] aduersus eos p[er] inhabitant
in arce supbie: hoc ē hoies inflationis spū elatos:
vel etiā malignos spū supbiatumētes instāter pu-
gnent donec corda electoꝝ ab oī labē iniqtūl expur-
gēt. **A**t elegit sacerdotes sine macula voluntate ha-
bētes in legi dei t[em]p[or]is mīdauerūt sācta: q[uod] electis his
de officio ecclastico q[uod] erroris leprā: vel scelerū ma-
culā in se habebāt: volūtarios atq[ue] morib[us]: p[ro]bos i[n]
fidei dei elegit administratores xbi: ut sancte ecclie
p[re]dicta ab oī erroris pragio efficiat aliena. **J**o
subiunctū ē q[uod] tulerit lapides p[er]aminationis in lo-
cū imundū: q[uod] hereticos q[uod] noluerūt p[er]uersatioꝝ
recte fidei t[em]p[or]is doctrine lapides p[ec]catori fieri: ana-
themate peccatos atq[ue] a coione ecclie electos oībus
patefecit q[uod] esent reprobū. **c** Et cogitauit tē. Al-
tare holocaustū tē fides pura: doctrina recta t[em]p[or]is
uersatio mīda xp̄i ministroy. Sed b[ea]tū altare si xphā
natū fuerit heretica prauitate: vel scelerū imanita-
te iā destruēdū erit: hoc ē a sacerdotiū dignitate de-
ponēdū: ne forte opprobriū sit sācte ecclie q[uod] habēt
prauos t[em]p[or]is facinorosos doctores q[uod] a diabolica astu-
tia seducti sūt. **Q**uā dñs in chāgelio discipulis suis
8.2. b ait: **A**los est sal terre: q[uod] si sal euanuerit: in q[uod] salie-

Bar. 5. b ait: **Vos estis** sal terre: qd si sal euanuerit: in q saliter
tur ad nihilum valet ultra nisi ut mittat foras et con-
Lit. 3. c culetur ab hominib. De quo et **Paulus** scribes ad
Titum ait: Hereticum hostem post primaz et secundum in-

¶. 2. d crepationē deuita. Scīes quia subuersus est qui hu-
cūm sit proprio iudicio condēnatus. Hinc t̄ ad quo-
Per vos nomen dei blasphematur inter gentes. T̄
tari mystico debent reponi lapides isti in mōte domi-
usq; venientis propheta respōdeat dīcēs: Quia pec-
penitentia: donee per sanctos doctores diuidetur
conueniens satisfactio perpetratā. In loco autē eodū
legem substitui debet: vt fiat altare nouum fīm illu-
homines fide catholica lani scientia sancrarū scrip-
moribus religiosi in locuz regiminiſ vnde ceciderū-
gari debent fīm auctoritates vtqz diuine legis: vt
uite vite et norma iusticie exhibeat ministeriu-
quam sibi acquisiuit christus precio sanguinis suis
maculam neḡ rugam.

a carnis ad usus mun-
doratu atque gustu suu-
ri a malo; et labia sua
sequit eam, iste inimi-
pho gaudebit largissi-

Tet cōmisēt p̄liū: et ceciderūt d̄ exer-
citū lysiā qnq̄ milia viroū. **E**li-
dēs at̄ lysiā suorū fugā et iudeo-
rū audaciā et q̄ parati sūt aut vi-
uere aut mori fortiter: abūt an-
thiochiā et elegit milites ut mul-
tiplicati rursus veniret in iudeā.
Dixit autē iudas et frēs ei². **E**cce
cōtriti sunt inimici nři: ascēdam² et
nunc mundare sancta et renoua-
re. **E**t cōgregat² ē ois exercitus et
ascēderunt i mótez sion. **E**t vide-
rūt sanctificatiōez desertā et alta-
re pphānatuz: et portas erūtas:
et in atrijs virgulta nata sicut in
saltu v̄l i montib² et pastophoria
diruta. **E**t sciderūt vestimenta sua
et plāixerūt plāctu magno: et ipo-
suerūt cinerē sup caput suū: et ceci-
derūt in faciē sup terram: et exclā-
mauerūt tubis signorū: et clama-
uerūt i celum. **T**unc ordinauit iu-
das viros ut pugnarēt adūsus
eos qui erāt in arce: donec emū-
darēt sancta. **E**t elegit sacerdotes
sine macula volūtatez habentes
i lege dei: et mūdauerūt sancta et
tulerūt lapides cōtaminatiōis i
locū imundū. **E**t cogitauit de al-
tarī holocaustorum quod ppha-
natū erat: qđ de eo faceret. **E**t ici-
dit illi cōsilium bonū ut destrue-
ret illō ne forte eēt illi opprobriū
qz cōtaminauerūt illud gentes et
demolita sūt illud. **E**t reposuerūt
lapides in monte domus i loco
apto quoadusq̄ veniret ppheta
et respōderet d̄ eis. **E**t accepērūt
lapides stegros fm legem: et edi-
ficauerūt altare nouum fm illud

in In locum immundis.
lapides autem altaris domini contaminatos po-
suerunt in loco mundo: sicut subditur: Et cogita-
uit de altari holocaustorum. q. n. Et reposie-
runt lapides in monte domi. i. in monte sion ybi
erat dominus domini. o Quoadulq; veniret
ppheta docens quid esset agendum de illis.
p Et acceperunt lapides integros sicut legem. Dic
consequenter describitur templi purificati reno-
vatio. et primo Etiam ad altare holocaustorum.
cum dicit: Et acceperunt lapides integros sicut
legem que habetur Ero. xx. et Deutero. xxvij.
q Et edificaverunt altare nouum: sicut illud quod
fuit prius: id est ad similitudinem illius quod fue-
rat dissipatum.

Glo.ordi. I Dachabeorum La.

La Et edificauerunt sancti predicatorum facta intra domum intrinsecus et edem quoniam subiecta plebe et intrinsecus ornata scientia sane fidei: et formis honesta pueratione. Utriusque sacrificium quoniam nouiter venientes ad fidem sacramentis diuinis imbuendo dedicatur. Faciunt vasa sancta noua quoniam corda hominum ad accipiendo dominum dei reddunt abilia. Inferunt candelabrum et altare incensorum et mensam in templo: quoniam doctrina spiritalis lucis sancte orationis puritatem et scripturam factam meditatione in ecclesia dum eruscitur. In candelabro enim in qua lucere debet lucerne recte sermonem euangelice doctrine possumus aduertere: in quo sancti doctores igne sancti spiritus accensum lucere debent: ut qui ingrediunt lumen videantur. **A**nde veritas ipsa in euangelio ait: Nemo accendit lucernam et ponit eam sub modio: sed super candelabrum ut lucerat oibus qui in domo sunt. Per altare incensorum nihil melius quam profectam sanctorum virtutem accipere possumus: unde quotidianus fragrat odor virtutum et sacre orationis in specie altissimi. Mensam enim domini non alia quam sacra scriptura intelligimus in qua refectio anima constituit. Quod autem dicitur quod appenderunt vela: et consumauerunt oia opera que fecerant. In appenditione velorum exprimit occultatio mysteriorum. Non enim oibus oia pacificem sunt diuine legis mysteria: sed per captiuum ingenium quod rulibet et profecta scientie atque virtutis. **A**nde dominus apostoli precipit dicens: Nolite sanctum dare canibus neglegit mittatis marginas vestras aut porcos. Et Paulus rudibus discipulis 1. Cor. 11. ait: Lac vobis dedi potum non escam. Non enim poteritis sed nec adhuc quidem potestis. De prefectorum ergo scientia aliibi ait: Et nos reuelata facie gloriae dei contemplamur in eandem imaginem transformati tanquam a domino spiritu regimur. **C**onsistit ergo oia opera quae facienda sunt in domo dei: quae fide sermone et opere student secundum ordinem implere oia mandata domini: nec deest quicquid in perfectione ubi humana voluntas diuina per omnia obtemperat voluntati. **B** At ante matutinum regem. Peccatum autem renouatione iosephus ita narrat dicens: Quintus dominus et vicesima mensis castus quem macedones appelleon vocatus accenderunt lumina super candelabrum: et adoleuerunt holocausta que obtulerunt in nono altari. Hoc autem facta sunt post tres annos eodem die quo mutata est eorum religio ad prophetiam idolorum consuetudinem. Nam templum destructum ab antiocho sic tribus annis permanens. Quinto enim anno et quadragesimo et centesimo in templo facta sunt. Quinta et vicesima die appellei mensis olympiade centesimaquinquaquiesimatercia. Renovatus dominus est eodez die quinta et vicesima appellei mensis octauo et quadragesimo ac centesimo anno olympiade centesima et quinquagesimaquarta. Desolationem domini templi contigit fieri secundum Danielis predictionem quaz ante quadragesimum et octauo predictarum annis per quam significavit ut macedones illorum destruerentur. Celebravit autem iudas cum civibus suis per renovationem templi sacrificia per dies octo: nullus genus delitiae relinquens: sed preciosissimis dapibus eos pascentes. Deinde autem laudibus et psalmis glorificabat: sequens mutuo cantibus delectabat. Pro renovatione domini solenniter post multum tempus inspirata religione receptores legis posuerunt ut posteri per octo dies hanc renovationem templi celebrarent. **M**ystice et ab illo tempore hacten hanc festivitatem celebramus: voantes eam lumina eorum per iter spem hoc nobis splendida lumen colendum religionis apparuit. Mystice autem renovatione tempore cõseruo est hominum ad penitentiam peccatorum quoniam quibus erroribus atque facinoribus contaminati erant. Tunc enim cantandum: gaudentium: letandum atque iubilandum: atque laudandum quibusque fidelibus est quoniam viderint primos suos per correctionem morum atque meditationem legis dei in semetipuis iustitiae scaturere: quoniam autem per negligientiam deciderant. **S**i etiam sacrificium euangelium narrat saluatoris dixisse in celsis gaudium nasci super uno peccatore per misericordiam agente. Si de uno quaque multo exultatio erit querens ad veracem cultum dei: quod si scriptum est: In multitudine plebis dignitas est principis illius: videlicet principis qui vult omnes homines salvos esse et ad agnitionem veritatis pervenire. **C** At statuit iudas regem. Nam quidam sollicitatem ipse saluator in euangelio predicatione sua legis decorasse: ubi scriptum est: Facta sunt encycnia in iherosolymis: et hyems erat: et ambulabat iesus in templo in portico salomonis regis. **A**nde sciendi est quoniam encycnia hec que lecture euangelica facta cognovimus: non ad primam tempore dedicationem sed ad ultimam pertinent: quod ex eo facile colligimus: quoniam hyems facta referuntur. Prima secundum eiusdem dedicatio a salomonem tempore autumna media a corobabel et iesi sacerdote tempore veris: ultima autem iuda machabeo tempore hyems est facta: quoniam specialiter constitutus esse legis ut eadem dedicatio per octo annos in memoriam solenibus renocaret officium: iuxta quod usque ad tempus dictum incarnationis obseruantur fuisse supra dicta sententia euangelij agnouimus. **H**ec autem fuit causa secunda et tertia dedicationis: quoniam salomon quidam templi opus quod dno condidit: septem annis perfecit: octavo autem anno decima die septimi mensis quoniam a nobis october appellatur in magna gloria dedicauit. Sed hoc templum post annos quadringentos

III. Nico. delvra

a qd̄ fuit prius: et edificauerūt sācta: t que intra domū erāt intrinsecus secus: t edē t atria sacrificauerūt. Et fecerūt vasa sancta noua: t in tulerūt cādelabru t altare incēso rum et mensaz in templū. Et incē sū posuerūt sup altare: et accēde rūt lucernas que sup candelabru erāt: t lucebat i tēplo. Et posuerūt sup mensā panes: t appēderūt yre lamina: t psumauerūt oīa opera q fecerant. Et aī matutinū surrexerūt q̄nta et vicesima die mēsis noni: hic ē mēsis casleu: cētesimi quadragesimi octauai anni: et obtulerunt sacrificiū fm legē super altare holocaustū nouū qd̄ fecerūt. Scdm tps t fm diē i q con taminauerūt illud gētes i ipsa renouatū ē i cāticis t citharis t cy naris et cymbalis. Et cecidit oīs populus in facie: t adorauerūt t benedixerūt in celū eū q pspera uit eis. Et fecerūt dedicationē al taris diebus octo: et obtulerunt holocausta cuz leticia: t salutaria laudis. Et ornauerūt facie tēpli coronis aureis t scutulis: t dedi cauerūt portas t pastophoria t i posuerūt eis ianuas. Et facta ē leticia i pplo magna valde: t auer sū ē opprobrū gentiū. Et statuit iudas t frēs ei: t vniuersa ecclia isrl: vt agatur dies dedicationis altaris in tēporibus suis ab anno in annum p octo dies: a quīta t vicesima die mēsis casleu cū sequenter describit̄ tēpli renouati dedicatio: t pmo ētum ad altare. cum dicit: Et fecerūt dedicationē altaris dieb̄ octo. et inde tractum fuit q festa solēnia octauaz habēt in nouo testamēto. l At ornauerunt facie tēpli coronis aureis t scutulis. p victorijs a deo sibi datis. m At statuit iudas t frātes ei: t vniuersa ecclia isrl: vt agat dies dedicationis. ista ē dies de qua dicit Job. x. Encensia facta sunt ē hiersolymis et h remis erat. Incipiebat enī hec solēnitatis a vigēima die casleu: cui r̄ndet nouēber: t aliquā decēber i pte. Prima nōz d' dedicatio tēpore salomonis facta fuit in septēbri. iij. Regl. viii. Allia ē redditu babylonice captiuitatis fuit in ve re. Cetera patent yscib⁹ ibi:

Glo.ordi.

I Odachabeorum La. III Nico.de lyra

G tringita incederunt chaldei: et hierosolymorū vrbe delecta populi isrl in babyloniam abduxere captiuū: qui post annos septuaginta regnantib⁹ persis in patriam est remissus. **N**ur, susq; edificatū ē templū p annos. xlvi. et tertia die mēsis duo decimi quē nos vocamus martiū: opus ad finē vlos pductū: eū videlicet tunc op̄ p̄fuerunt duces plebis strenuissimi ut dixim⁹ coroba/ bel de regio genere: et ielus sacerdos magnus: b⁹ t⁹ pphete aggen⁹ et cacha/ rias adiuvantes eos atq; aduerfus in/ sidias impeditentium op⁹ hostium cor/ pli roborates. **I**nde post annos fer/ me trecentos et q̄nquaaginta sex rep ne/ sandissimus grecorū antiochus frau/ de capta hieroslm templū idem sordid⁹ idolorū pphanauit: auferens inde et p/ strigens altare dñi aureū: mensā p/ positionis: candelabru luminis: et ce/ tera que supra cōmemorata sūt. **S**z et tuas machabe⁹ cū eēt d⁹ generē sacer/ dotari collecte exercitu iustoz adūsus antiochi duces arma coripiēs: eosq; de iudea expellens: per/ secutioni seūssime finē imposuit: ac templū ab idolorū imagi/ nibus emundans nona rursus altaria et cetera vasa vel orna/ menta faciens atq; in tēplo reponens: dedicauit ea simul cū tēplo: qđ purificauit et renouauit. xxv. die mēsis noni: qđ apō/ nos appellat decēber: et ad h̄ymē p̄tinere nulli dubium con/ stat. **S**tatuq; decretū ut p̄dixim⁹ annis oībus dīe encen/ tū. i. innovationis ac dedicatiōis tēpli festa denotatōe celebra/ ri sicut locus iste nūc testat: qđ pfecto oīa sicut Ap̄ls docet in/ figura facta sunt nr̄i: et ppter nos v̄tq; scripta. Ideo nobis/ solerti spiritali rōne discutēda. Salomō q̄ppe rex q̄ iterha/ tur pacific⁹: t̄m redemptorē nostrū typice designat. **D**eo quo/ **Ro.15.4** **E**lia 9. b **A**ias ait: Multiplicab⁹ ei⁹ imperiū et pacis non erit finis. **T**emplū qđ edificauit catholica ei⁹ ecclīa est: quā de vniuer/ sis p̄ orbē credentiib⁹ q̄si de viuis lapidib⁹ in vnā sue fidei et/ charitatis cōpāgē aggregat. **D**e autē septem annis edificatū est templū significat quia per totū huius seculi t̄ps qđ septē/ diebus enoluitur sancte structura ecclie nunq; crescere desi/ nit. **D**e octauo āno dedicatū ē: et cetera errima illa ac maxima/ solēnitātē a salomone rege cūctis filiis isrl tēpco completa dedi/ catiōis exhibita: insinuat mystice: qđ pfecto in fine mīdi ni/ mero electoz diu desiderate immortalitatis secura est festivitātē: et pacto vniuersalis resurrectionis miraculo: mox oēs q̄ ad pacific⁹ veri reg⁹. Salomōs regnū p̄tinet: cīna cū eo gau/ dia patrie celestis intrabūt. **N**ūc qđ dñs n̄ octauo dñe. i. post/ septimā sabbati resuscitari a morte voluit: recte numer⁹ octo/ nari⁹ nr̄e qđ resurrectiōis festa vētura designat. **D**e tēplū ab/ hosti⁹ incēli rursū dño miserāte p̄strul⁹: qđ ab idolatriis coin/ quinā denuo supne pietatē auxiliū mundat: variōs sancte/ ecclie insinuat euēt: q̄ nūc infidelū psecutiōis premīt: nūc a/ psecutorib⁹ redditā liberior trāquilla dñs fuiturē famulaſ. **N**ūc in q̄būsdā suis mēbris hostis antiq; pertulitā insidit: nūc instātē solertia doctoz fideliū q̄s ad horā pdere videba/ tur p̄ p̄nia iā castigatos recipit. **D**eo tēplū scđo q̄dragin/ ta et ceterā ānos edificatū ē ad significationes dñtci corporis qđ de/ virgine assūpit: spiritualiter respicit. **D**e q̄ ipē iudicē ait: Sol/ uite inq̄t tēplū b⁹ t̄ in trib⁹ dīeō excitabo illud: qđ videlz solu/ tū passione corp⁹ suū: ipē tertia die resuscitauit ad vitam. **F**e/ rūt siqdēm physici: qđ corpus hoīs q̄dragēsimō sexto die post/ pceptiōis initū in mēbroz distinctione formet: atq; ideo nō/ casu gestū: q̄ diuinit⁹ p̄curatū ē: vt eo annoz numero tēplūz edificare: qđ diez numero corp⁹ dominicū qđ p̄ tēplū figura/ bat in vtero virginall p̄fci oportebat. **M**āt encēnia p̄ oēs ānos celebrare sanctū ē: b⁹ pfecto nos āmonet vt memoriaz/ dñtce resurrectionis quā iā factā credim⁹ semp animo retinen/ tes: n̄ fan̄ resurrectionē futuraz sperando taliter agamus vt/ nō ad iudicium sed sicut dñs his qui bona egerint p̄misit: re/ surgere mereamur ad vitā. **A** Et edificauerūt: ne q̄i gentes eā moze/ pristino cōculcent vt nō malignoz. s. spirituū neq; ecclia: vel pra/ uorū hoīs malicia eos amplius nocere p̄ualeat. **E**t colloca/ canit inquit illic⁹ exercitū ut seruaret eam exercitū in sion ad/ seruandū eam locat̄ cum ministroz turba: ad seruande legis

G dei. ac **Joh.2.2** **V**irginē assūpit: spiritualiter respicit. **D**e q̄ ipē iudicē ait: Sol/ uite inq̄t tēplū b⁹ t̄ in trib⁹ dīeō excitabo illud: qđ videlz solu/ tū passione corp⁹ suū: ipē tertia die resuscitauit ad vitam. **F**e/ rūt siqdēm physici: qđ corpus hoīs q̄dragēsimō sexto die post/ pceptiōis initū in mēbroz distinctione formet: atq; ideo nō/ casu gestū: q̄ diuinit⁹ p̄curatū ē: vt eo annoz numero tēplūz edificare: qđ diez numero corp⁹ dominicū qđ p̄ tēplū figura/ bat in vtero virginall p̄fci oportebat. **M**āt encēnia p̄ oēs ānos celebrare sanctū ē: b⁹ pfecto nos āmonet vt memoriaz/ dñtce resurrectionis quā iā factā credim⁹ semp animo retinen/ tes: n̄ fan̄ resurrectionē futuraz sperando taliter agamus vt/ nō ad iudicium sed sicut dñs his qui bona egerint p̄misit: re/ surgere mereamur ad vitā. **A** Et edificauerūt: ne q̄i gentes eā moze/ pristino cōculcent vt nō malignoz. s. spirituū neq; ecclia: vel pra/ uorū hoīs malicia eos amplius nocere p̄ualeat. **E**t colloca/ canit inquit illic⁹ exercitū ut seruaret eam exercitū in sion ad/ seruandū eam locat̄ cum ministroz turba: ad seruande legis

A Et haberet ipsi t̄c. sicut enī esau persequebāt iacob. **G**en/ xvii. sic idumei ab esau descendentes leng moletti fuerunt in/ deis descendētib⁹ a iacob. **Ca. IIII**

Dōoraliter. **A** Et assūpit gorgas. qui iterptā/ tur diuissō et ideo significat demonē: q̄ p̄ se et p̄ homines malos

dissensionē ponere nitit in bonos: b⁹ cū bon⁹ plat⁹ b⁹ audit debet velociter/ occurre ad remediuū adhibēdum ne/ dissensiōis ignis crescat: intātū q̄ nō/ possit extingui. ideo sequitur: et **E**t/ audiret iudas et surrexit. ad tollendū/ dissensiones qđ facili⁹ fieri pot̄ in p̄n/ cipio qđ significat p̄ b⁹ qđ subditur: **F**abue enī erat dispersus exercit⁹/ t̄c. et subdit pugnādt modis cū 3r̄z. **T**et cum dies factus ēēt apparet in/ das in cāpo cū trib⁹ milib⁹. p̄ qđ signi/ ficat q̄ talis pugna deberē ē in p̄fidē/ tia sanctissime trinitatis corde creden/ do t̄ ore p̄fidēdo. ideo subdit: **I**t/ tuba cecinerūt hi q̄ erant cū iudas. per/

qđ significat clamor fidelis p̄fessionis et devote oratiōis: et se/ quis effect⁹ debellatiōis cū subdit: **E**t strites sūt gen. t̄c. ve/ re nāq; pterunt q̄n de malis suis penitēt et p̄ silio pacis acqui/ escūt. **E**t dixit ad ipsim. s. iudas. **T**hō cōcupiscatis spo/ lia t̄c. p̄ b⁹ significat q̄ platus bon⁹ debet inducere populi su/ um vt nō qui crat̄ in vita p̄senti p̄mūlū dc debellatiōe aliqu⁹ vī/ toriū: nā adhuc iminet bellū: b⁹ finito bello cōtra virtū recipieb/ premiū in securitate magna: qđ qđ bellū in morte insti finit⁹: et tūc p̄mūlū secure accipit. **E**t accepērunt aurū multū t̄c. p̄/ qđ significat remuneratio dei p̄ciosa. **E**t queri hymnum/ canebāt t̄c. nā ī remuneratiōe patrie ī laus ppetua. **T**u/ bus auditus ille p̄sternat⁹ animo t̄c. sicut dictū ī supra p̄ lysā/ significat tyrān⁹ q̄ de victoria bonoz turbaz. et ideo qrlt vias/ quō possit eis ampli⁹ nocere: qđ significat cū bz: b⁹ at in se/ quētāno p̄gregauit lysas t̄c. s. iudas cū debellabat cū dece/ milib⁹ vītoz p̄ qđ significat obseruatio decē decalogi manda/ tox p̄ quam pteris exercit⁹ vītoz. **A**t dixit aut̄ iudas et frēs/ el⁹. **S**equit̄: **A**scēdam⁹ nūc mūdare sāta t̄c. bon⁹ enī plat⁹/ vides eccliam viis deformata habēt: oī cōpetenti tēpe debet sta/ tim eaz visitare et el⁹ reformatiōiū instare. ideo subdit: **E**t/ ascēderūt ī mōtē sion. p̄ q̄n significat ecclia. b⁹ at viderūt/ sacrificationē defertā. tūc cū sacrificatio deferta effici cū ecclie/ ūtātē frequētātē. **E**t altare p̄phanatu⁹. p̄ qđ significat/ sacerdotiū: qđ sicut mun⁹ sup altare offert̄: sic eucharistia q̄ est/ sacrificiū nōlice legiū sup caput sacerdotiū eleuat̄: sic ī altare p̄/ phanauit qđ sacerdotiū carnis vīto polluit. **E**t portas exi/ stas. qđ fit q̄n p̄ cupiditatē sunoniacā aliqu⁹ ingrediūt. et **E**t/ latrīs virgulta nata sicut ī saltū. ī q̄ nascūt arbores in fructu/ ole. agit p̄ hec virgulta significat in fructuoli clericis: nō facien/ tes fructū in ecclia dei. p̄pē defectū sc̄iētē et vite. **F**at pasto/ phora diruta. loca erāt in q̄b⁹ offertēs comedebat de sacrifi/ cīs pacific⁹ corā dño: et lōo p̄ ipā significat fidelū cōmuniōz/ q̄ tūc diruit̄ q̄n r̄pi corp⁹ indigne sumit̄. **G**at sciderūt vesti/ mēta sua t̄c. q̄ boni talia vidētes in ecclia tristātē et lamētātē. **I**t ordinauit t̄c. Bon⁹ enī plat⁹ nō solū debet ecclie dissi/ pationē lamētātē. s. etiā insisterēt el⁹ reformatiōiū: in q̄ p̄mo sunt/ impedimenta removēda. t̄b⁹ significat p̄ b⁹ q̄ iudas ordinantē/ bellatores ī illos q̄ ī arce erāt. p̄ q̄s significat demons q̄ sūt/ in arce supbie: et q̄tū possit impediunt reformatiōes ecclie: ī/ q̄s pugnat̄ p̄tina et seruida oratione. **K**at elegit sacerdo/ tes sine macula. culpe q̄tina et infamie. **T**olūtātē habētes ī/ lege dei. tales enī debet ēēt p̄fessores et p̄dicatores euāgeliū vt/ apti sūt ad emūdationē p̄pli p̄fiani. **L**at tulerūt lapides cō/ tamatiōis. i. altaris ab idolatriis edificati. **M**at in locū im/ mundū. qđ qđ ad idolatria p̄tinet ī abominandū. lapides/ aut̄ altaris tēplū reposuerūt in loco mūdo: vt bz hic cōsequen/ ter. **E**t cogitauit de altari holocaustū t̄c. quoq; surge/ ret. p̄pheta q̄ diceret quid a gēndū esset de ip̄s: p̄ qđ significa/ tur q̄ si aliqui christiani ī tāminēt aliquo peccato p̄blico et/ enōmī recludētēt sunt in claustro ad agendū penitentiaz fin/ determinationē sapientis plat̄. **P**at accepērunt lapides in/ tegros: id est integrē fame clericos et talibus enim debet ec/ clēsia reformari. **A** Et edificauerūt lānta que intra domi/ erant. **S**equit̄: **D**at atria. que erant extra tēplū. p̄ qđ signi/ ficatur q̄ in viris ecclēsticis requiriūt misericōdia metis itērio/ ris et p̄ueratiōis exteriores. **E**t intulerūt cādelabrum. i. sancte p̄dicationis verbum. **R**at altare incensoz id ē: cele/ brationē

Glo.ordi. I Machabeorū La. V Moraliter

G dei ac sacramentorum celestium ritum in ecclia subministrat. Minunt eā ad custodiendā bethsurā cū exhortationib⁹ validis in citātē ecclesiasticōs vt regulariter culturā seruat diuinā. Bethsurā enī domus robusti interpretat⁹ vt habeat popul⁹ munitionēz ḥtra faciē idumee: b ē vt fidei ostentā seruet aduersus hostes: et cōtra furētis mūdi p̄tinaciā. **Ca. V**

A **E**vidēt culture dei renouari frācturā: qz siue hostes inuisibiles seu etiā visibiles qz inuidie etib⁹ contra fidē ac virtutē p̄fēctū anhelat̄: irascat̄: cruciant̄ ac p̄sequunt̄ seruos dei: ad nībilū eos redigere volentes qz cōsiderat̄ illos i altari recte fidē bonoꝝ operū restaurare velle obseruatiā. Inde dī qz cogitabat̄ tollere gen⁹ iacob qz erat̄ int̄ eos et ceperūt̄ eos occidere: qz clarescente in mundo euangeliō xp̄i et hominib⁹ fidem dei recipientib⁹: roqueban⁹ p̄secutores et pēnit̄ eos tractatē inde auertere studebat̄. Sūlter et hostes spirituales cū viiderint aliquos ex desidia negligentie se restaurari velle in cultu pietatis molūt̄ eos gladio impetrat̄ occidere: ac morte peccatoꝝ trucidare: sed iudas fortiter cum scuto fidei hostib⁹ resistēt̄ debellat̄ filios esau in idumee: qz chorus sacerdotū doctoꝝ idolatras qz sp̄nērīs vītorū sūt̄ asperrimi: et funētis sacrificiis atqz luxuria mūdāna fetidissimi: gladio spiritus interēmēt̄ p̄tarach⁹ efficit subiectos: ac de hostib⁹ facit amicos. **b** **E**t eos qz erat̄ tē. **H**i qz in memoratis locis: b est agrabathane et bean habitabat̄ et circūtēt̄ sedentes filios isrl̄ in laqueū et scandalūt̄ sunt insidiantes eis: significant indeos atqz hereticos qz ḥtra ecclesiā del scandala et insidias semp̄ disponunt̄. **S**z tales a luda et sochis ei⁹ in turrib⁹ suis cluduntur: cū i supbie sue machinatōib⁹ p̄ doctoꝝ industria capiunt̄: et errores eorum anathematiçant̄: qz turres incenduntur igni cū oībus qz in eis sunt qz auctores fecerūt̄ et inuentores errorū p̄ peccatis suis et nūc exurunt̄ ardore diuini sermonis et i futuro examine nīl condignā penitētiā ante egerint: igne cōcremabunt̄ p̄petrā vltiōis. **c** **E**t trāsht̄ tē. **Q**uid p̄ filios āmon qz īterptat̄ filius xp̄i mel nīl scismatici et heretici expōmūt̄: qz quōdam filii sācte ecclie cē videbant̄: s̄ inde recedēt̄: et i errorē se mittēt̄ facti sūt̄ filii diaboli. **B**ñ **J**ohes ap̄s ait: Ex nobis exierunt: sed non erant ex nobis. Si ergo c̄sent ex nobis p̄mālissent vītis nobiscū: **H**i habet timotheū ducē: b ē heresiarchas qui iuxta nominis sui interpretationem apud eos laudant̄: sed iuxta intelligentiē veritatem apud nos nequā esse deprehendūt̄. Timotheus enim beneficis interpretatur. Sed hec opinio de heresiarchis apud deceptos ē: apud nos autem beneficī melius qz benefici nūcupant̄: quia maleficis suis venenū erroris auditorib⁹ suis miscent: cōtra quos iudas cōsurgens et superior existens vīctoriam capit: errores eorū destruendo in iudeam hoc est in cōfessionem laudis dei cum triūpho regreditur hostium. **d** **E**t cōgregate tē. **H**entes que sunt in galaaad aduersus israelitas cōgregant̄ et collant̄ eos cū multitudō hereticorū atqz scismaticorū ad hoc cōuenit̄ ut scripturā testimonij sūt̄ sensu suis de prauatis expugnant catholicam fidem que est in sancta ecclia. Galaaad enī interpretat̄ acerius testimonij: qz nomē bñ p̄uenit̄ bis qui scripturarum meditationi insistunt̄. Sed fugiunt israelite in munitionē cū fideles quicqz ad fidei cōfugium veritatē: auxiliūqz sibi afferri poscent a luda et fratribus eius: qz euangeliō christi p̄ sanctoꝝ p̄dicatoꝝ ministeria defendi gestūt̄ ḥtra timotheū spiritualē: de quo supra dixim⁹ et socios eius. **D**e autem conquerunt̄ israelite de ierfectione suoꝝ et captiuitate: ostēdit nō modicū apud fideles cē gemīt̄ qz viderint aliquos suoꝝ et veritate secedere et in errorem prauorum corruere.

1. Job. 1.

Et ecce

brationē diuinōz. **f** **E**t mēsā. i.eucharistie p̄securatioñz. **g** **E**t appenderit velamīa. cauedo ab elatiōe surgente ex laude humana. **h** **E**t aī matutinū surrexerūt. qz nō soluz de die s̄ etiā de nocte celebrāde sunt laudes diuine. **i** **E**t citharis et cynaris tē. p̄ qz significat̄ varie de euotōes mensis qz sūt̄ i ecclia. **j** **E**t ornauerūt faciē tē. tē. Laureolis martyris: virginī et doctor. **k** **E**t dedicauerūt por. ingressū simoniacē auferēdo. **l** **E**t pastophoria. ad cōmunionez deuotā iducedo. **m** **E**t facta ē leticia magna i p̄plo. nā extalib⁹ debet gaudere p̄plos xp̄ianos. **n** **E**t edifica uerunt tē. Per muros altos circa mōtēsion significat̄ vītutes excellētes qz a philosophis dicūt̄ heroyce a theologis diuine qz debet esse i p̄lat̄ ecclie: p̄ tūrres firmas sane doctrine ad defensionē fidei xp̄iane. **o** **E**t factū est vt audi. **Ca. V**

Et factum **La. V** **s** **E**st vt audierunt gētes i circūtū qz edificatū ē al tare et sāctuarium sicut pri⁹ iratē b sūt̄ valde: et cogitabat̄ tollere ge nus iacob qz erat̄ iter eos: et cepe rūt̄ occidere d̄ p̄plo et p̄sequi: et de bellabat iudas filios esau in idu mea et eos qui erat̄ in arabathāne qz circūtēdebat̄ israelitas: et p̄cussit eos plaga magna. **E**t recor dat̄ ē maliciā filioꝝ bean: qz erat̄ populo i laqueū: et i scandalū insidiātes ei in via. **E**t cōclusi sūt̄ ab eo i turribus: et applicuit ad eos et anathematiçauit eos: et icēdit et tūrres eorū igni cū oībus qui in eis erat̄. **E**t transiit ad filios am mon et iuenit manū forte: et p̄plū copiosū: et timotheū ducē ipsoꝝ. **E**t cōmisit cū eis plia multa: et cō triti sunt i cōspectu eoz et p̄cessit eos et cepit iacer ciuitatē et filias ei⁹ et reūsus ē i iudeā. **E**t p̄gregate b+ tē sunt gētes qz sunt in galaaad ad uersus israelitas qui erat̄ i finib⁹ eorū et tollerēt eos et fūgerunt i dathemā munitionē: et miserūt̄ lfas ad iudam et fratres ei⁹ dicentes: Lōggregate sūt̄ aduersuz nos gētes p̄ circūtū vt auferant̄ nos et parāt̄ venire et occupare munitionē in quā cōfigimus et timo k theus ē dux exercitus eorū. **Nūc** ergo veni et eripe nos d̄ manib⁹

verbē hiericho Jofse. vi. cultus habitatores omnes inter fecit: et metalla que per ignem purgari poterant diuino cultūt̄ depūtant̄ pro necessariis tabernaculi: unde anathematiçatio est nōmen grecum: et dicitur ab ana quod est surū et thesis positio: quia talia separāt̄ur ab oībus humanis et depūtant̄ cultui diuino. **f** **E**t transiit ad filios am mon. isti etiā fuerunt molesti iudei. Quid eis debuissent esse benioli eo qz descenderant de Lotib nepote abrae. **g** **E**t cepit iacer ciuitatē et filias eius: id est villas s̄b domino iacer existentes. **h** **E**t cōgregate sunt gētes. **D**ic p̄sequenter ponitur cōflictus iude cōtra aduersarios ex diuersis gentibus cōmixtos. Circa quod primo ponitur causa p̄fictus. Secundo bellī apparatus. ibi: **E**t autē audiuit tertio bellantiam virtus. ibi: **E**t abiit simon. Causa xo cōfligendi sūt̄ oppressio iudeorum a cōmixtis gentibus in galaaad et i galilea: p̄pter qz iudei in illis partibus positi p̄tierunt a iuda et eius fratribus adiuvari: et patet līa paucis exceptis. **i** **E**t fūgerunt in dathemā. sic nominabat illa munition. **k** **E**t timotheus est dux exercitus eorum. qui erat homo bellicosus et iudeis molestus. **l** **P**tolemaide

Glo.ordi. I Machabeorum La. VI Nico. de lyra

a. Et ecce alij tc. Illi q̄ de varijs locis alienigenē quenerūt ad plurimendū populum per manifeste designant gentiū ples bes que in infidelitate adhuc sunt bella ac psecutiōes aduersus christanos cōmouere. Sed audit̄ sermonibus quos diuersae legationes ad iudā et socios eius detulerunt: quenit eccl̄ia magna cogitare: quid facerēt de fratrib⁹ suis qui in tribulatione crant et expugnabant ab inimicis quia toti⁹ lācte eccl̄ie sollicitudo ac cura est maxima quō p̄tra diuersos hostes: hoc est indeos: paganos: hereticos: atq; scismaticos filios suos defendar: hoc qz prudēti cōsilio ac toto nīsu cum his q̄ eruditiores ac fortiores vident̄ esse in fide ac virtutuz ope agit q̄liter hostib⁹ resistat: et suos opportune defēdat. **b.** Dixit̄ iudas. Sic diuersi sūt impugnationes eccl̄ie ab hostib⁹: sic et distincta debent esse p̄lia spiritualiū bellatoꝝ. Dirigit̄ simon in galileā cum trib⁹ milib⁹ viris: sicut in sequēt̄ ostendit: ut liberet fratres suos. Judas autē et ionathas eunt ī galadit̄ cū octo milib⁹. Et quid p̄ simonem q̄ in galileā hoc est rotā mittiſ nisi predicatores in gentes directi insinuant. Qui cum tribus milibus hoc ē cum sancte trinitatis fide cōtra aduersarios ire parantes p̄ euangelicaz p̄dicationem hostes deēcere: et credentes liberare decertant. Judas autē et ionathas illos doctores expunūt q̄ in iudea verba dei p̄dicanter: et suie iudeos suie etiā hereticos scripturarū testimonij abutētes p̄ veritatē sani intellexerunt debellare student. Et nota q̄ p̄tra gentiles sol⁹ simon cū suis mittit. Cōtra iudeos autē et hereticos duo p̄gere cū plurib⁹ molunt̄: q̄ in gentib⁹ sola idolatria cū errore paganicō debellāda erat. In iudeis qz et hereticis p̄tim veterān̄ v̄slis: p̄tim noua sugestio p̄ duoꝝ testamētōꝝ spiritualē scientiā corrigēda fuerūt. Abi octo milia viroꝝ sumūt: qz ibi suie circūcisio legis spiritualiter obseruāda: suie resurreccio xp̄i veraciter credēta cē docēt. **c.** Et abiit simon tc. Cōmitit̄ simon p̄lia multa cū gentib⁹ cū p̄dicatorēs sc̄iūt̄ p̄ totū mundū idolatriā et cōfusos gentiū debellare cōtant errores: cōtrite sunt gentes a facie eorū: cū p̄tinaciā restendi euāgelio dei deponūt. Persecut⁹ est eos v̄sq; ad portā ptolemaidis cū in suis adiunctionib⁹ q̄bus p̄ studia vana machinabāt̄ tradicere verbo dei ip̄a veritati sup̄stici capiuntur atq; p̄fessione recte fidei subiiciunt̄. Unde apte subiicitur: Et ceciderūt de gentib⁹ fere tria milia viroꝝ q̄ de superbie neq̄llimo statu in p̄ctōꝝ p̄niāz decidētes meli⁹ p̄ fidem rectā resurgēdo ī bonoꝝ opeꝝ statu erigi merent̄. Quoꝝ spolia accipit simon cū q̄cad̄ ī ūz sc̄iētā vel inuestigatiōe veritatis elaborauerit: totū ī seruitū dei doctor catholic⁹ p̄uerit̄ re studet. An plurimi eoꝝ q̄ liberalib⁹ artib⁹ sub gentiū pueratiōe institutiūt̄ fuerūt: ad dogma catholicū pueri glorioſissime effulserūt. Illos autē q̄ erāt ī galileā cū vxorib⁹ et natis et oib⁹ q̄ erāt illis adduxit ī iudeā cū leticia magna: cū catholicos quolibet seculi actib⁹ implicitos p̄ doctrinam euangelij inde eruens ea que sūt dei tota sollicititudine: totoq; nīsu appetere docet. **d.** Et iudas machabe⁹ tc. Cōtra eos qui captiuos iudeos in galaditide tenuerūt: iudas machabe⁹ et frater ei⁹ ionathas cū comitib⁹ suis directi transferunt iordanē: et abierunt viam triū dierum per desertū. Ita predicatores sancti ad cōuocandos boies ad fidem christi et ad expugnandos iudaicos atq; scismaticos errores in mundū directi priūm transiunt iordanem cum per baptismi sacramentum de tenebris infidelitatis in gratiam christi priūm transcendū docent attestat̄ ip̄a veritate q̄ nisi quis renatus fuerit ex aq; et spiritu sancto non possit introire ī regnum dei. Deinde viam triū dierum per desertū abeunt: quia lance trinitatis fidem quam in baptismate fideles quicq; profitentur: toto tēpore incolant̄ istius mundi cū bonis operibus obseruādam esse affirmant̄. **e.** Autem nabuthei occurrerunt ei pacifici et narrauerunt que acciderunt fratribus in galaditide: significat q̄ dicta sanctorum p̄pheterum doctoribus sanctis oportune solarium conferunt̄ cū omnia que credētes ī christum passuri sunt tormenta: attestatiōe sua manifesta faciūt. Nabuthei enim p̄phertantes interpretantur: erroresq; quos filii perditionis contra veritatem euangelij christi oponere machinant̄ vero vaticinio predictunt. **f.** Unde Osee: Gaccaſ bethanen et habitatores samarie inseq;: Et Amos sacrificantes de fermentato laudem vituperar: necnon eos qui conuerunt in absinthiū iudiciū et iusticiā et accipiūt munus: deprimit̄ paipes in porta detestaꝝ. **g.** Autē cōprehēsos esse q̄sdam ex iudeis in barasa et bosor: nabuthei indicant̄: bñ nois eoꝝ iterptatio effectū relēp̄mit. Interptaf̄ enī barasa et bosor: tribulariōes v̄l angustia: qz oēs iusta patili vocē q̄ volunt̄ pie vivere in xp̄o psecutionez patiunt̄: nec effugiet hereticoꝝ rū intūrā

a. A ptolemaide: ciuitate q̄ postea dicta ē acbon. **b.** Et audiuit autē. **c.** hic consequēter ponit bellū apparatus: habito enim consilio iudas cū vna parte exercitus iuit ad liberandum iudeos qui erāt galaad: et simōd cum alia parte ad deliberađū eos qui erant ī galilea: et iosephum filiū ḡcharie et aq̄ariam reliquit iudas cū residuo exercitu in iudea p̄ custodiā populi manēt̄ i sua absentia. **d.** Et dati sunt simoni viri tria milia: quia cū pateriorib⁹ aduersariis habebat p̄figere iudas. **e.** Et abiit simon ī galileā. Hic cōsequēter ponit bellatiū virū et primo sumonis et sui exercitus: et pater litterav̄s ibi. **f.** Et assūpsit eos qui erāt ī galilea tc. ut essent magī remoti ab aduersariis: et per cōsequens magītū. **g.** Et iudas. Hic cōsequēter ponit virtus iudei et eorum qui cū ipso erant: et dividit̄ in duas pres. qz primo ponitur aduersariorū debellatio. sed iudeorū assūratiō ibi. **h.** Et congregauit iudas. Prima ī duas p̄niā partem p̄t̄ litera v̄sq; ibi. **i.** Constituerunt admouere exercitū ciuitatib⁹ his: et cōphendere et tollere eos ī vna die. **j.** Et surre,

Glo.ordi. I Machabeorum La. V Glo.ordi.

Sic tu iniuria qd sane sive suare pcedit doctrinā qd Jobes aps Apo.9.b in apocalypsi sua (cruciarū facere: sicut cruciat⁹ est scopiōis: cū peccat hominem) describit: qd sicut scorpiones venenū in cauda portat: ita heretici sūmātioē fraudis maliciā occultat⁹ qd magis incautis nō apta frōte: b latēt⁹ insidijs noceant.

Dicitur in ap.9.b Et puerit iudas t exercit⁹ ei⁹ viā i clūtates galaaditidis: in qd cōphēsi sit in dei munitas fuisse t magnas: qd iudas statuit i vna die cōphēdere t tollere: qd p vnitati p dicatoris sancti destruere disponit oēs munitioēs falsas doctrinās qd heretici pstituit ad decipēdas alias innocentia t captiuādās errorib⁹ suis. Nūc aut̄ dicit iudā in deserto bosor occupassi bosor ciuitatis: t occidere oēm masculū in ore gladij: t auferre spolia eoz t succedere eaz ignis: b magnopē studerātī doctores ut occupata munitioē hereti corū oēs vigorē inq̄ secaz qd p mādi philosophiā t ināne fallaciā ostiuntū gladio spūssanci qd ē h̄bū dei destruāt: qd id qd p ostētālōe suā illi finierūt eē p̄cipiūt: isti demōstrent nugas eē t friuolū. Accipit̄ aut̄ spolia eoz cū testimonia scripturarū sanctarū qd bus abusi sūt ab eis qd ab iniusti possestorib⁹ auferūt: ipsa qd pfectioēs ana themate ppetuo cōburūt. Qd aut̄ seq̄ qd surrexerit inde nocte: dīmōstrat eos fuisse i tenebris erroris sui relictos.

b Et factū ē di. Quid p scalas atq̄ machinas gētū nūl exaltatio atq̄ cōtumacia sup̄boz exp̄mis: p quā eccl̄ia xp̄i expugnare et subuertire cupiunt. H̄ iudas nū qd totū apparatu belli i luce disponi trib⁹ ordinib⁹ h̄ eos pugnat: b ē lācte trinitat⁹ fide: sine tripli dogmate. b historico: allegorico: atq̄ tropologico. Et clamat tubis in celū: qd fort̄ pdcatiōe exaltat vocē: t intimo cordis clamore deū auxiliatoē aduocat i oratione. c Et cognoscit̄. Castrā timothēi cognito machabeo fugerūt a facie ei⁹: qd heretici agnita h̄tute t veritate dñi nūl ius xp̄i pterriti fugiūt: t peccati⁹ plaga magna: qd i eis fin iusticiā p doctores lāctos exerceſt anathemāt̄ vindicta: cādūt̄ ex illi fere octo milia virō: cuz oīs cumul̄errō: qd ē veracē intellectū spūalis circūcis̄: seu h̄ fidē resurrectioē dñi nūl ius xp̄i t mēbrō ei⁹ cōtrarie moliebāt̄ iha veritate vincente destruet. Hinc ē qd salvator i euangelio soluēs typicū sabbati: p̄ma sabbati qd octaua dies ē post septimā resurrectioē sue nob̄ patetūt̄ sacrum. Hic Colof.1. b Paul⁹ aps doct̄ circūcis̄ nū manūfactā i expoliatioē corporis carnis: b spū dei viui i cordib⁹ credentia agi debere: vñ t lex yet̄ p̄putūm cordis docuit eē circūcidēdū. d Post h̄ aut̄. Postq̄ aut̄ timothēi semel atq̄ iterū vicit̄ ē nō cessauit angere nequiciā: b multiplicavit maliciā: denū instaurāt̄ exercit⁹ h̄ iudā t socios ei⁹: qd heretici nō sati⁹ ē semel atq̄ iterū i paruo numero p̄tentioēs agere: b noua aduersus eccl̄iam semp excitat̄ bella: ac p̄fidie sue multiplicita effundit̄ venenā: castra ponit̄ h̄ raphon trās torrētē: qd sumo nūl sup̄bie sue excitat̄ furorē: mouēt̄q̄ bellorū tempestatē: nec nō t arabas qd iterū tāt̄ cāpestres ducit i auxiliū: qd voluptuosos qd luxuriant̄ but̄ seculi sequunt̄: i auxiliū erroris sui assumunt̄. Un̄ t iouinianiste nō mediocrē h̄ eccl̄iaz erroris sui extruxere neq̄ciā. H̄ iudas h̄ōz mittit speculatori exercitū: cu doctores sancti auditores suos amonēt̄ prauoz p̄cauere tumultū:

multū: ne fraudis sue actū ad īternitioēs simpliciū pducat ala- rū. Qd aut̄ timothēi qd collecturā facies ait p̄ncipib⁹ exercit⁹ sui. H̄i appropiāt̄ iudas t exercit⁹ ei⁹ ad torrētē aq̄: si trāsferit ad nos prior nō poterim⁹ sustinere eū: qd potēs poterit aduer- su nos. Si h̄ō timuerit trāsferit: t posuerit castra eē flumen: trās- fretem⁹ ad eos t poterim⁹ adūsus il- lū: oñdit qd oēs heretici fiduciā atq̄ p̄stātā p̄tūescut̄ recte credēt̄ p̄sli: t eos se istimōres agnoscāt̄: qd illos in vnitate fidei p̄siderat̄ fortiores. Si āt aliq̄s d̄ catholicū p̄p̄erit̄ i cogitatiōe leḡ d̄c̄t̄: atq̄ i exercitū boni op̄s fieri tardioris horū sibi triūphū atq̄ captiuitatē pollicēt̄ gratulantes.

a Et puerit iudas t exercit⁹ ei⁹ viā i desertū bosor repēte: et occupauit ciuitatē: t occidit oēm masculū in ore gladij: t accepit oīa spolia eoz et succēdit eā igni. Et surrexerit in de nocte t ibāt̄ v̄sq̄ ad munitioēz.

b Et factū ē diluicio cū eleuass̄t oculos suos t ecce p̄ls mult⁹ cui⁹ non erat numer⁹: portātes scalas t machinas vt cōphēderet munitioēz t expugnarēt eos. Et vidit iudas qd cepit bellū: t clamor belli ascen- dit ad celū sīc tuba: et clamor mag- nū d̄ citate. Et dixit exercitū suo: Pugnate hodie p̄ trib⁹ v̄fis. Et ve- nit trib⁹ ordinib⁹ post eos: t excla- mauerūt tubis t clamaueſt i ora- tione. Et cognoverūt castra timo- thei: qd machabeō ē: t refugeſt a fa- cie ei⁹. Et p̄cusserit eos plaga mag- t cecidēt ex eis i die illa fere octo milia virō. Et diūtit̄ iudas i mas- pha t expugnūt̄ cepit eā t occidit oēz masculū ei⁹ t sup̄slit spolia ei⁹ t succendit eā igni. Inde prexit t ce- pit casbon: t bosor: t reli-

d qd ciuitates galaaditidis. Post h̄ aut̄ v̄ba p̄gregauit timothēi exer- citū aliū: t castra posuit h̄ raphon trās torrētē. Et misit iudas specu- lari exercitū: et renūciauerūt ei dicē- tes: qd puererūt ad eū oēs gētes qd i circūitu nō sūt. Et exercit⁹ mul- tus nimis. Et arabas cōduxerūt i auxiliū sibi t castra posuerūt trās torrētē pati ad te venire i pliū. Et abiūt iudas obuiāt ill. Et ait timo- thei p̄ncipib⁹ exercit⁹ sui: H̄i apro- pinquerit iudas t exercit⁹ eius ad torrētē aq̄: si trāsferit ad nos por- nō poterim⁹ sustinere eū: qd potēs poterit adūsus nos. Si h̄ō timuerit trāsferit t posuerit castra eē flumen: trāsfretēt̄ ad eos t poterim⁹ ad- uersus illū. Ut aut̄ appropinquit

libri habēt̄: masphat: t male: qd masphat est locus in indea in quo fuerūt cōgregati iudas t populū ad dñm dēp̄candū supra iū. ca. e Post hec aut̄ verba: hic cōsequenter ponit̄ sedā nō timothēi debellatio: t p̄t̄ līa v̄sq̄ ibi: f Et ait timothēi p̄ncipiib⁹ exercitū sui: erat enī sortilegus: t p̄ hoc factū sortilegus cōuerat de victoria sui contra iudam vel econuerso.

Statute

Nico. de lyra

a Et surrexerūt inde nocte: t ex im- prouiso irruerent sup̄ eos qui obse- rant iudeos inclusos in munitioēne. b Et vidit iudas qd cepit bellū: ad capiendū dictam munitionem.

c Et venit in tribus ordinib⁹ post eos: diuissit enī exercitū suum in tres ptes irruēt̄ sup̄ aduersarios a tergo.

d Et diuertit̄ iudas in maspha: aliq̄ male: qd masphat est locus in indea in quo fuerūt cōgregati iudas t populū ad dñm dēp̄candū supra iū. ca. e Post hec aut̄ verba: hic cōsequenter ponit̄ sedā nō timothēi debellatio: t p̄t̄ līa v̄sq̄ ibi: f Et ait timothēi p̄ncipiib⁹ exercitū sui: erat enī sortilegus: t p̄ hoc factū sortilegus cōuerat de victoria sui contra iudam vel econuerso.

Et ait timothēi p̄ncipib⁹ exercit⁹ sui: erat enī sortilegus: t p̄ hoc factū sortilegus cōuerat de victoria sui contra iudam vel econuerso.

Glo.ordi. I **Dachabeorū** **la.** V **Glo.ordi.**

Deus dens tus dabit tibi ad habitandum: dicentes aliquos: egressi sunt filii belial de medio tui: et auerterunt habitatores uerbis tue: atque dixerunt: **L**anu*s* et seruiamus di*s* alienis quos ignorat: quere sollicite et diligenter rei veritate perspecta: si inuenieris certum esse quod dicitur et abominationem hanc opere perpetrat*a*: statim percu*r*.

ties habitatores urbis illius i ore gla-
di: et de lebis eam omniaq que in il-
la sunt vlsq ad pecora. **Quicqd** etiaq
suppelletilis fuerit cōgredi i me-
dio platearum eius: et cum ipsa ciu-
itate succendes ita ut vniuerſa consu-
mas domino deo tuo: et sit tumulus
sempiternus. **a** **Et** congregauit iu-
das tē. **Judas** israelitas d' galaaditi
de cōgregat: cum redemptor noster p
doctores suos verbo euangelij eos q
ab hereticis capti sunt ad catholicam
fidem renocat: hoc est enim venire in
terram iuda recta fide r bonis operi-
bus deum laudare. **b** **Et** venerat
vlsq ad ephrō tē. **Diverſa** gentium p-
lia varia vitionū atq errorū significat
bella. **Diximus** q gentes ille que fue-
rūt in terra galaad et israelitas capti-
uare cōtendebant: significarent here-
ticos atq iudeos. **Sed** modo his op-
pressis q fuerunt in carniam: iterū illi
qui fuerunt in ephron resistere iude et
socijs eius moliunt: quia cōtritis d-
ueris hereticis adhuc illi qui frāz se-
quunt veteris testamēti: aditum spiri-
talis intellect aperire nolunt. **Quid**
enī per ephron q puluis meroris siue
puluis iutilis interpretat: nisi supua-
eua obseruantia legis t̄pibus grē insi-
nuat: in qua iudici p̄fidentes se inclu-
dunt et obstruunt portas lapidibus q
vimbre dediti historicam traditionem
legis que in lapidib⁹ scripta est euāge-
li p̄dicatorib⁹ oponunt: nec cōsentunt
ab ea villo modo diuellit: nec alias re-
ctiorē sensū cōcedunt sequi. **Unū** ipa veri-
tati v. tag ad teleq cū celo ait. **Tē** nobis

Luc. 11. 8 *tas ad tales ē iūāgeliō ait: Te vobis
et s legisperitis q̄ tulistis clauē sc̄tie; ipsi
nō introiſtis; t̄ eos q̄ introiabant phib-
biſtis. Sed mitit ad eos iudas ver-
bis pacificis dices: Transiſim⁹ p̄ ter
rā v̄ram ut eamus in terram nostrā;
et nemo vobis nocebit. Quidā p̄dica-
tores sancti iuxta mandatū dñi p̄muž
pacem offerunt aduerſe parti; vt fiat il-*
Luc. 10. 8 *Iud qđ ſcripturn est. Si ibi ferūt fili⁹
pacis: requieſeat ſup illuz pax vſtra.
Si autē ad vos reuertet. Trāleimus
inquiunt p̄ terram vestrā ut eamus in
terram nostrā: H̄c ſi dicant: Legam⁹
libroꝝ vſtroꝝ hiftria; vt ibi allego-
rico ſenſu p̄miſſam in celis regiamus
nobis patriam. It nemo vobis noce-
bit; qđ noster transiſt̄ innoctius vobis
erit. Un̄ pedibus trāſiſimus qđ gres-
ſu bonoꝝ opera regnū ſupernū adire
cupimus. Qui nolebat apire cū i tra-
dicta ſibi lege nolebant cū euangelij p̄
dicatoribus cōmunicare. c Et p̄ce-
pit iudas. Quid est q̄ iudas p̄dicare
p̄cepit in caſtris ut applicarēt ad ciuit-
tate ynuſſos in quo erat loco: inſi ꝑ
doctores sancti auditoribus ſuis libe-
ram in ſcripturis ſacris tribuit intel-
ligentiam; vt ynuſſos qđ in lectio-*

Luc. 10. 8 **I**ud qd scriptum est. Si ibi fuerit filius pacis: requiescat super illum pax vestra. **S**i autem ad vos reuertet. **T**ralemus inquit per terram vestram ut camus in terram nostram. **H**ec si dicant: Legamus libro vestro historiam: ut ibi allegorico sensu promissam in celis regiamus nobis patriam. **A**Et nemo vobis noceret: quod noster transit innotescit vobis erit. **T**unc pedibus transibimus quoniam gressu bonorum operum regnum supernum adire cupimus. **Q**ui nolebat aperte cum in tracta sibi lege nolebant cum euangelio predicatoribus comunicare. **E**t pcepit iudas. **Q**uid est quod iudas predicaret pceptum in catris ut applicaret ad ciuitatem vnumquisque in quo erat loco nisi et doctores sancti auditoribus suis libram in scripturis sacris tribuunt intelligentiam: ut vnumquisque quod in lectio ne diuina sive per allegoriam sive per troposuxta votum desiderii sui sibi aperiri queratur accipiat facultatem. **E**t nota quod vere dicuntur: et oppugnare ciuitates totas quis vir virtutis sit ut id opere implerit magistrorum traditionem et instanter legem.

iudas ad torrētē aque: statuit scri
bas p̄pli secus torrētē: et mādauit
eis dicens: Nemine hoīm reliq̄ri
tis: s̄z veniāt oēs i p̄liuz. Et trans-
fretauit ad illos prior: et oīs p̄pls
post euz. Et cōtrite sunt oēs gen-
tes a facie eorū: et piecerunt arma
sua: et fugerunt ad phanuz quod
erat i carnaim. Et occupauit ipaz
ciuitatē: et phanū succēdit igni cū
oībus que erāt i ipso. Et oppressa
est carnaīm: et nō potuit sustinere
cōtra faciē iude. Et congregauit
iudas vniuersos israelitas q̄ erāt
in galaaditide a minimo v̄sq̄ ad
maximū: et uxores eorū et natos
et exercitū magnū valde: vt veni-
rent in terram iuda. Et venerunt
v̄sq̄ ephrō: et hec ciuitas magna i
ingressu posita munita valde. Et
non erat declinare ab ea dextera
vel sinistra sed p̄ mediā iter erant.
Et icluserūt se q̄ erāt i ciuitate: et
obstruxerūt portas lapidib⁹. Et
misit ad eos iudas v̄bis pacific
dicens: Trāseam⁹ p̄ terrā v̄ram ut
eam⁹ in terrā nrāz: et nemo vobis
nocebit: tñ pedibus trāsibimus.
Et nolebat eis apire. Et p̄cepit iu-
das p̄dicare in castris: vt applica-
rent vnuſq̄ i quo erat loco. Et
applicuerūt se viri v̄tul: et oppu-
gnauit ciuitatē illā tota die et to-
ta nocte: et tradita ē ciuitas i ma-
nu ei⁹. Et peremerūt oēs masculū
in ore gladij et eradicauit eā et ac-
cepit spolia ei⁹: et trāsiuit p̄ totā ci-
uitatē sup̄ iterfectos. Et trāsgres-
si sunt iordanē i cāpo magno con-
tra faciē bethsan. Et erat iudas
cōgregās extremos et exhortaba
tur populū p̄ totā viaz donec ve-
niret i terrā iuda. Et ascēderūt in
mōtē sion cū leticia et gaudio: et
obtulerunt holocausta: q̄ nemo

p p̄cōne dicere. **k** Ut applicent. i. vt insultū facerent contra ciuitatē. **l** Et eradicavit eā. i. subiuerit. **m** Et erat iudas tē. faciebat enī ultimā custodiā ne aliquis ex debilitate seu alia occasione remaneret post armatos: et ab aduersariis insulantibus caperet. **n** Et obtulerūt holocausta q̄ nemo tē. id est q̄ bellatores sani redierant t̄ integrō numero.

P. 1.
ector p̄dicte ciuitatis nō erit. **Si** psal
lege dñi meditari die ac nocte: et non
via p̄torum nō stetit: t̄ i cathe dra p̄sti
p̄icit pemisse eos oēm masculū in ore
ē: sicq̄ accepisse spolia ei⁹ etiam trāsi-

ret p totā ciuitatē sup iterfectos: t de
inde trāsgredi iordanē ostēdit nob̄ v
si leḡ dñi uelut⁹ eē possēdōres: t eius
spolia b̄ ē diuersos n̄tellec̄ fūn̄ fidēz
rectā p̄cipe. **S**tudeam⁹ p̄mū pterere
sufpicioz t̄ zdenare oēs hereticōz
errores. **S**icqz trāsgrediamur iorda-
nē i cāpū magnū: b̄ ē p baptismū mū-
dationē: i libertatē ḡle transeamus
vbi nob̄ luceat sol iustitiae: cū⁹ pen-
nis vera ē sanitas: q̄ t̄ illuminat abscō
dita tenetraz: t̄ reuelat occulta my-
sterioz: his q̄ cū nō simulatiōis ficti-
one: b̄ fidei reqrūt xitata. **B**si sapia
admetor dīces: Tētē d̄ dñi ueni⁹ **G**o.1.a
tate: t̄ l̄ simplicitate cordis q̄rite illā:
qm̄ iuuenit ab hls q̄ nō tentat illum:
appetat elis q̄ fidē habēt i illū. **P**er **I**bide-
nerse enī cogitatiōes seperat a deo:
p̄bara at virt̄ corrigit iſplētes. qm̄
i maluolā alaz nō iſtrodit sapia: ne
habitabit i corpore subditō petis. **S**pi **I**bide-
rit enī lāc̄ discipline effugiat fieri:
t̄ auferet se a cogitatiōib̄ q̄ sūt sine i
tellectu. **d** Et erat in. t̄. **L**indas
egrediēs cū exercitu suo i fra iuda cō-
gregās extremos: exhortatis p̄lm p
totā viā donec venerūt i terrā iuda:
doctores sācte ecclē suo exēplo iſtru-
it: q̄lē solleit in dīnē q̄tūcīqz studiuz
debeat h̄re erga subiectos: vt i via p
sentis vita xobū exhortatiōis illis im-
pēdere nō negligāt: b̄ docēdo: admo-
nēdo: iſcrepādo atq̄ p̄solādo semper
eis p̄delle studeāt: nullūqz relabi a **N**o.20.e
suo comitatu degire: q̄tu in ip̄s ē p
mittat: b̄ mag. festinēt: vt p̄suato nu-
mero i sua curā suscepitor leti i terri
iuda iuxta pauli smāz ad mōte siō et
cīmitate i viuētis: b̄ierlin celestē ac
multoz milii⁹ angeloz frequētā t̄ ec-
clesiā p̄mitiōoz q̄ p̄scriptiāt i celis:
t̄ iudicē oīm dām reuertāf: etqz tunc
dignis laudib̄ grās agāt: cui⁹ dono
ad sedē q̄lē ac pac̄ puenire poterūt.
Et

~~Nico. de lyra~~

a Statut serci. ista enī habebat ī serci
ptis noīa bellatorū: t p b poterat scī-
re si oēs trāslireb. b Et trāsterauit
vt daret alijs audaciam trāscendit.
c Et piecerunt tē. vt fugeret mag-
expedit. d Et ɔgregauit. Post
descripta ē aduersariorū debellatio:
b hñ describit iudeoz assecuratio:
nā liberatos ab obsidione noluit int̄
aduersarios dimittere resed adducere
eos ī iudeā vt essent ibi tuti. t ptz līra
vlos ibi: e Et venierūt tē. vbi ponit
impeditū supueniens in via. nam
habitatores ephron negauerunt eis
trāslit p suā ciuitatē: t non poterant
trāslire p aliam viam. id eo subdit:
f Sz p mediā. s. ciuitatē ephron.
g Iter erat. s. iudea t populo elut.
h Et obstruerūt tē. i. muraerunt
eas. i Et occipit iudas fidicarie.

Le pcpit mias pccipate. **t**at applicarent. **i.** vt inslntu sacerent con-
adieauit eā. **i.** subuertit. **m** **E**t erat iu-
ltimā custodiā ne aliq̄ ex debilitate seu
ret post armatos. **z** ab aduersariis ins-
uerit. **E**t obtulerūt holocausta q̄ nemo re-
mī redierant t̄ integrō numero.

Glo.ordi. I Machabeorum La. V Nico.de lyra

G a *Et in dieb⁹ q̄bus tē. Quid per hos duos principes loſe-
phumi. s. t aq̄ariā q̄ emulatione virtutū iude p̄uocati per ia-
ctantia sibi nomē in p̄lijs acquiri voluerūt: n̄li hypocritarū
p̄fona deſignat. Qui nō ſimpli intentiō: ſed faſtu arrogan-
tie virtutes ſanctorū imitari appetūt. Sed ſicut illis nō p̄ipe-
re euenerūt ea que nō bono aīo gaf-
runt: ita t illis de conatu ſuo nō vera
glia ſz ſempiterna ſequif ignominia:
qr de ſuo p̄ nō merent victoria gaude-
re: ſed magis lugebūt de ſua ſuo rūq̄
damnatione ppetua. Unde recte ſub-
lungit: b *Et facta ē tē. Merito er-
go magne plague pati casum: q̄ nō in-
de ſpiritualis ſalubre audit ſilium: et
qr non erant de numero electorū q̄ ſpi-
ritu dei instigati opera virtutū gerūt
p̄ ſua impudenti audacia trumper cō-
fufi in extremitate cum peccatoribus ge-
munt. c *Et viri iuda tē. Bene dī
q̄ viri iuda magnificati ſunt valde in
cōspectu omnīū gentiū: qr illi q̄ recte
fidei verā ita tenet pfeſſione: vt id im-
pleant ope qd̄ p̄dicat ore: merito om-
niū gentiū voce laudantur: tēnūt ad
eos fauſta acclamātes: hoc ē p custo-
diam mādatoꝝ eius beatificatēs lau-
des iude referunt regi celesti: in pta il-
lud pſalmiste quo pſiderat bonis ec-
cleſie ait: Beatus diuerſi populi cui
huc ſunt vobis oportet: q̄ uero
ex eis cecidiffet
in pace. Et in d
iudas et ionati
ad: t simon frat
̄ faciem prolet
ſephus ḡachart
as princeps vi-
ſtas: t p̄lia que
Faciamus t ip
eamus pugnar
que in circuitu
cepit his q̄ era
t abierunt iam
gias de ciuitat
am illis in pug
ioſephus t aca***

Pro.143. ecclie alt: **B**eatū dixerunt populū cui
hec sūt: **b**eatū populū cui⁹ est dñs de-
us eoz. **N**inc etiā salvator nř in euan-
Sanct. 5. b celio suo ēscit dices: **S**ic luceat lux

Luc. 5. b gelio suo p̄cepit dicens: **Sic** luceat lux
v̄ia coram boib⁹ vt videat opa vestra
bona: et glorificet patrē vestrū qui in
celis ē. **d** Et eruit iudas. **Quid**
p̄ esau: d̄ p̄ cupiditatē eſce v̄edidit p̄i
mo genita sua minori fratri iacob: n̄iſſ
prior popul⁹ d̄ p̄pter cupiditatēm ter
renam indignuz se p̄mo geniti honore
ostendit. **Et** ob b̄ dignitas tota ad gen
tiū populū trāstata ē. **Et** bñ i terra q̄
ad austri ē filii esau manere dicū: q̄a
iudaic⁹ popul⁹ p̄p̄ acceptā legē et scri
pta p̄phetar̄ q̄ illis tradita sūt appro
pinquare videbātur lumiñi solis eter
ni. **f** Ed amētū successus sūt.

Job. 1. a luçē positi illā videlz lucē q̄ illuminat
oēz hoīem venientē i hūc mūdū eā co-
rā positā recipē noluerūt. Inde apte-
p iudā t frēs el̄ expugnati memorāt
q̄ doctores fācti errore illoꝝ eis ipso-
perat̄ p inobedientia iuste spretis a-
q̄ dānat̄: ad gentiū p̄dicationē con-
uerst̄ sūt: errore q̄ pfidoꝝ: tam in lpsa
synagoga q̄ etiam in singulis psonis
mucrene xbi dei p̄cutiētes turres su-
perbie q̄s illi aduersus euāgeliū xp̄i
elata mēte exererūt: igne debite dāna-
tiōis exurebat. e Et mouit. Nota le-
ctor, q̄ oēs illas sp̄es aduersarioꝝ q̄s
an̄ comemorauerat: nūc breui attigē-
do recapitulat: b ē iudeoz gētiliū at-
q̄ bereticoꝝ. Nam cū paulo an̄ expu-
gnatos esse filios eam narrauit: mox
castra alienigenaꝝ simul cū aris t spo-
lijs deoz ipoꝝ iuccela ec̄ subiuxit. De-

Apo. 5. b consumatur: destrutus: atque ad mundum rediguntur: preteritum
cum vicit leo 3 tribu iuda radix: dauid: et quis resistet ei?
Psa. 75. celo iudicium faculatum est: terra tremuit et quiennit dum ex-
turger et in iudicio densus ut saluos ficeret omnes quietos ter-
re. Quia autem inter alia dicitur cecidisse sacerdotes in bello dum
sine consilio extum in pellitum: nimis formidanda sententia est
ac prouidendum ne quis dum attendit illo aliorum errores
expugnare perculantia sua atque incautela mortem sibi acqui-
rat perpetuam.

a *Et i dieb⁹. Nic sequenter describit quorundā iudeoꝝ presumptioꝝ illōꝝ qui in absentia iudeꝝ et fratribus suoꝝ remanserant ad populi custodiā: et p̄sumētes de sua virtute exierūt ad pliā dū cum gētilibus cōtra iudeꝝ p̄hibitione q̄ haberetur supra et pater littera vscꝝ ibi:*

b *Et aq̄arias princeps virtutis: id est partis exercitus que remāserat ad custodiā iudeꝝ tñ: et non ad bella contra extraneos concitandū.*

c *Faciāt et ip̄i nobis nōmē t̄c. ex quo p̄tz q̄ monēbantur ex p̄lūmptiōe t̄ laudis cupiditate.*

d *Et abierunt iamniam. vbi habitabat gorgias cum exercitu suo.*

e *Ipsi aut̄ nō erant t̄c. id est mathathie t̄ filiorum suorū t̄c sanguineorū eorum.*

f *Et viri iuda magnificati sunt valde. ppter crebras t̄ magnas victorias.*

g *Et conuerterunt ad eos fausta acclamantes: id est eufortunia siue laudes de eufortunis magnificantes. t̄ dicunt fausta fauceo faues q̄si fortune fauores. Plures enī de gentibus circa iudeā habitantibus videntes et audientes iudeꝝ fratribus suorum bonas scilicet fortunas: venerunt ad eos facere amicitias.*

h *Et pambulabat samariaꝝ. vbi habitabant gētiles illuc missi de p̄side: qui semper fuerunt molesti iudicis: ve pater. i. Esdrē t̄ Neemie. et reuertitur scriptura ad loquendū d̄ p̄dictis qui p̄cesserant ad bellū ex p̄sumptione. cum dicit: i In illa die. t̄ illo tpe. k Deciderunt sacerdotes t̄c. sc̄ iosephus et aq̄arias supradicti: qui licet essent d̄ sacerdotali genere: nō tñ erat de sorte loarim: d̄ q̄ fuit mathathias vt habeat. s. in p̄ncipio ca. ii. b. A. V*

D *Oraliter. et ut audiēt gētes t̄c. Seqꝝ: Et debellabat iudas filios esau i idumea: q̄ iterptat terrena. t̄o p̄ istos significat p̄ncipes terre ni tyraniq̄ates t̄ q̄s bonū p̄lat̄ debet pugnare p̄mo p̄ monitiones sacras: et postea p̄ ecclasticas cēsluras. t̄o seqꝝ: et Anathematizauit eos. Et transire t̄c. q̄ iterptat p̄pls meus: ido p̄ filios amon significat heretici q̄ fuerant ecclies filii: s̄ ab ea recesserunt p̄ errorem circa aliquę v̄l plures articulox fidei. j. Jo. ii. A. nob. pdicunt s̄ nō ex nobis erat. s. p̄manēter. Cōtra istos bonū p̄ lat̄ v̄l doctor: pugnat errorē eoꝝ cōfūtādo p̄ sacre sc̄pturex literātē: t̄ si maneat obstinati p̄ ecclie cēslurā eos excōmunicādo t̄ iusticie seculari tradēdo.*

b *Et aggregate sūt gētes t̄c. q̄ q̄s significat infideles i aliquid fra v̄l ciuitate cū fidelib⁹ manētes: t̄ q̄n incipiunt eos īducere ad suā fidelitatē: debet fides recurrere. p̄ oſilio t̄ auſilio habēdo ad suos supiores: s̄c isti recurrerit ad iudeꝝ et i frēs. t̄ Et ecce alij t̄c. q̄ iterptat trāſmisſaratio: ideo significat*

culari ad regulare et qui iugulunt ad
hoib⁹ malis vel spiritibus malignis: ita q̄ iminet piculū cōmu-
nitati: recurrēdū ē ad supiores p tuitioē habedā; sic fecerunt
isti manētes ī galilea. † **Dixitq̄ iudas sī. t̄c. q̄ h̄ ostēdīs q̄ ec**
clesie doctores et plati debet succurrere velocit̄ extētib⁹ ī per-
culo petri siue laici sint siue religiosi. † **Etabiſt simon t̄c. si-**
mon aut̄ ierapeſ audies siue obedies. et id p h̄ q̄ int̄ ad suc-
currendū galileis significat q̄ talis reformator debet mitte qui
sciat eos inducere ad obedēdū humilis in his q̄ ptinēt ad ita-
tum religionis: et sic habet triūphus de spiritibus malignis.
Drouer. x. Vir obediens loquetur victorias. Et iudas
machabe⁹ et ionathas t̄c. De iuda machabeo d̄ supra. ii. ca.
Q̄ erat fortis viribus; ppter quod factus est princeps militie.
Torathab⁹

Moraliter I Machabeorum Ca. VI Moraliter

Jonathas vero interpretat donum columbe: propter quod significat hominem sapientem: quod sapientia est primus et principale donum spiritus sancti qui per columbam designatur. An. dicitur Isa. xii. Et requiesceret super eum spiritus sapientie et intellectus tuus. Per hoc ergo et iudas machabeus et ionthas iuerunt ad reprimendum infideles: significans quod ad eos mittendi sunt hoies litterari quod reprimant eos ab infidelitate per donum sapientie: quod si non fiat, pcedat contra eos per robur militare sicut dictum hic diffusum de infidelium debellatione multiplici per robur militare inde machabeis. Et congregauit iudas viii. per huncque iudas eduxit filios israel de galaad ubi erat in pectore, propter infideles circumstataes et adduxit eos in terram israel eum fratribus suis ostendit quod quilibet bonus superior si videat subditos suos esse

Slo. ordi.

Ca. VI
Et rex antiochus post iubilavit opera plurima que gessit antiochus in loco sancto et in populo dei diuino iudicio iuste pemptus est: sicut ipse in sequentibus testatur dicens se cognovisse: quia propterea innescit seminata; et inde periret tristitia in terra aliena: hunc polibius magelopolita historicus Josepho teste scribat: ideo cum perisse: quod voluit templum dianae in perside deuastare: hoc est in elimina de gloriis civitate. Sed hec opinio nullo modo a fidelibus recipitur: qui scimus quod omnes deo geniti demona et simulacra gentium argentum et aurum opera manuum hominum sunt.

Quod autem contra deum omnipotentem superbiam intumuit: cognovit vultus eius receperit. Sic et omnes impotens necon et ipse nonnihil simile filius predictoris: quod extollit super omnem quod dicit deo aut colit. cuiusque antiochus typus fuit propter impietas opera que fecit: superno visitar iudicio

interiret: quem dicitur iesus iuxta pauli vocem interficer spiritum oris sui: et destruet illustrationem aduentus sui. Et mortuus est. An. et typus tenet plectorum Christi et ecclesie: non mirum quod ex crudelitate truculentus filius est genitus quod opera nephanda nequissimi prius imitatus sit. De quo in euangelio dicitur ad iudeos suos: faciobus ait: Vos ex patre diabolico estis et desideria vestris vultus facere. Ille enim ab initio homicida erat.

Et recte homicide filius homicidium facere meditatus: non solu corporale: sed etiam spirituale: hoc est necem animarum: que in peccato et in impietate moriuntur.

Et ibi

periculose sum ad fidem vel mores in aliquo loco debet eos ad locum securitatis transferre. At in diebus quibus erat iudas regis: dicitur iudeus iosephus facturam regis. Quod istos qui audientes facta magnifica inde et ionathas ex ambitione acquerendi simili famam constituerunt plus contra gentes. de quod reportauerunt confusione et populorum Israel plaga magna significans illi qui presumunt exercere actum legendi vel predicandi quo comitatus bellum cum virtutis et spiritibus malignis: et tamen sunt ad hoc inepti propter defectum scientie vel vite. et sic reportant confusionem: quia de facili dicunt falsa: et propter vite defectum populus audiens scandaliatur: quia sicut dicit Gregorius homines. xxvii. Lumen vita despiciunt: restat ut eius predicatione conteneretur.

Nico. de lyra

Et rex antiochus descripsit Ca. VI
victoris inde tempore antiochii epiphany. hic enim describit eundem inde tempore filii antiochii eupatoris. Et quod corruptio eius est generatio alterius. ideo primo ponit mors antiochii illustris. sedo substitutio filii eius antiochii eupatoris. ibi: Et cognovit lysias. Circa primum anno ponitur sine mortis occasio quod fuit duplex: una quia fuit turpiter repulsus a quadam ciuitate per puluis valde opulenta quam crebat subito deparcere: et hoc est quod dicitur. b. Et audiuit eum ciuitatem elimina de. hoc audiret ab exploratoribus quod miserat ad inquirendum de ciuitatibus in quibus posset accipere dulitias et pecunias multas. nam ad hunc fuerat in predictum: ut dictum est supra. iij. ca. c. Et illuc fuerunt velamina aurea: ad decorum templi dimidiis pleni. d. Et lorice et scuta regis. ad memoriā sua victoriae. e. Et crebat caput ciuitatis dolose. f. Et non potuit. quod ciuibus reversatus fuit eius dolus. g. Et abiit in tristitia magna. quod fuit occasio sine mortis. Prima nam spuma tristis excitat ossa. Proclus. xv. Secunda sine morte occasio fuit tristitia super predictam venientem de auditâ debellatione principum suorum in iudea et prosperitate iudeorum: et hoc est quod dicitur. h. Et venit quod nunciaret et in psidie: quod fugata sunt castra regis. et p. l. a. v. s. q. ibi: i. Et quod diruerunt abominationem quam edificauerat super altare quod erat in hierusalem: et sacrificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis: sed et bethsuram ciuitatem suam. i. Et factum est ut audiuit rex sermones istos et expauit et commotus est valde: et decidit in lectulū: et cedit in languore et tristitia quod non est factum sicut cogitabat. Et non erat illuc per dies multos quod renouata est in eo tristitia magna: Et arbitratus est se mori. Et vocauit nō amicos suos: et dixit illis: Recessit sōnus ab oculis meis: et concidi et corrui corde per sollicitudinem. Et dixi in corde meo: In qua tribulatio est deueni: et in qua fluctuat tristitia in qua nūc sum: quod iocundus eram et dilectus in portestate mea. Nūc vero reminiscor malorum quod feci in hierusalem: unde et abstuli omnia spolia aurea et argentea quod erant in ea: et misi auferre habitates iudeam sine causa. Cognoui ergo quod propterea iuenerunt me mala ista: et ecce pereo tristitia magna in terra aliena. Et vocauit philippum viii de amicis suis: et preposuit eum super viiuersum regnum suum: et dedit ei diadema et stolam suam et anulum ut adduceret antiochum filium suum et nutriteret eum ut regnaret. Et moriatus est illuc antiochus rex anno centesimo quadragesimo nono. Et cognovit lysias quoniam mortuus est rex: et constituit regnare

Et ibi
k. Et sanctificatus est. i. t. eplū. l. Et bethsuram ciuitatem suam. ut et eis in fortalitum impulsus geritum. m. Ut audiuit rex sermones istos expauit: quod debellare fuerat et elimina et principes sui in terra iudee. n. Et arbitratus est se mori. desperans de infinitate sanari. Cetera patent usque ibi: o. Et dilectus in parte mea. h. Erat a saltellis suis: sed erat odiosus gentibus aliis: propter subtilitatem et malitiam suam. p. Nūc vero reminiscor regis: pena debita docente culpam. q. Et posuit regis: videns imminentem perquinquo suum interitum. r. Et dedit ei diadema et regis insignia regalia ad insigniendum filium suum. s. Et mortuus est regis: et cepit autem regnare anno. xxvii. ut supra. i. ca. primus enim annus et ultimus fuerunt imperfecti: et anno. vii. regni sui cepit filios israel grauerit affligere. et anno. ix. posuit idolum super altare. ut p. ex predictis. s. i. ca. t. Et cognovit. Descripta more antiochii: hic consequenter describit substitutio filii suis: quod sublimatus in regnum. sedo prouocatus contra dei populum. ibi: Et ibi qui erat. Circa primum dicitur dicitur: Et cognovit lysias quod reliquerat antiochus ad custodiā regni et nutritionē filii sui: ut supra. i. ca. v. Omnis mortuus est rex. Et cognovit per nūcum pueritatem philippum quod rex moriens instituerat tutor filii sui. x. Et substituit regis: et sic puerat philippus officio tutoris et regni negotiis in seipsum retorquendo.

Et ibi

Glo.ordi.

Sa Et hi qui erāt. Qui autē sunt illi qui in arce cōclūdebant israel in circuitu sacerdotum: et querebant eis mala semper ad firmamentū gētium: nisi hi qui in arce supbie se erigentes: verā religione i christicolis psequuntur: quatinus verbū dei suffocēt: et errorē atq̄ idolatriam instaurat: q̄as iudas p̄lāri disponit: q̄rora intentio sacerdotū b̄ disponere maxime satagit: ut errores expugnent: et errantes veritatis eminentia superētur. Sed hoc studio cōmōti qui dam de gentilib̄ ut sūt philosophi: quidā etiam et imp̄s isrl̄ qui sunt heretici p̄uocant principatum isti mūdi i odium seruorum dei: quatinus hoc solatio adiūti impietate suā facilius explere possint. Ah legi! q̄ isti adēentes regem dixerunt ei: Quousq; nō facies iudicium et vindicas frēs nros? Nos decreuimus seruire p̄t tuor: et ambulare i ḡcēptis el: et obseq̄ edicti el: et filii pl̄i b̄nfi p̄p̄t b̄ alienabant se a nob̄. Et q̄ cūq̄ iuueniebāt ex nob̄ iterficiēbat: et hereditates nre diripiebāt. Et nō ad nos tñ extēderit manū: b̄ i oēs fines nros. Et ecce applicuerunt ho die ad arcē i h̄ierlm̄ occupare eum et munitoēs i bethsura mūicēt: et n̄lī p̄uenerleos velociā maiora q̄b̄ faciēt nec poterit obtinere eos. Et irat̄ est rex ut b̄ audiuit: et cōuocauit omēs amicos suos et p̄cipes exercitū sui: et eos q̄ sup̄ eq̄tes erāt. Sz et d̄ fgnis alijs et insulis et d̄ maritimis veneat ad eū exercitū cōducta. Et erat numerū exercitū eius centū milia pedestriū et viginti milia eq̄tū: et elephāti trigaduo docti ad prelliū. Nūc enim philosphus libro d̄ anima libus q̄ elephas est animal maxime disciplinabile. v Et venerunt per tē. Hic cōsequenter ponitur ipsi us regis p̄uocatio: ex qua primo disponitur bellī apparatus. secundo conflixtus. ibi: Et venerunt. Circa primum dicitur: Et iratus ē rex ut hec audiret: quia videbantur esse contra honorem suum et bonum rēpublice. Et conuocauit omnes amicos suos. ut essent. s Et p̄cipes exercitū sui et eos qui super tē. ut se ad bellū disponeret. Et elephāti trigaduo docti ad prelliū. Nūc enim philosphus libro d̄ anima libus q̄ elephas est animal maxime disciplinabile. v Et venerunt per tē. Hic cōsequenter ponitur bellī congressus et primo in munitione. secundo in campo. ibi: Et surrexit rex. Circa palū dicitur: Et venerunt p̄ lūmā: que terra erat iudeis aduersaria: ut p̄t p̄dīcta q̄nq̄ capitula. Et applicuerūt ad bethsura. vbi erant iudei pro defensōe loci. Et pugnauerūt dies multos. p̄tra bethsura. Et fecerūt machinas. ad destruendum eam. Et exierunt. s. iudei qui erant in munitione obcessi. Et succēderunt eas igni et pugnauerūt viriliter. reuertentes ad munitionem: et defendentes eam. Et recessit iudas ab arce. ut succurreret iudeis in bethsura obcessis. Et surrexit rex aī lucē. Hic nūr describit bellū in capo. Circa qđ p̄mo ponit bellī p̄paratio. sc̄do beli i ḡrellio. ibi: Et appropiavit tertio populi liberatio. ibi: Et audiuit lysias. Circa pīmū dī: Et surrexit rex aī lucē: ut iret ad pugnandum i iudā. Et cōparauerūt se exercitū in plū. i. disposituerūt se ad pugnandum. Et astiterūt singulis elephāti mille vi. rī. s. pedestri. g In loricis cōatenatis. nā macule loricarū lese cōlectū ad modum cōatenarū. b Hi ante tōs vbiq̄s tē. eam ve lociter p̄cedēdo. i Et q̄cūq̄ ibat ibāt. sub sequēdo. k Et non discedebant ab ea. ne ab aduersariis vulnerareb̄ bestia. l Et super eas ma. ad. pīcīdū laculas. m Et in magister be. regēs gressus eius. n Et residuū eq̄tū tē. sz a dext̄. et sinistr̄. aioliū. Statuit

I Machabeorū La.

VI Nico. de lyra

a Et hi. hic p̄ter rex nouus iudeos p̄uocat. et primo ostendit huius p̄uocationis occasio. sc̄do tōpa. p̄uocatio. ibi: Et iratus est rex. Occasio x̄. p̄uocationis fuit accusatio iudeorū erga ipsum de obsidione macedonū et q̄būdam alijs: ut hoc ē qđ dī. Et hi q̄ erāt in arce: ad nocēdū iudeis: ut babet. s. j. ca. b Cōcluserāt isrl̄ tē. i. sic eos artauerunt q̄ nō poterāt libere exequi cultū diuinum. c Et cogitauit iudas disperdere eos: ut vñiūsum p̄līm ut obsiderēt eos. d Es fecerūt balistas. ad lacēdū spicula p̄tra arcis p̄pugnacula. e Et machinas. ad destruēdū muros el. f Et exierūt q̄daz ex eis qui obsidebāt. occulere: et impiorum ex israel fauore. ideo subditur: Et adiūperūt se illis. g Nos decreuimus seruire patri tuo et ambulare tē. isti fuerunt d illis qui inerūt ad antiochū epiphānem imperātes ab eo ut faceret iusticias gentium in hierusalem: ut supra. j. ca. h Et filii populi nostri tē. sz marathias et filii eius et amici eius qui p̄uaticatores legis obsidebunt vel occidebant. i Et non ad nos tñ extenderūt manū. infērendo nobis mala. k Sed et in omnes fīnes nostros. perseguendo amicos et sectatores legis. l Et ecce applicuerūt hodie: id est isto tempore. m Ad arcem in hierusalem. impugnando gētem tuam. n Et munitionem in bethsura munirūt. contra te et regnum tuum. o Et nisi p̄eueneris eos velocius maiora q̄b̄ hec facient. contrate. p Rec poteris obtinere eos. quoniam erant nimis fortificati. q Et iratus ē rex ut hec audiret. Hic cōsequenter ponitur ipsi us regis p̄uocatio: ex qua primo disponitur bellī apparatus. secundo conflixtus. ibi: Et venerunt. Circa primum dicitur: Et iratus ē rex ut hec audiret: quia videbantur esse contra honorem suum et bonum rēpublice. r Et conuocauit omnes amicos suos. ut essent. s Et p̄cipes exercitū sui et eos qui super tē. ut se ad bellū disponeret. t Et elephāti trigaduo docti ad prelliū. Nūc enim philosphus libro d̄ anima libus q̄ elephas est animal maxime disciplinabile. v Et venerunt per tē. Hic cōsequenter ponitur bellī congressus et primo in munitione. secundo in campo. ibi: Et surrexit rex. Circa palū dicitur: Et venerunt p̄ lūmā: que terra erat iudeis aduersaria: ut p̄t p̄dīcta q̄nq̄ capitula. Et applicuerūt ad bethsura. vbi erant iudei pro defensōe loci. y Et pugnauerūt dies multos. p̄tra bethsura. z Et fecerūt machinas. ad destruendum eam. a Et exierunt. s. iudei qui erant in munitione obcessi. b Et succēderunt eas igni et pugnauerūt viriliter. reuertentes ad munitionem: et defendentes eam. c Et recessit iudas ab arce. ut succurreret iudeis in bethsura obcessis. d Et surrexit rex aī lucē. Hic nūr describit bellū in capo. Circa qđ p̄mo ponit bellī p̄paratio. sc̄do beli i ḡrellio. ibi: Et appropiavit tertio populi liberatio. ibi: Et audiuit lysias. Circa pīmū dī: Et surrexit rex aī lucē: ut iret ad pugnandum i iudā. e Et cōparauerūt se exercitū in plū. i. disposituerūt se ad pugnandum. f Et astiterūt singulis elephāti mille vi. rī. s. pedestri. g In loricis cōatenatis. nā macule loricarū lese cōlectū ad modum cōatenarū. b Hi ante tōs vbiq̄s tē. eam ve lociter p̄cedēdo. i Et q̄cūq̄ ibat ibāt. sub sequēdo. k Et non discedebant ab ea. ne ab aduersariis vulnerareb̄ bestia. l Et super eas ma. ad. pīcīdū laculas. m Et in magister be. regēs gressus eius. n Et residuū eq̄tū tē. sz a dext̄. et sinistr̄. aioliū. Statuit

E tureg

Glo.ordi. I Machabeorum I La. VI Nico.de lyra

Glure p misciam nō pilderat eqilitas: sed mūdani fauoris appetit vanitas. **Sed** et turrēs lignee q̄ impositē bestiis tringit ad nos in se ptingebāt viros; exp̄mūt fragilitatē poterit q̄ semper psecutores pualere martyrib⁹ cōfidūt: **Et** re-ete q̄ dicit: in⁹ erat magister bestie: et residū equitū bincin- de statuit: q̄ crudelitatis mentis q̄ totū machinabat malū in⁹ estua- bat in cordib⁹ psecutoři: cui etiam ac⁹ sup̄bi forinſe āminiculabant̄ in tortura innocēti. **H**is quoq̄ ita dispositis iudas statuit tubis exer- citū suū cōmouere: qz predicatores saneri cum insistit bella psecutioſi: nō cessant verbis fortare alos au- ditorū: **Et** licet terrena glia resplen- deat in pompa mūdana: seu varia in cruciatib⁹ tormentorū incande- scat genera: tñ martyres xp̄i imp̄- territi manē vindicis sui iude vti- q̄ spiritualis adherentes lateri vin- cunt: atq̄ psternum impioꝝ audaci- am. **a** **E**t vidi eleaçar t̄c. No- rādū aut q̄ hūc eleaçarū Joseph⁹ fratrē esse iude affirmat. de quo. **S.** narratū ē q̄ ectrin⁹ d̄ q̄nq̄ filijs ma- thathie vocitar⁹ h̄ noīe. **H**z q̄ri po- test quō dicat esse filius saura si fi- lius fuit mathathie: nisi forte ma- thathias ip̄e alio noīe saura voca- tus sit. **E**t qd̄ p eleaçarū q̄ elephan- tem interficiens occubuit: nisi pso- na arrogantiū designatur: qui duꝝ volūt fortiter aliqd̄ gerere: et tamē nō simplici animo sed erectoꝝ suis conatib⁹ deuici psternum. **P**o- test et nō inconvenienter hec res ad hypocritaz significationez trāffer- ri. **D**ū enī hypocrite ptra luxuriā: aut ptra gulā: aut ptra corporia de- licita p abstinentiā cōfīgūt: carnēq̄ p teiūm ſeu p vigiliis et cetera abstinentiā opa domātes: non se a spiritualib⁹ nequic̄hs bene obſkuāt: ita: vt aut ab elarioē aut ab innidia aut ab cupiditate nō caueat: q̄l vī- cendo vincunt: qz dū alta vitia ſu- perant: in h̄pā victoria incantū ab a- lijs conterunt. **b** **E**t applicue- runt. Promonet castra mysticā an- thoibus ad iudeā et montē ſion: qz rotū apparatū bellī verit ad sub- uersionē ecclie christi: et facit pacē cu- bis q̄ erant in bethsura: cū non verā pacē ſed falsam offert his q̄s vult deciperē: et p simulationē falle- re. **Sed** illi tñmodo ad eū exēt de- ciuitate: quib⁹ nō erant alimēta pclusis: qz illi ſolūmodo de ecclie munimē ſedegit ſecedit: qui nō ha- bent pabulū ſcientie atq̄ charita- tis quo in anio paſcan: qui et ma- le ſabbatiq̄ant: cū nō virtutis ſtudi- ūi ſed ſegnicie ociū diligūt: ip̄i, et ab hoſte captiuati in eius domi- nū redēt: qui p cauerē eī ſuſi- as nolūt. **Q**z aut d̄ q̄ quererit ca- ſtra rex ad locum ſacrificatiōis dies multos ſignificat psecutores fide- liū nō facile ceſſare a pfectiōis cru- delitate: ſed oīb⁹ dieb⁹ vſq̄ ad pſu- matiōne ſeculi bella ingerere ad p- bationē quib⁹ dā credentib⁹: qui- busdā vero ad deceptionē. **Q**uod qz duꝝ myſtīca mulier que p figuram eī exp̄ſſa eſt: caput cōterit ſerpent⁹: ip̄e anguis venenā nuncq̄ ceſſabit inſidi- ari calcaneo eī. **Q**z aut ſubiugif: **E**t remaſerū in sanctis viri pauci: qm̄ obtinuerat eos famēs: et diſp̄lū ſunt vniſq̄ſq̄ ſagittas et fundibula. **F**ece,

a Statuit in duas ptes tubis exercitūz cōmouete, nā ſon⁹ tu- barū excitat ad audaciā. **b** **E**t purgere ad bellū. **c** Lōſti patos in legiōib⁹. **i.** Mūctos ne acies et legiōes rūpanſ ab aduer- ſarijs. **d** **E**t diſtincta e pars exercit⁹ regi p mōtes excellos: vt ſi iudas q̄ paucos h̄bat bellatores comparatiue ſugeret: ad mōtes nō euaderet. **e** **E**t cōmonebā tur. admiratiōeyl qdā tremore. **f** **O**mnes inba. terrā. illā vbi poterat talſo- nit⁹ et cōmōto pcp̄i. **g** **E**t appropia- uit. hic pñr ponif pñſiſ: et pñmo in cam- po ſcō in fortalicio. ibi: **C**aſtra aut̄ re- gis. Circa pñmū pñmo ponif pñſiſ in ge- nerali: et ptz. ſcō in ſpeciali. cum dicit: **h** **E**t vidi eleaçar. dicit Joseph⁹ q̄ iſte fuit frater iude. vñ t. S. i. ca. q̄rtus fili⁹ mathathie eleaçar noīak: et iſt idē nomē q̄ eleaçar. noīak enī hebreia ad latinū tra- cta frequēter accipiūt hanc syllabā us i fine: vt iacob iacobus: ſaul ſaulus: et ſic de multe alijs. **S**ed cōtra h̄ videt: q̄ iſte d̄ fili⁹ ſaura. **S**equēdo dictum Josephi potest dici q̄ hic ponif nomē matris: vt S. i. ca. nomē patris: vel q̄ mathathias fuit binominis: et alto noīe ſaura dictus. **i** **V**nam de bestiis lozicatam loricis re- gis. per ſigna regia ibidem poſita. **k** **E**t viſum eſt ei q̄ in ea eſſet rex. in tut- re lignea ſuper eam exiſtente propter ſu- gna dicta: nō tamē erat ita. **l** **E**t de- dit ſe. i. vitam ſuā corporalez. **m** **A** liberaret populū ſuū. bonū enī. ppterum corporale. ppter ſalutez boni cōmuniſ ū exponendū. ideo ſubditur: **n** **A** tac- querit ſibi nomē eternū. virtuose mori- endo. credebat ei. pabiliter q̄ ſi rex eſ- ſet mortuus: ſtatiu ſugeret eius exerci- tū. **o** **E**t occidit eum. peccatiens i ven- tre: vbi nō erat armans. **p** **E**t vidē- tes. iudas et eius exercitus. **q** **V**ir- tuteū regis. cui nō poterant resistere. **r** **D**iuenterū ſe ab eis. caute receden- tes: vt poſſent templū dñi q̄ erat in bie- rufalē ſeruare. **s** **C**aſtra aut̄. Hic cō- ſequēto ponit bellū in fortalicio: et pri- mo ponif de fortalicio q̄ erat in bie- rufalē: et pater: et interponitur de fortalicio bethsura quod pñmo cepit rex anteq̄ iret in bethsura. dō dicit: **t** **E**t fecit pa- cem t̄c. p talē modū q̄ dimitterent forta- licium ſalutis ſuī pñoniſ: et ſubditur ra- tio talis pacis ex parte indeoy. cum d̄: **v** **Q**uia nō erant eis ibi aluneta cōclu- ſis. i. obſeffis in bethsura: et ſubdit can- ſa cū d̄: **x** **Q**uia ſabbata erat terre: id eſt ann⁹ ſeptim⁹ in q̄ terra nō colebat nec ſeminabat: vt habeat Leuit. xxv. **S**tra h̄ videt q̄ d̄ ibidē: Dabo vob⁹ be- nedictionē meā ſexto et faciet fruct⁹ triū annoꝝ. ppter q̄ nō videt q̄ annū ſeptim⁹ faceret aliquē defectū cibis: ſi ma- gis abundātiā. **D**icēdū q̄ iſtud dei bñſi cū ſuit aī captiuitatē babylonica: in q̄ ceſſauerūt alīq̄ dei bñſicia. nō enī poſte- legūt habuiffe iudei arcā ſtamēti: nec ppiſitatorū: nec rīſa i rōnali ſumi ſacer- doti: nec vniſiōne regi et pōtifici: et hoc etiā ſitent iudei moderni: et h̄r in libro bebraico noīe genhebrin h̄erofolymita- no. **E**t idē videt ſuſſe de duplicatione ſru- etiū ſāno. vi. **E**t pñr revertit ad obſidio- nē fortalicio h̄erofolymitā. cū d̄: **y** **E**t quer. t̄c. i. ſepti. **z** **D**ies mītos. q̄ loc⁹ erat fortis et munit⁹. ppter q̄ ſi poterat cito expugnari. **a** **E**t ſtatuit t̄c. ad defenſores ſagittandū. **b** **E**t machinaſ. ad muros ſentiendū. **c** **E**t ignis lacula. **d** **E**t tormenta t̄c. i. petra- rias et mangonelloſ. **e** **E**t ſcorpios: id eſt instrumenta ad mittendum ſagittas venenatas.

Georū qui

~~Glo. ordi.~~ I ~~Machabeorum~~ La. vi Nico. de lyla

Leorum q̄ facient? in ecclia t̄ nō fidei cōstantia p̄sererabāt in illa: dispersusq; ppter timorē penarū: iuxta illud qd̄ dñs in euāgeliō pdixit nouissimis tempib; futuris. Erit enī inquit prelatura magna sūg terrā t̄ ira pplo huic: t̄ cadēt in ore gladii: t̄ capitiū ducent in omnes gentes: t̄ hierim calcabit a ḡe/ tib; donec impleātur tempora natiōnum: et n̄li breuiati fuissent dies illi: nō fieret salua oīs caro: sed apter ele/ etos breuiabūs dies illi. **A** Et an diuīs lysis a t̄. Quid Josephus hinc referat nō indignuz vider huic operi inserere: nec graue debet videri lecto/ ri: si diuersarū historiarū inūice confe/ runt narratiōes: qd̄ alterutru se iuua revident ad explanandā rel certitudi/ nē historie reterere. **M**arrat au/ te Josephus b̄ modo: Lysis x̄o dux t̄ rex antiochus cū philippus a p̄side veniens nunciat est eis cōmedatūm sibi p̄sumpsisse imperiū: t̄ rem publicā antiochi sibi velle defendere: p̄termit tentes obſidionē ire aduersum philip/ pum decretū crūt: qd̄ consiliū nequaq; manifestū ceteris ducib; facere volue/ runt. Sed iuuit rex lysiam ducib; d̄/ cere diuturnam obſessionem nibil eis posse p̄ficer: quoniā t̄ locū aduersa/ riorū constaret esse munituz: t̄ sibi vi/ ctualū necessitas irrogetur t̄ expedi/ ret pacem facere cū iudeis: eosq; relin/ quere proprie vti ceremonijs: vnde hactenus a nobis prohibiti existere vi/ dentur aduersi. **H**ec dicens de philip/ pi tyrrannide tacendū esse decreuit: ne exercitus sui dubia corda perciperet. **H**ec lysia dicente exercitu t̄ ducibus sententia placuit. Tunc mittit rex ad iudicium pacem promisit obſessis: et pa/ trijs legibus eos vivere pollicet. **D**i/ vero suscipientes verba t̄ confirmat̄ sacramētū t̄ fide exterrunt a templo. Intrans vero antiochus et inspicēt̄ manūtū locum: impudēter sacramē/ ta trāgressus est: iussitq; oēz exercitū t̄ circūtu stante deponere muros vsq; ad solum. Post hec reuersus est anti/ ocbiam: ducens secū oniam principēs sacerdotum qui t̄ menelau dicebant. Nam lysias persuasit regem menelau occidere si vellet pacatos esse iudeos dicens: hunc fuisse initū malo qd̄ fle/ xit patrem suum cogere iudeos religi/ onem patriam relinquere. **D**icitur er/ go rex menelau adverterā syrie ciuitatē interfecit eū post decimū annū princi/ patus sacerdotij eius: t̄ vt ipē princi/ patus habuit: impulit iudeos trāgre/ di leges. **P**rinceps vero ordiatus est post menelai interitūm. alchimus qui zoakim vocatis est. Rex autem antiochus inueniens reb̄ imperantē philippum debellabat eum: quē sub sua faciēs po/ testate occidit. **F**ilius autem principis sacerdotij onie de quo prediximus adhuc puerulus defuncto patre relictus est: vi/ densq; q̄ t̄ auunculū suū menelau rex interfecisset: t̄ principi patrum sacerdotij alchimo dedisset: t̄ nō existentis de genere sa/ cerdotum: sed a lysia flexus ut transponeret honoē ab ea fa/ milia: ad altam domū fugit ad prolemeū regem egyp̄tū: t̄ ho/ nozem meruit ab ipso et cleopatra vxore eius: locūq; petit in re/ gione eltopolitana: vbi simile hierosolymoū edificaret t̄/ plūm. **O** autem antiochus fedus pepigit cum israelitis: t̄ iu/ rauit illis t̄ principes eius: nec tam iuramentū seruavit: sed iu/ rauit iurandū t̄ violauit pactū: significat qd̄ cū hereticis t̄ infidelibus nullo modo firma erit pactio federis: qd̄ nequaq; apud eos fixa est obſervatio iuris. **A**nde nullo mō cū vitijs t̄ vittoriū auctore feriēdū est fedus: licet pacē p̄mittant et p̄/ speritatē simulēt: sed oī t̄ pte instans p̄tra eos dīmīcandū cum scuto fidei t̄ armis instite. **T**ū aut̄ cessandū a p̄lio qd̄ hōk̄ antiochō nō seuit in mūdo: s̄ demersus retrudit̄ in inferno.

Sixtus. Anno cen-

Secundum autem nos erat in civitate regis. Subdit ad obsidendum et non poterat diu tenere fortalicium. **b** Et audiuit. **Vic** dominus ponit liberatio populi ex beneficio dei: quod facit cum temptatione puerum: et iustus rumores lysias quod fuit compulsus solutione obsidiosus per curare: et quod dicitur: **Et** audiuit lysias quod philippus regis ad quod sequitur elegatio lysiae a familiaritate regis et regni negotiis quod formidabat: id dissoluere obsidionem percurabat dictum: **c** Deficimus quotidie nam aliqui interficiebant et alii infirmabant: sic solet accidere in obsidione. **d** **Et** esca regis ita quod non poterimus diu tenere obsidionem. **e** **Et** locum accepit a bovinis armis et cibis: **Et** dicebat ad his dum intentus erat falsus sic promittit pro predicto ubi dicitur: **Et** remanserunt in scris viri pauci: qui obtinuerat eos famas. **f** **Et** incubuit regis quod malorum negotiorum virgine ad dimicandum hanc obsidionem. **g** **Et** hunc itaque regis modus enim boni facientium pacem ad iniuriam erat dare mutuo dexteram manum: certara patet versus ibidem: **h** **Et** vidit munitionem loci: et constitutus est. **i** **Et** rupiter destruxerunt locum ne si inde rebellarent habent ibi recursum. **Ca.** VI
Doroliter. **a** **Et** atra antiochus regis. Per ipsum significatur diabolus ut dictum est: sed et sic iste conatus fuit spoliare ciuitatem et tepluz dimicantis trahit et iocalibus preciosis: sic diabolus conatus spoliare clex et plumbum et pianum virtutum diuitiis et sparsit donis: et sicut ciuibus restentibus antiochus fuit turpis repulsus: sic diabolus infusibilis repellit: quoniam sibi virilis resistit. **Iacobus** iiiij. Resistit diabolus et fugiet a vobis. **m** **Et** factum est ut auctor regis enivalde tristat de prosperitate bonorum et de obsidione satellitum suorum: et quis sit immortalis dicitur per mortem in antiochum cuius mors hic describit: sicut Christus post resurrectionem immortalis factus est. **Et** auctor naturam humanam dixit se iterum crucifigendum in petro. **At** si illi sunt membra diaboli ut raptiores: vulnerari quoniam moriens de rapinis nihil restituit: sed de coronatione filii sunt diligentius ordinantes: et sicut isti non cogitaverunt de restituitionibus facientibus: sed soli de filiis: et filiis promouendis. **t** **Et** cogitans lysias regis. Per istum quod ex ambitione et inuidia coronauit antiochum: ut post regem esset super regni negotia: et sic iste puerum philippum cui dicta coronatio fuerat communissima significatur quilibet inuidus et ambitionis. **Et** sicut iste lysias ex hoc facto fuit occisus cum antiochus ut habet causa sequenti: sic in apostole quod ex multis aliis ex inimicis isti: quod istos significantur apostole quod ex multis aliis ex religione seu a societate ciuitatis vel regni: et iunguntur se cum aduersariis istarum communitatium ut possint eos inferre malum malum: quod nulla peste quoniam ad nocendum est familiariter inimicis. **b** **Et** iratus est rex ut annus regis istum paterni seculi inimicatores significatur diabolus: sic et per premum quod tristatur de pfectu bonorum: et occidit eos exercitum forte et magnum: sed perdidit et equum et elephantonem: quod pedes significantur boles mali: heretici laici tamen: quod egestes vero litterati: quod per pluviam nocere: et elephantes significantur spiritus maligni: quod plus nocere per pluviam homines mali. **Sequitur infra:** **d** **Et** distincta est pars exercitus regis: nam aliquis ibat per montes per quod significatur superbi inducentes ad malum per terrores: et alii ibant per loca humilia: per quod significatur subdoli inducentes ad malum.

Glo.ordi.

Ano centelimo li. exiuit demetrius seleuci filius ab urbe romae: et ascēdit cū paucis viris ī ciuitatē maritimam: et regnauit illuc tunc. Debet autem demetrio pompeius trogus in sua historia ita narrat dicens: Nū antioch' recederet relato puerulo admovito filio: cui tutores a populo dati essent: patruus eius demetrius q̄ obses romae erat: cognita morte fris antiochi senatus adiunxit obsidē se viuo venisse frē q̄ mortuo: cui obses sit se ignorare. Dimitti ergo se ad regnum petendū equū eē: qd iure gētū maiori cesserit fratri: ita nūc sibi q̄ pupillum nūc aāce debat etate deberi. Cū se nō dimitti aī aduerteret a senatu: tacito iudicio tutius apud pupillū q̄ apō cū regnū futurū arbitrantē specie venādi ab urbe pfect' tacit'. cū fuge comitib' naūe ascēdit delatus in syriā: sedo fauore omniū accipit: regnūq; ei occiso pupillo a tuorib' tradit'. b Et venerūt tunc. Quid p̄ demetriū regem nisi p̄ncipes gētū q̄ p̄securionē mouēt cōtra eccliam xp̄i designātur. Ad hūn noīs interpretatio ita expla- nat. Interprat' ei ve- bemenē inuestens siue nimis p̄sequens. Ad hūn ḡncipē ve- niunt viri iniq; et imp̄ ex isrl: et alchim' dux eoz: cum illi q̄ post fidē xp̄i pcepta ad apostolā redierūt reli- glione xp̄ianam blasphemant: et ecclasti- co detrahūt cultui q̄ rū duces sunt hereti- ci: q̄ p̄ ambitionē sub- limitat' volūt ab oīb' magni videri. Et p̄dictio buiuscenōi suscepta demetriū ty- pie bachides q̄ dñā bat trās flumē in re- gno ut alchimū ipiū p̄stitutū ī sacerdotiū et vltionē faciat ī filiis isrl: cū p̄ paganos q̄libet apud seculuz potentes: q̄ neccū me- ruerūt xp̄i baptisma te ringi: et ī nūero si- delū cōputari here- ḡticis fas.

I Machabeorum

uersus ī antiochā: et iuēit philip/ pū dñāntē ciuitatē pugnauit ad iūsū eū: et occupauit ciuitatē. **A**nno centesi **Ia. VII** a Moq̄nquagesimo et p̄mo exiuit demetri' seleuci filius ab urbe romae: et ascēdit cū paucis viris ī ciuitatē maritimaz: et regna uit illuc. Et factū ē vt ingressus est domū regni patrū suo: cōphēdit exercit' antiochū et lysia at adduceret eos ad eū: et res ei īnotuit et ait: Nolite mīhi oīndere faciez eōrū. Et occidit eos exercit'. Et sedit demetri' sup sedē regni sui: et ve- nerūt ad eū viri iniq; et ipiū ex isrl: et alchim' dux eoz: q̄ volebat fieri sacerdos. Et accusauerūt p̄plm apō regem dicētes: Perdidit iudas et frēs ei amicos tuos et nos dispdi- dit d̄tra n̄ra. Nūc ḡ mitte viꝝ cui credis vt eat et videat exterminiuū omne qd feci nob̄ ī regiōibus regl: et puniat oēs amicos ei' et adiutores eoz. Et elegit rex ex aīcluis bachī de q̄ dñabat trās flumē magnū ī regno et fidelē regi: et misit eūt vi- deret exterminiuū qd feci iudas. Et alchimū ipiū p̄stituit ī sacerdotiū: et mādauit ei facēvltionē ī filios isrl. Et surrexerūt et venēt cū exer- citu magno ī trā iuda: et miserunt nūcios et locuti s̄t ad iudāt ad frēs k ei' v̄bis pacifici ī dolo: et nō itēde- rūt fmōib' eoz. Viderūt ei q̄ ve- nerūt cū exercitu magno: et cōue- nerūt ad alchimū et bachidē p̄gre: in gatio scribaꝝ reqrere q̄ iusta s̄t. Et primi assidei q̄ erāt ī filiis isrl: et ex- q̄rebāt ab eis pacē. Dixerūt ei: Hō sacerdos de semine aarō vēit: n̄ de- cipiet nos. Et locut' ē cū eis v̄ba pacifica: et iurauit ill' dices: Nō in- ferem' vob̄ malū: neq; aīcis v̄ris. Et crediderunt ei: et cōphēdit ex eis sexaginta viros et occidit eos p̄ vna die fm̄ v̄bus qd scriptum est. Et larnes sc̄toꝝ tuoꝝ et sanguinez ipoꝝ effuderūt ī circūtu hierlm: et nō erat q̄ sepeliret. Et icubuit tīoꝝ et tremor ī oēz p̄plm: q̄ dixerūt: Nō est ī eis veritas et iudiciū. Trās gres si sunt ei p̄stitutū: et iusurāduz qd iurauerūt. Et mouit bachides ca- stra ab hierlm et applicuit in beth/ gecha: et misit et cōphēdit multos

Ia. VII Nico. de lyra

malū p̄ pmissa et falsas deceptiōes. b Et vidit e- leazar. p̄ istū q̄ mori voluit vt malos deuinceret signi- ficant martyres q̄ moriēdo tyrānos deuicerūt. vñ di- rit beat' Vincent' daciano. Abiōrē mīhi prestas gloriā cū acerbiora et exq̄storia tornēta tecū fuerint supata. Et etiā dacian' p̄fessus fuit se victū dices: Et qd huic ampli' faciem' q̄ in ib' īcīng fecim' yicti sum'. p̄ Et vidētes vir. re. tē. p̄ significant p̄u- denī fugiētes a seculo: ybi nō p̄t resistere diabolī tē- pratiōib' vt in claustro saluenī adiuti bonoꝝ p̄silijs et orōnib'. y Et p̄uerit ca. ad lo. sanc. tē. q̄ nō suf- ficit diabolo subiōcere sibi simplices laicos s̄ inuadit etiā clericos et religiosos. a Et statuit illuc bali. tē. a. oīm tentationū modos et genera. Sequit': + Se- cerūt aut et iōi machinas tē. nam clerici et religiosi de- bēt esse magi solliciti se munire ī malicias inimici. **A**nno cētelimo. Postq̄ descri- **Ia. VII** b H̄tus est p̄flicus iude tpe et antiochi eupatoris. hic p̄n̄ describit ei' p̄flic' tpe demetriū filij alteri' fratrū. s. seleuci: et diuidit in duas p̄tes: q̄ p̄mo describit ipiū iude pugna. sedo cū romanis ami- citia tracta. vñ. ca. Prima ī tres. nā p̄mo circa de- metriū oīdīk adepto regni. sedo occasio belli. ibi: Et venerūt ad eū. tertio ḡressus prelii. ibi: Et elegit rex. Circa p̄mū d̄: Anno. cl. sc̄z regni grecorū. b Exiuit demetri' tē. videns enī se p̄inātū regno p̄ris sui per patruū suū antiochū epiphane: abiit romā ad aque rendū de eo: s̄ ipo v̄lūtē nibil p̄fecit: ppter qd ipo mortuo redit ad obtinēdū regnū etra cognatū suū: maxime q̄ tūc regnū erat quo dāmodo diuīsum p̄ ly- siā et philipū: eo q̄ q̄libet volebat esse tutor antiochi eupatoris et agere negocia regni: vt p̄t ex p̄dictis. c Et ascēdit cū pau. vi. in ciuit. maritimā. s. tyrum: vt dicit Joseph'. d Et regnauit illuc. q̄ mīti venerūt ad eū recipientes ipm̄ tangq̄ regem et dñm. tum q̄ re- gni sibi debet p̄fice et succēdō paterna. tum ppter di- visionē p̄dictā. e Et factū ē vt ingressus ē domū regni. s. palatiū antiochie q̄ erat metropolis. f Cō- phēdit exercitus antiochū et lysia. in demetriū fau- rē. g Et venerūt. Hic p̄n̄ ponit occasio belli q̄ fu- it accusatio iude et amicoꝝ luox p̄ iniq; de isrl: et p̄t v̄la. h Et elegit rex. Hic p̄n̄ describit ḡressus bel- li: et p̄mo etra alchimū sacerdotē. sedo etra nichano rem. ibi: Videlit aut alchim'. Prima ī duas: q̄ p̄mo describit bachidis et alchimi dolus. sedo iude consili- cus. ibi: Et vidit iudas. Prīa adhuc in duas: q̄ p̄mo describit p̄ceptio dol. sedo deceptio populi. ibi: Et conuenerūt ad alchimū. Circa primū dicit: Et ele- git rex ex amicoꝝ suis bachidē q̄ dominabat trans flumen. erat enim a rego cōstitutus ad illius terre cu- stodiam. i Sed et alchimū impiū cōstituit in sacer- dotium. i. cōstituit cū summū sacerdotez: cum tamen non esset de genere sacerdotali: vt dicunt aliqui. alti- vero dicit q̄ erat sicut. j. dicitur de eo: Homo de se- mine aaron venit tē. tamen nō erat de linea summoꝝ pontificium ab eleazar descendētiū. k Et locuti sunt ad iudam et ad frēs eius verbis pacificis in do- lo: dicentes q̄ venerant. ppter bonū statum terre: vt possent iuda et fratres eius occidere dolose: sed eorū dolus non habuit effectū. l Et conuenerunt. Hic ḡsequēter subditur deceptio populi. m Cōgrega- tio scribarum. quantū ad legisperitos. n Et p̄mī assidei. i. quasi assidue assistētes diuino cultui: et hoc p̄ deceptionē alchimi. cui' ratio subditur cū dicitur: o Homo sacerdos de semine aaron: venit nō decipi et nos: nō tamē de familia summi sacerdotis. Scđm̄ alios vero nec de semine aaron erat: licet isti crederet in hoc decepti: sed primum videſ verius: quia magi est consonum textū in hoc loco: et etiā. ii. libro. riui. ca. Letera patent v̄sq; ibi: p̄ Hexaginta viros. no- tabiles in populo in fama et virtute. ideo subditur: q̄ Scđm̄ verbum quod scriptum est: Ps. lxxvii. r Larnes sanctorum tuorum et sanguinez ipoꝝ tē. s Non est ī eis veritas. ī verbo. t Et iudicium ī facto. et subdit causa: v̄ Trās gressi sunt enī tē. eos occidēdo q̄b' iurauerāt pacē. x̄ Et misit. hoīes armatos. y Et cōphēdit mītos tē. ppter infidelitatē quā ī eis viderat.

Gloria fastu sui p̄bet amiculū: et verū p̄fessorib⁹ xp̄i tornētoꝝ igerit cruciatuꝝ. **H**ec tales p̄sonae iudee et fr̄ib⁹ ei⁹ verb pacificis loquitur in dolo: nō tñ intedūt smōib⁹ eoz: qz nullo mō p̄sentūt p̄fidie eorū. **A** Et vidit iu. Quid ē qz iudas vltionē p̄uariato rib⁹ facit: nisi qz redēptor n̄ vindictet electos suos: nec quēqz suoy i vacuum pire p̄mittit. **H**ec duobus modis vindictā l̄ his que merent exerceat. Alios ei de fōte magne pietat sue: ad sui errori p̄niam, p̄uocans: facit eos adūsus se metipos exurgeat: vt p̄nitāt lamēt qd̄ prauis cōmissis egerit. Alios vero iusto iudicio post p̄petrata sclera incorrectos i diuīcīa sua p̄seuerare dimitit: vt eis postmodū dignis impēdat pēns: qd̄ opib⁹ meruerunt iniqz. **E** Et mi. rex tē. Per nichanorē istū quē i alio loco p̄posi⁹ tum elephātoꝝ fuisse legi m⁹: falsos ap̄los sine p̄sen do xp̄bas qz ex iudeis supbie sue functiōi intēdetes ad eccliaz gētū veniebat: possum⁹ itelligere. **P**er si mulationē i ecclia xp̄i erore introducerē molites: singebat se eē pacificos: s̄ vi fine appēbit hostes se uissimi: Pe qd̄ Job. ap̄ls in apocal. sua scribēs ait: **Apo. 2.c** Qui dicit se iudeos eē et nō sūt: s̄ sūt synagoga sa thane. **2. Cor. 11.c** Quos m̄gr gētū i ep̄la sua pseudo ap̄los no mīat oparios subditos: qz trāfigurāt i ap̄los xp̄i: et n̄ mirum: cū ipē satanas trāfiguret se qz angelum luci: vñ nō magnū ē si mis̄tri el⁹ trāfigurent ve lut mīstri iusticie: qz finis erit fin opa ipoꝝ. **P**er ḡ ve lut nichanor extēdetef manū i tra tēplū dñi blasphemant: qz potētē xp̄i qz est in ecclia velut min⁹ vallide derogāt dicētes fr̄ib⁹: qz n̄ circūcidam̄ b̄z mō re moysi nō potēt̄ saluari. **H**ic ei⁹ in actib⁹ ap̄loꝝ. eos docuisse legit. **H**ec vitoria p̄ iudā nr̄m et socios ei⁹ adepta caput blasphemū huic eroi sīcū nichanore et extra prae actionis abscondit: ne vltra ma testati dñe illuria tal blasphemie irroget. **D**icit enī nob̄ Paul⁹ ap̄ls: Gratia est saluati p̄ fidē: et h̄ s̄ ex vobis. **D**onū et dei et nō ex opib⁹: vt ne qz glorieſ. **I**psius enī sum⁹ factura i christo ielsi in oībus bonis que preparauit deus: vt in illis ambulemus. **A** Et elegit

ex eis qz a se refugerāt: et qsdā de p̄plo macta uit et in puteū magnū piecit. **E**t cōmisit regi onē alchimo: et reliquit cū eo auxiliū in adiutoriū ipi. **E**t abūt bachides ad regē. **E**t satis agiebat alchim⁹ p̄ p̄ncipatu sacerdotij sui. **E**t p̄ueuerūt ad eū oēs qui p̄turbabāt p̄lm suū: et obtinuerūt terrā iudea: et fecerūt plagā ma gnā in isrl. **E**t vidit iudas oīa mala qz fecit al chim⁹: qz cū eo erant filiis isrl multo plus qz i gētes. **E**t exiūt in oēs fines iudei i circūitu: et fecit vindictā i viros desertores: et cessaue runt vltra exire i regionē. **E**vidit aut̄ alchim⁹ qz p̄ualuit iudas et qui cū eo erāt: et cognouit qz nō p̄ot sustinere eos: et regressus est ad regē: et accusauit eos multi criminib⁹. **E**t misit rex nichanorē vnuꝝ ex p̄ncipib⁹ suis nobilio ribus: qz erat inimicitias exercēs p̄tra israel: et mādauit ei euertere p̄lm. **E**t vēit nichanor in hierlm cum exercitu magno: et misit ad iudā et ad frēs ei⁹ cū dolo v̄bis pacificis dices: Hō sit pugna inter me et vos. Ueniā cū viri paucis ut videā facies v̄ras cum pace. **E**t venit ad iudā: et salutauerūt se iuicē pacifice: et hostes parati erāt rape iudā. **E**t inotuit fmo iudei qm̄ cū dolo venerat ad eū: et p̄territ⁹ est ab eo: et ampli⁹ noluit videre faciē ei⁹. **E**t cognouit nichanor: qm̄ denudatū ē p̄siliū ei⁹: et exiūt obuiā iudei in pugnā iuxta caphar salama. **E**t ceciderūt de nichanoris exercitu fere quinqz milia viri: et fugerūt in ciuitatez dauid. **E**t p̄ hec yba ascēdit nichanor i mōtē sion: et exierūt de sacerdotib⁹ p̄lli salutare eū i pace: et demōstrare ei holocaustomata qz offerebant p̄ rege. **E**t irridēs spreuit eos: et polluit et locū est supbe: et iurauit cū ira dicens: Hisi tradit⁹ fuerit iudas et exercit⁹ ei⁹ i manus meas: et inuo cū regressus fuero i p̄ce succēdā domū istā. **E**t exiūt cū ira magna: et intrauerunt sacerdotes et steterūt ante faciem altaris tēpli et flentes dixerūt: Tu elegisti domū istā dñe ad inuocandū nomē tuum in ea: vt esset dom⁹ oratiōis et obsecrationis p̄plo tuo. **F**ac vindictā in hoīe isto et exercitu eius et cadat gladio. **A**hemento blasphemias eorum: et ne dederis eis vt p̄maneāt. **E**t exiūt nichanor ab hierlm et castra applicuit ad be thoron: et occurrit illi exercit⁹ syrie. **E**t iudas applicuit in adarsa cū tribus milibus viris. **E**t orauit iudas et dixit: Qui missi erant a re se ge sennacherib domine: qz blasphemauerāt te: exiūt angelus et p̄cussit ex eis centuz octo gintaqz milia: sic cōtere exercitū istum in conspectu nostro hodie: et scient ceteri qz male locutus est sup sancta tua: et iudica illū fm maliciam illius. **E**t cōiserūt exercitus prelium tertiadecima die mensis adar: et p̄trita

a Et cōmisit regionem iudee. **b** Alchimo. regēdā. **c** Et reliqt cū eo au rillū. viros bellatores. **d** Et satis agebat alchim⁹. i. q̄tū poterat nitebat. **e** Pro p̄ncipatu sacerdotij sui. l. firmado et ampliando. **f** Et p̄uenersit tē. impel lēdo eos ad gētēlē ritū. **g** Et fecerūt plagā magnaz tē. i. in illis qz erāt obseruatorēs leḡ. **h** Et vidit iudas. **i** hic p̄iter describit inde p̄flēt ad extirpādū bachidis et al chimi dolū. cum dr̄: **E**t vidit iudas tē. oculi cōpassiōis et doloris. **j** Multo pl⁹ qz gētes. **k** apostate leḡ sunt gētib⁹ nequiores. **l** Et exiūt tē. vt oēs malos extirparet. **m** Et fecit vindictā i viros desertores. i. apostatas legis. **n** Et cessa. vi. exi. in regionē. s. iudee de fortalicio qd̄ obtinebant in hierlm. **o** Vedit aut̄ alchim⁹. **p** p̄t̄ describit bellū iudee p̄tra nichanorē. et p̄mo p̄t̄ nichanoris et al chimi dolū. scđo p̄flēt. ibi: Et cognouit nichanor. **q** circa p̄mū p̄mitit dolus nichanori accusando iudā et frēs ei⁹. cū dr̄: **r** Et accu. eos mul. criminib⁹. false tñ et iniuste. scđo p̄t̄ dolus nichanoris inter̄ cape iudā dolose: et p̄t̄ l̄ra v̄sq ibi: **s** Et salutauerūt tē. veracis ex pte iudei: et p̄te nichanoris dolose. iō subdit: **t** Et hostes tē. dum tñ h̄rent t̄ps aptū et horā. **u** Et cō. est ab eo. caute recedēdo. **v** Et cognouit nichanor. **w** p̄t̄ p̄t̄ nichanoris i iudā: et diuidit i duas p̄tes fm duplēcē cōflicti. scđo ponit ibi: **x** Et exiūt nichanor. In p̄mo vero cōflicti nichanor dbellat⁹ fugit: et p̄t̄ l̄ra v̄sq ibi: **y** Et fugerūt tē. in qua erāt gētēles aduersarij iudeo rū. **z** Et post hec yba. i. facta sicut. h̄. Regl. i. dr̄: **Q** est x̄bū qz factū est. **aa** Ascēdit nichanor tē. id est ad locū templi qd̄ erat i altiori parte monte. **b** turris dauid. **c** Et exierūt tē. qz rep̄tentabat p̄sonā regis. **d** Et de. ei holocaustomata tē. orandū est ei⁹ p̄ regib⁹: nō solū p̄ bonis: sed etiā p̄ malis: vt dē cōuertat eos ad se. nā ex eis dependet cōmune bonū. **e** Et ir. spre. eos tē. eoz salutationē non recipiēs. **f** Et polluit. i. eo p̄ sa critica polluta reputauit. cetera p̄t̄ v̄sq ibi: **g** Et eēt do. o. o. o. qz fit x̄bis simplicitib⁹. **h** Et obsecratiois. qz fit p̄ inuocatioez aliquis rei sacre. vt cū dr̄: **P**er passionē tuam libera nos dñe: vel aliqd̄ sile. **i** Et exiūt. h̄ p̄t̄ ponit scđo cōflictius i qz nichanor iterfect⁹ fuit. sic ḡ dr̄: **E**xiūt nichanor ab hierlē: ad p̄gnādū i iudā. **f** Et occurrit illi exercit⁹ syrie. ad fortificādū nichanoris exercitū. **g** Qui missi erāt a resen. do. tē. vt habet. iii. Regl. xvii. **h** Exiūt an. t̄ p̄. tē. iii. Regl. xix. **i** Et cōmi. exer. pl. tertia de. die mensis adar. i. marci vi dūcunt aliqui: et hoc qz aliqui pro vna parte occurrit cū marcio: s̄ cōmuni us cōcurrunt cū februario. nā est vltim⁹ mēs hebreoꝝ: prim⁹ aut̄ mensis magi⁹ correspōdet marcio: sicut plen⁹ declarauit Gen. vii. **E**ro. xii. **Et tubis**

a. **E**t tubis cecinerunt post eos tē, p. sonū enī tubā signi-
ficabāt exercitum nichanoris
deuictuz: vt iudei in castellis
existētes securi egrederēt q. p.
sequerent fugientes. b. **E**t
ventilabāt tē, diuidebantur
enī in diuersas partes fugien-
do. c. **E**t cōuertebant tē,
quālibet partē fugienti inua-
dendo. d. **E**t dexterā eī tē,
stra tēplū cōminādo ī suo
regressu succēderet ipm.
e. **E**t siluit terra iuda, a plis:
f. **D**ies paucos, naz audita
morte nichanoris: de metrius
tre misit bachidē ad ipugna-
dū iudeam: vt habetur ī prin-
cipio ca. ix. **Ca. VII**

Dorali. **a**t Anno
centesimo
tc. **S**equit: **E**t venerat ad eum
virtutem ex Isrl & alchim^m dux-
eop. **P**er istum quod amblebat sa-
cerdotium & per mendacia regi
am potestate obtinuit ipsiusli-
gnificatio quilibet ambitionis
ecclesiastice dignitatem: & per me-
dacia: & brachio seculari intru-
sus. **E**t sicut de infra iste alchi-
mus plura mala fecit Isrl: quod
occidit valentes viros & pro-
mouit iniquos: & sibi intrusus per
modum predictum bonos occidit
eos presequendo & statu hono-
ris deinceps: & sic facit in ecclae-
sia plagam magnam. **b**t **E**t vi-
dit in das t.c. quod significatio
superior peccatis ad repudendum
tanta mala: & sicut alchimus non
potens sustinere virtutem lude-
fugit ad regem: sic talis intru-
sus refugit ad brachium secula-
re ut contra eccliam defendat.
Et sicut auxilium alchimi gla-
dio inde fuit defectum: sic suscep-
tores intrusi sunt excodiati
onis gladio ferenti. **L. VIII.**

Et audiuit iudas. **D**escripta iude multiplici
victoria: hic p̄pter de-
scribit̄ ipsius cū romanis ami-
ctia tracra: et diuidit̄ i tres
partes. nā primo describit̄ ro-
manor̄ fama laudabilis. sedo
indeoꝝ legatio fidelis. ibi: **E**t
elegit iudas. tertio vtrouꝝ
confederatio amicabilis. ibi:
Et placuit. Prima adhuc in-
tres. Nā primo describit̄ eoz
fama ex crebr̄ victor̄. sedo
ex fidelib̄ amicitijs. ibi: **C**um
amic̄ aut̄. tertio ex pndetib̄
eoz modestijs. ibi: **E**t i ob⁹
istis. Circa p̄mū p̄mo pōit̄ ro-
manorum laus in generali. cū
dr: **E**t audiuit iudas t̄c. p̄ pu-
blicā famā. h **Q**uiā sūt po-
virib⁹. iā cū sibi sublūgauerāt
multa regna. i **E**t acce. ad
om̄ia. dū tñ sint rationabilis.
Et quinque accesserunt
ad eos t̄c. nullorum amicitiā
respuētes. l **E**t audierūt.
Pic consequenter ponteur fa-
ma romanorum magis in spe-
cializ: et primo in grecia. cū dici-
tur; m **E**t virtutes t̄c. q
est quedā

sunt castra nichanoris: et cecidit ipse primus in
prælio. Et vidit autem exercitus eius quod cecidisset ni-
chanor: piecerunt arma sua et fugerunt: et persecuti
sunt eos via vii diei ab adager usque quo ve-
niat in gaçara: et tubis cecinerunt post eos cum
significatioibꝫ. Et exierunt de oībus castellis iu-
dei in circuitu: et ventilabant eos cornibꝫ: et co-
uerterebant iterum ad eos. Et cecidebant oīes gladio:
et non est relictus ex eis nec unus. Et acceperunt spo-
lia eorum in predā: et caput nichanoris amputa-
uerunt: et dexteram eius quam extenderat superbe: et at-
tulerunt et suspenderunt protra hieroslm. Et letatus
est populus valde: et egerunt die illaz in leticia ma-
gna. Et constituit agi oīibus annis die istaz ter-
tiadecima die mensis adar: et siluit terra iuda-
e dies paucos.

Et audiuuit iudas nomē romanoꝝ: qꝫ sunt potētes viribꝫ et acquiescunt ad omia qꝫ postulanſ ab eis: et quicunqꝫ accesserūt ad eos statuerūt cū eis amicitias: et qꝫ sūt potētes viribꝫ. Et audierūt glia eorū: et virtutes bonas qꝫ fecerūt in galacia: qꝫ obtinuerūt eos et duxerūt sub tributuz. Et q̄nta fecerūt i regiōe hispanie: et qꝫ in p̄tātē redegerūt metalla argēti et auri qꝫ illic sunt: et possede rūt oēm locū p̄silio suo et patiētia: loca qꝫ q̄val de longe erant ab eis: et reges qꝫ supuenerant eis ab extremis terre cōtriuerūt et pcusserunt eos plaga magna. Leteri aut̄ dant eis tributum oībꝫ annis. Et philipū persen cethgoruz et regē et ceteros qꝫ aduersus eos arma tulerant p̄triuerūt in bello: et obtinuerūt eos. Et antio chū magnū regē alię qꝫ eis pugnaz intulerat: hñs cētūiginti elephātes et equitatūr curr̄ et exercitū magnū valde p̄tritū ab eis: et qꝫ cē perūt eū viuū: et statuerit ei vt daret ipse et qꝫ re gnarēt post ipm tributuz magnū: et daret ob fides et cōstitutū. Et regionem indoꝝ: et lydos et medos de optimis regiōibꝫ eoꝝ: et acceptas eas ab illis dederūt eumeni regi. Et qꝫ q̄ erāt apud helladā voluerūt ire et tollere eos: et in notuit smo his: et miserunt ad eos ducē vñū et pugnauerūt cōtra illos: et ceciderunt ex eis multi: et captiuas duxerūt uxores eorū: et filios: et diripuerūt eos: et terrā eorū possederunt et destruxerunt muros eorum et in seruitutē illos redegerunt vsqꝫ in hunc diez. Et residua regna et insulas qꝫ aliqui restiterāt illis extermini nauerunt et in p̄tātē redegerūt. Cū amici aut̄ et suis qꝫ in ipsis requiē habebant cōseruaue runt amicitiam: et obtinuerunt regna que erant proxima et que erāt longe: qꝫ quicunqꝫ au diebant nomen eorum timebant eos. Quibus vero vellent auxilio esse vt regnarent regnabant. Quos autem vellent regno deturbabant: et exaltati sunt valde. Et in oībus

est quedā pars grecie: quā se-
nones galli acquisierunt sub
brennio ducē: r eā gallaciam
nominauerūt quasi gallogre-
ciam. Scđo in hispania. cum
dic̄t: n Et quāta rē ad
subiectionem: culis montes
pyreneos īmeabiles aī fecer̄t
fere perulos cū maximis sum-
ptibus r labore. o Et q̄ i
potestatē. suā: p Bede/
gerūt metallā. i. mineras.

q Argenti & auri, que sunt
in hispania. r Et possede-
runt et i.prudentia sua bellis
ca.vii dicit Vegetius libro de
re militari: qz in nullo legum
romani orbem terre subiectis
se sibi:nisi prudentia bellicor
exercitio armoru. Nam greci
erant eis astutiores: hispani
ferociores: theutonici corpo-
remolares & fortis: noricenses

ferociores: theutonici cor-
re maiores & fortiores: gallici
vero pluriores: ut ibidē dedu-
cit **V**egetius. § **H**atten-
tia tolerando patiente labo-

itia, tolerando patienter laborem qui est in exercitio armorum. Cetera patent usq; ibi: Et philippum persen cerbō regē. Josephus dicit: Le theoz reges: ita q; vterq; erat

rex: in diuersis tamē partibus
terre illius: sicut aliqui in gal-
lia fuerunt plures reges: tū id
videtur q̄ hic ponatur singu-
lare pro plurimi, s. regem p̄ rea-
ges: sicut frequenter fit in scri-
ptura. Unde Exo. viiij. Venit
musa grauitissima: id est mul-
titudo muscarū. v Et an-
tiochum magnū, qui fuit pa-
ter selenei et antiochi epiphani-
nis: vt dictum est. s. x Et
daret obssides, quorum unus
fuit antiochus illustris filius
eius: vt. S. ca. y Et con-
stitutum: id est illud quod or-
dinauerunt ultra annum tri-
butum. z Et regionem in-
dorum. supple obtinuerunt.
a Et medos tē. supple ex-
pulerunt. b Et acceperas

c Dederunt eumeni regi.cō

federato sibi. d Et quia
scilicet eumenem regem et

f populum suum de dictis regi
onibus quas dederant eis ro-
mani. **e** Et innotuit ser-
mo his: id est romanis.

f Et misserunt ad eos, defen-
dendos. **g** Duce m vnuz
cum exercitu romanorum.
h Et pugnauerunt contra si-
los, qui erant apud helladē.

*los. qui erant apud helladā
i. Et ceciderunt ex eis multi
gē et poterū littera. E. S.*

amicis. **D**ic consequenter ponitur fama romanorum ex fidelitate amicissiarum. cum dictetur: **C**um amicis autem suis

Let qui in ipsis rebus, fed' in
itum conseruātes. **L**etera pa-
tent, mi **E**t in eis istis

Hic p̄fir describit fama romano-
rum ex modesto usu circa cuius-
men honorum cum dicitur:

Glo. ordi. I

La Et elegit iudas. Judas q
mittit legatos ad romanos cō
stituere cū illis amicitia t societ
ate: significat redēptorē nřm p
hicatorē sc̄tos enāgiliū pa
cis gentib⁹ offerre et cōuocare
eas ad fidē suā: qb⁹ illi rescpse
runt in tabulis ecreis qđ postu
lati fuerāt: et miserūt hi hierusa
lem: vt cēt ibi apud eos memo
riale paci t societati: qđ gentes
ad crudelitātē christi auerse fir
mū fidei sic statuūt paciūt: qđ
signat longo tpe duraturum: t
vere confessiōnē monumentum
tradūt i ecclia catholica: vt ibi
sit memoriale societati eoz in
p̄p̄ruū: **Ela. 63.c** q̄ p̄bam dī: Ecce
dīs audituz fecit t legatos ad
gentes misit: t angel⁹ faciet ei⁹
saluabit eos i dilectiōe sua: t i
dulgētia sua ipe r̄demit eos. **Et**
itē. Pax est inq̄t vt sis mibi ser
uus ad iusitādas trib⁹ iacob⁹:
t feces iſrl̄ iusitādas. dedi te i
lucē gentilū vt sis salus mea vs
ad extērnum terre. **Et** itē:
Ibidē c Dedi te in fedus ip̄li vt iusitā
res terrā t possideres heredita
tes dissipatas. **Et** quid est q̄ iu
das duos legatos cōponende
pac̄ gra ad romanos misit: ni
si redēptor nř ad cōuocādas
ad fidē t societati pacis gētes
mouere. **¶ sic etiā.**

Duo ex dilectionis dei t pro
ximi: t omnis charitas min⁹ q̄
inter duos haberi nō pōt. Ne
mo enī p̄pte ad seip̄m h̄c cha
ritatē dī: sed dilectionē se in alte
ruz tendit: vt esse charitas pos
sit. **V**inos ad predicandum in
euangelium mittit dīs discipu
los: quatin⁹ hoc nobis tacitus
innuat: qđ qui charitatem erga
alterū nō habet: predicationis
officii suscipe nullaten⁹ debet.
Bene aut̄ dī: qđ misit eos aī fa
ciē suā in oēni ciuitate t locum
q̄ erat ipe venturus. **P**redica
tores enī suos dīs sequit̄: qđ p
dicatio p̄uenit: t tūc ad mētis
nre habitaculū dīs venit. Ver
ba exhortatiōnē p̄currunt: atq̄
hoc veritas in mēte suscipit.

Therea vt tē. **¶ la. IX**
Instaurat rursum deme
trius bellū p̄ bachidē et
alchimū s̄tra iudā: qđ p̄ pag
nos atq̄ hereticos de fide chri
sti relapsos mūdi p̄nceps s̄tra
eccliam quotidie nouis artib⁹
veteres insidias ad nocēdū in
staurat: cū q̄bns t dextrū cor
nu misit: cū ad tale nephas per
petrandū validā auxiliatoꝝ
manū tradit: cōtra q̄s iudas
cū trib⁹ milibus vadit: qđ s̄tra
hostes omēs fidei cer⁹ doctoz⁹
cū fidelib⁹ p̄filiari disponit: vt
p̄ sancte trinitati fidei hostiū ca
terū sternat: q̄vana p̄sumptio
ne supbiendo s̄tra auctorē suū
se erigere audet. **Sed** videam⁹
quid binc scriptū sequit̄:

¶ Et vide

Machabeorum La.

istis nemo portabat diadema: nec
induebat purpuravt magnificare
in ea. **Et** q̄ curiā fecerunt sibi t q̄tis
die p̄sulebat trecentosuiginti p̄siliū
agētes sp̄ d multitudie: vt q̄ digna
sūt gerāt: et cōmittūt vni hoi magi
stratū suū p singlos ānos dñari vni
uerse terre sue: t oēs obediūt vni: t
nō est iuividia neq̄ celus inf eos. **Et**
elegit iudas eupolemū filiū iohis
filii iacob⁹: t iasonē filiū eleaçari: et
misit eos romā p̄stituere cū ill' ami
citiā t societati: t vt auferret ab eis
iugū ḡrecoꝝ: qđ viderūt q̄ i seruitu
tē p̄merēt regnū iſrl̄. **Et** abierūt ro
mā viā mltāvalde: t itroierūt curiā
t dixerūt: **J**udas machabe⁹ et frēs
ei⁹ t pp̄ls iudeoꝝ miserunt nos ad
vos statuere vobiscū societatēt pa
cē: t p̄scribere nos socios t amicos
v̄kos. **Et** placuit fmo i p̄spectu eoz.
Et h̄ scriptū qđ rescripserunt i tabu
lis ecreis: t miserūt i hierūm vt esset
apud eos ibi memoriale pacis t so
cietatis. **B**ene sit romanis t genti
iudeoꝝ i mari t i fra in eternū: gla
diusq̄ t hostis procul sit ab eis. **¶**
si institerit bellū romāis pri⁹ aut oī
bus socijs eoz i oī dñatiōe eoz: au
xiliū feret gens iudeoꝝ put tps di
ctauerit corde pleno. **Et** p̄līatib⁹
nō dabūt neq̄ submistrabunt triti
ticū arma pecuniā naues: sic placu
it romāis: t custodiēt mādata eorū
nihil ab eis accipiētel. **H**īl̄t at t si gē
ti iudeoꝝ pri⁹ acciderit bellū: adiu
uabūt romani ex aio put eis tps p
miserit: t adiuuātib⁹ nō dabūt triti
cū arma pecuniā naues: sic placuit
romāis: t custodiēt mandata eoz
absq̄ dolo. **S**cōm h̄ v̄ba p̄stituerūt
romāi pp̄lo iudeoꝝ. **¶** si post h̄ v̄ba
hi aut illi addere vel demere ad
hēc aliqd voluerit: faciēt ex p̄posi
to suo: t q̄cūq̄ addiderit vel dēpse
rint rata erūt. **S**z t de mal q̄ deme
tri⁹ rex fecit i eos scripsum⁹ ei dicen
tes: Quare grauasti iugū tuū sup
amicos nostros t socios iudeos?
Si ḡ itez adierint nos adiūsūt te fa
ciem⁹ ill' iudiciū t pugnabim⁹ tecū
terra maroꝝ. **¶ la. IX**

Therea vt audiuit demetri⁹
us qđ cecidit nichanort ex
ercit⁹ ei⁹ in ḡlio: apposuit bachidē t
alchimū rurū mitte i iudeāt dext̄⁹ q̄

IX Nicō. de lyra

a Nemo portabat diadema tē. i. null?
vtebas insignis regalib⁹: a p̄ncipio enī
vrbis cōdite fuerunt reges romē v̄sō ad
tarquinū supbū: quo detecto p̄pter ei⁹
superblā t tyrannidē: pp̄ls cōsules prese
cit regimini reipublice: p̄cīnde tribunos
plebis t dictatores: t rursus cōsules rē
publicā gubernauerūt v̄sō ad iulii cesa
rem: q̄ prim⁹ arrupit imperiū singulare.
Paret igif tpe machabeorū p̄siles p̄
erant reipublice. **b** **Et** q̄ curiam tē.
id est locū solennē vbi p̄ueniebat p̄siles
de bono regimini reipublice tractātes.
c **Et** cōmitunt tē. qui vocabāt p̄siles
ad p̄siliū: sticr in mul̄ cūrītib⁹ singul
annis v̄n⁹ p̄stūtūt major sup alios consu
les. **d** **Et** non est iuividia tē. sic a p̄nci
pio fuit i romana republica: p̄pter qđ in
tantū creuit augmētū: sed postea fuit op
positū. p̄pter qđ ad tantū venit detrimē
tū: sicut p̄t ad sensum. v̄n dicit **J**obes os
aureū. **S**icut cordia res parue crescut
ita discordia maxime collabunt. **e** **Et**
elegit. **H**ic s̄nter describit in deoꝝ lega
tio fidelis. t parz l̄fa v̄sō ibi: **f** **Et** vt
auferret tē. regnū enī syrie derluatū est
a ḡrecoꝝ: vt dictuz ē in p̄ncipio libi⁹: p̄pter
qđ in illo regno t ei⁹ exercitu p̄erant mul
ti greci: sicut p̄t ex supradictis. cetera pa
tent. **g** **Et** placuit. hic s̄nter ponitur
romāoꝝ t iudeoꝝ cōfederatio amicabili
s. t pater v̄sō ibi: **h** In tabulē ecris.
vt scriptura possit diutius p̄manere.
i **S**ladiusq̄ t host̄. noēs eis. **k** Au
xiliū feret tē. i. put tps oportūt fuit.
l **C**orde pleno. i. veracit̄ absq̄ dolo. ce
tera patēt v̄sō ibi: **m** **O** si post hec
tē. i. romani v̄l iudei. **n** Addere tē. q̄
scripta fuit. **o** Aliqd voluerint tē. i.
ex cōl̄ p̄sens v̄tromq̄. cetera patent.
Doraliter. **¶ la. VIII**

g **t** Et audiuit iudas nomē romāoꝝ tē. **I**stud capi
tulū exponit glosa allegorice de p̄po: qui
misit aplos ad p̄dicandū gentib⁹ tanq̄
legatos paci teterne. **D**oraliter aut̄ po
test exponi vt p̄ romanos q̄ sublimes in
terp̄tantur quoꝝ pbitas t fidelitas hic
describitur: significantur ciues celestes:
qui sunt honore sublimes: t quoꝝ i eccl
esiā pbitas t fidelitas enarrat. aa ipsos
aut̄ bonus ecclēste militantis prelat⁹ mit
tit p̄ se et populo suo duos legatos ad
querendū pacē t amicitia sempiternam.
And⁹ legal⁹ est būllis oratio. de q̄ dicitur
Accī. xxv. **O**ratio humiliantis se nubes
penetrabit: t donec appropinquet nō so
labit. **A**llus legal⁹ est elemosyna chari
tatiua. **Z**obie. iiiij. **F**iducia magna erit e
lemosyna coras summo deo: qđ fidelit̄ fa
cit legationē suā. **A** isti duo legati procu
rant illis a qb⁹ mītūtūt cū celestib⁹ ciui
bus p̄scrib. i. p̄t eis dīci illud **N**uce. p̄
hādete t exultate: qm̄ noīa v̄stra scri
pta sunt in celis. **¶ la. IX**

Therea. **D**ēcepto ducatu iude ma
chabe: hic s̄nter describit ducat⁹ io
nathē fr̄s lui. **C**irca qđ primo de
scribit mors iude. scōm substitutio ionas
the. ibt: **Et** factū est post obitū iude. **¶** **I**rr
ca p̄mū p̄io ponit bellī apparat. scōd cō
flict. ibi: **Et** monit exercit⁹. **M**ōna in du
as: qđ p̄io ponit apparat⁹ ex p̄te gēillū.
scōd ex p̄te iudeorum. ibi: **E** iudas. **¶** **I**rr
ca p̄mū dī: **I**nterea. i. dū legati iudeoꝝ
cum romanis tractarent de federe t am
icitia. **q** **E**t dextrum cornū tē. i. aciem
forem que solebat astare regi a dextris.
Etablerunt

Slo.ordi. I Nachabeorum Ca. IX Nico.de lyra

Glo. Et viderunt mul. t. Quia licet multi in professione catholice fidei videant manere: tamen persecuti ex ardore apparet qd si fuerint in fide: et qd facient in ea esse videban tur. Un scriptum est in euangelica parabola: qd exerto sole aruerunt legeres qd fuerant in petro: et terram multam non habuerant: qd qd firmas in corde credulitatis radices non teneant ad tps credentes in tpe tentationis recedunt. **t** ptrib ergo milib. non remanserunt cum iudazim tristis octingenti virti: qd reprobis ab ecclie societate defuerunt soli electi qd predestinati sunt ad eternam beatitudinem periplendam in stabilitate sane fidei permanebut. **b** Et mouit exer. t. Quid est qd pmonio exercitu de castris eqtes in duas partes narrant: nisq inter supbos varrogates nisq vnitatis et firma concordia seruari potest: testante scriptura qd dicit: Inter supbos semper iurgia sunt. Et fundibulari (inquit) et sagittarii pbat exerciti. Quid p fundibularios et sagittarios nisi bi qd ad illicet huius mentes ad idolatria sive apostasiam: aut vanis prosperitatibus blandientur velut rotatu funde fideles querere epipli: aut minus tormentorum eos qd sagittarum icibz terrendo decipit ostendunt: Apteq hi preire exercitu describunt: qd mos semp fuit persecutorum talibz studiis punire eractionem tormentorum. **c** Et comota est t. Comota est inq terra a voce exercitu: hoc est carnalium corda percussa sunt paucorum persecutionum: et comissum est preliu a mane vloz ad vesperum ab oru luculentis fidei vloz ad finem mundi castra diaboli aduersus eccliam dei flagrare non cessant: et aduersitates tribulationum numerus bonis mouere desistunt: qd iuta pauli misericordiam: Omnes qd pte vnu volvit in xpo persecuti onem patiunt. Vedit iudas qd firmior erat pars exerciti ba chidis in dextris: et coadunat secundum oibus qd fuerant ostantes corde: contrivit illis dum distictis oportunitatis fidelium solitatis doctores sancti gentilium impetu verbo fidei expugnare: et ad trahit illarum fidei pducere sagacit. firmior enim illum ps evidebat: qd apte paganicis errore p tormentorum immanitate etra eccliaz serviebat: qd illoz qd fictis amicitiis dolose fratribz insidias disponebat: Sed bachidis exercita iudas vloz ad fine aqot psequitur: cum gentilium furores predicatorum euangelij ad incediu p amoris pducere coecidit. Interpretat enim aqot ignis patruel. Amor ille qui in priarchaz cordibz feruebat dici potest: quem in filiorum metibus strenuitas doctorum formare desiderat: ut fiat illud qd de helia scriptum est: ut querat corda patrum in filios: et cedulos ad prudenter iusto: pparetq dho plebem pfectam. **d** Et qd in sinistro. Dextro cornu qd validum fuit decidente sinistro cornu a tergo iudam psequitur: qd sopita qd amorem gentilium graui persecutio hereticorum sinistra interior sanctaz eccliam dolose insidiando atqz occulere qd a tergo ledendo nequaquam pseq destinatur. Inde sequitur: **e** Et iudas ce. t. Quia trucidat pastorebz greges in diversa fugere coguntur: sic in cacharia ppha: in psagio passiois xpi scriptum est: Percutere (inquit) pastorebz et dispengere oves gregi. Qd euangelista in passione domini: vbi ipso cohosphero a turbis discipuli oes relicto eo fugerunt: ad testimonium introduxit: qd pcessit in capite necesse est ut sequatur in corpe. **f** Et ionathas t. Non potest transire sine discipulorum tristitia bonorum magno p occasu mortis tpalis ruina: Inde dicit qd fleuisset iudas ois ipsius israel plancu magno. Vnde qd sit in passione stephani iuuenit scriptum: qd curauerunt stephanum virtutem: rati: et fecerunt super eo planctum magnum. Sed licet dolor de abscessu suo tangat fideli metes p copassionem: sicut non decrit eis consolatio quam habet de futura aiaz regne p certam spem. tristans enim sancti alii modo in corpore suo dolore: sed nimis letant alio de signata sibi in celesti regno mercede. Un saluator discipulis suis de magnitudine passiois et de triumphi sui certa remuneratio in euangelio pfecta. **g** At iterum: Beati estis qui maledixerint vobis homines et persecutivos fuerint: et dixerint omne malum aduersum vos menientes ppter nomen meum. Haudete in illa die et exultate quia merces vestra multa est in celo. **g** At cetera verba. Multa sunt bella et virtutes qd faciunt sancti: immo dominus in eis: quia oim noticia nemo peipe potest: sed in sola agnitione permanet auctoritas. **h** Si ipsi dominus in euangelio ait: Ques me vocet meam audiunt: et ego dominus agnosco. **i** Luc. 10. d eas. At iterum: Haudete (inquit) et exultate quoniam nomina vestra scripta sunt in celo. At iterum: Vestri (ait) capilli capitum omnes numerati sunt tret capillus de capitulo vestro non peribit: De quo alibi scriptum est: Non fuit dñs

cornu cum illis. Et abiens via qd duicit in galgalam: et castra posuerunt in mala saloth qd in arborellis: et occupauerunt eam et pemerunt alias homines militas. In mense primo anni certesimi et quinquagesimi et scdi applicuerunt exercitum ad hierusalem: et surrexerunt et abiens in berea vigiti milia viros: et duo milia equum. **a** Et iudas posuerat castra in laisa: et tria milia viri electi cum eo. Et videbatur multitudinem exercitum: qd multi sunt et timuerunt valde: et multi subtraxerunt se de castris: et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. Et videt iudas qd defluit exercitus suus: et bellum purgabat eum et fractus est corde: qd non habebat tempus congregandi eos: et dissolutus est: et dixit his qd residui erant: Surgamus et eam ad aduersarios nos: si poterimus pugnare aduersus eos. Et autem erat eum dicentes: Non poterimus liberemus alias nostras modo: et reuertamur ad fratres nos: et tunc pugnabimus aduersus eos. Nos autem paucis sumus. Et ait iudas: Absit ista res facere: ut fugiam ab eis. Et si appropiauit tempus nostrum moriamur in virtute ppter fratres nos: et non inferamus crimen glorie nostre. Et mouit exercitus de castris: et steterunt illis obuiam: et diuini sunt eqtes in duas partes: et fundibulari et sagittarii pbat exercitum: et primi certamis oes poterunt. Bachides autem erat in dextro cornu: et prima uita legio ex duabus partibus et clamabat tubis. **i** Exclamauerunt autem et qd erant ex parte iudee: etiam ipi: et promota est fra a voce exercituum: et commissum est preliu a mane vloz ad vesperum. Et videt iudas qd firmior est p exercitus bachidis in dextris: et puererunt cum ipso oes pstatas corde: et contra est dexteram p ab eis: et psecutus est eos vloz ad montem aqot. Et qd in sinistro cornu erant viderunt qd tritum est dextrum cornu: et secuti sunt p iudam et eos qui cum ipso erant a tergo. Et ingrauatus est preliu: et ceciderunt vulnerati multi ex his et ex illis. Et iudas cecidit et ceteri fugerunt. **j** Et ionathas et simon tulerunt iudam fratrem suum et sepelierunt eum in sepulchro patris suorum in civitate iordanis. Et fleuerunt eum ois ipsius israel planctu magno: et lugebatur dies multis et dixit: Quo cecidit potes qd saluum faciebat plem israel? Et cetera vba bel-

a Et abiens via t. vbi ioseph filios israel circuicidit. **b** Et iudas. **c** Et iudas. **d** Et bellum purgabat eum ita qd non poterat quenam recedere absque aliquo extenso extensio suorum p aduersarios insequentes eum. **e** Et eodem corde. videt pliculam utrobiqui. **f** Quia non habet tempus t. qd recenserat de castris suis p dictam cam. **g** Moriamur in virtute pro iustitia certando. **h** Et non inferam t. si moriamur fugiendo. **i** Et mouit exercitus bachidis. **j** Et stet illis obuiam. **k** Et di. sunt eqtes exercitus bachidis. **l** In duas partes. ut faceret duo cornua sine duas alas eqtem. **m** Et p. cert. **n** ad aduersarios deterrerunt penetrandu. **o** Et p. le. exercitus bachidis. **p** Et eodem. est t. t. et erat strepitus clamor et clamor et collisiois armorum qd terra videbat coram moueri. p Et ingrauatus est preliu. nam iudas et sui erant inter aduersarios inclusi: et sic pugnabant acriter sicut de vita desperati. **q** Et ionathas t. si tunc sed post plenum corporis eius ab hostibus redi

Slo.ordi. I **D**achabeorum **La.** IX **Slo.ordi.**

L Pa. 6. fuit dominus qui sunt eius. **E**t item: **I**pse solus nouit corda
Pas. 146. omnium filiorum adam. **H**inc in **P**salmo xph^a ait: **Q**ui nomen
Ibi. 67. rat multitudinem stellarum: et oib^e eis nostra vocat. **E**t iterum. **M**ir-
rabilis (inquit) deus in sancte suis: ipse dabit virtutem fortis-
tudinem plebi sue. **V**is necesse est ut dicat singuli dicant et om-
Ibi. 71. nies: **B**enedic^c domini q^d facit mirabilia

Dicit. 20. f magna solus: et benedicimus nomine magistri eius in eternum: et in seculum seculi.
a Et factum est post. In prioribus vobis de mathathie more commemoratus est scriptum reperitur: quod Ihesus Christus est ceterum anno defunctus sit: In cuius loco surrexit Iudas filius eius: et prelatabat preliu israel. Similiter etiam in sequentibus scriptis invenitur: quod Iona chas post fratrem suum sumpsit principatum: post quem alchimus anno centesimo quinquagesimo tertio: precepit destrui muros domini sancte: et opera prophetarum: quod mortuus est pro illo. Josephus autem narrat quod postquam alchimus: quod et Iosachim tenens principatum sacerdotum regnorum annis interierit: sacerdotium inde populus contradicit: ipsum dicitur: postquam principatum sacerdotum tribus annis militaverit esse defunctum. In his oibz coniunctis quod Iudas post mortem mathathie patris sui ducatus populi gereret septem annis: in quibus per quadrigennium antiochus dices deinde dimicando expellens: et templum ab idoloz imaginibus emundans: patrias leges post hec suis ciuibz reddidit olimpiade centesima quinquagesima quarta. Sicce acceptum principatum sacerdotum: et tres annos in eo expleuit. Unde et in chronice inuenitur ionathas sexto anno demetrii sortitus in deo ducatus accepisse: quem tenuit decem et nouem annis post mortem videlicet patris sui mathathie: decem annis olimpiade centesima quinquagesima quinta. Illa ergo praeiorum infestatio que post obitum inde inquietauerat filios israel mystice significat quod ab aliis bonis doctoribus dispendium non minus fideles sentiantur auditores: cum occasione recepta non solum pagant: sed etiam hereticis grauibus persecuti sunt facti ecclesiæ dei. Hinc Paulus bies rofolyam precturus conuocatis matribus ephesorum inter alia dixit: Nunc ecce ego Iicio: quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes per quod transi in predictis regnum dei. Quapropter co-testor vos hodierna dico: quod mihi sum

a sanguine omnium. Non enim subterfugi quo minorem annunciarē omne consiliū vobis. Attende vobis tamen vero gregi in quod vos spūs sanctus posuit epos regere ecclesiā dei quam acquisitum sanguinem suum. Ego scio quoniam intrabūt post discessiōnē meā lupi rāpaces in vos non parētes gregis sed ex vobis ipsiis exurget viri loquētes pueras ut adducant discipulos post se: propter quod videlicet mēmoria retinētes: quod per triennium die et nocte non cessauit laetationis: mones vniuersitatis vestram: et nūc cōmēdo vos dō et hōbo gratiae ipsius: quod potens est edificare hereditatē in sanctificationibus. b In diebus illis. Famē oborta tradidit se habendi omnis regio: quod deficitib⁹ predicatorib⁹ propter famēm eborum dei: unde antī saginari debuerūt: quod finis veritatis scientiarum vñſinaz: Hōi in solo pane viuit hōi: sed in omni verbo quod precedit de ore dei: quidam tornētis coacti: quidam vero vanis suasionibus illecti: de ecclastico et numero tradidit se gentib⁹: qui amicos veri iudei (quem testatē scriptura) laudat: eos frēs sui preservant: et cum inuenientur: illudētates vindictā exercit in illos. Hac ergo interpretationē cognoscit eu enīsse p̄mis̄ tibi ecclastico cultoribus xp̄i: ois qui ecclasticā historiā legit. Sed et spiritales nequicue que antiqui hostis deseruiūt voluntati: cum viserint antias hominum pane verbi dei careres: studēt eos in errore mittere et ad vitia prahere: quatinus de amiciis iudei efficiant predā satanam: et vala dei pabulum ignis eterni. c Et facta est

cta est. Postq; enī nō est visus prophetā in Israēl: facta est tribulatio magna: qz cessante doctrina in poplo dei: pectorū exferentis plaga: t inde in eos verberū processit vindicta. An necesse est ut doctores ecclie sint studiosi ad docendū subiectos: t audatores sint intenti ad audiēdū verbū dei. Hinc quoq; p Salo-

mone dicitur doctrina bona dabit graz;
Labia sapientium custodiunt eos; ybi non
sunt boues; psepe vacuū est; vbi pluri-
me segetes ibi manifesta fortitudo bo-
uis; in eis opere bono erit abundatia; mi-
sericordia et veritas preparant bona,
d *Et congregati.* Quid est ergo post obi-
tum iudei legis ionathas a populo sacerdo-
tum eligi ut supplex locutus fratrum suis; nisi
ergo obcurrentibus per martyrium primorum docto-
rum ecclesie successores eorum administran-
te spissitudine gratia in locum ipsum substituiuntur.
Cuius administrationis efficacia nois
ionathus interpretatione demonstrat. Inter
pretagem enim colubus domini sic superius de-
monstratur: ad monens predicatorum
vobis; quoniam dignus ducatur sui officium
in plebe dei geratur; et defensionem regnū
contra hostes subdit; impendat; sed sicut
prioribus ita et seqüentibus populi dei docto-
ribus; ab infidelibus atque hereticis tru-
culenta nascuntur bella; et sequens hostium ad
uersus inimicitia. *Quoniam* sequitur: *e* *Ecce*
suscepit iona. Fugit ionathas iminen-
te bello cum suis in desertum thecue: qui ex-
ardecet hostium persecutiōe doctores
sciti cum suis sequentes celestis ante pacibus
penetrant secretū: ut ibi iuocando oipo-
tentis dei iuueniat auxiliū. *Quoniam* rota
tentis cordis ventre sibi postulauit in
aduentoriū. *Ecce* enī interpretatio tuba
sive clangor. *Quoniam* subiungit: *Et prole-*
derūt ad aquam lacū asphar: significat
vacare et copiūtiōis lachrymis quod facilius
oportet dei imperare satagār solatiū:
quoniam non alibi: sed eis pietatis solūmō
expetūt refugium. *Alii* asphar interpretantur
sive humus: quoniam cor inter salubriter
copungitur; humus lachrymarum ab
oculis ad puocandū miscediā de lar-
gius foris effundit. *Et cogitabat* bas-
chides. *Quid est ergo* baschides in die sab-
batoꝝ iordanē cū exercitu venis-
tū in eos: nisi et persecutores christianoꝝ
pacis et ceti ecclie iudeicēs cū tumultu
irrupēdo baptismi sacrae cōturbare:
Nico. de ly. *E* et fides

mendo: ut dicit Joseph⁹ libro antiquitatis iudeice, xij. a Et factus est hic inter describit substitutio ionathae. Et institutiōē necessitas, sedo institutiōē gati sūr, tertio inde surgens aduersitates. Circa primū dī: Et factū est tē, p̄t grez lupi rapaces, b Et exorti sopiti q̄si mortui: s̄ ipo mortuo erexit il. tē, tu ex defectu culture p̄p̄ guerrā. d Fniēdum sub tributo regi. e Et eleua, tē, q̄r cognoscēbat eos: r sciebat la dicabat tē, p̄ceptibilis eos tangalādo. necessitas instruēdi ducē loco inde. cribis institutiōē solēnitās, nā ad h̄ fuit iōnathē fieret certi⁹ r solēni⁹: r patet des. h̄ p̄ur describit insurgens aduersitates: q̄r p̄io p̄secutio ionathae p̄ponitur. m̄ interpōit ibi: Et misit frēz lūu. tertio ibi: Et audiuit bachides. Circa primū istitutiōē ionathae. l Et q̄re, eu occiachinatioib⁹: q̄s cognoscens ionathas odit: m Et fugerūt tē, q̄s q̄ possent. Et p̄cederūt ad aquā, iuxta aquā, ac⁹ est mare mortuū: q̄d alibi dī lac⁹ auit bachides, q̄ suos exploratores. Et die

Glo.ordi. I Machabeorum La. IX Nico.de lyra

Luc. 6. a Et fidei statu subuertere studet: et ad h̄ nabutheos amicos suos in auxiliū. p̄uocāt: q̄ hereticos ad p̄ditionē fideliū: atq̄ malitiosos sibi associant. Nabutei enī vt q̄dā affirmāt: p̄phetātes interpretantur: et apte hereticī hoc l̄ loco p̄phetātes dic̄ p̄fīt: nō vt sane fidei docēdo cōmēdēt̄. **Q** errorē fīm cordis sui neq̄ciā de p̄romāt̄ fallitātē. **A** sū t̄ in lege p̄phete qui vana somniabāt̄: diuī habant mendacia: fīm sniam dī morti diudicabant. **D** e certissimū est hereticis evenire: q̄ se p̄ scismata & sectas inutiles separāt̄ a deo: et p̄ errorem atq̄ blasphemāt̄ ūngunt diabolo. **E** t exierūt filij. **Q**uid p̄ filios iambri nīsī voluptuo si isti mīdi exprimūt: **Q**ui extre ex mādaba: s̄ est ex nativitate dicunt: cū ūcupiscentia carnalē quā originaliter ex parte carnis p̄traxerunt sine p̄mutatione visitare stendūt. **H** ergo cōprehenderūt iohannē: et oīa q̄ habebat̄: et abierūt habēt̄ es ea: cū aliquē de filiis ecclie lā baptismat̄ vīda ablūtū: et grā dī renatū: p̄ illicita ūsideria ad se rapiūt: et studia bona q̄b̄ militabat̄ deo puerentes ad illecebras voluptatū puerūt. **S**ed ionathas & simon vlciscel ea cupiētes: spōsum q̄ dūxit filii vnl̄ de magnis principib⁹ chanaā cū ambitione magna. **E**t recordati sunt sanguis iohānis fratris sui: et ascenderunt & absconderunt se sub tegumēto mōt̄ & leuaueūt oculos suos & viderunt: et ecce tumultus & apparat̄ mult̄: et spōsus p̄cessit et amici eī: et frēs eī obuia ill̄ cū tympanis & musicis & armis multis. **E**t surrexerūt ad eos ex insidijs & occiderūt eos: et cecidēt yulnerati multi: et residui fugerūt ī mōtes: et accepérūt oīa spolia eoz & p̄u erēt̄ sūt nuptię ī luctū: et vox musicorū ip̄oz clamētū. **E**t vidicauerūt vīdictam sanguis fris sui: et reūsi sūt ad ripam iordāis. **E**t audiuit bachides t̄vēt̄ die sabbato vīsag ad orā iordāis in vītute maḡ. **E**t dixit ad suos ionathas: Surgam̄ et pugnem̄ cōtra inimicos nīos. **N**ō ē eī hodie sic he ri & nudiusert̄. **E**cce eī bellū ex adūso: aq̄ vō iordāis hic & inde & ripe & paludes: et salt̄: et si ē loc̄ dūtēdi. **N**ūc & clamate in celū: vt liberemī de māu inimicorū vīroz. **E**t cōmissū est bellū. **E**t extēdit ionathas manū suā p̄cute & bachidē: et dūt̄ ab eo retro: et desilijt ionathas: et q̄ cū eo erāt in iordanē: et trāsnatauerūt ad eos iordanē. **E**t ceciderūt de parte bachidis die illa mille viri: et reūsi sunt ī hierlm̄. **E**t edificauerūt ciuitates mūitas iudea: munitioez q̄ erāt ī hiericho: et ī āmaū: et ī bethorō: et bethel: et thānathā: et phara & thopo mūr̄ excelsis & port̄ seris. **E**t posuit custodiā in eis: vt inimicitias exercerēt in isrl̄. **E**t muniuit ciuitatē bethsurā et gaçarā & arce: et posuit in eis auxilia & apparatū escarum: et accepit filios principū regionis obsides: et posuit eos in arce in hierlm̄ ī custodiā. **E**t āno cētesimo qn̄q̄gesimotertio mēse scđo

q̄ alchimus

a Et die sabbatorū venit̄ t̄. in p̄ceptū festiūtatis iudice: et vt iudei nō defensorēt se: sicut dī q̄busdā dī cū est. s̄. q̄. ca. vel saltem ut min⁹ voluntarie sumerent̄ ar ma illa die. **b** Et ionathas misit̄. **H**ic p̄hiter mōs Jobis fratr̄ ionathae interponit: et p̄mo ponit eī oc̄sisio dolosa p̄ insidiās sibi positās in via. **iō** dī: **E**t ionathas misit̄ t̄. in mītēs all̄ quos de pplo cī iōbe ip̄m p̄cedente. **c** Et rogauit̄ nabutheos t̄. vt hr̄. s̄. v. ca. **d** Ut cōmēdaret̄. p̄ modū custodievīs ad diem bollī cū bachide. aliq̄ l̄ bri sic hūt̄. **E**t cōmodarent̄ illis t̄. i. vt nabuthei ac̄ cōmodaret̄ ionathae & frīb̄ eius tentoria sua & arma. **e** Et exierūt filij iambri. instādiates iohāni. **f** Et cōp̄ henderūt iohem, et etiā occiderūt eū: vt habef̄ in pte se quen. **g** Post hec. **H**ic p̄hiter ponit vīdicatio iohānis: et p̄t̄ l̄ra vīsag ibi: **h** Cū ambitione magna, i. cū appetitu magno & pompa. **i** Et recordati sunt sanguinis t̄. ex quo p̄t̄ & iohem occiderāt̄: vt dictu⁹ est. **k** Et ecce tumult̄ ex multitudine venientiū. **l** Et sponsus processit et amici eius t̄. obuia illis qui adducebant sponsam. cetera patent vīsag ibi: **m** Et reueri sunt t̄. ad mare mortuū in loco predi cto: qd̄ dī b̄ ripa iordanis. nā iordanis trālit p̄ ipsum mare mortuū: vt hr̄ Josue t̄. **n** Et audiuit. hic p̄fir scripture reuertit̄ ad illud qd̄. s̄. p̄positu⁹ est. s̄. p̄secutiō ionathae ab ipso bachide: et primo ponit eoz con flictus. scđo alchimi decesus. ibi: **o** Et āno centesimo. tertio bachidis recess̄. ibi: **p** Et vidit bachides. Circa p̄num p̄t̄ l̄ra ex p̄dīcī vīsag ibi: **q** Nō est enī hodie t̄. b̄ dixit ionathas ad anī mandū suos: ostēdens & nō patebat loc̄ fuge. **r** Et extēdit ionathas t̄. tantū enī inualuit q̄ cū in tercesser̄ nisi retrocesser̄. **s** Et dissiliijt ionathas. ad p̄sequendū bachidē & eius gente. **t** Et reuersi sunt in hierusalē. s̄. bachides et sui. cetera patent vīsag ibi: **u** Et accepit filios principū id est principalium iudeorum. **v** Obsides. ne rebellarēt se ionathae sciando. **w** Et anno centesimo qn̄ quagesimo tertio. **H**ic con sequenter describitur alchimi decesus: et primo ponit̄ tur causa, cum dicitur: **x** Precepit

Glo. ordi. I Machabeorum Ca. IX Nico. de lyra

G alchim⁹ p̄tiamator leg⁹, pditor patrie significaret hereticos q̄ testis dei sect⁹ nepha dis p̄phanares eccliaz dñi perturbare s̄ metuunt: b̄ mō destruit muros sc̄te dom⁹ iterior⁹: n̄ oga p̄barū demoliri cōmēorat. Qd̄ ouēient aptari h̄t ip̄is heretic⁹ q̄ in solū oracula p̄phaz varijs traditiōb⁹ deprauare: sed etiā munimētū fidel⁹ q̄d in cordib⁹ credentia ad querlationē iusticie legis dei intenta mente custodiūt: qualitatis modo possunt violare atq̄ dissipare stendit: sed viceam⁹ q̄d sequit: a **In** tpe illo. **Q** uia lic⁹ nimio fastu heretic⁹ supbiaſt: ad t̄ps p̄ ualere fidel⁹ p̄ subsidia potentū hni⁹ mudi videant: in oī potenti⁹ dei iudicio i fine subuertent: t̄ dissoluere vigor praeue voluntat̄ eoz: q̄n qd̄ volūt ad effectū p̄ducere n̄ p̄st. Nec etiā de domo sua: b̄ est de subsequenti querlatione sua liminētā suā perni tūdic⁹ inīa ordinare licet: sed fier illud qd̄ p̄ psalmistaz p̄s. ii. **D** ispat dñs vniuersa labia dolosa & liguā magniloquā. **Q** uia dixerūt: Lingua n̄rā magnificabit⁹: labia n̄rā a nobis sunt: q̄s nr̄ dñs est: b̄ Et mortu⁹ est. **Q** uia p̄duratib⁹ heretic⁹ in sua nequicia v̄sq̄ in finē p̄stis vite mors subfleque tur scda: t̄ mittent iuxta s̄niam apocalypsis Jobis in stagnū ignis eterni: t̄ cruciabunt̄ igne & sulphure in spectu angelō in sc̄to & in spectu agni: t̄ fum⁹ turmeto & eoz ascēdet i sancto etatō p̄. nec habebūt requie die ac nocte: q̄d adorauerūt bestiā & imaginē ei⁹: t̄ cōmanducāt linguis suas pre dolore: et blasphemāt deū celi p̄ dolorib⁹ & vulnerib⁹ suis: t̄ nō egerūt fructuosaſ pniam ex opib⁹ suis: q̄d ante se purgare dū licuit noluerūt ab errorib⁹ suis. Et vidit bachides q̄n mortu⁹ est alchim⁹: t̄ renuersus ē ad regē & siluit fra n̄is duob⁹. Annis duob⁹ siluit terra cu a p̄secutiōne infideliū & hereticōz infesta tiō pacē habuit ad t̄ps ecclia: fm illud qd̄ in actib⁹ aploz le ḡt: **E**cclia qd̄ p̄ totā iudeā & galileā & samariā habebat pacē: t̄ edificabat ambulās in timore dñi & p̄solutione sc̄tūp̄s replebat. Sz qz diuturna & pm̄fura nō erit p̄t̄ securitas i p̄stī vita: manifestat sequēs s̄nīa vbi ita scriptū est: c̄ Et cogitauerūt. Inuidēt hostes vniuersi paci & q̄tēt ecclie dei. Un̄ exporti successu felici bonoz q̄rūt ad nocēdū auſilia prauorū. qd̄ designat ep̄la bachiōis occulēt missa sociis suis q̄ erant in iudea: vt cōphēderēt ionathan & eos q̄ cū eo erāt in iudea: qz cū p̄secutores seu extrinsec⁹ nō p̄ualeēt tormentis subuertent p̄fessores xp̄i: obtrūctūt dolos intrinsec⁹ p̄ falsos frēs q̄ vident̄ in ecclia cōmanere: vt q̄s illi nō potuerūt gladio: hos illi decipiant dolo. **U**n̄ Paul⁹ ap̄ls sepe in ep̄lis suis q̄rit falsorū fratrū fraudē: q̄ libintroierūt vt puererēt veritatē euāgelij: sed nō potuerūt: q̄r̄ innotuit eis eoz p̄silū. Agit ei industria boni doctor⁹ vt plebs subi subiectoz p̄reudere & cauere sciat astutia p̄uersor̄. Et app̄hēdit inq̄t de viris regiōis q̄ principes erant militē qn̄q̄inta viros & occidit eos. **Q** uia sunt illi qn̄q̄inta de viris regiōis q̄ p̄ncipes erāt militē & occidebāt a bacheide: n̄ si hi q̄ sufficie lre legalis st̄enti: pentateuchū legis nō spiritalis sed carnalis in circūciōne & ceremoniis sup̄vacuis obseruare volūt: q̄s redarguit doctor genit⁹ scribes ad Halathas vbi ait: **O** insensati galathe: q̄s vos fascinavit: quō p̄uertimini itez: ad infirma & tegena elemēta: qb⁹ denuo seruire vult: dies obseruare & mēses & tpa & annos: timeo ne forte sine cā laborauerim in vob: currebat̄ bñ: q̄ vos impediunt veritati nō obedire: p̄suolū hec nō est ex eo q̄ vocat vos. **C** oix. 5. b̄ **D** odicū ei fermēti totā massaz corripit. Ego p̄fido de vobis in dñō q̄ nihil aliud sapiat. **Q** uia aut̄ turbat vos: portabit indicū: q̄z est illē. Calib⁹ aut̄ p̄frandē host̄ antiq̄ in ante morte p̄emptis: videam⁹ q̄d sequit: d̄ Et secessit ionath. **Q** uid est q̄ ionathas tumultuātē bacheide se recolligit cū suis i bethbessem: q̄ est i deserto: t̄ extruxit diruta ep̄: p̄firmās eā nisi cū p̄dicatores sc̄ti eū viderint p̄leutor̄ p̄ualere manū: ita vt nō possint cū p̄dicatiōis xp̄o p̄cedere in publicū: ad tē p̄pus secedūt i loca secreta: q̄tin̄ ibi leiuinijs & orōnib⁹ operaz dent: t̄ q̄qd̄ p̄ incuria int̄ populares querlando de rectitudi ne vite sui relabebāt: b̄ sepatum p̄ instantiā boni studij iterū ad integrū renouef. Bethbesse ei dom⁹ oīs florene⁹ interpt̄atur: flore ei os cū p̄cib⁹ atq̄ psalmodijs: hymnisq̄ in laudib⁹ dei s̄ert̄ resonabit. **Q** d̄ videt etiā dñs i enā gelio discipulūm dare vbi ait: Cū p̄se, vos s̄ne, i vna ciui, fug, i alti abjicit i regione iuxta debitū i ciuitatē q̄ d̄ ephrē: vbi morabat cū discipulūs suis. Et altib⁹ legit̄ ihe exisse n̄ i mōtē orare vbi erat p̄noctā i orōne dei. **H**ic t̄ Paul⁹ t̄ barnabas cū i iconio p̄dicaret xp̄u dei: t̄ fact⁹ eēt ip̄er⁹ gētūlū t̄ iudeoz cū p̄ncipib⁹ suis & cōmelijs & lapidib⁹ afficerent: t̄ lapidaret eos intelligentes p̄fugerūt ad ciuitates lyc̄onie & lystra & therben et vniuersam in circūciōne: t̄ ibi euangelizauerūt. Sz nequicia hostis antiqui nullum locum in mundo tatum ab infidilijs fieri p̄mittrit: hinc & bacheides super bethbesse ducit exercitum: vt oppugnet eū & cultores dei quieteviue re non permittrat. **E**t reliquit ionathas simonē fra, t̄c. **Q**uid est q̄ ionathas simonem fratrem suum in ciuitate reliquit: ip̄seq̄ exiit in regionem vt aduersarios pleq̄ ref: n̄isi q̄ sc̄ti doctores int̄ operā dant virtutib⁹: t̄ tā fori cū fidel scuto & gladio spūs m̄cōtra hostes.

a Precepit alchim⁹ destrui muros
c. t. sancti sanctorū: qđ erat interior
pars tēpli. b Et destrui opera p
phetari. nā secundū templū de quo
bōetur: edificatum fuit p exhortatio-
nē r adiutoriū
Aggei et La-
charie ap̄bazar
j. Eldre. vi.
c In tpe illo
peccus est. c.
a deo. d Et
impedita sunt
op̄a illi⁹. malis
gna. e Et
occlusum ē os
eius. qz factus
est mutus.
f Et manda-
re de domo s.
i. nō potuit or-
dinare de reb⁹
suis r familia.
g Et moru⁹
estr. in torni-
to maligno: dī
iudicio iusto.
h Et vidi ba-
chides. hic co-
sequēter descri-
bitur recessus
bachidis d̄ ter-
ra iuda. cū di-
citur: Et vide
bachides tē.
proper cuius
institutionem
in sacerdotem
venerat in iu-
deam: vt habe-
tur in principio
hius ca. r sic
habuit causas
reverendi.
i Et cogita-
uerūt. hūr p
mo ponit eius
redit⁹ ad inde
az: r sed tota
lis ei⁹ recessus
ab ea. ibi: Et
irat. Circa p
mū d̄: Et cogi-
tauerūt omes
iniq de ipso is-
rael. k Ecce
ionathas tē.
habitāt fidē-
ter: nō p̄cauen-
tes sibi de hel-
lo. pp̄ qđ de
facili poterūt
capi. cetera pa-
tēt vlos ibi:
l. Ut sp̄bēde
rēt iona. r eos q̄ tē. latens et dolose.
m Et ap̄bēdit. s. ionathas. n De
viris regiōs. l. iudēs. o Qui p̄n-
cipes erat militie. l. ductores illoꝝ q̄
volebāt ionathan r socios ei⁹ cape-
rō. p Et secessit ionathas i bethbessen
q̄ est i deserto: vt hrēnt fortaliciuz. p
refugio. q Et reliquit ionathas
tē. s. bethbessen ad eius custodiām.
r Et exiuit in regionem r venit cū
numero. s. sufficiēti bellatorum.
s Et peccus odaren tē. qui erant
aduersari ionathe r populis sui.
Simon.

Glo.ordi. I Machabeorum La. X Nico.de lyra

Scōtra hostes dīnicare nō cessant. **S**i ipi hostes ecclie non sunt uniformes quin potius varijs psecutionū genēribus multiplices cum iudet: paganis berereli atq; scismatichi: necnon et falsi christiā ad nō

cendū bonos

struunt cala-

mitates: sicut

supius demō-

stratu est: qd &

ipsa noīa suis

interpretatiōib⁹

nō incōuenien-

ter exponunt.

Odaren enim

generatio cī:

& phaseron cō-

cilio ierat.

An p odaren

& frēs eius illi

denotari pnt:

q p vnitatē ca-

tholice fessio-

nis eosdē se cū

bonis & simpli-

cib⁹ singūlē el-

se generationi

būs: s̄z aliēos

se ab ipoꝝ soci-

itate ostendit

factis iniquis.

De qbus dicit

apl̄s: **L**ōfiter-

tur siquidem

nolle de fa au-

tem neg. **P**er

phaseron autē

ceteri q ab ec-

clesie vnitate

nō solū religi-

one sed etiā p-

cessione fidei di-

scrpant: desis-

gnant. **T**ales

scismata & lites

atq; calamita-

tes veris chris-

tiants parare

nūc delistūt:

Sed eoy ma-

chinameta & dolos duces spiritalēs

ipos retoꝝrēt: nec eos milites xp̄i

fraudib⁹ suis nocere pmitūt. **A**t

quersus est. **C**essantib⁹ turbib⁹ bel-

li ionathas in machinas ingreditur

ibigz inhabitās iudicat p̄lm & extini-

nat ipos ex isrl: qz sopitꝝ prauox bel-

lis: p̄dicatores sc̄i b qd p̄lō moralit-

ate subditꝝ: ppter inimicēs tēpēta,

res p̄lioꝝ minuebat̄ restaurare cōten-

dūt: & iuste seruitut̄ pensum bōis mo-

rib⁹ creatori suo reddere oī modo sa-

tagūt. **M**achinas enī historialē vic⁹

est grādis q vlḡ nūc in finib⁹ helie

ofidē: antiquū nomē retinēs: nouēos

ab ea milib⁹ distās iuxta villaz rama.

Interptat̄ enī machinas ville tribu-

tum vel decretū: quo videlicet sancta

significat ecclia: vbi instant̄ deo quo-

tidie deserūt: & vbi iuxta decreta legi-

dei iusta iudicia p doctos fideliz se-

dulo exerceat: atq; prauox nequicia a

vero isrl: p̄cūl exterminat̄. **L**a. X

Et anno cente-

lem ipsum dicit quem greci ap-

pellant epiphaneꝝ filii antio-

ebi magni, de q lugiꝝ plura narrant̄.

Et audi-

Simon vero rē. quas fecerat bachides ad impugnationē cīnīat: & sic simon p̄-
ualuit in ciuitate: & ionathas ī regiōe. **A**t affixerūt eū valde: nā homini supbo
magna est afflictio supare nō posse. **E**t irat̄. **H**ic ūr̄ describit̄ totalis recessus
bachidis ī iudea. cū dī: **E**t irat̄ p̄tra viros iniq̄s rē. iusto dei iudicio: cū essent p̄di-
tores patrie & deftores leḡ dīne. **I**h̄c aut̄ cogitauit cū reliq̄s abire: nā p̄brosuꝝ

erat sibi ī iudea manere. **E**t cognouit ionathas. eī re

celum & irā p̄tra illos q̄ cū adduxerāt ī iudea. **F** Et mi-

sit ad eū legatos cōponere. i. ad cōponēduꝝ. **G** **N**acē cum

ipoꝝ & recipet eā sicut & fecit. cetera patēt vñq̄ ibi:

H Et habitauit ionathas ī machinas: alia magnas. loc⁹ ī

iudee: vt ptz. j. Reg. viii. **I** Et cepit ionathas rē. bonos ex

altando & ipos punēdo: ex q̄ ptz & habitabat sat̄ pacifice.

Dorāliter. **P**ut demetri⁹ rē. **P**er demetriū q̄ in-

terpretat̄ nimis p̄sequēs: significat̄ diabolus: q̄ q̄ nō p̄t p̄

ualere iustis: p̄ occultā tēpationē: excitat̄ p̄tra eos corpalem

tribulationē. **U**bi dixit sc̄i Martino: **Q**uocūq; p̄rever̄ dia-

bolis aduersabis tibi. **E**t tūc excitauit p̄tra eū latrones eum

feroci⁹ caplētes. vñ subdit̄: **T**Apposuit bachidē & alchimū.

p̄ q̄ significan̄ p̄nceps iniqu⁹ & pontifex p̄phan⁹: & q̄ con-

figunt̄ ad inicū faciūt ī ecclia magna stragē. sicut contigit

q̄ Arrū: q̄ Luci⁹ eph̄ fuit familiaritate cōlunc̄ principi ar-

riano & catholicos p̄seq̄bat. **U**bi dicit Rustin⁹ ī historia ec-

clesiastica. **E**o q̄ tpe Luci⁹ arriane part̄. eph̄ post fugas cīn-

um & exilia: post cedes & tornēta qb̄ innūeros adēnauit: ad

monasteria furoris sui arma querit: vastar̄ heremiz et bella

desēcēt̄ inducit̄. tria milia simul aut ampli⁹ viros p̄ totā he-

remū solitaria habitatōe dissolos aggredit̄: mittēs armaram

peditū & equitū manū: & illi gladij obiectabāt ceruices: & ni-

bil aliud dicebat̄ nūc amice ad qd venisti. **S**icut p̄ bachidē &

alchimū describit̄ hic facta strages magna iude machabei &

suoz. **T** At fl̄. eū. o. po. rē. p̄ q̄ significat̄ q̄ mors boni qn̄

cipis vel plati dīz ab olb⁹ plangi. **C** In die⁹ illis facta est

fames maḡ & tradidit̄ se bachidi oīs regio rē. p̄ q̄ significa-

tur q̄ ppter defectū p̄dicatiōis qb̄ diuini & sumptuōis eu ka-

risticē sacri qb̄ hō spūalis viuit: pp̄ls tradit̄ demonis p̄tati.

Et ogre. sunt om̄. ami. iudee. p̄ h̄ q̄ iudea defuncto subst-

tut̄ est ionathas q̄ interptat̄ colubē donū: significat̄ q̄ post

mōte boni plati electores debēt esse multū solliciti vt habe-

ant successore q̄ sit plen⁹ grā p̄spūanc̄ q̄ in specie colubē ap-

paruit in baptismo xp̄i. **P**er h̄ aut̄ & bachides q̄rebāt iona-

thā occidere: significat̄ q̄ diabol⁹ multū est sollicit⁹ q̄lif pos-

it boni plati subuertere: sic dicit̄. s. it. ca. de andrea eph̄

fundane ciuitate. **E**t exierit̄ filij iābā rē. **J**ambri dies a-

maricantis interptat̄: & lō p̄ iambri voluptas carnal significa-

tur: q̄ dies dī: q̄ delectabil̄ est ī principio: s̄ d̄ amaricās eo q̄

tristabil̄ est ī termio. **A**n dīc Boetii⁹. ii. de q̄lo. **T**ristes vō vo-

luprat̄ ē exit̄ q̄lq̄s libidinū suar̄ reminisci volet̄ itelliger.

Igit̄ filij iābā sunt hoīes voluprat̄ corporis dedit̄: & isti ca-

pluit̄ Jobem q̄ malis p̄suisib⁹ gratiosū iuuenē ad luxuri-

am p̄trabit̄: & sic cū spūalis occidunt̄. **S**ed ionathas & simon

vindicat̄ istud factū q̄t̄ sacri p̄dicatorēs gladio verbi dei luxuriosos occidunt̄ q̄t̄ ad

vitā malā p̄stīna: ipos p̄trahēdo ad mūdīcē castitatem. **D**e tali occisiōe dīc. x.

Surge petre occide & mādīca de p̄uerīde cornelij & tamicoꝝ suorum de gentilitate ad

xp̄ianitat̄ statū. **N**̄t audiuīt bachides & venit̄ die sabbator̄ rē. p̄ h̄ significat̄ q̄

diabolus fortius impugnat̄ boles sanctos ī solēnib⁹ diebus: eo q̄ p̄cīm ex sanctitate

temporis aggrauatur: & ppter hoc homines deoī tunc debēt diaboli tēpationēb⁹

reniti & ad hoc alios erhortari: sicut ionathas se & suos dispositū ad resistēndū fortī

ter bachidi: vt dī in līa sequenti. **V**̄t Et anno centesimo rē. p̄ hoc q̄ alchim⁹ p̄cepit

destrui muros dom⁹ sc̄e: significat̄ q̄ mal⁹ plati destruere nitī sacras obseruatiōes

ecclie: & p̄ opa. pp̄baꝝ significat̄ opa aploꝝ: nā & ipi⁹ p̄phetic sp̄m habuerūt. destru-

it enī eoy & paup̄t̄ bona paup̄x sibi retinēdo: & cox hūilitat̄ vltra modū sup̄bien-

do: & eoy exemplaritat̄ statū aplūcī q̄ stat̄ est ep̄iscopalis fedis opib⁹ maculādo. id

subdit̄ eī finis cū dī: ōt̄ **E**t mortu⁹ est alchim⁹ cū tornēta magno. q̄ cū dīnīt̄ eph̄

sepelit̄ ī inferno. **P** At secessit ionathas q̄ cū eo erat ī bethbesse. q̄ domus

oris floretis interptat̄. os vero florens est os deoī orans: & lō p̄ bethbesse do-

mīs orōn significat̄ ad quā refugiat̄ deoī: & sic ab impugnatiōibus demōis sunt

tuti. ideo subdit̄ se bachide demonem significante. **T** Et congressus eius erat ī

anīs. quia non preualet̄ orationib⁹ deoī. **L**a. X

Et anno. **D**ic p̄nt̄ describit̄ ducat̄ ionathē tpe alexandri filij antiochi eupa-

toris cum quo ionathas habuit pacem: & ideo describit̄ primo confederatio

ionathē cum alexandro. secūdo cōgressus alexandri cum demetrio. ibi: **E**t cō-

gregauit. tertio cōgressus ionathē contra apolloniū pro alexandro rege. ibi. **I**n an-

no centesimo. **C**irca primū demetriū prouenit ī deos suis ep̄istolis sicut: quidus ta-

men ionathas bene vtit̄. sc̄o aleander scribit̄ pacifice cui credit̄. ibi: **E**t audiuīt demetrius.

Circa primum dicit̄: **E**t anno centesimo sexagēsimō sc̄ez regni grecorum. **I** Qui

cognominatus est nobilis, s̄ alexander sicut quis sūus antiochus epiphanes.

Ep̄istolam

Slo.ordi. I Machabeorum I La X Slo.ordi.

Ga Et audiuit deme. De hoc autem bello demetrij atque alexandri. Quid pompeius trogus eiusque breuiator; iustinus refe
rant non absurdum videtur considerare. Sic enim in epithomia eiusdem pompeii trogi libro. xxv. scriptum est. Demetrius occupato syrie regno: nouitatis sue oculi periculum ratam ampliare fines regni: et opes augeri finitimo cum bellis statuit. Itaque Ariarathus rex capadocie ppter fastidias sororis nuptias infestus: fratre eius holofernes p iniuriam regno pulsus superplicem recepit: datum sibi honestam bellum titulum: gratularius restituere eum in regnum statuit. Sed holofernes ingrato animo inita cum antiochensis pacione: offendis: tunc demetrio pellere eum regno a quo restituerebatur consilium cepit: Quo cognito demetrius vite quidem ne ariarathes metu belli fraterni liberaret: peperit: ipm alit comprehensu vincit scelenciu stodiri subter: nec antiochenses indicio territi: a defectione deterrerat: Itaque ad lunibus et proleme rege egypci: et aethalo rege asie: et ariarathes rege capadocie: bello a demetrio lacesitis subornata prompalam quendam sortis extreme luueniam: qui syrie regnum velut paternu armis repeteret: et ne quid contumelle deesset: nomen ei alexandri indicitur: natus ab antiocho rege dicitur. Tantum odiu demetrij apud omnes erat: ut emulo eius non vires nisi regie: veritas generis nobilitas sensu omnium tribueretur: Igitur alexander admirabili reru varietate pristinarum sordium oblitus: rotius ferme orientis viribus succinctus: bellum demetrio interfecit: vicius vita pariter ac regno spoliatus: et nec demetrio animus i propulsione bello defuit. Nam et puto plio hoste fugauit: et regis bellum restituentibus: multa milia in acie cecidit: At postremum tamen inuicto animo inter fortissimos hostes fortissime dimicatus est. In initio belli demetrius duos filios apud gaudiu hospitem suum cum magnu pondere auri deminadauerat: ut a bello periculis eximerentur: et si ita fors tuisset: paterne ultioni seruarentur. Ex his maior demetrius annos egressus pubertatis audita alexandri luxuria: quem insperata opes et alieni felicitatis ornamenti: velut captus inter scorozz greges desideria in regia tenebant: auxiliantibus cretensis secundum ac nibil hostile metuerent aggreditur. Antiochenses quoque veterem patris offensam: nouis meritis correcturi se ei tradidit: Sed milites paterni fauore lueneris accessi: prioris sacramenti religionem nouis regis supbie pferentes: signa ad demetrium transferunt: atque ita alexander non minori impetu fortune desertus est elatus: primo prelio vicius interficitur: editus pernas: demetrio quem occiderat: et attico cuius mentitus originem fuerat. b Et venit ionathas. Demetrio pacem per epistolam deferenti: ionathas hierusalem inhabens: cepit innouare ciuitatem: quod licet pse ciuitates aliquam minis fideles terrent: aliqui vero blandimenta foueant: doctores sancti tamen assiduo insistente spiritali edificatione: et innouante ciuitate ecclie quoniam eas hostes sui nego vi irruerent: neq; fraude circumvenire possint. Inde est quod montem ionathas iussit facientibus opa lapidis: bus quadratis vnde munire: quod predicatorum euangelii pincipie studet castra ecclie: scitis ac fortibus viris circumdare: quos

B quadrati

a regnauit illic. Et audiuit demetrius rex et congregauit exercitum valde copiosum: et exiuit obuiam illi in preliu. Et misit demetrius ad ionatham epistolam verbis pacificis ut eum magnificaret. Dicit enim: Anticipem pacem facere cum eo prius quam faciet cum alexandro aduersus nos. Recordabitur enim omnius malorum quod fecimus in eum et in fratrem eius et in gentem eius. Et dedidit ei potestate congregandi exercitum et fabricare arma: et esse ipsum socium eius et obsides qui erant in arce iussit tradi ei. Et venit ionathas in hierusalem et legit epistolas in auditu omnium populi: et eorum quod in arce erant. Et timuerunt timore magno: quoniam audierunt quod dedit ei rex potestate congregandi exercitum. Et traditi sunt ionathae obsides: et reddidit eos parentibus suis. Et habitauit ionathas in hierusalem: et cepit edificare in nova re ciuitate. Et dixit facientibus opera ut extruerent muros: et montem sion in circuitu lapidis quadratis ad munitionem: et ita fecerunt. Et fugerunt alienigenae qui erant in munitiobus quod edificauerat bacheis: et reliquias unius loci suu: et abiit in terram suam: tamen in bethsuram remanserunt aliique ex his qui reliquerant lege et precepta dei. Erat enim hec eis ad refugium. Et audiuit alexander rex promissa que permisit demetrius ionathae: et narrauerunt ei prelia et virtutes suas ipse fecit fratres eius: et labores quod laborauerunt. Et ait: Nunquam inueniemus aliquem virum tamquam faciemus eum amicum et socium nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei secundum hec verba dicens: Rex alexander fratri ionathae salutem. Audiimus de te quod vir potens sis viribus et aptus es ut sis amicus noster. Et nunc constituimur te hodie sumum sacerdotem generali tue: et ut amicus voceris regis. Et misit ei purpuram

quadri lapides designatae: ne facile hostibus pateat locum ciuitatem inuadendi. Quadratum namque omne quodcumque vertice fixum stare solet. Cui nimis figura corda assimillant electorum: quod ita in fidei firmitate sustine didicerunt: ut nulla occurserentur rex aduersitate: nec ipsa etiam morte sui rectitudine status inclinari possint. Per bethsuram quod domus robustior interpretatur: aliqui ecclia aliquando scriptura sacra designata: in quod robusti sunt doctores seti et apostoli viri conantere volunt. Sed sicut in ecclia pietatis boni et maiorum existit: donec sagea domini bonorum et malorum pisces trahentes ad litus: est ad fine modi: et ad indicium extremitate discretionis perducatur: ita scriptura seta et lectores habentes quod ea catholicis sensu rumantur: et prauos quod ea ad sensum suum per vim trahendo depravari conantur. c Et paulus apostolus scribens ad Timotheum ait: Dis scriptura diuinis iustitiae evit addocedunt: ad arguendum: ad corrigendum: ad erudiendum: ad audiendum in iustitia: ut perficiatur homo dei ad omnia operum bonorum instruatur. Malum autem homines et seductores perficiunt in peccatis errantes et in errore inutiles. Nine et puerus apostolus dicit: Inductos et instabiles scripturas sacras depauare ad suam ipsorum editionem. Definitur ergo gentilium pse: tiobus forinsecus bacheri heretici atque scismatici moluntur bonis catholicis bella intrinsecus: quod reliquerunt legem domini et viam veritatis obseruare noluerunt. Edicte dicitur bethsurae eis ad refugium fieri: quod quodcumque sensu nequam excoigitare: rint: aut prauo eloquio: pueris: totum testimonium scriptura sete non recete intelleximus: firmare satagit. c Et audiuit rex reges syrie atque egypci contentates de regno aucti: et amicitias ionathae singuli expectabant: non aliud significari arbitror nisi quod carnales quis superbi et auari atque voluptuositatis intentio semper dissentiant: et vere pacem sed nequam: firmiter seruare possint: nonne tamen visceres unanimitate et corditate sacre scripturae vel scite ecclie ipsi deferunt honorem: quod donum quod se habet non spectaculum in ipsa habitu venerant. Nonnullique per hoc ei quod optantur bretam amicitiam: ut inde oportuni solatii adiungant imitationem virtutum et ipsi meliorentur.

Nico.de lyra

a Epistolam verbis pacificis sicut et hoc alexandri timore: ideo subditur: b Recordabitur enim tecum: et sic iuuabit contra nos alexandrum. ionathas tam illis epistolis usus est ad bonum sue gentis: quia per eas incussum timorem alienigenis et recuperatur obsides deinde quos accepit bacheis: ut dictrum est causa p. ce. et pater littera vobis ibi: c Et habitauit ionathas in hierusalem: et subditur causa cum dicitur: d Et cepit edificare et inuona: et ad del cultum electam. e Et fugerunt extra hierusalem. f Cantus in bethsuram id est de filiis israel: qui erant apostate a lege dei. g Et audiuit alexander. Hic consequens rex Alexander scribit ionathae veraciter: et pater littera vobis ibi: h Rex Alexander fratri ionathae salutem: fraternitatis nomine appetit veritas amicitia. i Et misit ei purpuram: id est vestem purpuream. Et coronam

Nico.de lyra

a

b

c

d

e

f

g

h

i

j

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

Nico.de lyra I Machabeorū La. X Nico.de lyra

a Et corona aurea. qbus licetū erat vti illis nō alijs q̄ erant spāles regl amici. t sic p̄t q̄ salutavit eū nō soluz x̄bis fictis sicut demetrius: sed etiā donis honorabilib⁹ t p̄cōsis. b At q̄ nr̄a t c̄. i p̄spēr aduersis: qd April⁹ est veracū amicōn. c Et induit se t̄. i. vestē p̄fificalez. d In die solēni sc̄enophegie. i. dedicatio nis tēpli primi qd fecit salomō. nā illa dedicatio fuit septimo mensē q̄ correspōdet septē brui. Dedicatio x̄o tem pli secundi fuit mense adar. j. Edre. vi. q̄ est x̄. ap̄d hebreos t cor respōdet februario: l̄z aliqui cōcurrat saltem p̄ magna pte cū marrio. e Et fecit arma copiosa. tpe quo erat i pace ppter cōtētionez demetrii t alexādri ad inuicē. f Et audiuit demetri⁹. Hic p̄t p̄nit̄ ep̄la sc̄da demetri⁹ ad iudeos adulatoria t ficta: ppter qd nō su it ei adhibita fides: et p̄t v̄sc̄ ibi: g Qm̄ seruastis ad nos pacū. fice loquit̄: q̄ nō legitur ionathas cū eo se cisse aliqd pacū. h t̄m̄ ep̄la sua v̄lus fuisse ad bonū. vt p̄dicū est. b Et remittim⁹ vobis p̄statōes multas. i. multa q̄ cōsuevistis nobis reddere. i Et dabim⁹ vobis donationes. ita q̄ non solū remittim⁹ vobis debita: s̄ etiā dabim⁹ vobis ampla dona. k Et p̄cia salis indul geo. i. pecunia quā debebatis regib⁹. p̄ sale siendo. L̄st enī terra indee p̄ magna pte sup mare t̄ i aliqbus locis faciebat effluere aq̄s mar⁹ p̄ alueos sup ter rā q̄ couertebat i sal ad calorez solis: t illa loca dicebāt saline: de qbus fit mentio infra ea. xi. l Et coronas remitto. q̄s nobis debebat. m Et tertias seminis. i. frugum. n Et dimidiā p̄t fru ct̄ ligni. i. arborum. o Qd̄ est portionis mec. d̄ cōsuetudine mihi debite. p Et hierusalē sit libera. ab ol tributo t exactiōc. q Et decime t tributa: q̄ solēt nobis reddi. r Ipsius sint. ad bo num

g Et coronā aureā: vt quē nostra sūt sentias nobiscū t con serues amicitias ad nos: t induit se ionathas stolam sā ctā septimo mēse centesimo sexagesimo in die solēni scenophegie. Et cōgregauit exercituz: t fecit arma co piola. Et audiuit demetrius verba ista: t cōtristatus est nimis t ait: Quid hoc fecim⁹ q̄ p̄occupauit nos alexander app̄hendere amicitia iudeoz ad munimen sui. Scribam t ego illis verba dēpcatoria et dignitates t dona: vt sint mecum in adiutorium. Et scripsit eis in hēc verba: s Rex demetri⁹ genti iudeorū salutem. Qm̄ seruastis ad nos pacū t māsistis in amicitia nostra: et nō accessistis ad inimicos nostros: audiuit⁹ t gausi sum⁹. Et nūc p̄se uerate adhuc cōseruare ad nos fidē: t retribuem⁹ vobis bona p̄ his q̄ fecistis nobiscū: t remittim⁹ vobis presta tiones multas: t dabim⁹ vobis donationes: t nunc ab soluo vos t oēs iudeos a tributis: t p̄cia salis indulgeo t coronas remitto: t tertias seminis: et dimidiā partem fructus ligni qd̄ est portiōis meq̄ relinquo vobis ex ho dierno die t deinceps ne accipiat a terra iuda: t a trib⁹ ciuitatib⁹ q̄ addite sunt illi ex samaria t galilea: ex hodierna die t in totū tempus. Et hierlin sit sancta t libera cū finibus suis: t decime et tributa ipsius sint. Remitto etiā potestatē arcis que est in hierlm et do eā sumo sacerdoti: vt cōstituat in ea viros quoscūq̄ ipse elegerit q̄ custodiant eā: t oēm animā iudeorū que captiuā est a terra iuda in omni regno meo relinquo libera grāt̄. vt omnes a tributis soluant etiā pecorū suoz. Et oēs dies solennes t sabbata t neomenie t dies decreti t tres dies ante diē solennē t tres post diē solennē: sint omnes imanitatis et remissionis oībus iudeis qui sunt in regno. meo. Et nemo habebit p̄tātē agere aliqd t mouere negocia aduersus aliquē illorū in omni causa. Et vt ascri banū ex iudeis i exercitu regis ad triginta milia viroz. Et dabunt illis copiez vt oportet oībus exercitibus regis: et ex eis ordinabunt qui sint in munitionib⁹ regis magni. Et ex his cōstituent sup negocia regni que aguntur ex fide: t principes sint ex eis: t ambulent in legib⁹ suis: sicut p̄cepit rex in terra iuda. Et tres ciuitates q̄ ad dite sunt iudeę ex regione samarie: cum iudea reputent: vt sint sub vno: t nō obediāt alienę potestati nisi sumo sacerdoti: ptolemida t cōfines ei⁹ quas dedi donū sanctis qui sunt in hierusalē ad necessarios sumptus sacerdotib⁹. Et ego dabo singulis annis q̄ndecim milia siclorū argenti de rationib⁹ regis q̄ me cōtingūt: t omne qd̄ reliquū fuerit qd̄ nō reddiderant q̄ sup negocia erant annis priorib⁹ ex hoc dabunt in opera domus. Et sup hec qnōz milia siclorū argenti q̄ accipiebat de sanctoz ratione p̄ singulos annos: et hec ad sacerdotes p̄tineant qui ministerio fungunt. Et quicūq̄ cōfugerint in tēplū qd̄ est hierosolymis t in oībus finibus ei⁹: obnoxij regi in oī negocio dimittant: t vniuersa q̄ sūt eis i regno meo libera habeāt. Et ad edificāda vel restauranda opera sāctorū sumptus dabunt de ratione regis: et ad extruidos muros hierlm t cōmuniēdos in circūitu: sumptus dabunt de rōne regis: t ad cōstruēdos muros in iudea. Et audiuit aut̄ ionathas t ppl̄s sermones istos: nō cre nū ciuitat. s Remitto t̄. sequit̄: Qui custodiāt cā. i. p̄ rege. vt dic̄ Joseph⁹. vñ t ca. se. dic̄t q̄ ionathas cōgregauit gētē ad expugnādū arce illā. ex q̄ p̄t q̄ nō erat sibi tradita. t Et oēm aiam. i. p̄sonā. v Ut oēs a tribu. t̄. ita q̄ non solū sint ubertia tributo debito p̄ p̄sonis suis: s̄ etiā p̄ animalibus brutis. x Et oēs dies solēni q̄ celebrent semel in anno: vt paſca t p̄tēcostes t huiusmodi. y Et sabbata. q̄libet hebdomada. z Et neomenie. in q̄libet mense. a Et dies decreti. ad solēniāndū sicut dies victorie d̄ iterfectōe holofernis t sui exercitus. vt b̄ Judith vi. t de iterfectōe amazester. ix. b Sint oēs imū. ab om̄i exactiōe t veratiōe. c Oībus iudeis t̄. q̄ multi valde remāserūt i ciuitatibus babylonie p̄sidiis t medie: q̄ cū cōzobabel i iudea nō redierūt derēti. amore vroā q̄s accep̄rat ibi: t pl̄is quā genuerāt t bonoz temporaliū q̄ib⁹ acq̄sierant. d Et nemo habet t̄. in dieb⁹ p̄tēcōis. e Et vt ascrivant ex iudeis i exercitu regis ad triginta milia viroz. f Et ambulent in legib⁹ suis t̄. i. libere custodiāt legitima sua per totū regnū meūm sicut in iudea. g Ptolemaida: id est achon. h Et cōfines eius: id est ville sibi adiuncte. i Quas dedi donū: id est gratis. k Sanctis qui sunt i hierusalē. i. sacerdotib⁹ t leuitis diuino cultū depuratis. l Et hoc dabunt in opera domus: sc̄ domini pro eius reparatiōe t sacrificiorū oblatione. Consequenter tangit de immunitate tēpli. cū dī: Et q̄cūq̄ fugerint in tēplū t̄. m Obnoxij regi. i. obligati pene p̄t̄ aliquā norā. n Et ad edi. t̄. sumptus dabunt de rōne regis t̄. i. d̄ suis redditib⁹ p̄p̄ts. o Et audiuit aut̄ ionathas t ppl̄s sermones istos nō crediderūt eis. reputantes eos falsos t merito ppter suā maliciā p̄cedētē

Glo.ordi. I **D**achabaeorum **La.** x **Nico.de lyra**

G In anno cen-
telimo sexagesimo
quinto venit de-
metriꝝ tꝫ. Quid p
apollonii pfectus
celeſtry quē de-
metriꝝ cū exerci-
tu direxit in iude-
am: nisi lictores &
terrene p̄tatis mi-
nistri designant:
qbus cōimissum ē
a dominis suis vt
fidez christi expu-
gnat: atq; cōfesso-
res eꝝ blasphemā
re copellat. Si in
equituꝝ suoꝝ nu-
mero cōfidentes
āminicul. s. sup
borū se extollētes
insultat ionathe:
q p̄tate exerceat i
motibꝝ cū sanctis
doctoribꝝ de spe
quā habēt de sup
no adiutorio: illu-
dūt p̄uoatq; eos
in capiꝝ: hoc ē ad
terrene desideria:
& delitias mundi
quo faciliꝝ eos in
mis cōuersantes
obruere possint.

Dicitur. **b** **L**ata est enim via quae
ducit ad mortem: et
multi sunt qui in-
trant per eam. **S**ed io-
nathas et simon.
p. milibus contra
apolloniū et eastra
et cōfīgūt: enī
supantes proster-
nunt, cū sancti p̄di-
catores Christi associ-
ato sibi fideliū nu-
mero q̄ mandata
decalogi rite eu-
stodūt cōtra p̄se-
cutores fidei con-
stanter dimicat: et
freti diuīno adiu-
tozio oēs inimicos
suos q̄ cogitat eis
mala: vincētes su-
pant. **H**oppe ei q̄
interpretat pulchri-
tudo apte mūdū
significat: enī p̄
cie carnalib⁹ vi-
det eē pulchra: qz
carnis sue i eo ex-
plere cupiūt dei-
deria. **I**bi quippe
ionathas custodi-
am apolloniū ex-
pugnat: et vanaz
philosophiā minn-
di et secretatores ei⁹
q̄ veritatem euāge-
būt turba doctorū
debellādo cœulū
eat. **P**ugnat et
idē ceteri serotū p̄di-
catorū h̄acotū q̄ l-
terfuit ignis pa-
truelis cū cupidit-
atē terrena rex
Kin boīd⁹

Siquidem contra p[ro]fessores fidet constantia dicitur: et
freti diutino adiutorio oes inimicos suos q[uod] cogitat eis mala: vincetes superant. Poppe ei q[uod] intercipiat pulchritudine apte mundum significat: enim p[ro]p[ter]eas carnalibus visceribus esse pulchra: quod earnis fuit in eo explere cupiunt deusideria. Ibi quippe tonathas custodiam apollonij expugnat: et vanas philosophiam ministrat: et sectatores eius in veritatem enarrat: et turba doctorum debellando coelebat. Pugnat et idem certe securi p[ro]p[ter]eas auctoritate q[uod] iurisper ignis perniciens cupiditate terrenas rex. **Kinbois**

diderūt eis: nec receperūt eos: qz recordati sūt m
licie magnē quā fecerat in isrl: et tribulauerat eos
valde. Et cōplacuit eis i alexadrū: qz ipē fuerat eis a
princeps sermonū pacis: t ipi auriliū ferebāt oib⁹
dieb⁹. Et cōgregauit rex alexāder exercitū magnū b
t admouit castra ptra demetriū. Et cōmiserūt pliū
reges t fugit exercit⁹ demetriū: t i secur⁹ ē eū alexā
der: t incubuit sup eos: et inualuit pliū nimis do
nec occidit sol. Et cecidit demetriū i illa die. Et mi
sit alexāder ad ptolemeū regē egypti legatos scdm
hec verba dices: Qm̄ regressus sū in regnū meū: t
sedi in sede patrū meoꝝ: t obtinui principatū: t cō
triui demetriū t possedi regionē nostrā: t cōmisi cū
eo pugnā t cōtrit⁹ ē ipē t calstra ei⁹ a nobis: t sede
m⁹ i sede regni ei⁹: t nūc statuam⁹ adiuicē amicitia
t da mihi filiā tuā vxorē: t ero gener tuus: t dabo
dona tibi: t ipsi dignitatē. Et rūdit ptoleme⁹ rex di
cēs: Felix dies i q̄ reuersus es ad terrā patrū tuoꝝ
t sedisti i sede regni eoꝝ. Et nūc faciā tibi qd̄ scripsi
sti: Sed occurre mihi ptolemaidā vt videam⁹ nos
iūice: t spōdeā tibi sicut dixisti. Et exiuit ptoleme⁹
de egypto ipē t cleopatra filia eius: et venit ptole
maidā anno centesimo sexagesimo secūdo. Et occur
rit ei alexander rex. Et dedit ei cleopatrā filiaz suā:
et fecit nuptias ei⁹ ptolemaidē sicut reges in ma
gna gloria. Et scripsit rex alexāder ionathē: vt ve
niret obuiā sibi. Et abiit cū glia ptolemaidā: t oc
currat ibi duob⁹ regib⁹ et dedit illis argentū mul
tū et aurū t dona: t iūenit gratiā in cōspectu eoꝝ.
Et cōuenerūt aduersus eū yiri pestilētes: ex israel k
yiri iniqui interpellātes aduersus eū: t nō intēdit
ad eos rex. Et iussit spoliari ionathā vestimētis su
is t indui eū purpura. Et ita fecerūt. Et collocauit 1
eū rex sedere secū: dixitq̄ principib⁹ suis: Exite cū m
eo in mediū ciuitatis t pdicabaf: t opertū eū pur
pura: fugerūt oēs. Et magnificauit eli rex: t scpsit
eū inter primos amicos: t posuit eū ducē t partici
pem principal⁹. Et reuersus est ionathas in hieru
salem cū pace t leticia. In anno centesimo sexage
simoquinto venit demetriū fili⁹ demetriū a creta in p
terra patrū suoꝝ. Et audiuit alexāder rex t cōtrista
tus est valde: t reuersus est antiochiā. Et cōstituit
demetrius rex apolloniū ducem qui p̄erat celefy
riꝝ t cōgregauit exercitū magnum: t accessit ad
iamniā: et misit ad ionathan summū sacerdotē di
cens: Tu solus resistis nobis? Ego autē factus sū
in derīsum et in opprobriū: propterea quia tu po
testatem exerces aduersum nos in montibus. Nūc
ergo si cōfidis in virtutibus tuis descendē ad nos
in campum: t cōparem⁹ illic iūicē: qz mecū est vir
tus bellorū. Interroga t disce q̄s sū ego t ceteri q̄
auxilio sunt mihi: q̄z dicit quia nō pōt stare pes
vester ante faciē nostrā: qz bis in fugā conuersi sūt

dentē, a Et cōpla, in eis alexandru, seruare cū eo fedus amicūtie. b Et cōgregauit rex alexander. Hic p̄fir describit cōgressus alexandri cū demetrio: et pater litera vſq; ibi: c Et misit alexander, vbi ex alexandri victoria cōtrahit amicitia: et secūdū subdit tonathē gloria. ibi: Et scriptis rex alexander, prima pars p̄t paucis exceptis que discurrent. d Et sedi in sede, patrū meozū, in antiochla que erat metropolis illius regni. e Et dabo tibi dona, regie maiestati cōdigna. f Et ipsi dignitatē, q̄r vocabis et erit regina. g Et scriptis. Hic p̄fir describit ionathē glia, cū dī: Et scriptis rex alexander ionathē sicut amicū amico. h Et abiit cū gloria, i. cū apparatu magno. i Et occurrit ibi duob⁹ regibus: scz alexandro et ptolemeo. k Et cōuenierunt aduersus cū vīri pestilētes ex isrl. Nā a lege apostatauerunt et alios ad apostasiam quātū poterāt iuitabāt. l Et collocauit eū rex sedere se cū iūdicio et in cōlūmo. m Ex iste cū eo in mediū cūnītaris, ad eū honorē: et aduersariorū suorū cōfūsionē. n Et p̄dicate, i. p̄cōne publicate. o Et nō interpellat aduersus eum de vīlo negotio, pater littera. p In anno centesimo, hic conquerens describit cōflict⁹ ionathē, p alexandro: vbi primo ponitur apolloni⁹ omnia, scđo ionathē animatio ibi: Ut audiuit aut̄ ionathas, tertio alexandrī cōgratulatio, ibi: Et factū ē. Circa primū dī: In anno centesimo sexagesimo q̄nto, regni grecorū. q Venit demetri⁹ filius demetri⁹ a creta: vbi occiso p̄tre suo ab alexandrō: ad parentes matris sue iuerat p̄refugio. r In terrā patrū suorū, p creten sū inter quos creuerat auxiliū. s Et reuersus est antiochā, metropolis ciuitatē: et ibi cōgregaret exercitū ad pugnādūm p̄tra aleadrū. t Et constituit demetrius rex apolloni⁹ ducē, in una pte regni q̄ vocabat celestyrat: erat regio maritima. v Et accessit ad lannia, q̄ sit est p̄p̄re in indea. Et iō videt ille venis p̄ nauigium. x Et misit ad ionathan, inuitādo cū ad pugnā. y Tu solus resistis nobis, q.d. credis tu dū resistere? quasi diceret nō. z Ego aut̄ fact⁹ sum in derisione, eo q̄ nō habeo te statim ad nutū meū. a Propterea q̄ tu potestatē ic̄, quasi dicceret: hoc nō puenit ex tua p̄bitate: sed ex motiū asperitate ad quos tu refugis: q̄r sunt inaccessibiles equitibus nostris, ideo sequit: b Desceđe ad nos in campum: id est ad terrā planam. c Interroga et disce quis sum ego ic̄, quasi dicat: si hoc scires te mihi subiçeres. d Quia non potest stare pes veter ante faciem nostram, in p̄flioꝝ conuertit ad fugam.

Slo.ordi.

En hōib⁹ extinguerē
cupit: **H**z fugiūt et/
erit apolloni⁹ i aco
tu⁹ ad dagon idolu⁹
su⁹ vt se liberet: cu⁹
līdeles a demonis⁹
q̄ supstitio se colit q̄/
runt p̄tectione. **D**a/
gon enī interptat p̄/
leis tristie: signifi/
cās diabolū q̄ in pe/
lago ist⁹ seculi lati/
tās q̄s valet decipe
certat. **I**onathas
succedit aqotū t tem/
plū dagon: t eos q̄
fugerūt i illud occi/
dit gladio: q̄ docto/
res lācti incēdīo di/
stricti anathematis
diabolū simul cū cu/
piditate mūdi⁹ ppe/
tu⁹ dānāt: idolatras
q̄ gladio diuini ver/
bi p̄cutiūt: q̄ penā q̄
eos in gehēna subse/
queū p̄dicat.

A Et fuit r̄. Per
octonariū numer⁹ t
circūciū spiritualis
dies resurrectiois
(sicut sepe dixim⁹)
ostendit: vbi oēs q̄
hic non circūcidunt
spū dei viui in pena
tradunt ignis ppe/
ni. **b** Et mouit i/
de. **I**onathas pmo/
uit castra et applicu/
it ascalonē: cū p̄dica/
tores lācti apparatu⁹
p̄i certaminis ad de/
bellandū gēti⁹ erro/
res: t ipas ad fidem
xpi cōuerterūt dis/
ponit q̄s ille cū de/
uotione suscipiūt qn̄
eis obediētā i euan/
gelio gratiae impē/
dūt: **U**n recte subli/
gl̄: **c** Et reuersus
ē ionathas i hierlm̄
cū suis habētib⁹ spo/
lia multa: q̄ cum do/
ctores noui testa, p̄/
dicates gēti⁹ x̄bū
dei se ditatos fide cre/
denti⁹ conspiciunt:
mox ad referendas
deo gr̄as i ecclia xpi
redeut: vt ei dignas
laudes referat: cui⁹
gr̄a donū b̄ accep/
rūt: de q̄ grādi tripu/
dio exultat. **d** Et
factū r̄. Quid ē q̄
alexāder audies fa/
ctū ionathe addidit
gl̄ificare eū: dans ei
regalē ornati⁹ nūl q̄
principes gēti⁹ agno/
scētes magnanimita/
tē t fortitudinē ecce/
sies: regle dignitatis
ei referut honorē: q̄
illā regis celestis co/
gnoscit veraciter cē/
sponsam t tribuūt et
v̄bes

I Machabeorū La. XI Nico.de lyra

p̄es tui i frā suā. **E**t nūc quō po/
teris sustinere r̄. Impediens iter eq/
tum et peditū meorū. **b** Nec locus fngiendi. tibi
t tuis: q̄ statim caperemini ab equitib⁹ meis.
c Ut audiuit aut̄ ionathas. **V**ic cōsequenter ponit
ip̄ius ionathe p̄uocatio: t p̄t v̄sq ibi: **d** Et exclu/
sit eū a ciuitate. l. populus ioppe ionathan exclusit ab
ingressu ciuitatis loppensis. t subdīc causa cū dicit:
e Quia custodia r̄. t. homines armati ex parte ip̄i/
us ibidem positi. **f** Et oppugnauit eā. l. ionathas
ioppen r̄. cetera patēt v̄sq ibi: **g** Et abiit r̄. l. pla/
ne p̄cedendo. **b** Et statim exiit de castris:
i In campū. quasi patū ad plū. t subdīc causa:
k Eo q̄ haberet multitudinē r̄. t plū cōmiserūt
nō tamē statim: sed postea. t subdīc causa: **l** Et re/
liquit apolloni⁹ in castris mille equites post eos. l.
post recessum suum de castris. **m** Occulite. vt iona/
thas et eius exercitus ignorāter includerent inter ad/
uersarios. **n** Et circulerunt castra eius. ad euaden/
dum insidiā. **o** Populus aut̄ stabat sicut p̄cepe/
rat ionathas. dicit em̄ Josephus q̄ exercitus erat or/
dinatus in quadro facta testudine de scutis ad excie/
piendum sagittas aduersariorū donec eoꝝ pharetrē
essent evanuate: vt sagittari⁹ equites essent fatigati et
eorum equi: quo facto fuit quod sequit: **p** Et eiecit
simon exercitus suū. faciens cōtra aduersarios fatiga/
tos impetum. **q** Et intrauerunt in bethagon. l. do/
mū dagon suue templū. Arat aut̄ dagon idolū habēs
caput quasi piscis: vt dicūt hebrei. ideo sic nominabat/
ur a dag qđ in hebreo significat p̄scē in latino.
r Exierunt de ciuitate. resistere non audentes iona/
the. **s** Et factū est. **V**ic cōsequenter ponit alexandri
regis congregatio. nam congressus ionathe fuerat
pro eo: t patet ex predictis. **t** Et misit ei fibulam
aureā. erant enī quattuor insignia regalia. l. purpura
corona: fibula aurea: t sceptri. duo prima miserat an/
te ipsi ionathe: vt dictū est circa principiū huius ca/
t nūc misit sibi tertiu. quartū vero sibi soli seruabat:
quod est. p̄pū regie maiestatis. **Ca. X**

Moraliter. **k†** Et anno cētesimo sexā/
gesimo ascendit alexāder r̄.
Per guerram inter alexandru t demetriū gentiles:
ex qua ionathas t alii fideles mell⁹ habuerūt: signi/
ficat q̄ domin⁹ aliquā inter malos suscitat brigam vt
boni maiorem habeant quietem. **E**t sic dicit Aug⁹. q̄ **†. 7.12.8**
guerra demonū est par hominū: t dñs p̄ Elaiā. xix.
Concurrere faciam egyptios aduersus egyptios.
o† Et audiuit aut̄ ionathas r̄. p̄ demetriū signifi/
cat diabolus sicut dictum est de bachide: t ideo licet
falsa multa p̄mitiat vt fideles decipiāt: tñ nō est cre/
dendum sibi sicut nec ionathas et populus isrl̄ credi/
derūt p̄missis demetri⁹: sed illi q̄ p̄septis est sermonū
pacis cuiusmodi est deuotus p̄dicator vel cōfessor cre/
dendum est eo q̄ annūciat euangelium vere pacis.
tt Et cōstituit demetrius apolloni⁹ ducē r̄. per istū
apolloni⁹ qui. p̄uoauit ionathā ad descedēdūm de/
mōib⁹ t pugnādū cū eo in campo plano. potest in/
telligi diabolus qui suggesto aliquādo homini devo/
to descendere de monte cōtēplatiōis ad cāpum actio/
nis: estimās eū ibi facilī supare: sed sicut apolloni⁹
sicut deceptus. nam in campo p̄ ionathan fuit confusi/
bility debellat: sic diabolus aliquā decipiā circa vix
bonū qui nō solū p̄ualet diabolū in monte cōtēplatiōis
sed etiā i cāpo actionis: q̄ qn̄ descēdit de cōtēplatiōis
ad regēdū v̄l docēdū pp̄lm ex charitate facit ma/
iorē fructū: t sic magis cofundit diabolū t reportat
maius p̄mū apud dñm: t b̄ nota cū subdīc infra.
st† Et factū ē vt audiuit r̄. dñs em̄ dici p̄t alexan/
der magn⁹: q̄ sicut dicit beat⁹ Jacobus dat omnibus
affluenter et nō impoperat. **Ca.XI**

E rex egypti. **V**ic s̄r describit ducat⁹ iona/
the t p̄e reg⁹ demetri⁹ secūdi. **C**irca qđ p̄mo de/
scr̄bit alexandri reg⁹ obit⁹. scđo demetri⁹ successus.
ib⁹: **Et** reguit. tertio antiochi adolescentis adūcēt⁹. ib⁹:
Triphō aut̄. **P**rima i tres: q̄ p̄mo ponit p̄ditio pto/
lemei. sed cōfederatio demetri⁹. ib⁹: **Et** misit legatos.
tertio p̄stratio alexādri. ib⁹: **Et** audiuit. **C**irca p̄mū
d̄: **E**t rex egypti r̄. hypbole ē ad designādū sui exer/
cī magnā multitudinē. **f** Et naues mul. q̄ regnū
tt 2 alexadri

Glo.ordi. I Machabeorum La.

Vrbes i possesiōnes: qm̄ finū suarū tradūt ilī i b̄itationē.

Rex autē. Ptolemeus enē getes q̄ post pto leme p̄ philome torē regnauit: i alexandria vt chronicor̄ libri testan̄: alexan dro filio valo regi syrie filiaz suā tradidit v̄rō: quā postea inimicitia inter se i generū exor ta abstulit i tra didit demetrio filio demetrii i v̄rō cū regno qd̄ abstrulerat ab alexandro qd̄ nunc scriptura cōmemorare vi det. **In die b̄ il.** Quid ē q̄ ionathas eos q̄ erāt i aree ble rosolymitanā: expugnat p̄ eos q̄ sūr i iudea: ni si q̄ doctores sā ci insectāt eoz cōtumaciā q̄ ex altatōe cordis atq̄ supbie in nitēs dīniis p̄cept̄ r̄fistere parat. Contra q̄s facit machi nas multas: q̄ multiplicit̄ disciplina: ad dinera sa septuaḡ doctrina eos opu gnare i ad hu militat̄ p̄nca re studēt. **H**z si cut tūc qd̄ de his q̄ oderat gē tēsuā viri iniq adierat regē ac cusantes ionā thā sic i nūchi q̄ disciplinā ec clesiasticā reci perē nolit: ab ominus eos q̄ sibi iniqitatem suam auferre co nāt accusantes eos apud seculi p̄tates q̄tenus eos i odiū illō rū p̄uertat: t p̄secutionē eis i cī tēt: s̄ n̄ p̄ualēt: qm̄ de adiutor z p̄ector suor̄ ē: t ex oib̄ tri bulatiōib̄ coz liberavit eos.

C Et postula uit. Toparchias: b̄ est villaz v̄ oppidoz p̄n cipatū

addere illud regno suo. Et exiit in syriā verbis pacificis: t apiebat ei ciuitates: t occurrebat ei q̄ mādauerat alexāder rex exire ei obuiāteo q̄ socer suū eset. **L**ū aut̄ itroiret ciuitatem ptole me ponebat custodias militū i singulis ciui tatis. Et vt appropiauit ācotū: onderūt ei tē plū dagō succēsū igni: t ācotū t cesa ei demo lita t corpa plecta t eo q̄ cesa erāt i bello: t tu mulos quos fecerāt secus viā: t narrauerūt re sgi q̄ hec fecit ionathas vt inuidiā facerent ei. **E**t tacuit rex. Et occurrit ionathas regi i ioppē cū glia: t iuicē se salutauerūt: t dormierūt illic. Et abiit ionathas cū rege v̄sc̄ ad fluvium q̄ vo cabat eleuther t reuersus ē i hierlm̄. Rex autē ptolemeus obtinuit dñiū ciuitatū v̄sc̄ seleu ciā maritimā: t cogitabat i alexandrū p̄silia ma la. Et misit legatos ad demetriū dicēs: Veni cōponam̄ iter nos pactū: t dabo tibi filiā meā am quā habet alexāder: t regnabis i regno pa tris tui. Penitet ei me q̄ dederim ei filiā meā. Quesiuit ei me occidere. Et vitupauit eū ppte rea q̄ cōcupierat regnū ei. Et abstulit filiā suā t dedit eā demetrio: t alienauit se ab alexandro t manifestatē sūt inimicitie eius. Et intravit ptolemeus antiochiam t iposuit duo diademata capiti suo egypti t asie. Alexāder aut̄ rex erat i cilicia illis tib̄: q̄ rebellabat q̄ erāt i locis il lis. Et audiuit alexāder t venit ad eū in bellū. Et pdurit ptolemeus rex exercitū t occurrit ei i manu valida: t fugauit eū. Et fugit alexāder i arabiam t ibi p̄tgeret. Rex autē ptolemeus exaltat̄ ē: t abstulit cabdiel arabs caput alexandrū: t misit ptolemeo. Et rex ptolemeus mortuus ē i die tertia: t q̄ erāt i munitionib̄ pierūt ab his q̄ erāt i tra castra. Et regnauit demetrius āno cē tesimo septuagesimo septio. **In dieb̄ il** p̄gre gauit ionathas eos q̄ erāt i iudea vt expugnaret arcē q̄ ē i hierl̄ t fecerāt h̄ eā machias multas. Et abiit qd̄ q̄ oderat gētē suā viri iniq ad re gē demetriū: t renūcuaeſt ei q̄ ionathas obſideret arcē. Et vt audiuit irat̄ ē: t stativenit ad ptolemaidā t sc̄psit ionathē ne obſideret arcē t occurreret sibi ad colloquz festiato. Ut audiuit aut̄ ionathas iussit obſidere. Et elegit d̄ seniorib̄ isrl̄ t de sacerdotib̄: t dedit se piculo. Et accepit aurū et argētū t veste: t alia exenia multa: t abiit ad regē ptolemaidā t iuenit gra tiā i p̄spectu ei. Et iterpellabat aduersus eū q̄ dā iniqui ex gente sua. Et fecit ei rex sicut fece rāt ei q̄ an̄ eū fuerāt. Et exaltauit eū i p̄spectu t om̄ amicoz ei: t sc̄atuit ei p̄cipiatū sacerdo tū: t q̄cūq̄ alia habuit pri p̄iosa: t fecit eū pri cipē amicoru. Et postulauit ionathas a rege: vt immunit̄ faceret iudea et tres toparchias. i samariā t cōfines eius: t pm̄isit ei talenta tre centa. Et cōsensit rex: t scripsit ionathē epistola

XI Nico.delyra

alexādri qd̄ q̄rebat ac̄qrere volose partim erat sup mare. **a** Et erit: de egypto.

b In syriā. pḡes. c Verbis paci. cū ha bitatorib̄ syrie v̄tes q̄li querens bonū re t

gn̄. p genere suo. d Lū aut̄ itroiret ci uitatē aliquā. e Ponebat custodias

mi. ad obtinēdū terra h̄ alexandrū. cetera patēt v̄sc̄ ibi: f Koq̄ q̄ celi tē. in q̄bus erāt sepulti notabiles viri. g Et narra uerū regi tē. vt habeat ca. p̄ce. h Et in

iuidiā facerent ei. puocādo eū i ionathā. i Et tacuit rex. sub dissimilatio trāsc̄do. cetera patēt v̄sc̄ ibi: k Rex aut̄ pro leme q̄. regni syrie p custodias militum ibi positas. vt dictū est. l Et cogitabat in alexandrū. generū suū. m Losilia ma la. querēs i priuare regno t vita.

n Et misit legatos. Hic ponit cōfedera tio ptolemei cū demetrio alexādri inimico p̄tib̄ līa v̄sc̄ ibi: o Quesiuit ei me occi derē: dicūt aliq̄ glose t aliq̄ historiogra phi q̄ b̄ verū erat: q̄ eū intoxicate q̄lerat sed hoc videat falsū p̄ līam p̄cedēt i q̄ b̄: q̄ alexāder mādauerat ptolemeū honorifi ce recipi: sūr p̄ līam imēdiate sequētē. cum d̄: p Et vitupauit eū tē. ex q̄ p̄tē q̄ cri mē sibi falso im̄posuit cupiditate ductus: Prōv. xviiij. Occasiōes q̄rit q̄ vult recede re ab amico. Sc̄iendū etiā q̄ Iosephus circa historias hūi libri multa dic̄t q̄ sit disso na tertul: ppter qd̄ illa tāq̄ fruola dimi to: q̄ q̄uis liber iste non sit canonicus tū maioris auctoritatis est q̄ sit Iosephus.

q Alexander aut̄ rex erat in cīclīa illis temporibus. quali diceret: ppter hoc ta les p̄ditiones facilis facere poterat ptolemeus. r Quia rebellat qui erāt in locis illis. ppter quod iuerat rex ad rep̄mēdū illos vel sedādū. s Et audiuit.

Hic p̄n̄ ponit p̄stratio alexandrī p̄ p̄ditio nes socii sui. cetera patēt v̄sc̄ ibi:

t Et rex ptolemeus tē. postq̄ repererat ea put alexādri: t sic videat mortuus subito iusto dei iudicio. Iosephus tū dicit q̄ equus ptolemei in bello cōtra alexandrū territ̄ elephātis voce p̄iecit eū: t tūc fuit letali ter vulnerat̄: sed viso capite alexandrū fuit aliquātulū cōsolat̄: sed postea cito mortu ussed cōtra hoc videat qd̄ p̄dicto bello p̄mitit̄. Rex aut̄ ptolemeus exaltat̄ est. et qd̄ subditur: Et abstulit cabdiel arabs caput alexandrū: qd̄ nō fecisset in fauore ptolemei si fuisset ex vulneratione ita p̄pinquus mori. v Et q̄ erant in munitionib̄ syrie a ptolemeo positi. vt p̄dictū ē. x Pierit̄ ad his tēs. alexandrī: vt dicūt aliq̄: sed hoc nō videat verū: q̄ debellatus erat a ptolemeo: t ideo qd̄ dicit hic:

y Intra castra. intelligendū est demetriū q̄ nolēbat hoīes extraneos possidere forta līcia regni sui. z Et regnauit. Hic cōf querēt ponit successio demetriū. t primo quātū ad obtētū dominū. cū dicit: Et re gnauit demetrius tē. secūdo quātū ad p̄uo cationē cōtra ionathan q̄ accusationē iniquō iudeoz: eo q̄ obſiderat arcē: t p̄z littera. Tertio quātū ad demetriū placatiōne. cū d̄: a Et audiuit aut̄ ionathas mādatum regis.

b Jussit obſidere: id est obſidionem ar cis per alios continuare. aliqui tamen li bri habēt iussit nō obſidere: id est obſidio nē dimittere. t hoc magis consonat littere p̄cedent̄ t subsequenti. c Et elegit de seniorib̄ isrl̄ et de sacerdotib̄ tē. vt venerabili societate et munerū multū dīne: et p̄cōstatate placaret regem: quod et

fecit. et patet littera v̄sc̄ ibi:

Ex̄plū

Glo.ordi.

Gipatū ea loca nūcupat q̄ demetri⁹ ex regno samarie addidit ad iudeā de qb⁹ i sequentib⁹ narrat b est ly dā et ramathā. Lyda enī ciuitas ē palestine i litorē maris magni sita: et rama tha vrb⁹ ē samuelis de q̄ in libro Reg. narrat. Ju re & amicis rex demetri⁹ ionathē cōcedēs īmunitatē indecē addidit ciuitates p̄dictas remittēs decimārū et tributorū cēsi: et are as salinarū i qb⁹ salis cōfēctio reipublice debebat neenon & alia debita que illi regio fastu deferebant tuxta cōfessionē cū ionathē oīa condona uit. a Triphō āt. Qua liter aut̄ demetri⁹ i oīiū exercitū suo venerit pom peius trog⁹ oīndit dices: Recuperato paterno regno demetri⁹: et ipse rēnū successus corruptus vītūs adoleſcētē in legnicē labitur: tātūcē cōceptū apō oēs iertia: quātū oīiū ex supbia pater habuerat: cōtraxit. Itaq̄ cū ab impre cōfēctio p̄ passim ciuitates de ficerēt: ad abolēndā segnīcie maculā: bellū partib⁹ inferre statuit cui⁹ aduen tū nō innuit orientis popu li videre: et ppter artifici de regis partib⁹ crudeli tate: et qđ veteri macedonū imperio assueti noui populi supbiā indigne ferrebāt. Itaq̄ cū psarū et eli morū baccilanoūq̄ auxiliis inuareat: multis p̄līs partib⁹ vastatos fudit ad postremū: tñ pacis simula tione de cōp̄ capi: iradu ctusq̄ p̄ ora ciuitatē popu lis q̄ deseuētū i lindibū fauoris ostendit. Misus deinde in hercāniā benigne et in iuxta cultū pristine fortune habet. b Et mi sitiona. tē. Quid ē q̄ io nathas a rege demetrio p̄tit: vt ejaceret eos q̄ erant i arce in hierlm̄: et in p̄sidijs q̄ t̄ impugnabant isrl̄: a q̄ ecōtrario postulat demetri⁹ auxilia aduersus inimicos nisi q̄ doctores san cri expetūt a gētiū p̄ncipib⁹: ab oī pplo erroris et supbie debellationē: et ipl̄ s̄l̄ a lāctis doctorib⁹ po stulat suffragiū doctrine et oīonis ad supādos sp̄ ritales inimicos. Neiter enim ordo sine alteri⁹ op̄itu latiōe effectū ministerij sui rite p̄ficere valet: q̄ nec doctores lācti meriti lucriti cādī sine cōuersione et obe dentia subditoz̄: nec ipsi subditi salutem p̄mereri possūt sine documēto et in structōe magistroz̄. Alter

Q̄ enī

I Machabeorū La. XI Nico.de lyra

las de his omnibus hūc modum cōti nentes. Rex demetrius fratri ionathē salutē et genti iudeorū. Exemplū episto le quā scriptim⁹ lastheni parēti nostro de vobis misimus ad vos ut sciretis. Rex demetrius lastheni parēti salutē. Gentī iudeorū amicis nostris et cōseruātibus q̄ iusta sunt apud nos decreuim⁹ benefacere ppter benignitatē ipsorum quā erga nos habent. Statuimus ergo illis omnes fines iudee: et tres ciuitates: lydam et ramathē que addi tē sunt iudee ex samaria: et omnes cōfinies earuz sequestrari oīb⁹ sacrificanti bus in hierolymis: p̄ his que ab eis prius rex accipiebat p̄ singulos annos et p̄ fructibus terre et pomorū. Et alia que ad nos p̄tinebant decimarū et tributorū: ex hoc tēpore remittimus eis: et areas salinarū et coronas que nobis deferebant omnia ipsis cōcedimus: et nihil horū irritum erit ex hoc et in omne tempus. Nūc ergo curate facere horū exemplū et detur ionathē et ponat in monte sancto et in loco celebri. Et vi dēs demetri⁹ rex q̄ siluit terra in cōspe ctu suo: et nihil ei resistit dimisit totū exercitū suū: vñquēq̄ in locū suū exce pto peregrino exercitu quem traxit ab insulis gentiū et inimici erant ei oēs exercit⁹ patrū ei⁹. Triphon aut̄ erat qdā p̄tū alexādri p̄i⁹: et vidit qm̄ oīs exercit⁹ murmurauit q̄ demetriū et iuit ad emalchuel arabē q̄ nutriebat antiochū filiū alexādri et assidebat ei vt traderet eū ipl̄: vt regret in loco p̄fis sui. Et enū p̄ciauit ei quāta fecit demetri⁹: et inimicias exercitū ei⁹ adūsus illū. Et mā sit ibi dieb⁹ multis. Et misit ionathas ad demetriū regē: vt ejaceret eos q̄ i arce erāt in hierlm̄: et q̄ in p̄sidijs erant: q̄ impugnabāt israel. Et misit demetri⁹ ad ionathan dices: Non hoc tm̄ faciaz tibi et gēti tuę sed gloria illustrabo te et gēte tuā cū fuerit oportunū. Nūc ergo recte feceris si miseris viros mihi i auxiliū: q̄ discessit oīs exercit⁹ me⁹. Et misit ionathas ei tria milia viroꝝ fortū antiochiam. Et venerūt ad regē: et delectatus est rex in aduentu eoū. Et cōuenerūt qui erant de ciuitate centū vi ginti milia viroꝝ et volebāt interficere regē. Et fugit rex in aulā: et occupauit qui erant de ciuitate itinera ciuitatis: et cōperūt pugnare. Et vocauit rex iudeos: et volebāt q̄ ppter eius inertiaz et maliciā. a Et fugit rex in aulā: tanq̄ in locū tutiozem et occupauerūt tē. ne alīq̄ ab extra posset ingredi ciuitatē in auxiliū regis. c Et cōperūt pugnare. i. ad pugnā se di sponere. d Et vocauit rex iudeos. an tec̄ cīues essent cōgregati ad ipsum im pugnādū. ideo subdit⁹:

a Exemplū epistle tē: iste lasthenes erat cretulus attinēs demetrio ex pte ma tris: et qui demetrio p̄uiderat de exercitu ad obtinēdū syrie regnū contra alephā drū: ppter quod demetrius reputabat eū sicut patrē: et de factis notabilibus si bi scribebat: et ideo de gratijs ionathē fa cts scriptis epistolās ionathē et lastheni eandē formā continētes: prius tē scriptis lastheni: et hoc est quod dicit: Exemplū epistle tē. et sequit̄ epistle cōtinētias cū dicit: b Statuim⁹ ergo tē. possidē dos pacifice. c Et tres ciuitates. terția nō nominat hic. d Ex samaria. in qua habitant gentiles ibi trāslati de perside. uij. Reg. xvij. cetera patet vñq̄ ibi: e Et areas salinarū: id est loca in quibus siebat sal modo supradicto ca. x. f Et ponat in monte sancto. ad memo riam in futurum. Quarto describit̄ sta tus demetri⁹ quātū ad exercitus dimissi onē. cū dicit: g Et videns demetri⁹ tē. et patet līa vñq̄ ibi: h Et inimici erant ei omnes exercitus patrū eius. qui erant de regno syrie. nā a regnis p̄cedentibus s̄tueuerāt annona accipere: noī solū tpe bel li sed etiam pacis: vt sic essent parati pu gnare p̄ rege tpe necessitatē. i Triphon aut̄. Postq̄ descript⁹ ē de metri⁹ status. Hic p̄t̄ describit̄ antiochi adolescentis adūtus. et diuidit̄ in tres ptes: q̄ primo ponit adūtus antiochi p̄curatio. Secundo fallitatis demetri⁹ de nudatio ibi: Et misit ionathas. Tertio adūtus antiochi executio. ibi: Post hec aut̄. Circa primū dicit: Triphon aut̄ tē. quia prius fuerat eūz alexandro: postea vero ipso decapitato fuit cū demetrio. k At yudit qm̄ omnis exercit⁹ tē. dices cū honore regio indignū ppter causaz p̄ dictā. l Et init ad emalchuel. als emalchuel tē. post eius morē. m Et asside bat ei. assidue stabat apud eū. n Ut traderet eū ipsi. tanq̄ tutori et du cotori. o Ut regnaret in loco patris sui. p̄ b enī intēdebat triphon habere ad ministratiōē regni: sicut postea fuit d̄ fa cto. p Et enūciavit ei tē. vt illū induce rer ad tradēdū sibi antiochū. q Et mā sit illīc dieb⁹ multis. nō potēs cito flectere emalchuelē. ppter antiochi pueritā. r Et misit ionathas. Hic p̄t̄ ponit fal sitat̄ demetri⁹ denudatio. Circa quā pri mo ponit ionathē pettio. cū d̄: At misit tonathas ad demetriū regē: petens: s Ut ejaceret. i. ejacerē posset. t Los q̄ in arce erāt i hierlm̄. quoꝝ alīq̄ erāt alie nogene. alīq̄ xō iudei: tñ apostate. ex b v̄ dēt q̄ illā līa q̄ dicit. s. ionathā ad man datū demetri⁹ remouisse obſidionē arcis est verior. v Et q̄ in p̄sidijs erāt. in di uelis locis indee ad impugnatiōē gen tis induice. x Et misit. Hic scđo poni tur petitōis cōcessio. t ptz et subdit̄ cōcessiōnis rō cū d̄: y Nūc ḡ recte feceris tē. Ad hoc emī cōcessit petitionē vt ionathas sibi mitteret bellatores ad sui defen sionē: timēs. p̄babilitē insurgere p̄tra se rebellionē. sicut et factū est. vnde subdit̄: Et cōuenerūt tē. z Et volebāt tē. ppter eius inertiaz et maliciā. a Et fugit rex in aulā. tanq̄ in locū tutiozem et occupauerūt tē. ne alīq̄ ab extra posset ingredi ciuitatē in auxiliū regis. c Et cōperūt pugnare. i. ad pugnā se di sponere. d Et vocauit rex iudeos. an tec̄ cīues essent cōgregati ad ipsum im pugnādū. ideo subdit⁹:

tt 3 Et d̄sigt

Glo.ordi. I **D**achabœorū **La.** XI

Ges enim ordo ut predictum est ab alio fulcitur et ab alio adiuvatur. vñ paulus Thessalonicensibus i. Cor. 3. c. ait: Tunc vinum? si vos statim in domino: quoniam gaudemus propter vos ante deum nostrum. Et ad Corinthus. Hinc inquit vera sum? sicut et vos nostra in die domini nostri Iesu Christi. Et videbitur regnum dei in die victoria capiteles de hostib[us] cogebat eos pacem postulare et dextras sibi dari signat quod robur sancte ecclesie hostib[us] prominet yniuersitate: et sine eos per confessionem salubriter cedere facit: sine contempnatores in sua primitia insistentes iuste punimus: quod ipsa a salvatore suo domino nostro iesu Christo potestate accepit calcandi super serpentes et scorpiones et super omnem virtutem inimici. De qua alibi in euangelio loquens ad apostolum suum Petrum ait: Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam: tibi possum, in se, non preadufer. Et nos natissunt inquit iudicet in regno: quod confessores Christi gloriari appetunt in toto mundo. Sed haec gloria non sibi ascribitur sancti virtuti: sed regi suo omnium videlicet bonorum largitori deo. Unde et subdit: Regressi sunt in hierusalem habentes spolia multa. Quissemmodi grates per psalmista deo se referre testata dicentes: Annuntiatio iustitiae tuae in ecclesia magna ecclasia laetitia mea non prohibeo. In ecclesia ergo fideles qui habentes spolia virtutum regreduntur ut laudes dicant deo: cum non sis viribus sed gratie divinae victoriae quam adepti sunt deputati dicentes cum prophetab[us]: Non nobis sed nomini tuo da gloria. Sup misericordia tua et veritate tua. b. Et sedit deme. Et demetrius ionathae per beneficij retribuit mala: significat carnales stultos cum eis consilii ad salute non respondere benefactoribus suis secundum debita beneficia: sed secundum obtusum cordis sui prava consilia. Quicquid enim agit ad virilitatem illi totum reputant ad noxiam et inuidie stimulo incitat nequissime sue eligunt deseruire voluntati. c. Et exhortionathas regnum. Per ionathae transiit ultra flumen predicationem verbi ad eos qui nondum baptizante christi abluti sunt: possimus accipere: quia predicatorum sancti aliquando gentiles ad sacrum baptizandum provocant: aliqui fideles ad pfectum virtutum excitant. Cuz ergo trans flumen regreditur ionathas: venit ad eum exercitus syrie et auxiliu: quia quod apostoli de iudeis ad gentium predicationem migraverant: mox plurimi de gentibus ad fidem et baptismum christi conueniebant qui adiutores predicatoribus sanctis in euangelio dei fuerunt quatenus paganos ad credibilitatem producerent. Pererit ascensione que interpretatur appensa vel lignis insamus et occurrerunt de ciuitate bona officie cum predicatoribus sanctis hi qui ambitione seculi deseruerunt: audientes verbum dei: statim relicta cupidine mundi ad obedientiam concurrebat euangelium. Et ab hoc inde gaecum et obseruit eam: et coelestes sunt qui erant gaeca. Per gaecum qui interpretatur fortitudine exprimit obstinatio infidelium in qua se dure mentis prauorum includunt: quod cedere eventati non consentiunt. Quia obseruit ionathas: et succedit ciuitates in circuitu cum doctores christi vndeque testimonij sanctarum scripturarum per fidem coartant: et errorum illorum machinationes debellando vastat. Unde rogaruerunt ionathas dextras sibi dare gaenses quos accepit filios obistides: mittentes in hierusalem: cum prauitate deuicta superboem istam diutius veritati resistere non valentes pacis sibi federa magistrorum ecclesie dare depositum: suosque filios eis obistes tradidit: sed fidei pignora erroris videlicet abnegationem et obedientiam sublectionem in ecclesia promittunt: quatenus conuersios sue ad fidem spes certa reddatur. d. Et audiuit ionathas regnum. Demetrii principes qui huic arti sunt i cades galilee non incongrue praeterea seculares intelligi possunt quod inter fideles propter catholicam confessionem anniverserent.

ad eū. **Et** disp̄si sūt oēs p ciuitate: r occiderūt in illa die cētū mīlia hoim. **Et** succēderūt ciuitatē: r ceperūt spolia multa i illa die: r liberauerūt regē. **Et** viderūt q̄ erāt de ciuitate q̄ obtinuissent iudei ciuitatē sicut volebat: r infirmati sūt mēte sua: r clamauerūt ad regē cū p̄cibus dicentes: Da nobis dextras: r cessent iudei oppugnare nos: r ciuitatē: r piecerūt arma sua: r fecerūt pacē. **Et** glificati sūt iudei in cōspectu regis: r in cōspectu oīm q̄ erant in regno eius: r noīati sunt in regno. **Et** regressi sunt in hieruslm habentes spolia multa. **Et** sedit demetri⁹ rex i sede regni sui: r si luit terra in cōspectu ei⁹. **Et** mēstit⁹ ē oia q̄cūq̄ dixit: **Et** ab alie nauit se a ionatha: r nō retribuit ei scđm bñficia que sibi tribuerat: r vexabat eum valde. Post hec aut̄ reuersus ē triphon: r antiochus cū eo puer adolescēs et reguit: r iposuit sibi diadema. **Et** p̄gregati sūt ad eū oēs exercit⁹ quos† disp̄serat demetri⁹: et pugnauerūt p̄ eū: r fugit et tergavertit. **Et** accepit triphō bestias: r obtinuit antiochiā. **Et** scripsit antiochus adolescēs ionathe dicēs: **Constituo** tibi sacerdotiū: r constituo te sup̄ q̄tuor ciuitates: vt sis de amicis regl. **Et** misit illi vasa aurea in ministeriū: r dedit ei ptatē bibēdi in auro et esse i purpura: r habere fibulam aureā. **Et** simonē fratrē ei⁹ cōsti tuit ducē a terminis tyriusq; ad fines egypti. **Et** exiit ionathas: r pambulabat trās flumē ciuitates: r cōgregat⁹ est ad eū oīs exercit⁹ syriq; in auxiliū. **Et** venit ascalonem: r occurserunt ei de ciuitate honorifice. **Et** abiit inde gaçan: r cōcluserūt se q̄ erāt gaçē: r obsedit eā: r succendit q̄ erāt in circūitu ciuitatis: r p̄datus est eā. **Et** rogauerūt gaçen ses ionathā: r dedit illis dextrā: r accepit filios eoꝝ obsides: et misit illos i hierusalē: r pambulauit regioneꝝ vsq; damascum. **Et** audiuit ionathas quia pruaricati sūt principes demetri⁹

Nico.delyra

a Et dissipari sunt regi, interficiendo eos quod volebat interficere regem. b Et occiderunt regem, peruenientes eos antequam essent vniiti et dispositi ad pugnandum sic posterat multos occidere. c Et succederunt ciuitatem, non tota: sed in una parte ponentes ignem ad ciuitatem terrorem. d Et infirmati regis, et propter his virtute corporis, nam a corde percudit sensus et motus ad alia membra, propter quod deficiuntur corde deficiunt exteriora membra, cetera patent. e Et sedet demetrius. Hic praecepit falsitatis demetrii, denudatio, nam habita pace denegauit oiam, missa ionatham, et hoc est quod dicitur: Et sedet demetrius regis, in antiochia metropoli: respsa rebellione ciuitatum per auxilium iudeorum. f Et si luit regis, non erat quod auderet sis rebellare depresso metropoli ciuitate. g Et metit, et ionatham gratijs de gratijs ionatham getting in deo per fiendis. h Et vexabat eum valde, et principes suos invadendo terminos iudee. i Post hec autem. Hic praecepit descriptum adiuverunt antiochii adolescentis in regnum alexandri patris sui. Circa quod primo ponit regni obtentus. Secundo cum ionatha fedus. ibi: Et scriptis antiochus. Tertio huius federis effectus. ibi: Et exiuit ionathas. Circa primum dicitur: Post hec autem regis, et de arabia in syriam, cetera partem usque ibi: k Et accepit regis, et elephantes exercitus demetrii. l Et obtinuit antiochiam, metropolim ciuitatem, et propter alias multas. m Et scriptis. Hic praecepit confederatio antiochi cum ionatham, erat enim regnoum: et adhuc una magna pars regni tenebant demetrii; propter quod indigebat ionatham confederationem. n Et constituto te super regem, extra iudeam existentes. o Et misit illi vas aurea regis, mensa sue, et subdit. Et dedit ei patrem regis. p Et simonem fratrem eius constituit regem, intra quos inclinatus terra philistinum. q Et exiuit ionathas. Hic postponit dicti federis effectus, et primo antiochii dominium dilatando. cum fratre: r Et pambulabat trahens flumen ciuitates, eas inducendo ut obedirent antiochiam. s Et congregatus est ad eum oīs exercitus Syria quod odiebat demetrum, ut pateretur: t Et conclusserunt se quod erat gaue, nolentes eum recipere nec a demetrio recedere. v Et pateretur est ea, nam aialia et plura gaue bona erat extra ciuitatem in suburbis et villulis. x Et accepit filios eorum obsides, ne postea rebellarint. y Et audiuit. Hic fecit, et ponit effectus pateretur dicti federis demetrio repugnat, cum dicuntur: Et audiuit ionathas regis, contra antiochiam ab ipso recedendo et adberendo demetrio.

Glo.ordi. I Machabeorū

Gimerent: hoc ei cades q̄ interpretat sancta: vel multata & galilea: hoc est trāsmigratio facta p̄ figurā exprimunt sepe tñ tales fraudē molunt negocio regni celestis. Quibus occurrit ionathas: qz necesse est vt istis folertia sanctor̄ doctoz occurrat: ne fraudē quā dispōnūt ait expletū facto. Simonē in fratre suū reliquit intra putinā vt tueret eā intrinsecus cōrta petulantiam insolentū. Sic etenī facti p̄dicatores l̄z alti ad seculi ac̄ moderādos & indisciplina torū infestationes expandas se porrigit: tñ nullo mō sui iuris ministerii ordinare stra ecclesia celstans: sed habet ibidē semp q̄ regularē in oībus cōseruit disciplinā vt sicut in exteriorib⁹ utiles sic in interiorib⁹ vbiq̄ inueniant salubres. a Et applicuit si. Quid p̄ bethsurā nisi lectio lāctaz scripturaz denotat: qz bethsurā dom⁹ robustoz interpretat: & bñ scriptura sacra dom⁹ robustoz dici pōt: qz ibi q̄nq̄ robusti & fortis vi ri semp dīscēdo & bñ operādo inhabitāt: qz cū psalmista: in lege dñi meditant die ac no cte. In hac enī domo aliquā heretici fallo in habitare viden̄: cū scripturas legere s̄ nō intelligere oīno p̄bant. An dī q̄ simō expugnauerit bethsurā dieb⁹ multis & ceperit ciuitatē: & elecerit prauos habitatores inde posueritq̄ ibi p̄sidiū: qz doctores lācti hoc habet maxime conatu b̄ toto agūt nūfū: vt hereticos expugnēt falsam eoz opinione de strēdo: scripturaz legis dei ab eoz manib⁹ cruāt: ponentes in ea p̄sidiū: b̄ est pios scrutatores & mediatores lāptie diuine q̄ stuāt recte intelligere et rite p̄ferre diuinū sermonē. b Et ionathas t̄c. Quid est ionathas ad aquā genesar̄ castra applicuit nisi q̄ cerus sanctor̄ p̄dicatoꝝ spū dei accensus mūdanis fluctib⁹ & infidelū p̄fecutionib⁹ obtutare parat. Stagnū genesareth idē dicūt eē qd̄ mare galileyel mare tyberi adis: s̄ mare galilee ab adiacēte puincia di etū. mare x̄o tyberiadis a primā ciuitate q̄ oīm cenereth vocata: s̄ ab hero de tetrarcha instaurata i honorē Tyberij cesaris tyberiadis est appellata. Porro genesar a la ci ipsius natura qua crīpātib⁹ aq̄s de sebi excitare aurā phib̄ grecō vocabulo: q̄ si generās sibi aurā dī: Neq̄ enī in stagni morē sternit aqua: sed spirātib⁹ frequētib⁹ auris agitat: hancstu dulcis: & ad potandū abil: s̄b̄ hebrei līgne cōsuētudie oīs aqrū cōgregatio siue dulcis siue salsa mare nūcupatur. Qui lac̄ influēt iordanē. clx. stadijs ī longitudine: r. lx. extēdit in latitudine. Quia ḡ stagnū siue mare p̄ sens seculū designat: ionathas noster cū suis seculari tumultu resisteret p̄perat & an lucē vigilare certat i capo asor: b̄ est stra insidias diaboli vigilatū studiōs obsernare curat. Asor enī interpretat sagitta luminis. Et apls de ecclē apostata angelo scribēs ait: Ipse enim trāffigurat se in angelū lucis. An nō mirū si ministri ei⁹ trāffigurēt velut ministrī iusticie. Ibi alienigenē occurrētēs in capo tendūt insidias i montib⁹: q̄ siue maligni spūs seu etiā pueri boies i luxuria siue sublīa p̄ntis vite vel secularib⁹ desiderijs quoscūq̄ possūt seducere cōtēdūt. Quib⁹ necesse est vt milites xp̄i currāt ex aduerso: & cōfligāt fortiter cū illis ne fore cōsentiat pluōsionib⁹ eoz & voluptatib⁹ atq̄ illecebris dissoluant. Sed cōmisiō p̄lio fugerūt hi q̄ ex pte fuerūt ionathas oēs: & nemo relīct⁹ est ex eis nisi matathias fili⁹ ab salom̄ & iudas fili⁹ calphi p̄incipes militie exercit⁹: qz p̄chdōl multi de ecclēasticis p̄ ambitionē & voluptate ipsius mūdi subuertūt. Unde in parabola euāgētīca dñs ait: D exorte spine suffocāt legerēt: hoc est diuitie & voluptuose vite suffocāt verbū: ita vt non ferat fructū. Sed in matathias qui interpretat donū dei & iudas: hoc est cōfītēs restāt cū tonatha: qz illi q̄ dono dei illuminati atq̄ cōfītēs sunt et rite credēdo atq̄ bene operādo veraciter sunt dei p̄fessores: hi p̄seuerāt in castris ecclē: & hostē fortiter premunt donec eū cōterāt: & suos q̄ cēdēdo hostib⁹ fuderāt castris pristinis iterū restituāt. Sz videam⁹ qd̄ fecerit ionathas q̄n illites sui verū sunt in fugā. c Et scidit iona. Sic enī p̄positi & magistri ecclē agere debent q̄n suos lātescere in p̄lio ac terga hostib⁹ vertere cōspicūt scindere vestimenta sua hoc est corpus leiuūt ac lachrymis affligere: & ponere terrā in capite suo: hoc est fragilitatem corporis reuoluere.

Ia. XI Nico.de lyra

a In cades q̄ est in galilea: hoc dīcīt ad differentiā alterius q̄ dīcīt cadelbarne: vbi federūt filij isrl̄ multo tpe Deut. i. b Volētes eū remouere t̄c. sicut ei constituerat atiochus. c Frat̄ aut suū t̄c. ad iudee custodiā. d Et applicuit simon t̄c. in qua erat aduersari iudeo p̄ a demetrio positi. e Et conclusit eos: ita q̄ nō poterāt extre nec aliqd ab extra habere. f Et postulauerūt ab eo t̄c. vt saluis plōnis recederēt inde. g Et posuit i ea p̄sidiū. id est armatos de genere iudeorū. h Et ionathas & castra eius applicuerūt ad aquā genesar. qd̄ etiam dīcīt mare genesar sine genesaret q̄si generās auram. M̄ illud mare est vētolum. i Et tendebat t̄c. ignorāte lonatha. k Ipse aut̄ occurrit ex aduerso. illo q̄ erāt in campo. l Et fugarūt t̄c. territi ex insidiaz repentina insurrectio ne. m Et scidit ionathas ve. t̄c. i. paramēta q̄ ponūt ad decorē sup arma. & b̄ fecit in signū doloris. n Et posuit terra t̄c. s̄b̄ humiliando. o Et reuersus est t̄c. i. aduersarios suis. p Et cōuerit illos. iā em̄ recedebat tā q̄ viscores fugiētib⁹ indeiss: sed ionathas inuitās eos ad p̄liū seit eos cōuertere ad se. q Et viderūt q̄ fugiebat partis illi⁹. s. ionathae. r Et reuersi sunt ad eū. eius exemplo aīati. s Et insequebant cū eo. aduersarios. t Usq̄ cades. vñ venerāt ad p̄liū.

Ca. XI

Moraliter v Et egypti cōgregauit exercitū t̄c. Egyptus tenebra iterptat iō p̄ rege egypti diabolus rex tenebrarū significat. ip̄e x̄o fili⁹ baber spūale. s. crudelitātē. sicut p̄ oppositū misericōda celestis regis est specialis filia. put in legēda sciī Jobānis elemosnarij declarat. vñ xp̄s iudeis crudeliter i mortē suā māchinantib⁹ dīxit Job. vii. Tōs ex p̄re diabolo estis et desideria p̄ris vī vultis facere. Ex q̄ p̄tz crudelitātē dīaboli priuaret alexādrū regno: sic diabolus crudelitātē dīdit Heroni & alijs impatorib⁹ sibi silibus vt priuaret xp̄m regno suo qd̄ ē ecclā. intendebat esti instinctu diaiboli totaliter destruere fidē xp̄i: sicut dī infra rex p̄tō. leme⁹ mortu⁹ est in die tertia mortis alexādrī: sic diabolus tertia die mortis xp̄i ī qua resurrexit & infernū spoliauit diabolus fuit turpis cōfusus: q̄ cōfuso dīcl p̄t mōrs eius sicut vulgariter dī de hoīe notabiliter cōfuso & ip̄e est mortu⁹. t In dieb⁹ il. cōgre. io. t̄c. p̄ ionathan q̄ interpretat colubē donū: & t̄c. p̄ socios possūt intelligi viri religiosi q̄ morib⁹ & scientia impugnat arcē supbile q̄ est in omni p̄tō mortali: s̄ aliquid x̄bis malignantū apud superiores impedire ab hac impugnatione. s. q̄ p̄tās eōrū i p̄dicādo & cōfessiones audiēdo restringāt vel suspēdit p̄ qd̄ virtutū p̄fect⁹ ip̄edit: s̄ cū supior p̄tās hec cōsiderat: verba malignantiū cōtēnit & dictos religiosos honorat. ideo subdit inferi⁹. t Et exaltauit eū i cōspectu t̄c. Et postulauit tonathas a rege t̄c. sequit autē post petitio regi a tonatha ibi: vñ Hūc ḡ recte feceris t̄c. p̄ qd̄ significat q̄ pauperes religiosi necesse habēt pētere a potētib⁹ hui⁹ mūdi elemosynaz subsidia & econuerso potētes a religiosis orationū suffragia: que frequēter plus eis valent q̄ arma bellica sicut p̄t. Exo. xvii. Cūq̄ elevaret

~~Glo.~~ordi.

I **D**achabœoru

Ля: XI

Nico. de lyra

Greuoluere in mēte sua ⁊ orare dēū, p. delictis su-
is vel pp̄li; vt iōe q̄ oīpotēs ē operet salutē erga
infirmos ⁊ reducat eos ad pristinā sanitatē. **Sic**
exhortari vñiquēs oportet vt resipiscat a di-
aboli laqueis q̄ captiu⁹ fuerat ad ei⁹ volūtatez;
⁊ reuerterat ad dñm ⁊ mi-
sererib⁹ ei⁹: ⁊ ad dēū no-
strū q̄si multus ē ad ig-
noscendū. **a** **E**t cecidērūt
Nota q̄ alienige-
ne ternarlo numero p-
sternunt̄: qz p sancte tris-
nitatis fidem vniuersi ho-
stes ecclēsie cōteriū su-
perant atq̄ p sternunt̄.
Et turbā credētiū regre-
dit̄ cū duce suo in hieru-
salē mysticā q̄ est mater
om̄ nostrū vt ibi grās
⁊ laudes referat deo no-
stro in eternū ⁊ in cultū
seculi. **Ca.** XII

三

Et vidit iona, quod mittit ionathas epelas ad romanos et ad alia loca ut renouet pacum et amicitiam cum eis quam frater suus iudas prius cum illis sponte iniit per monstrat quod magna solli citudo sanctis debet esse predictatoribus ut pacem quam Christos in mundo obtulit ipsi si toto studio renouare atque conservare vobis contendant; quod ipse filius dei quod venit in terram ut pacificaret in carne sua celestia atque terrestria: statim in exortu nativitate sue volunt ab angelis decanta

Luc. 2. 1

Bz in terra pax hoib⁹ bo-
ne volūtatis. Qnā vti-
ç pacē idē mediator dei
z hoim iam homo fact⁹
suis discipulis cōmēda-
a. 9. g uit dices: Habete sal et
pacē habete inter vos;
b. 14. b Pacē meā do vobis: pa-
cē relinquo vobis. Pa-
cē etem⁹ cōcordia vni-
uerlum corpus xpī adu-
nat: regit ac stabilitur.
Qui aut̄ cū p̄mis su-
is nō vult habere pacēz
in corpe xpī nullā habet
societatis: nec iā ad eter-
nā pōt quenire requiē.
Asi se separat q̄ cōtentio
nē. Et hoc est exēplū z.

20.9.

Job. 14. b pace habete inter vos: pacem meam do vobis: pacem relinquio vobis. Pace eternam et concordiam vestram corpus Christi ad natum regit ac stabilitur. Qui autem cum primis suis non vult habere pacem in corpe Christi nullam habet societatem: nec iam ad eternam potest puenire requie. An se separavit per contumeliam. Et hoc est exemplum recte.

Quō aut spaciare fuerūt de genere abraā: fact
le nō inuenit, potuit tñ fieri q̄ abraā plures fili
os excepto isaac quem peperit ei sara: habuit d
agar videlicet et cethura sicut scriptura manife
stat vt ab aliquo eoꝝ origo p̄cesserit spaciata
rū. Sed iosephus hui⁹ loci mentionē facies non
videſ tñ cognationē spaciatarū cū iudeis: ve
rūtq̄ aliquā societate velle exprimere: q; lacede
monioꝝ epistolā scriptā taliter refert: *Ex lace
demonioꝝ aruit om̄is salutem.* Legentes aliquaz
scripturā inueniunt⁹ ex uno genere iudeos ⁊ lace
demones extitisse: ⁊ familiaritatē cū abraā soci
liter habuisse. Iustū ḡ ē dū fratres existat ⁊ trās
mittere ad nos ⁊ petere q̄ vobis necessaria iudi
caris: faciem⁹ *Xo ⁊ nos idē: ⁊ vñ xp̄ria simili
cñra cōia reputam⁹.* Portitor lītarū dimocius
enpas

a illuc. **E**t ceciderūt de alienigenis
in illa die tria millia virox. **E**t re-
uersus ē ionathas i hierlm.

Et viditiona La. XII at
thas q̄ tps eū iuuat: et
elegit viros et misit eos b
romā statueret renouare cuz eis
amicitiā. Et ad spaciatas et ad
alia loca misit ep̄las scdm eandē
formā. Et abierūt romā et intra
uerūt curiā et dixerūt: Jonathas
sūmus sacerdos et iudeorū gens
miserūt nos: vt renouem⁹ amici-
tiā et societātē fm̄ pristinū. Et
dederūt illis ep̄las ad ip̄os p̄ lo-
ca: vt reducerēt eos in terrā iuda
cū pace. Et hoc est exemplū epi-
stolarum quas scripsit ionathas
spaciatis. Jonathas sūmus sa-
cerdos et seniores gentis et sacer-
dotes et reliqu⁹ ppl̄s iudeorū spar-
ciatis fratrib⁹ salutē. Nam pridē
mis̄e erāt ep̄stole ad oniā sūmū
sacerdotem a dario q̄ regnabat
apud vos: qm̄ estis fr̄s n̄i sicut
scriptum cōtinet qđ subiectū est.
Et suscepit onias virū q̄ missus e
fuerat cū honore: et accepit epi- s
stolas i quib⁹ significabat d̄ soci-
etate et amicitia. Nos em̄ cū nul-
lo horum indigeremus haben- i k
tes solatio sācros libros qui sūt
in manibus nostris maluimus
mittere ad vos renouare frater-
nitatē et amicitiā ne forte alieni
efficiamur a vobis. Multa enim
tempora trāsierunt ex quo misi-
stis ad nos. Nos ḡ in omni tpe i

pit t̄. a rege spartiatar̄ seu lacedemonior̄. **g** Cū honore, acceptans eī legationē. **h** **N**os em̄ cū nullo. **H**ic sedo in ep̄la ionat̄e ponit̄ causa scribendi cū dicis. **M**os em̄ cū nullo t̄. i. cū nos nō essem̄ in aduerſitatis sed p̄ſperitate: quasi dicat: non scribim̄ vobis ex aliqua necessitate a qua nūc velim̄ p̄ vos relenari: sed ex sola amicitia et charitate iter nos et vos nutrienda. **i** **D**abentes solatio sanctos liberos, legis et p̄petrari. **k** **Q**ui sunt in manibus nostris. i. nō sumus p̄ nūc occupati in exercitio armor̄: sicut tpe p̄cedenti: sed magis in lectione sanctor̄ libror̄. cetera pa- tent ex dictis fm̄ Iosephū hec l̄ra: **N**os cū nullo horū indigeremus t̄. re- ferit ad scripturā quā lacedemones dicebāt se inuenisse cōtinente q̄ erant de genere abraā: de qua dicit ionathas q̄ nō indigebāt illa scriptura ad p̄ positiū pbandū: q̄ p̄ libros sanctos quos habebat iudei apud se hoc scie- bāt: sed qui sint illi libri nō dicit Iosephus in particulari: r̄n. i. eodē ca. dīcam quid sup̄ hoc mihi videſ. **l** **N**os ergo. **D**ic tertio in ep̄stola dicta fit mentio de fidelitate iudeor̄ erga spartiatas. cū dicit: **N**os ergo in omni- pote ex quo misistis ad nos, p̄ amicitia et fraternitate.

22 Remoys

Glo.ordi. I Machabeorū La. XII Nico. de lyra

Eplas vobis desert quadran-
gulo scriptas: signaculū ha-
bētes aquilā draconē vngui
bō deportatē. Apia igit̄ a la-
cedemonior̄ rege destinata
textū hmōi cōtinebat.

a Et audiuit iona. Quid
aut̄ significat q̄ tonathas ad
uersus demetriū principes q̄
aduersus eum egressi sūt pu-
gnare: exiit ab hierlm: et oc-
currit eis i amathite regione
nisi q̄ sacer ordo doctoz ad-
uersus psecutores ecclie: b ē
iudeos: paganos & hereticos
sem̄ pat̄ ē pliari t eoz p̄si-
die resistere: q̄b̄ egrēdies ab
hierlm occurrit i amathite re-
gione: q̄l̄z a quiete interne
cōtēplationis qua animi ocu-
lo intuent celsitudinē crea-
ris t supno magnitudinē p̄
mioz ad tēpus ereāt vt con-
fligat cū hostib̄: t̄ a rectitu-
dine veritatis nullo mō decli-
nat. Nam amathite veritas
mea interptaf. b̄ siue i con-
flictu disputationū t̄tra erro-
res eoz contēdat sive flagel-
la eoz ac cedes patienter tol-
lerent: iusticie t̄ veritatē nul-
lo modo reliquunt: nec eis tri-
buūt facultatē vt p̄ fraudem
aliquo modo in regionē ecclie
sie ingrediantur: summope ni-
tunē vt statim in initio dolī
prauitatem eoz cōterāt t̄ ca-
stra ecclie illefa cōseruent.

b At misit speculatoro: Mis-
sis speculatorib̄ castra hosti-
um ionathas explorat cū p̄di-
catores sancti p̄ viros indu-
strios frāndē inimicōz inne-
stigat q̄en̄ eoz cōsilijs pra-
vis cōpertis dolī ipsoz faci-
li p̄cauerē possint. Qui renū-
ciauerūt eis supuenire ipsos
ad eos velle nocte. Illi ei no-
cte parant venire q̄ ceco cor-
de opera meditant tenebraz
agere ac cōtra ionathas suos
vigilare et esse in armis para-
tos ad pugnaz iu bet tota no-
cte: quis p̄prium est electoz
magistroz ut pernigiles ac
cautos docēat lessē subditos
suos omni tempore istius vi-
te quo in incerto degentes
ad certū finē tendunt. Et au-
dientes aduersarij quia para-
tus est ionathas cum suis in
bello: timuerunt valde: t̄ ac-
cenderūt focos in castis: et
meditati sunt fugam. Quos
securus est ionathas tamē
nō compēndit q̄ trans flu-
mē iam positos inuenit. For-
midant aduersarij q̄ se prepa-
rent in spiritale prēlūm ecclie
siaſtici: et accidentes focos
in castis suis: hoc est singūt
fortitudinem bellī in turmis
suis: sed in mane luceſtentis
fidei p̄sequitur spiritualis io-
nathas hostes suos quos ta-
men non comprehendit: id
est ad credulitatem non perdu-
xit: quis in amore fluctuan-

Ḡtis seculi

sine intermissione i dieb̄ solēnib̄ t̄
ceteris: q̄b̄ oportet memores sum̄
vestri i sacrificijs q̄ offerim̄: t̄ obser-
uatiōib̄: sicut fas est t̄ decet memori-
nisse fratru. Letamur itaq̄ d̄ glia ve-
stra. Nos aut̄ circūdederūt mltē tri-
bulatiōes: t̄ mltā p̄lia: t̄ ipugnauerūt
nos reges q̄ sūt i circūlū nfo. Nolui
m̄ ergo vobis molesti esse: neq̄ cete-
ris socijs t̄ amicī n̄is i his p̄lijs. Ha-
buim̄ eī de celo auxiliū t̄ liberati su-
m̄ nos: t̄ hūliati sūt inimici n̄i. Ele
gim̄ itaq̄ numenū antiochi filiū: t̄
ātipatrē iasonis filiū: t̄ misim̄ ad ro-
manos renouare cū eis amicitiā t̄ so-
cietatē pristinā. Adādauim̄ itaq̄ eis
vt veniāt etiā ad vos: t̄ salutēt vos
t̄ reddāt vobis eplas n̄fas de inno-
uatiōe fraternitatē n̄fē. Et nūc bñfa-
cietis rñdētes nobis ad hec. Et hoc
rescriptum eplaruz q̄d misit onias:
Rex spartiatay onias: ionathē sacer-
doti magno salutē. Inuētū ē i sc̄ptu-
ra d̄ spartiatl t̄ iudeis: q̄m sūt frēs: t̄
qr̄ sūt de genere abraā. Et nunc ex q̄
h̄ cognouim̄ t̄ bñ facit scribētes no-
bis d̄ pace v̄fa. b̄ t̄ nos rescriptum
vob pecora n̄fa t̄ possēdētes n̄fē v̄fe
sūt: t̄ v̄fē n̄fē. Adādauim̄ itaq̄ h̄ nū-
ciari vob. Et audiuit ionathas q̄m
regressi s̄ p̄ncipes demetriū cū exerci-
tu mltō supra quā p̄l̄ p̄ugre aduer-
sus euz: t̄ exiit ab hierlm: t̄ occurrit
eis i amathite regione. Nō enī dede-
rat eis spaciū vt ingredērent̄ regio-
nē ei. Et misit speculatores i castra
eo: t̄ reuersi renūciauerūt: q̄ cōsti-
tuūt supuenire illic nocte. Lū occi-
disset aut̄ sol p̄cepit ionathas suis vi-
gilare t̄ eē i armis patos ad pugnā
tota nocte. Et posuit custodes p̄ cir-
cūlū castroz. Et audieſt aduersarij
qr̄ pat̄ ē ionathas cū suis i bello: t̄
timueſt t̄ formidaueſt i corde suo: t̄
accēdeſt focos i castis suis. Ion-
athas aut̄ t̄ q̄ cū eo erāt nō cognoue-
rūt v̄sq̄ mane. Glidēbat āt lumiaria p̄
ardētia: t̄ secut̄ ē eos ionathas t̄ nō
cōphēdit eos. Trāsierūt ei flumē eleu-
therū. Et diuertit ionathas ad ara-
bas q̄ocabāt gabadei: t̄ pcussit eos
et accepit spolia eoz. Et iunxit t̄ ve-
nit damascū: t̄ pambulabat oēm re-
gionē illā. Simō aut̄ exiit t̄ venit v̄
q̄ ad ascalonem et ad p̄ima p̄sidia:
et declinavit in ioppē: t̄ occupauit

a Memores sum̄ vestri in sacrificijs. q̄
liebat d̄ animalib̄. b Et in obſeruatiō-
nibus. i. alijs oblationib̄ et vigilijs et
orationib̄. c Nos autem. Hic quan-
to ponit ratio quare nō scripterant spartia-
tis tempore tribulatiōis et belloz que ac-
ciderant iudicis. cu dicit: Nos autē t̄. ve-
pat p̄ p̄dicta. d Molūmus ergo v̄b̄
bis molesti esse. petendo a vobis auxiliū.

e Neq̄ ceteris socijs et amicis nostris.
et subdit̄ causa cū dicit: f Habuim̄ ē
de celo auxiliū. quasi dicerent: non dimi-
simus a vobis petere auxiliū ex diffiden-
tia de vobis: sed qr̄ non fuit nobis necesse
deo nobis auxiliante. g Elegimus ita-
q̄ numenū. Hic quinto fit mentio de nun-
cīs epistles. per eosdem em̄ nūcios scriptis
tonathas romanis et spartiatis: sed quia
romani maiores erant: ideo prius inerunt
ad romanos et postea ad spartiatas t̄ hoc
est quod dicit: Elegimus itaq̄ numenū
antiochi filium. cetera patent ex dictis.

b Et hoc rescriptum. Hic cōsequēter po-
nit̄ epistola responsiva regis spartiatarū
ad ionathā. cū dicit: i Rex spartiatarū
onias. sic enī vocabāt rex spartiatarū tein-
pore ionathē ille vero qui prius regnau-
rat. Onī tempore darius vocabat: vt dī-
ctū est. s. k Inuentum est in scriptura
non dicit hic: nec etiam in Josepho que sit
illa: sed potest dici probabiliter q̄ sit scri-
ptura genesis: in qua fit mentio de abraā
et eius genere: et dicunt aliqui q̄ spartia-
te descendērunt de abraam per ynum de fl-
ijs eius ex cethura natum qui ponuntur
h̄. xxv. sed huic dicto dissonare videſ
quod. s. dicitur eodē ca. sc̄z lacedemones
cum abraam familiaritatē socialiter ha-
buisse. propter quod magis videtur q̄ de-
scenderint a nachoz fratre abrae qui cum
abraam socialiter vitit longo tempore. cu-
ius etiam generatio scribitur Gen. xxii. ce-
tera patent ex predictis. l Et audiuit
ionathas. Postq̄ descripta est confedera-
tio ionathē cum alijs gentibus. Hic conse-
querter ponit̄ eius conflictus cum deme-
triū principibus: t̄ primo ponitur eoz de
bellatio. Secundo iudee munitio. ibi: Et
reuersus est ionathas. Prima in duas
qua primo ponitur ionathē cōflictus. Se-
cundo simonis fratri eius. ibi: Simon au-
tem. Circa primum dicitur: Et audiuit io-
nathas quoniam regressi sunt t̄. ad vin-
dicandum opprobrium: eo q̄ fuerant a io-
nathā debellati. vt habet ca. p̄cedenti. ce-
tera patent v̄sq̄ ibi: m Quia constitu-
unt superuenire illic nocte: id est ad castra
ionathē: vt ea percuterent repente. ppter
quod ionathas precepit suis vigilare t̄ ad
pugnam paratos esse. n Et accenderūt
focos in castis suis. simulantes q̄ ibi ma-
nerent tota nocte: sed eis accēsis fugerūt.

o Ionathas aut̄ t̄ q̄ cum eo erant t̄. s.
fugam eorum. t̄ subdit̄ causa: p Ad-
debat aut̄ luminaria ardentia. ac si essent
ibi homines. q Et diuertit ionathas
t̄. fm Josephum isti sunt qui. s. ix. ca. di-
cunt filij iambri: t̄ occiderunt iohannē io-
nathē fratrē. r Et iunxit. exercitum su-
um vniendo. s Et venit damascū. ad
cōfirmandū populi cum antiocho.

t Simon autē. Hic cōsequēter describit̄

conflict̄ simonis cū aduersarijs. cū dicit:

Simon aut̄ exiit de hierlm vbi remālerat

ad terre custodiā. v Et venit v̄sq̄ asca-

lonem et ad p̄ima p̄sidia: in quibus erāt

homines demetriū tenentes ea. x Et de-

clinavit in ioppē: t̄ subdit̄ causa:

tt s Audit̄

Glo.ordi. I 03

tis seculi illos estuantes conspiciens
irreucabiles esse iudecavit.

a Et reuersus est. **O**rionathas reuersus displosuit edificare muros bierusalē et cōsilio inito cū seniorib^z ipsi p̄sidia cōstruxit et altitudinē magnā inter mediū arcis et citatū vt separet eā a ciuitatē signat lāctos doctores postq^z foēsib^z bellis ad tēpus occupati fuerint inrūs de ecclēsie munitione cū spiritualib^z viris tractare: ne forte q^z hostes internos ledat. **D**i q^z in arce ciuitatis erat et insidiabantē ciuib^z hiersolymitanis signāt hereticos q^z in arce supbie sue collocate nūc aduersus eccliaz dolos machinari deflūtū: q^z intercludit ionathas mysticus spiritaliū p̄sido: vt sint singulariē et nō emāt nec vēdāt: q^z excoīcicatione validissima ab ecclēsie vnitate erecti sunt: nec eoz secta recipiſ nec ecclēsia stica doctrina illis tanq^z spūreſſimis et oī perit turpissimis porcīs ad cōtaminādū vlo mō cōmittit cōtradīce te hoc lōm et phibente dñō salvatore
Pst. 7. 2 in euā gelio vbi ait: Molite sermī dare

Dat. 7. a in euāgeliō vbi ait: **M**olite serm̄ dare
cānib̄: neq; mittat̄ margaritas v̄ras
āñ porcos ne forte cōculcēt eas: t̄ cō-
uersi dirūpāt̄ vos. **M**ur̄ ḡ q̄ cecidit
sup̄ torreñ ab orn̄ solis que t̄ repa-
rauit ionathas: significat eos qui vi-
deban̄ in eccl̄sia aliquā custodiam
gregis sibi cōmissi gerere: sed in reb̄
trālitorij̄ innitētes atq; ambitionē
seculi d̄eseruētes: pl̄asti sunt in volu-
ptatib̄ istī v̄lter: t̄ a pp̄io statu ceci-
derūt quos necesse est vt sanctoꝝ so-
lertia restaurare cōtēdat: t̄ ad priorē
firmitatē eccl̄astico dōgmatē robo-
rādo reducere. b **E**t cū co. **T**riphō
iste hypocritaz atq; hereticorū figura
tenet q̄ alter agūt: alterorū loquūt̄ at
q̄ alius intētionē moliūt. **C**ōtra quē
ionathas cū q̄draginta milib̄ occur-
rit: q̄ tales euāngelica doctrina: t̄
custodia mādatorū dī necessaria est.
Qui enī fū euāgeliō documēta leḡ
p̄cepta seruauerit: hostium cuneos se
curus penetrabit. **S**ed q̄ triphō do-
lo p̄suasit ionathe vt remiserit a se ex-
ercitū secūq; pacificā prexerit sicq; euā-
delusū captiuauit: atq; secū comean-
tes occidit: signat eoꝝ ruinā q̄ legit̄
me se non obseruāt: neq; cautelam i
circūspectione cordis t̄ cōuersatione
corporis habēt. **N**os ei q̄ euāgeliō il-
lā doctrinā nō attēndit vbi saluator
Dat. 13. d discipulūs ūcēdit dīcēs: **A**cūlata et

Mar. 13. d **la doctrina no attendit ubi lassitatoe
discipul suis pcepit dicere: Vigilate et
orate ut non uret i reteratione. Et itez:**

Dat. 7. c Attrēdite inq̄t vob̄ a falsis proph̄et̄ q̄
veniūt ad vos i vestiment̄ ouiu: triste-
cus aut̄ sūt lupi rapaces. Merito ho-
stū superat atq̄ interimit exercit̄: q̄z
magistri celest̄ doctrinā ab ill̄ n̄ cōdī-
gne seruāt. Porro loco ionathe simō
frater cōfessoris fūc̄t̄ et nō p̄dū

Gfrater ei^r lacerdotio fugit: r^t p^lli du-
catū gerit cū iⁿ p^unti ecclia alijs decedē
tib^s: alij substatuūt q^u locu^r regimis
teneat: r^t iⁿ castris spiritualib^s milites
xpi sedulo exerceat: q^uten^r hostib^s vni
uersis belligerādo opportune resistere
valeat. **S**z triphōn typicus sili mō
simonē fictionib^s falso ut fratre eius
deluserat decipere cona^r: qr nūc an-
tiq^u hostis p^o se suoq^z ministros cul-
tozibus christi insidiis disponere ces-
sat. **S**ed q^u simonis hoc est obediēt et
diuinis p^{re}ceptis rite obtēperantis di-
Sgne gerit

¶ gne gerit

eā. Audiuit enī q̄ vellēt p̄sidium
tradere partib⁹ demetry⁹ t̄ posuit b
ibi custodes vt custodiret eā. **Et** c
reuersus ē ionathas t̄ cōuocauit
seniores pp̄lī: t̄ cogitauit cū eis e
edificare p̄sidia i iudea: t̄ edifica/
re muros i hierlm̄: t̄ exaltare alti-
tudinē magnā iter mediū arcis t̄
ciuitat̄ vt separet eaz a ciuitate:
vt eēt ip̄a singularis: t̄ neq; emāt
neq; vēdāt. **Et** cōuenerūt vt edi-
ficaret ciuitatē t̄ ceciderūt muri s
qui erāt sup torrentē ab ortu so-
lis. **Et** reparauit eū qui vocat̄ ca-
phedeta. **Et** simon edificauit adi-
ada et sephela t̄ muniuit eā: t̄ im-
posuit portas t̄ seras. **Et** cum co-
gitasset triphon regnare asie t̄ as-
sumere diadema t̄ extēdere ma-
nū i antiochū regē: timēs ne for-
te nō p̄mitteret eū ionathas: sed
pugnaret aduersus eū: querebat
cōphēdere eū t̄ occidere. **Et** ex-
urgens abiit in bethsan: t̄ exiuit
ionathas obuiā illi cuz quadra-
ginta milib⁹ viroꝝ electoꝝ in p̄e-
liū: t̄ venit bethsan. **Et** vidit tri-
phon quia venit ionathas cū ex-
ercitu multo: vt extēderet in euꝝ
manus t̄ timuit. **Et** exceptit eum n
cū honore: t̄ cōmēdauit eū oīb⁹
amicis suis: t̄ dedit ei mūera. **Et**
p̄cepit exercitibus suis vt obedi-
ret ei sicut sibi. **Et** dixit ionathē:
Ut qđ vexasti vniuersum pp̄lm̄
cū bellū nō sit nobis: **Et** nūc re-
mitte eos in domos suas. **Elige**
aut̄ tibi viros paucos q̄ tecū sint
t̄ veni mecū ptolemāidā: et tra-
dam eā tibi: t̄ reliqua p̄sidia: t̄ ex-
ercitū t̄ vniuersos p̄positos ne-
gocij: t̄ cōuersus abibo. **Prop̄**
ea enī veni. **Et** credidit ei: t̄ fecit q+
sicut dixit: t̄ dimisit exercitū t̄ ab-
ierūt in terrā iuda. **Retinuit** aut̄
secū tria milia viroꝝ ex q̄bus re-
misit in galileaꝝ duo milia: mille
aut̄ cū eo veneāt. **Et** aut̄ itrauit
ionathas ptolemāidam: clause-
rūt portas ciuitat̄ ptolemenses t̄
t̄ cōphēdeft eū t̄ oēs qui cū eo i-
trauerant gladio interfecerunt.
Et misit triphon exercitū t̄ equi-
tes in galileā et i campū magnū
vt perderet oēs socios ionathē.
At illi cū cognouissent q̄ cōvre-

a. *Audiuimus enim quod vellet praesidium, scilicet
ut sit fortalitium.* b. *Tradere partibus
demetrii; propterea scilicet in capite
re ipsum, propter antiochum.* c. *Et reuer-
sus est. Hic igitur ponit indee munitionem
cum dicit: Et reuersus est ionathas aduersariis
suum fugatis et partim occisis.* d. *Et conuocauit seniores populi et
cōsilium habebat.* e. *Et cogitauit cum
eis editi, id est ad terre fortificationem.* f. *Et edificare muros in hierusalem et
disposuit eis facere murum magnum et al-
tum inter arcem et reliquias ciuitatis partem;
ut illi qui erant in arce non possint habe-
re viceversam de ciuitate.* i. o. subdit: *Et
negat emat regem.* g. *Et cederunt muris
id est murus ita quod ponit ibi plurale
per singulari: sicut frequenter clausura
ciuitatis dicitur murus et muri in plura-
litate.* h. *Super torrentem cedronum, qui cur-
rit ex latere orientali hierusalem.* i. *Et reparauit eum, scilicet murum qui cecide-
rat.* k. *Et simon edificauit regem.* nois
sunt fortalitiorum: vel potius duarum por-
tarum vniuersitas fortalitium, ideo subdit: *Et
muniuit eam.* l. *Et cum cogitasset
Hic ultimo describitur ionathas dece-
ptio. Circa quod sciendū est triphoni au-
diens demetriū esse captiuum et incarcera-
tum ab aristotele rege psidis et medie: et
etiam mortuum: ut dicit Josephus anti-
qutatis iudaica libri, xiiij.ca. tr. t. p. co-
gitauit iterficere antiochum regem et assu-
meret sibi regnum: sed quod timuit ne iona-
thas qui celabatur per antiochum impedi-
ret eum. i. o. primo disposuit iterficere io-
natham: et finib; illa quod dicuntur hic et ca. se.
ponunt hic per anticipationem: quod contige-
runt post incarcerationem demetrii quod scri-
bit, q. in principio, xliij.ca. sed hoc sta-
re non potest cum tertio bus libri: quod ibi dicitur
quod hec captio fuit anno clxxij. et ca. xliij.
dicitur quod anno clxx. ablatum est iugum genitum
ab iherosolima et cepit populus scribere in tabule et
gestis publicis anno primo sub summo
nomo sacerdote magno duce et primo
capitulo in deo. Similiter autem inducatu iona-
the successit, et cum liber iste sit maiori
ris auctoritatis quod dicitur Josephi: di-
cedunt quod illa quod dicuntur hic et ca. se. non
ponunt per anticipationem: sed fini tamen ipsi ordinem.
Hic ergo percedit quod primo ponit tri-
phonis fraudulenta malignitas. Se-
cundum ionatham nimia credulitas, ibis
Et creditur ei. Circa primū p̄t ex di-
cto līra vsq; ibi: in. Et exurgens abiit
in bethsan, ut caperet et interficeret io-
nathan: sed vidēs quod non poterat habere face
per bellum: cōuertit se ad fraudem et do-
lum. i. o. subdit: in. Et exceptit eum cum ho-
nore, ut melius posset eum decipere. et p̄t
līra vsq; ibi: o. Et veni mecum prole-
naidā. i. achon quod erat ciuitas magna
per regnum syriæ. f. Et tradidit eam tibi et
reliquia psidia, vel custodias nois res-
gis. Et conuersus abiit. q. Et creditur
lit. Hic igitur describitur ipsius ionathae
nimia credulitas, cum dicitur: Et creditur ei
per principaliorum erat in domo regis an-
tiochii: cui ionathas erat cōfederatus et
amicus: ut p̄t ex supradictis et igno-
rabit machinationes triphonis in
mortem antiochii. r. Ex quibus remisit
eo quod principes demetrii aliqui facti
erant usculi in pte illa, ut dicitur est. s. xi.
versus finem, s. Claustrum et sic
adauerat eis triphoni. t. Et com-
bati, eu vinum, cetera poterat vsq; ibi:*

Et videt

Glo.ordi. I Machabeorū La. XIII Nicō. de lyra

Ngne gerit officiū vniuersorū hostiū supno ad iutus au xilio pōt deuitare scā dalū. Triphō vero simul cū ionathā filios ipsius quos ob sides accepit interfecit: t̄z eos, p̄miseric̄ simul cū patre seruādos: q̄r antiquus hostis quos cūq̄ seducedō ī pec-

cati morte spēllit ho-
rū, pfecto filios: hoc
est opa: t̄z antea pa-
cē blādiēdo simula-
uerit: t̄ fine eñō crū-
ciati digna manife-
stabit. Pōt t̄ ionat-
has simpliciū q̄lūt
in ecclia typū ḡere:
re: quos verbi cal-
lideū ad tēpus ca-
piuare videt: cū cor-
poralib̄ dānis eos
affligit: quox̄ aīt h̄
ī fidē x̄itate p̄fisten-
tes libere post mor-
tē carnis in lucē ena-
dēt p̄petuā. Unde t̄
plurimi ipoz̄ post
obitū p̄sent̄ vite: vi-
erūcīa signa iñx sua
sepulchra habere me-
ruerūt: sicut simō ī se-
quēb̄ legib̄ patri t̄
m̄ri t̄ fratrib̄ memo-
riale ī sepulchris ip-
sori cōdīsse. Por-
ro sancti q̄s saluator
ī simplicitate t̄ inno-
cētia sua p̄manētes

Dat. 10.c confortat dices: Bo-
lite eos q̄ corpus oc-
cidūt timere: t̄ post
h̄ nō habet q̄d faci-
ant vobis: s̄ potius
en timete q̄ post h̄ oc-
ciderit haberet p̄tē
mittere ī gehēnā ig-
nis. Et iterū: Beati

Dat. 5.a eftis ait cū maledix-
erint vob̄ boles t̄ p-
secuti vos fuerint: t̄
dixerint oē malū ad
uersus vos mētiētes
pter me. Haudete
et exultate quoniam
merces vestra mul-
ta ē in celo. Et iterū:

Luc. 10.d Haudete iquit t̄ ex-
ultate: qm̄ noīa v̄a
scripta sūt ī celo. d q̄
bus t̄ psalmist ait:
In memoria eterna
erit iu. ab au. ma. nō
ti. H̄. s. post mortem
magis valere et felici-
cius vivere credunt
cū ip̄e rep̄ t̄ dñs eoz̄
Iesus videlz p̄ps tri-
umphos eoz̄ signis
ac miracul̄ coruscā-
tib̄ ī toto orbe decla-
rare cognoscit: ita ve-
iuxa memorā relv-
quiarum ipsoz̄ cecis

tribuāt v̄lus: surdis audit̄: t̄ claudis gres-
sus: t̄ mutis loq̄la: ac varijs egritudinibus
cura salubris p̄ eoz̄ orōnes p̄stet. Et ecōtra-
rio ibidē giuri ac malicioſi a demonijs inua-
dāt: flagitiosi t̄ fēdūli puniāt: ip̄sīḡ demo-
neſ validis tormentis iuxta id qd̄ pala rugiē-
do p̄fiteri cogunt̄ exēutēt. La. XIII

Et edifit

a Et videntes tē. socios ionathē. b Quia. p̄ aīa. i. vita. c N̄s est illis:
sc̄ ionathē locq̄s. d Benēli sit. nō audētes cū eis configere. p̄t b dixit
abner ip̄i ioab. q̄. Reg. ca. ii. An ignoras q̄r piculosa sit desperatio. La. XII

a Et vidit ionathas tē. Per hoc aut̄ q̄ ionathas

m̄lit nūcios ad diuersa loca t̄ lōginqua: significata

fuit missio apostoloꝝ t̄ alioꝝ discipuloꝝ p̄ rpm ad di-

uersas pres orbis ad p̄dicandū gentib̄ euāgelii pa-

cis. It̄ At audiuit ionathas tē. Sequis. t̄ Nō ei-

dederat eis spaciū vt ingredērent̄ regionē. p̄ qd̄ signi-

ficat p̄ ḡpnās prudētē cōtra demonē nō dar sibi

ingressum rētationis p̄ delectationē maxime morosaz

sed in principio repellit eū. t̄ Cū occidisset aut̄ sol

p̄cepit ionathas suis vigilare: t̄ p̄ noctē intelligit to-

tū p̄ns tēpū. ppter obscuritatē ignorātiae in qua no-

ste diabolus insidiāt fidelib̄ ut possit eis nocere: p̄

ppter qd̄ bon̄ p̄lat̄ q̄ ionathā significat horat̄ eos

ad vigilantiā x̄tū ut valeat resistere h̄ demonis in-

sultū: s̄m illud. i. Petri. v. Fratres sobrij estote et vi-

gilate q̄ aduertari vester diabolus tāz̄ leo rugiens

cītū querēs quē deuoret cui resistite fortes in fide.

+ At reuersus est ionathas tē. p̄ hoc q̄ ionathas de-

p̄lio renēt̄ post victoriā fuit sollicitus edificare p̄s

dia: significat q̄ bon̄ p̄lat̄ licet vittia debellauerit tū

debet esse sollicit̄ de p̄sidiū virtutū faciendis p̄tra fu-

turos insultus tentationū. nō solū p̄ pplo suo sed etiā

p̄ seipso ne ex p̄teritorū victoria insurgat elatio q̄ ipsum

dejicit a virtute: t̄ sic victorie gaudiū cōueraſt in la-

mētationē et luctū. It̄ Et cū cogitasset triphon tē.

p̄ triphonē q̄ querebat occidere ionathan ne tpm im-

pediret ab antiochi adoleſcētis occisiōe dolasa: signi-

ficat demonis dolositas: qua querit bonū p̄latū vel

doctorē gladio peccati mortali occidere t̄ sic infama

re ne p̄ doctrinā suā ipedit̄ eū a simplicis populi sub-

versione: q̄r cuī vita despicit̄ restat ut eī p̄dicatio cō-

temnāt. ut dīc Hreg. homel. xxxvii. q̄t At credidit

ei et fecit sicut dixit tē. p̄ hunc ionathē defectum quo

credidit triphon doloſo ex quo fuit captus et occi-

sus: significat defectus illoꝝ qui post opa magna vir-

tutū delusi visionib̄ fictis credit̄ demonū verbis: si

cut dī in libro de collatiōb̄ p̄z abbatis Moysi col-

latione. i. de illo qui se p̄iecit in puteū ut dictū est su-

pra ca. j. libro. j.

La. XIII **E**t audiuit simō. Dic incipit quarta p̄s princ-

palis huī libri primi: in qua agit̄ de ducatu si-

monis. t̄ diuidit̄ ī duas pres. q̄r primo descri-

bis eius ducatus sub antiocho adoleſcētē: t̄ demetrio

q̄ simul regnauerunt certantes de regno. Secūdo sub

antiocho demetri filio ca. xv. Prima in duas: q̄r pri-

mo describit̄ inde pacificatio sub regimine simonis.

Secūdo fedēris renouatio cū extraneis ca. se.

Prima in tres: nā primo simon in ducē eligit.

Secūdo triphon repeilit̄ ibi: Et mouit triphō. Tertio iudeis li-

bertas reddit̄ ibi: Et elegit simon. Circa simonis ele-

ctionē primo ponit̄ eligendi causa. Secūdo electiōis

forma. ibi: Et accētus est. Tertio electi industria. ibi:

Et cōgregāt̄ tē. Causa vero eligēdi ducē fuit: q̄r ca-

pro ionatha triphon cōgregauit exercitū magnū ad

delendū iudee populū: qui carēs duce dissolut̄ erat

timore: qd̄ audies simō voluit tātō malo obuiare. iō

subdit̄: f Et cōgregauit p̄pli. ad ip̄m cōfortandū.

g. Ios scit̄ tē. p̄ legib̄ seruādis. h Et p̄ sc̄tis. i.

tēplo cultu diuino venerādis. i. Prelia. i. labores p̄

lioꝝ. k Et angustias. cordis t̄ corporis. l Qua-

les vidim̄. i. expti sum̄ t̄ sustinuum̄. m Horū gra-

tia perierūt tē. vt p̄t p̄ predicta. n Et nūc nō mihi

cōtingat tē. i. vite mee corporali. o In oī tēptribu-

latiōis p̄pli mei. p Indicabo itaq̄ gente meā. oc-

cisam et captiuatā. q Et sancta a getib̄ cōtamina-

ta. r Quia co. tē. t̄ ī hypbole. ad designādū q̄ tri-

phonis exercit̄ erat cōgregat̄ ex mult̄ getib̄.

s Cōtērere nos tē. i. odio solo sine culpa nostra.

t Et accensus. Dic q̄r ponit̄ electionis forma: cū dīc: Et accensus est p̄pū

populi simul tē. nā pari cōsensu t̄ voluntate elegerūt̄ eū. p̄ duce. ideo subdit̄:

v Et oī quecūḡ tē. obediendo tibi v̄lēt̄ ad mortē. x Et cōgregans. Hic

cōsequēter ponit̄ electi industria. cū dīc: Et cōgregāt̄ omnes viros bellato-

res: vt essent parati cōtra triphonē. y Accelerauit cōlūmmare vniuersos

muros hierusalē quos incep̄t̄ ionathas. vt habeat̄ in ca. p̄ce. z Et misit̄ io-

nathā filiū absolomi q̄ erat fidelis amicus sibi. a Et cū co exercitū tē.

z dīc

Glo.ordi. I Dachabœorū La. XIII Nico.delvra

Sa Et edificauit si. **S**imō pa-
tri et matri et fratrib⁹ ex lapi-
de polito memorā sua sepul-
chra fabricat: cū sancti p̄dica-
tores sacra p̄cedētū patrū ac
finē gloriolum ad exemplū p̄-
sentio⁹ cōmemorādo magna
auctoritate ostendunt: hoc est
eīi ante et retro lapidē politū
ponere: ut qualiter ante finez
vite pio dogmate et sancta cō-
uerlatione vixerint: et quale
exemplū patiētū ac lōgantim
tatis sui post obitū posteris
reliquerint: manifeste auditō
rib⁹ suis studeant fida narra-

Dat. 12. d Quicquid fecerit voluntatem patris mei qui in celis est; ipse enim a fratre suo servus est.

Dat. 12. d Iauator in euangelio dices:
Quicquid fecerit voluntate
paris mei qui in celis est: ip-
se meus frater soror et mater
est. Hinc et apls Paulus ad
Cor. 1. d Cor. scribens ait: Nam si de

1. Coz. 4. d Coz. scribens ait: Nam si de
cēmilia pedagogor̄ babear̄
in christo: sed nō multos pa-
tres. Nā in christo iesu p̄ enā
gelium Ego vos genui. Et de
Timótheo ad philippen-
sior̄ Epistola vñ cūm episcopis co-

Philii. 2. e ait: Experimeti autem eius cognoscite quoniam siue patri filius mecum seruiuit in euangelio. Statuit et simon septem pyramidas vnam contra vnam patri.

Dicitus p[ro]p[ter]e patru[m] sapientie: q[uod] p[ro]p[ter] septiforme sp[iritu]m fidelib[us] tribu[nt] collata sit de- monstrat. Et circu[m]posit[us] bis colunas magnas et sup colu- nas arma ad memoriam eter- nā: cū firmitate et rectitudine fidei eoꝝ et in ipsa fide quō ar- mis spiritualib[us] contra hostes pugnauerūt insinuat. Et iux- ta arma naues sculptas q[uod] vi- derent ab hoib[us] nauigatiib[us] mare: qz q[ui]liter p[re]cedentes iusti- pūtis vite pelag[us] nauigio cru- cis xpi traſlserint oib[us] ī mūdi istiꝝ fluctib[us] labo[ri]tibus ad spem solatij ipoꝝ docēdo iti- māt: vt cognoscāt qm sicut il- lis p[re]dictū nauigii salubriter cōtinuit lit[er]a q[ui]etis: ita t[ame]n sibi cre- dulitas passionis xpi t[ame]n re- dēptiōis i[st]i p[ro]p[ter] si cōdigna eidē credulitati opa h[ab]re velit: por- tu salut[er] e[st]ne cōferat. b Tri- phon aut. De h[ab] p[ro]p[ter] ita re- fert. Dū hec agūt interīm in syrie p[ro]tib[us] triphon q[uod] se tuto- rē antiocho demetriū p[ro]migno substitui a poplo laborauerat oc- ciso pupillo regnum syrie inua- dit: q[uod] diu potius tandem exole scente fauore recentis imperij ab antiocho nra re ad modū

Ead antiquo puer ad modum
demetrii fratre q̄ i asia educa
bas bello viciſ: rurſus regnū
ſyrie ad sobolē demetrii reuti
tur. c Et ele. Q simō ad de
metriū regē viros militū ut fa
ceret remiſſiōne regioni: hoc
(ni fallor) ſignificat q ſc̄ta ec
cleia p̄dicatores ſuos ad p̄n
cives

Et mouit triphon a ptolemaida cū exercitu multo vt veniret i terrā iuda: t ionathas cū eo i custodia. Si mō aut̄ applicuit i addus p̄ faciē cā pi. Et vt cognouit triphon qz surrexit simon loco fris sui ionathē: t qz cōmissurus esset cū eo prēliū: misit ad eū legatos dieēs: Pro argento qd̄ debebat fras tu' ionathas in rōne regl: ppf negocia q̄ habuit: deti nuim' eū. Et nūc mitte argēti talēta centū: t duos filios ei' obsides: vt nō dimissus fugiat a nobis: t remitterem' eū. Et cognouit simon qz cū dolo loq̄ret secū. Iussit tñ dari argētu et pueros: ne inimicitia magna sumeret ad pp̄lm isrl dicētē: qz nō misit ei argētu t pueros pp̄sea perij. Et misit pueros t cētū talēta. Et mērit' ē t nō dimisit ionathan. Et post hec venit triphō itra regio/ nē vt cōtereret eā: t gyrauerūt p viam q̄ ducit ador. Et simon t castra k̄ ei' ambulabāt i oēm locū quocūq̄ ibāt. Qui aut̄ i arce erāt miserūt ad triphonē legatos: vt festinaret ve/ nire p desertum: t mitteret illis ali/ monias. Et parauit triphon oēm eq̄tatū vt veniret illa nocte. Erat enī nix valde multa: t nō venit i ga/ ladithim. Et cuz appropinquasset p̄ baschamā: occidit ionathan et fili/ os ei' illic. Et puerit triphō t abiūt in terrā suā. Et misit simō t accepit ossa fris sui ionathē t sepeliuit ea i modin ciuitate patrū ei'. Et plāxe rūt eū oēs isrl plāctu magno: t luxe rūt eū dies multos. Et edificauit si/ mon sup sepulchrū pris sui t fratrū suoꝝ edificiū altū visu lapide poli/ to retro t aū: t statuit septē pyrami/ das vnā p̄ vnā: p̄ri t m̄ri: t q̄ttuor fribus. Et his circūposuit colūnas t magnas: et sup colūnas arma ad v memoriam erāt: t iuxta arma naues sculptas: q̄ viderent ab hoib' na/ uigātib' mare. Hoc ē sepulchrū qd̄ fecit i modin yslq̄ i hūc diē. Triphō aut̄ cū iter faceret cū antiocho rege adolescētē dolo occidit eū t regna/ uit loco ei'. Et iposuit sibi diadema t asie: t fecit plagā magnā in fra. Et edificauit simō p̄sidia iudeē: muniēt eā turrib' excelsis t murlmagnis: t porti t seris: t posuit alimēta i mu/ nitionib'. Et elegit simon viros et a

z dicit nouū:nā ante posuerat ibi simō ca-
stodes, vt habeat ca. p̄cedenti: sed timebat
ne traduceret ioppēn triphoni: propter qđ
misit alios de quib⁹ magis cōfidebat.
z Es mōvit triphoni: **z** **z**

a Et mouit triphōn, Dic cōsequēter po-
nit repulsiō conatus triphonis; t̄ hec fuit
duplex. Secūda ibi: Et post hec venit. Cir-
ca primum patet littera vſq; ibi: Simō au-
tem applicuit, cū exercebit suo. b In ad-
dus p̄tra faciē cāpti, erat em̄ locus altus,
vnde poterat planicies terre a longe vide-
ri. c Et ut cognonit triphōn: qz surrexit
simon, institutus dux populi.

d Et quia cōmissurus esset aduersus eū
pliū. ipsum reformidans cōuertit se ad do-
lum. e Dicens pro argēto qđ debebat
frat̄ r̄c. i. in cōpōto de vēctigalib⁹ ab
eo receptis quod debebat reddere regi.
f Et cognovit simon. qđ cum dolo loquie-

Le cognitum limon. qz cum dolo loque
ref. nam erat homo prudens: ppter quod
s. i. ca. dicis: **A**it cōsiliū. g **I**ustus tamē
dari argentū tē. ad cuitandū maius malū
sez discellum populi ab eo per odium: t sic
populus de facili perisset existens sine du-
ce t dispersus: et p cōsequens perisset cult⁹
diuinus. ideo subditur. b **N**e inimicit⁹
am magnā sume. t̄. et sic patet qz bene fe-
cīt: sicut bene. p̄ijsunt merces in mari. p
pter salutem corporū quod est maius bo-
num. t patet littera. **I** Et post hec. hic
cōsequenter pontē secūda triphonis repul-

conqueritur pons letum triphonis reputatio. Secundo innocuit ab eo occisio, ibi. Et cum appropiasset. Circa primum dicuntur. Et post hec venit triphon intra regionem s. iudee. k Et simon et castra t. s. triphon et castra eius: ut obuiaret eis in plenum ante tez vastarent terram iudee. l Qui autem in aree erant, s. in munitione hierosolymitana contra populum isrl. m Misericordia ad tri. t. occulite. n Et festinaretve nre t. vbi non obsernabat simon.

o Erat enim tempore hoc ponit ad ostendendum
aduentus sui impedimentum, nam sicut dicit
Josephus: Tanta pars cecidit in deserto quod
non potuit venire sicut disposuerat.

p. Et cū appropinasset. Hic ppter ostendit malignitas triphonis in occidente innocentium, et primo ionathē ducis. Sed atiochi regis, ibi: q. Triphon alit. Circa primū dicit: r. Occiditionathā tē, in oīdī in deor: ut postea liberi? occide,

in odii iudeoꝝ: tꝫ potesta liberi occidere dñm suū: vt dictu ē ca. p̄ce, cetera patet vſq; ibi: s Et statuit septē pyramidas. Est autē pyramidis edificiū latius i inferiori pte: fēdēs superioris in acutū, t dicit̄ a pyr qđ est ignis qui est talis figure. Fecit autē duas pyramidēs pro patre suo & matre: et quattuor p̄ fratribus. septimā autē pro se & sic adhuc viuens fuit sollicitus de sua sepultura. t Et his circūpositū colū. n̄ ad sustentātē edifici. v Et sup colū nas arma sculpta, vt dicit̄ aliq. Aliq. vero arma vera sicut supra sepulchra militū posnūt scuta et vexilla ad memoriam eternam q̄ mortui erant in defensione gentis sue. r Triphon autē. hic p̄fir ponit malignas triphonis in occisione dñi sui regis: et patet littera vſq; ibi: y Et fecit plagā. t̄. sicut dicit̄ Brouer. exj. Luz imp̄ sum̄ p̄serint principatū: gemet populūs.

3 Et edificauit sumo prelida iudee. tri-
phonis malicie resistendo. a Et elegit
sumo. hic oīr circa iudeos describit liber-
tatis restitutio. Et primo ponit eius ade-
ptio. secundo executio. ibi: *In diebus illis.*
Circa primū sciēdū qz l rex demetrius fu-
gisset de prelio sicut vicius. vt. S. qz ca. ta.
mē postea recollegit se in una parte regni.
et aliq

Glo.ordi. I Machabeorū La. XIII Nico. de lyra

¶ cip̄ isti mudi dirigit: quaten⁹ eos verbo fidei sibi cōciliat: et ac⁹ tripho nis figuralis: hoc est hereticoꝝ atq; scismaticoꝝ iuritū ducat: corūq; su pbiā ppter quā noluerūt māluerūt: dini ecclesiastice cedere p rigorē extre raru potestū cōterat: qb⁹ et coronā aureā ipſi legat: et bahē qd tradūt esse ornamenti colli ex anu lis aureis cōfectū fm̄ morē pūntie cū eis p bono certamine eterne vite coronā et p solatio oportuno q ecclie siā suis edictis atq; defensionib⁹ ad iuuent p̄mīa celestia reprobritūt.

a In dieb⁹ illis. Quid ē ꝑ simo op pugnare aggredit gaçā nūl q pdica tores sancti mudi errores debellare conant. Gaçā q interptat fortitudo ei⁹ significat gentiū rigorē atq; duri tā. Cōstruit ḡ machinas multas si mon aduersus gaçā: cū doctores sa cti diuersas sp̄es dogmatū ad capiē das gētiū munitiones cōstrūt qua ten⁹ eas p̄da salutifera in dñū regis sui tesi videlicet xp̄i redigat: i q peccus turre vnā et cōphēdit: cū sup biā gentiliū stravit: eoꝝ corda in obedientiā euāgeliū adduxit. Qui an tē eruperāt cupiebāt iter machinā i ciuitate: q infoletia barbaroꝝ licet euadere euāgeliū rete qscerit: in ve ridicis testimonii legis dei circūlata atq; cōp̄lla est. Et fact⁹ est mo tus magn⁹ in ciuitate: cū tot⁹ mudi cōcussus ē euāglica pdicatiōe. Mo tus ei magn⁹ facit⁹ ē in ciuitate q̄ gē tū seritas exercitata ē ad psequēdum cōfessores xp̄i ut veri efficerent mar tyres q̄ fidei ac dogmatis xp̄i fidel erāt assertores. b Et ascenderūt. Qui sūt illi q̄ cū vxorib⁹ et filiis sup̄a murū scissis tunicis ascēderūt: et a simone dextras sibi dari postula uerūt: nisi illi q̄ sollicitu dñib⁹ et cu piditatib⁹ hui⁹ mudi dñit⁹ sp̄licit: postmodū cōuersi nō vestimēta sua: b corda p̄ pniam scindētes dextras recōciliatiōs ac socieratis ab ecclia sticis sibi dari expertūt: quoꝝ pertin ni miserādo simo spiritualis cōsentīt nō anathematis gladio eos p̄cutit: b de sup̄stilōe gētilitatis educēs erores eoꝝ abscondēdo amouit: quatin⁹ habitationē cōdignā in eoꝝ p etoib⁹ dñi xp̄o sp̄aret. c Et tunc intravit. Tunc etiā qn̄ errores electi fuerint gētiliū cū laudib⁹ dei. docto res sācti in cōnēticula intrabūt gēti liū. Tūc qz viros q̄ legē faciūt: ibi dē ponūt q̄ veros cultores xp̄i p̄ijs pdicationib⁹ ibi esse faciūt et muniūt eam: faciūtq; sibi ibidē habitationē: cū p̄ euāgeliū vndiq; fidei munimētne ecclieā firmātes: in eius domici lio ipsi magistri cōmorando p labo re pio: eterna p̄mia: quē p confessio ne ipsorum impenderāt a iudice vi uori ac mortuoꝝ in fine sibi retribue da expectant. d Qui autē erāt. H̄i qui erant in arce hierlm̄ et sep̄ infestabāt iudeos significat hereticos et scismaticos qui in arce superbie sue se collocantes: lites et bella mouer̄ cō catholicos. Quos verat si mon egredi et ingredi i regionē et emere et vēdere: qz talib⁹ doctores sācti cū catholicis dicit̄ oēm societatis h̄re cōionē: ppter quod multi ex eis fa gme pe

misi ad demetriū regēt faceret a remissionē regioni: qz actus oēs triphonis p direptionē fuerāt ge sti. Et demetri⁹ rex ad verba ista rūdit ei: t sc̄psit ep̄lam talez. Rex demetri⁹ simoni sūmo sacerdoti et amico regū: et seniorib⁹ et genti iudeoꝝ salutē. Coronam aureā et bahan quā mis̄tis suscepim⁹ et parati sum⁹ facere vobiscū pacē magnā: et scribere p̄positi regl re mittere vobis que indulsum⁹. Quecūq; ei cōstituim⁹ vobis cō stat. Munitioꝝ q̄s edificasti vobis sint. Remittim⁹ qz igno rantias et peccata vſq; in hodier nū diem et coronā quā debebas. Et si quid aliud erat tributa k riuz in hierusalēiam nō sit tribu tariū. Etsi qui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros conscri ban: et sit inter nos pax. Anno centesimo septuagesimo ablatū ē m iugū gētiū ab israel. Et cepit po pulus isrl̄ scribere i tabulis et ge stis publicis: āno p̄mo sub simo ne sūmo sacerdote magno duce a p̄cīpē iudeoꝝ. In dieb⁹ illis simon applicuit ad gaçam: et cir p cūdedit eā castris: et fecit machi nas et applicuit ad ciuitatē: et per cussit turre vnā et cōphēdit eā. Et q̄ eruperāt erāt itra machinā et ci uitatē: et fact⁹ ē mot⁹ magn⁹ i ci uitate. Et ascēderūt q̄ erāt i ciuitate cū vxorib⁹ et filiis supra mu rū scissis et clamaueit ma gnavoce a simone postulātes de xtras sibi dari: et dixerūt: Nō nobis reddas scdm malicias nfas scdm misericordias tuas: et ser uiemus tibi. Et flexus simon nō debellauit eos: eos tñ eiecit de ciuitate: et emūdauit edes in qui bus fuerāt simulachra. Et tūc in trauit in eā cū hymnis dñm benedicēs: Et electa ab ea omni i mūdicia collocauit in ea viros q̄ legē facerēt: et muniuit eā et fecit b sibi habitationē. Qui autē erāt i arce hierlm̄ prohibebant egredi et ingredi regionem: et emere ac vēdere: et esurierūt valde: et multi ex eis fame pierūt. Et clamaueit ad simonē vt dextras acciperēt: et dedit ill. Et eiecit eos id et mū

t aliqui prīncipes et milites recedētes ab antiocho adheserūt sibi pugnantes p eo cōtra ionathan: ut dictū est. S. xj. ca. et. xj. sed postea antiocho occiso et triphōne regnāt p eo: iudei magis ele gerūt adherere demerito a quo p̄i res cesserāt eo ꝑ mētī fuerat ionathe p̄ missa. ut br. S. ca. xj. qz triphōni q̄ ionathan dolose ceperat: et ipm̄ cuz filiis suis nequū occiderat et demetri⁹ libē ter recepit eoz recōciliatiōē vt p̄ tri phonē iuuent eū q̄ dolose occupauerat regnū: et sic cōdēcēdīt iudeis ad eō rū voluntatē: et hoc est qd̄ dī: Et elegit simon viros ad negocīū ap̄tos. a Et misit ad demetriū regē rogādo. b Et faceret remissionē regioni. i. indee de tributis et exactionib⁹ imposit⁹ a syrie regib⁹. c Quia acrus oēs tri phonis p direptionem. alia līa habet Per deceptionē erāt gesti. Hec clausula ponit ad ostēdendū q̄e simon milite legatos ad demetriū: qz oēs actus tri phonis erāt p deceptionē et dolū: ut ptz ex pdictis. vel p direptionē. i. dissipatiōē iusticie et veritatis: et in idē redit. ppter qd̄ simo cū eo fedus noluit p̄trahere: s magis h̄ eū. l. demetriū adiuuare. cetera patet vſq; ibi: d Coronā r̄c. l. ornatūtū colli ex aureis amulis con texit: h̄ misit simo demetrio et ip̄e suscepit in signū facte recōciliatiōs. e Et scribere p̄positis regis. i. p̄positis nr̄is f Remittere r̄c. a tpe ionathe. g Quecūq; ei cōstituim⁹ vobis. tūc: h Cōstant. i. firmiter stant nūc et in futurū. i. Remittim⁹ qz r̄c. i. si p igno rantiā fecisti aliquid p̄tra me p antio cho. k At si qui r̄c. i. amicos. l Cōscriban r̄c. i. firma et libera. ideo subdit: m Ablatū ē r̄c. l. plenarie. ante h̄o fuerat ablatū partialiter et im pfecte. Et q̄ istud fuit factū notabile. iō subdit: n Et cepit populus isrl̄ scribere r̄c. tales enī annotatiōes tēpō rū incipiūt ab aliquo cuetu notabilis: si cut iudei primo scriperunt ab exītu de egypto: postea de redditu a babylone: et cōsūt hic a pōtificatu simonis et ei⁹ dūcatu: sub quo libertas fuit eis restituta. o In dieb⁹ illis. Hic sūr ponit execu tio dicte libertatis: et primo impugnādo gaçam. secūdo arce. ibi: Qui autē erāt. Circa primū dī: In dieb⁹ illis simon applicuit ad gaçam. q̄ multū erat noctua iudeis. p Et circūdedit eā ca stris. i. bellatorū cuneis. q Et q̄ eru. i. effugerāt de turre capta. r Erāt in tra ma. r̄c. i. refugerāt ad quādā muni tione ciuitatis sic noīata. s Et electus est motus magn⁹. l. timo ris. ideo sequit. t Et ascēderūt. et patet littera vſq; ibi: v Non debel lauit eos. sc̄z occidendo. x Etemū dāuit edes in quibus r̄c. nam habita tores erant idolatre. y Et tunc in trauit in eam cum hymnis r̄c. attribu endo illam victoriam deo. z Et electa ab ea omni immūdicia r̄c. id est idolatria. a Collocavit in ea viros r̄c. i. iudeos. b Et muniuit eam. contra aduersarios. c Qui au tem. Hic consequenter ponit impugnatiō arcis. cum dicit: Qui autē erant in arce hierusalēi prohibebant r̄c. sc̄z p̄ murum interarcem et ciuitatem edificatum. ut dicitur. S. ca. pre cedenti. et per custodias armatorū sup additas

Glo.ordi. I Machabeorū

Sime perierunt: quod multi ex istis cum anathematicati extra colonem esse, ceteri sequestrati fuerint fame verbi dei: et inedia spiritualis scientie dispererunt. Sed quod necessitate extrema compulsi: huiusmodi sibi dextras coniunctiones dari ab ecclesia postulauerunt: hoc eis ab ipsa indicis pacum ut reliquias errores suos et anathematicas sectas nephareas quibus antea adheserunt et misericordia conscientia sua ab omni nequitia heresey: et sic coloni ecclesie restituantur. Unde conuenienter subiungit: a Et intrauerunt et ceteri. Numeri isti hoc est certissimum: septuagesimus et primus: et vicesimus tertius sacris pleni sunt mysteriis. Nam centesimus in quo abraham isaac promissionis filius genuit: vite significat perfectionem. Septuagesimus in quo captiuitas hierosolymitarum resoluta est peccatorum significat remissionem. Sed quod hoc non nisi in ecclesiis constat unitate: propterea super septuagenerium numerum monas addita est. Porro vice simus tertius numerus sancte trinitatis sed cum duobus preceptis charitatis in quibus tota legis plenitudo consistit: designat. Secundus autem menses in quo pascha facere videbantur: illi qui super animam hominis mundi erant: tempus gratiae et vaccinationis gentium ostendit. Cum ergo simus hanc distinctionem atque significantiam numerorum numero vero Victoria fideliter capit: hoc est ut sancte trinitatis fidem cum duobus preceptis charitatis simus euangelica doctrinam integrum seruemus et vite perfectionem. Pro modulo suo habentes in ecclesiis unitatem: intellectu et fide permanendo ad plenitudinem remissionis pertinet: sic tunc rite cuius cantico et palmarum ramis: hoc est cum laude vera et certa Victoria celestem intrabunt hierusalem: ubi multiplices gratias et laudes, pro adepta salute et securitate creatori suo perpetuam referant: quod enim est inimicus magnus ex israel: et mors cum ipso mortis auctore impetuosa extat damnata. Nec refutat hanc expositionem sequentis sensus sententie ubi scriptum est: quod constituit simon ut omnibus annis diei huius leticia ageretur: et quod numerus monte templi qui erat secus arcam et habitauerit ibi ipse et qui cum eo erant: quia omni tempore istius vite illius diei memoria in spe retinenda est: in qua triumphantem de morte pro gratia redemptoris nostri vite restituemus eternam. Ideo enim singulis annis resurrectionis dominice solennia celebramus: ut indicemus nos pro eius resurrectione et victoria de morte sperare et nosrum corporum resurrectionem in fine seculi futuram: et vitam in celesti regno perpetuam. Propter quod montem templi: qui est secus arcam munire debemus: hoc est christi incarnationem que omnes altitudinem prefectionis sanctorum perfectione sua transcedit: firma fide in corde tenere: et in hoc omni tempore vite nostrae tam nos etiam per nobis commissos siue per societatem coiunctos pie laborare: quatenus eius corpori coiuncti atque coadunati simul cum ipso capite regni celestis efficiamur heredes. Cuius videlicet dei leticiam atque memoriam beatus Petrus apostolus in epistola sua nobis commendat dicens: Anum vero hoc non lateat vos charissimi: quod unus dies apud deum sicut mille anni: et mille anni sicut unus dies. Non tardat dominus promissionem suam: sed patienter agit propter vos nolens aliquem perire: sed omnes ad penitentiam reverti. Adueniet autem dies domini sicut fur in quo celi magno impetu transient: elementa vero calore solvuntur. Cum hec igitur dissoluenda sint omnia quales oportet vos esse in sanctis conuersationibus et pietatis expectantes et properantes in aduentu dei domini propter quod celi ardentes soluent et elementa ignis ardore tabescunt: nouos vero celos et nouam terram et missa ipsius expectamus in quibus iustitia habitat: propter quod charissimi bec expectates satagit imaculati et iniolati ei inueniri in pace: et dum non loganimitate salutem arbitramini.

b Et videt simon iohanni filio suo cum videtur quod vir est ducatus virtutum universarum commisit ut ostenderet quod nullus magistrorum filio vel discipulo suo debet committere praeterea ac ordinem ecclastici regimis: nisi antea eum videat esse virum: et sensu probatum: et virtutum opibus studiosum. Et quod superioribus diximus simone scimus gerere figuram doctorem: potest in loco pro significacione exprimere principem pastorum quod pro catholico sacri regiminis mysterium et omni virtutum dedit noticiam atque effectum: cui et optime conuenit quod in sequentibus scriptis est:

Et siluit

La. XIII Nic. de lyra

additas a simone. cetera patet vobis ibi: a Ecynar. Et nara cynare est instrumentum musicum. dictum a cieo cies quod idem est quod moueo mores: quia suo sono notabiliter mouet aerem. b Et nabilis. i. citharis. c Quia contritus est inimicus magnus. i. populus existens in arce quod multis grauabat populum et impeditabat cultum dinum. cetera patet vobis ibi: d Et videt simon tecum. i. fortis et iustus et industrius bellandus. e Et posuit eum ducem virtutum. i. belatus. f Et habitavit in gacaria. i. in gacaria et ei suburbis. s. Iob bane ut resisteret aduersariis.

Moraliter. La. XIII dicit simon tecum. Per hoc autem quod simon mortuo fratre suo onus acceptum pro gentis sue defensione: significat quod bonus religiosus quod pro simone significat eo quod simon obediens iter prestat non debet fugere labore in monasterio vel ecclesie regimine quod ex boni plati morte imminent periculus religiosis monasterio vel ecclesie ex demonis dolositate vel tyranni malignitate. 31 Et misit ionathan tecum. et ipse pulchra interpretatur anima ronalis significat: quod dei imaginis insignis: sed aliquis deceptio de monis virtutis derurpat: sed ad eam mittit ionathas quod colubre donum interpretatur: propter quod spissat signifcat quod praevaricatione angelii scit ad veram punitam aie peccatricis ad eas mittit et sic electis inde virtutis a spissato inhibita. It et simon et casta tecum. triphon et exercit eius quod significatur quod bonus platus debet et sollicitus considerare quod quam prae die bol ipsum inuidit vel ipsius suum: et sic occurrere pro sui et pli dilectione custodiam ne diabolus invenerit intram via. Et edificauit simon super se pauperrim tecum sepulchra patrum edificare eorum merita ad alios informatione scribere vel predicare. quod septem vero pyramides significant dona spissant et septem virtutes proarma vero qualiter et mundum carnem et diabolum viriliter pergnauerunt: pro naues autem alterius pro mare portus seculi ad portum salutis feliciter transierunt: et hec sicut ad informationem viuetur. 30 Et videt ab hoib[us] nauigantibus mare tecum. ad instructionem futurorum: loquuntur ad memoriam eam. 31 Triphon autem tecum. pro regem antiochum adolescentem intelligi potest ipse adam quod a deo formatus supra ceteras creaturas statim fuit regis institutus: ut de Genesi. i. hunc autem triphon dolorosus. i. diabolus ipsum dolose occidit propter peccatum mortale. Et impulso si bi diademam asie. i. praecepit super genitum huanum: quod propter peccatum ade tenuit captiuum quodque propter secundum ad. i. ad Cop. xv. fuit redemptus. 32 In diebus illis simon applicuit ad gaciam tecum. pro quam intelligi potest simoniaca promotio: quod non accedit pro scientia et virtute sed pro gacaria. pro arce vero quod erat in hierusalem significat. promotio ecclesiastica quod sicut non sit pro scientia et virtute sed pro generis nobilitate. simon autem electus de gacaria et arce malos habitatores et posuit ibi bonos: quod significat quod boni platus dictas promotores debet repellere et idoneos ratione virtutis et scientie promouere. 33 Et videt simon iohannem filium suum et vir fortis pli erat et posuit eum ducem tecum. et omnibus qui iuvenerunt non sicut ad honores promouendi donec fuerint in virtutibus probati. 34 Refert helynus ad helynus adrianus cum nomine prefecturam spissitudinem ageret ex senatore ipato et creatus: quod obsecratus senatus ut filius quem habebat cesarem augustum appellaret: sufficere iuris debet quod ego iuri regnaueri cum non merearer. principatus ei saginum non merebitur sed meritum: et utiliter regnat quod rex nascitur non merebitur: et praeludibrio pentis affectus exultus quod puulos suos prorabilis subiecta mole extinguit: sed edidit et suffocare liberos non promouere. aledi prius sunt et in virtutibus exerciti. et cum in eo proficerent ut proficerent illos virtutibus ascendere quod debet honoribus annis iure iunti ascendet et se ciuium suorum votis gnos subirahat.

A anno certissimum tecum. Post adoptionem libertatem agit et renouatio amicitie et familiaritatis: et dividit tres pres: quod primo ponunt duo pamphyla. Secundo renouatio ipsa

Glo.ordi. I Machabeorū La. XIII Alco. de lyra

Ez. 9. b Et siluit oīs. Scriptū est in Esaia prophetā de ipso dño salvatore: **Ca. XIII** Multiplicabīs ei' sperīū: et pacis nō erit finis: sup solīū dāuid et sup regnū ei' sedebit ut cōfirmet et corroboret illud i' iudicio: et iusticiā amodo et vīgō in lēpiternū. **Principiat** aut illi' et imperiū erit sup solīū et sup regnū dāuid: qd post captiūrā tē babylonīca fuerat dissipatū ut cōfirmet illud et corroboret: et doceat ē ppetūū: ne cassa dei pmissio iudicēt. et in psalmo prophetā dicit:

Ps. 71. Oīc in dīe' ei' iusticiā et abūdantia pacis donec tollatur luna. **Nemini** enī alteri hec cōuenit. pmissio nīs soli mediatori dei et hoīm xpō teli q. p nobis incarnatō p obediētiā crucis celi terreq possessor est fact'. **Qui** pater in p. p. prophetā ait: Postula a me et dabo tibi gētes hereditatiā tua: et possessionē tua terminos terre. **Sicut** oīs terra iudee oībus dieb' simonis: qz terra ecclesie a tpe incarna- tōnis xpī vīgō i' lēpiternū: licet forūsecus psecutōes abānīmīci tolereret: itus nī pace frui' vera. **Qui** idē saluator in euāgelio ait: Pacē mēa do vobis: pa. mēa relīng vobis. Hē quesuit bona gēti sue: et placuit illis pīas et glia el' oībus dieb'. **Oīa** videlicet bona ab ipso collata sūt ecclie in remissionē peccatoꝝ: et dominationē virtutū. **Unū** cōplacit illis pīas ei' et glia el': qz illi soli servire om̄i tpe elegit. Ipse accepit ioppen in portū: et fecit introitū in insulis maris: cū ex gētiū pplo sibi fudauit eccliam: vñ introitū fidei p enāgelū pāderet gentib' toti' orbis. **Joppe** pulchritudo ieripat: et q' pulchriō est sancta eccliea: cui sponsus q' pulchra es: oculi tui colubariꝝ: absqz eō qd intrinsecus later. vnde: **Dilatauit** fines gēti sue ecclie scz: et obtinuit regionē toti' mūdi: et cōgregauit captiūtā tē multā. **De** quo in psalmo scriptū est: Elcēdes in altuz captiūa duxit captiūtātē: dedit dona hoībus. **Et** dñāt' est gaçare et berhsure et arcī: qz mūdā factā p euāgelium domād i' pplo rededit dñliū: et abstulit imūdicias pec- catōꝝ atqz vītoriū: mūdans ē lauacro regeneratiōis: et nō erat q' resisteret ei. **De** quo scriptū est. In volūtate tua dñe yniuersa sūt posita: et nō est q' possit resistere volūtatiue. Tu em̄ fecisti celū et terrā et yniuersa q' celi ambitū cōtinēt: dñs yniuersoꝝ tu es: et vīnusqz colebat terrā suā: cū pace corpus suū. l. virtutib' exercēt vel terrā ecclie bonis operibus singuli quicqz sanctoꝝ. p. virib' colūt: et terra dabat fructus suos: caro videlicet nostra fruct' bo- norū operū assert. Similiter et ligna cāporū hoc est hoīes viriditate fidei semp florentes germina virtutū. pferunt. **Seniores** in plateis sedebat oēs: et de bonis terre tractabāt: et iuuenes se induebāt se et stolas bellī: et ciuitatibus tribuebat alimonias: et cōstituebat eas vt eēt vasa munitionis: q' adūs q' nominatū est nomē glorię ei' vīgō ad extremū terre. **Fecit** pa- cē sup terrā: et letatus est isrl̄ leti- cia magna. **Et** seditynusqz sub vite sua: et sub fūculneaz nec erat qui eos terroreret. **Juxta** illud qd i' Nichea dicit: Bequiescat vīnusqz sub vinea sua et sub fūculnea sua: et non erat q' exterreat. **Hec** est vinea q' in euāgelio loquebat: Ego su- vītis et vos palmites: et pater mē agricola. **Oīs** qui nō facit fructū bonum excidebit: et in ignem mittet. **Mūlūs** fructus bibunt et come- dunt et letificant cor hoīis: et inebiant amicos sponse: et in regno dei noui' bī- buntur quotidie. Sub fūcu autē requiescit et nullas insidiās formidat: qui dulcedine sancti spirituſ fructū: et illius fructibus saturatur: charitate: gaudio: pa- ce: continentia: patientia. **De** huiusmodi dicit plantatore: Qui plantauerat si cum comedit fructus eius. **Qui** tales edificaverat domos: et plantauerit vine- metū dedit: Comedet labores manus suarū: et seminas in spiritu: de spiritu me- ter vitam eternam: nec diaboli et satellitū eius fraudibus supplantabit. **Et** cōfirmauit oēs humiles populi sui et legē exquisiuit: **Humiles** populi sunt sā- cti quos in euāgelio paupes spiritu appellat: opera quoqz populi dei nō vīte- rascēt: sed innouabūt et cōsumabūt vel cōfirmabūt quotidie: vt nō am hu- lent in verūtate līe sed in nouitate spūs. **Talē** legē exquisiuit simon nōster et abstulit omnē iniquum et malum: cū modo per sanctos doctores excommuni-

tio ipsa. ibi: Et auditiū est. Tertio dignitas pontificalis simoni cōstituta. ibi: Et hoc exēplū. Primiū pābulū est captio demetri regis: cui' notaꝝ tps cū dī: An- no cētelimo septuagesimo scđo regni gre- corū: et sic ē i alīs intelligendū. cete- ra patet. a **Ec**

siluit. **Hic** ponit

scđm pābulū

qd est pacificatio

iudee sub simōis

regimē. cū dī: At

siluit. s. a plīs no-

cīus. b **Et** que

sluit bona gēti sue

principalis q' si-

bi: qz bonū quan-

to cōmuniū rāto

dīmī. c **Et** pla-

cūt illis. s. indeis

pīas simonis quā-

tū ad ducatum.

d **Et** gloria. quā-

tū ad pōficiatū.

e **Et** cū tē. i. cū oī-

b' alīs q' fecerat

gloriōse. f **Ac-**

cepit ioppen i por-

tū. s. maris. iō sub-

dit: g **Et** fecit

introitū tē. ad qz

iudei habebāt li-

berū accessum p. il-

lū portū. g **Et**

cōgregauit capti-

uitatē multā. **Hoc**

ītelligit duplicit-

vno mō de gētī.

b' qz multos ca-

ptiuauit alio mō

ō indeis qz mltos

capitulatē rede-

mit et ad iudeam

reduxit. i **Et** do-

minat' ē tē. sicut

pīz ca. pcedēti.

k **Et** vīnusqz co-

le. tē. in quo nota-

tur pacis securi-

tas. l **Et** terra

iudea da. fru. suos

Ecce terre fertili-

tas. m **Senio-**

res in plateis tē.

ī quo apparet ho-

minū longeuitas.

n **Et** de bonis.

ecce iusticie veri-

tas. o **Et** iuue-

nes in duebāt se

gloriā. Ecce ppli-

ciūdītas.

p **Et** stolas bel-

li. l. arma bellica. Ecce strenuitas. naz tpe

pacis vīebāt talib' vt si bellū insurgeter

scīt se armare et possent facil' arna por-

ture. q **Ciuitatib'**. i. ciuitatū paupibus.

r **Tribuebat** simon. s **Alimonias** et

constituebat eas vt tē. i. apte ad sui defens-

ionē si esset necesse. Et qz tot bona puen-

tūt sub simonis regimē. iō subdit' de ipo.

t **Quo** adūs qz nominatū ē nomē glorię

ei' vīgō ad extremū terre. i. valde lōge: et est

hypbole. cetera patēt vīgō ibi: v **Sācta**

glorificaunt. i. tēplū et atria. r **Et** multi-

plicauit vasa sanctoꝝ. quis' vīebāt sacer-

dores ad diuinū cultū.

Et audiū

Gat berei

Glo.ordi.

Ecce hereticos atq; scismaticos et oes ipios et in fine mudi mitet et colliget oia scadala d regno ei. Sancta gliscianit et multiplicauit vasa scio p cu religio ne noui testa ordinabilis et rite i ecclia sua seruare facit: et multiplicat nueru credentiu ac bni operatiu: q ipsi sunt vasa scio apta ministeriu dei ad accipie duz divina charismata et dona sanctisp. a Et auditu e Rome: q defunct eet ionathas et usq in sparciatas et contristati sunt valde. Ut audierut aut q simon frater ei fac eet sum sacerdos loco ei et ipse obtineret oem regione et ciuitates i ea: scripserut ad eum tabulis ereis: ut renouaret amicitias et societate qu fecerant cu iuda et cu ionatha fratribus eius. Et lecte sunt in cōspectu ecclesi in hiesulale. Et hoc exemplu epistolaru quas miserut sparciate. Sparcianoru principes et ciuitates simoni sacerdoti magno et seniorib et sacerdotibus et reliquo populo iudeor fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populu nostru nuciauerut nobis de vestra gloria et honore ac leticia: et gauisi sum in introitu eo. Et scriptum q ab eis erat dicta in cōcilii populi sic: Numen antiochi et anti pater iasonis fili legati iudeor venerut ad nos: renouates nobisc amicitia pristinam. Et placuit populo excipere viros gloriose et ponere exemplu sermonu eoru in segregat populi libris ut sit ad memoriam populo sparciataru. Exemplu aut horu scriptum simoni magnu sacerdoti. Post hoc aut misit simon s

D
P. xxi.
numeniu romam habetem clypeu aureu magnu podo mnaru mille: ad statuend cu eis societate. Cu audisset aut plus roman ser mones istos dixerut: Qua gratiaru actione reddem simoi et filiis ei? Restituit ei ipse fratres suos et expugnauit inimicos isrl ab eis. Et statuerut ei libertate: et descripsrunt in tabulis ereis: et posuerut i titulis in monte si. Et hoc est exemplu scripture. Octava decima die mensis ebull: anno cetelesimo septuage simo secudo: et anno tertio sub simone sacer dote magno i asaramel: in couetu magno sacerdotu ppli et principi et genti: et senioru regi onis nota facta sunt hec. Quid frequenter facta sunt plia in regione nostra. Simon aut matathie fili ex filiis iarib et fratres ei dederut se periculo: et restiterunt aduersariis gentis sue: ut starer sancta iporu: et lex et gloria magna et glorificauerut gente suam. Et congregavit ionathas gente suaz: et factus est illis sacerdos magnus: et appositus est ad populum suu. Et voluerunt inimici eorum calcare sancta et attener regionem iporu: et extender man in sanctascto. Tunc restitit simon et pugnauit pro gente sua: et erogauit multas pecunias et armavit viros virtutis gentis sue: et dedit eis stipendia. Et muniuit ciuitates iude et bethsuru q erat i finib iude: ubi erat arma hostiua antea: et posuit illuc psl diu viros iudeos: et ioppen muniuit q erat ad mare et gaçaram q est in finibus aqot: in qua hostes antea habitabat: et collocauit il-

E
Et sta. Et abil mēsis est sext apud hebreos: q apud grecos d' gorpelos apud latinos x o septembē d' dispositi ordinū nuerorū ppter diuersas schoatiōes annoy q apud singulas gentes existit. Nam hebrei q pmsi mēsa habet nisi: bē aprile in sexto loco habet. s. memoratum ebull. Prci aut q suu annu inchoapt a primo mēse eorum apileos: hoc est a kaledis decēbris decimuz mēsem habet gorpeli. Latini aut q antiqui primordium anni sui a kalendis marci habuere septērem septimum mēsem cōputauerunt.

Et suscep-

I Machabeoru La. XIII Nico. de lyra

a Et auditu e Rome: q defunct eet ionathas et usq in sparciatas et contristati sunt valde. Ut audierut aut q simon frater ei fac eet sum sacerdos loco ei et ipse obtineret oem regione et ciuitates i ea: scripsrunt ad eum tabulis ereis: ut renouaret amicitias et societate qu fecerant cu iuda et cu ionatha fratribus eius. Et lecte sunt in cōspectu ecclesi in hiesulale. Et hoc exemplu epistolaru quas miserunt sparciate. Sparcianoru principes et ciuitates simoni sacerdoti magno et seniorib et sacerdotibus et reliquo populo iudeor fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populu nostru nuciauerut nobis de vestra gloria et honore ac leticia: et gauisi sum in introitu eo. Et scriptum q ab eis erat dicta in cōcilii populi sic: Numen antiochi et anti pater iasonis fili legati iudeor venerut ad nos: renouates nobisc amicitia pristinam. Et placuit populo excipere viros gloriose et ponere exemplu sermonu eoru in segregat populi libris ut sit ad memoriam populo sparciataru. Exemplu aut horu scriptum simoni magnu sacerdoti. Post hoc aut misit simon s

a Et auditu e Rome: Hic cōsequē ter describit renowatio amicitie et primo scribetib extraneis. et sedo scribetib indeis ibi: Post hoc au te. Circa primū dicit: Et auditu est Rome, et ptz usq ibi: b Scripsrunt vbi ponit scripture romano de renouatione amicitie cu indeis quā fecerunt cum iuda ut habeat. s. ca. viii. et cu ionatha. x. ca. sedo ponit scripture spartiaru de renouatione amicitie cu indeis. cum dicit: c Sparcianoru principes et ciuitates i ciuitatē rectores. d Nunciauerut nobis de vestra gloria et honore ex aduersariove strorū debellatione et restituzione libertatis et pacis cōsecutione. e Et scriptum tē. i. in libris antienticis: in qbus erant scripta populi decretū: et sequit formā scribēdi. cu d: Numen antiochi fili tē. f Ponere exemplū tē. i. in libris ad partē diligentissime reseruatis. g Post hoc autem. Hic cōsequēter ponit renouatio amicitie per nūclos iudeorū. et ptz littera usq ibi: h Quā grātiatio ne tē. quasi dicāt. nō soli reddende sunt sibi grātie et honores. p amicitia quā a nobis requisiuit: et propter exēniū notabile qd missi: sed etiā ppter eius probitates qbus aduersarios populi sui viriliter expugnauit. i Et statuerunt ei libertatē: ab omni tributo. k Et descripsrunt in tabulis ereis et ad memoriam in futuro. l Et posuerūt s. iudei tabulas illas. m In titulis. i. cum alijs scriptis ad memoriam reseruatis. n Et h est exemplū. Hic cōsequēter describit pontificalis dignitas simoni et ei hereditib cōstituta ab omni populo iudeor p scripture autenticā vel decretū de quo dicit: Et hoc est exemplū. Circa quā constitutionē primo per modum cuiusdā prologi ponit tēpus. cu d: o Octa uadecimale mensis ebull. i. augu sti. p Anno. clxxii. regni grecorū. q Et anno. iij. sub simone tē. et sic ptz q descriptio hui institutio nis vel decreti facta est valde solēniter. s. p. tpa regū et pontificiū: si cut fidicatio beati Johannis baptiste. Luce. iij. r In conuētu in quo describit notabilis cep populi. s Simon autē. Hic secundū cōsequēter describit multiplex ratio ppter quā pontificalis dignitas cōcessa est simoni et eius filiis. cum dicit: Simon autē matathie tē. Fuit enī iste matathie sacerdos de sorte seu vice iarib: sicut dicitur. s. ca. ii. sicut iacharias pater Johānis dicitur de vice abias: Luce. i. t Dederūt se periculo: ut ptz ex p̄dictis. v At starer sancta ipsoru. i. templū. x Et lex. quā volebat antiochus abolere. y Et gloria magna. i. diuin cul tus quē volebat destruere. cetera patet ex p̄dictis usq ibi: z Tunc restituit simon. ut ptz ex predictis ca. p̄ce. a Et erogauit pecunias multas. de substantia sua. p̄ sua gente defendenda.

Et quecūg

Glo.ordi. I Machabeorum Sa.

Sa Et susce. pibol^o grece δι μν
πατρι δομ^o δι τι τοτι τεπλ^o π
κδρι αθεβατ i circūtu. sic hea
tus Hierony. in expositio. Ece
chielis. pibete libro. xii. ostē
dit. In loco ergo celebri atrij i
terioris dom^o dñi ponebat ta
bule eree: in quibus s̄imoni
fuerat p scripturā sacerdotiu
simonis & filio^r et^o. **Mysti**

Mystice, ce aut̄ xp̄i sacerdotiu & filiorū
eius: hoc est p̄pli christiani in
atrio dom^o dñi: h̄ est in p̄senti
ecclia: scriptura testificare p̄fir
matur: t in omnib^o ḡetib^o sta
bile p̄terū esse declarat. vñ
est illud qd̄ in Ps. scriptū est:
Ps. 109. Juravit dñs t nō pe. eū tu es
sacerdos i ceter. t̄. t̄ itex: Se
mel iuḡt iurauit in setō meo: si
dō mē se. eius in ceter. ma. t̄ se
des el̄ sicut sol in aspectu meo
& sicut luna pfecta in ceter. t̄ te.
in ceter. f. **Hominuz** p̄uerudo est
frequenter iurare: vt eis posset
aliquis credere. Deus c̄ semel
turat: qz nulla varietate t̄pis i
mutatur. **Jurare** aut̄ illi^r dixi
nus esse v̄tura. p̄mittere. **Nā**
eius se religioni c̄stringit qui
nō habet fortiorē. **Dicit** etiā in
sancto suo. i. in christo qui di
xit: Custodi animā mēā qm̄ sā
ctus sū. **Addit** quoqz: Si da
uid mētiar: si negatiue positiū
est: qd̄ etiā communis v̄lus ha
bet. **Semē** christi sunt oēs qui
ei fideli mente crediderint: qz
in ipsis futurū regnū semiūtū
ē quod futura messis ostēdit.
Sicut t in vicesimoprimo ps.
ipse dicit: Semē mēū seruier il
li. **Manebūt** ergo sancti in eter
nū q̄ in excellēti ac beata puer
satione demorantur. vñ illos
xp̄ie manere nō dicit^r qui a
regno dñi repellunt^r. **Thron**^r
aut̄ dei hic intelligenda ē ani
ma fidelis: in qua reuera insi
der: quando eaz maiestas sue
illuminatione cōpleteurit. **Sic**
enim scriptū est: Sedes sapiē
tie anima insti. **Addidit**: Sic
sol in aspectu meo. **Lucida** q̄p
pe erat anima illa iusti: quā se
dē dixim^r salvatoris. **Dicēdo**
aut̄ sicut sol cōparationē rex
vissibiliū facit. **Nā** si magnū ē
de'cēatura claresceret multo
melius de creatorē lucere. **Lu**
cida quippe erat aia illa iusti:
quā sedē dixim^r salvatoris. dī
cedo aut̄ sicut sol cōparationē re
vissibiliū facit. **Nā** si magnū ē
de'cēatura claresceret multo
melius de creatorē lucere. **Lu**
cida pfecta significat trāsmuta
tionē corporis de corruptione in
incorruptionē. **Tūc** enī pfecta
erit corpor^r n̄rōz natura quā
do mortalitas v̄l corruptio iā
nō erit illa. **O** enī ipsa luna q̄
crescit & decrescit carnis būa
ne mutabilitatez significet: in
multis scripturaz loc̄ demonstra
ri p̄t. **Hec** testimonia d̄ p̄s. posu
im^r ad ostēdēdū vi simōis fir
missimū & sp̄cītū eē sacerdotiu
Et mi.

XIII Nico. de lyra

Et quecunqz apta erant ad correptionem eo
rū. i. ad repressionem aduersarioū: vt balistas
arcus et consimilita.

Et vidit populus actū simōis &
gloriā quā cogitabat facē genti
sue: et posuerūt eū ducē suū & p̄n
cipē sacerdotū: eo q̄ ipse fecerat
hec oīa: t iusticiā & fidē quā con
seruauit genti sue: t exquisiuit

omni mō exaltare populū suūz.
Et in diebus eius p̄speratū est i
manib^o eius: vt tollerent ḡetes
de regione ipsorū: t que in ciui
tate dauid in herlm erāt in arce:
de qua procedebāt & tamia labāt

omnia que i circūtu sāctor̄ sūt:
& inferebant plagā magnaz ca
stati. **E**t collocauit in ea viros
iudeos ad tutamentū regionis
et ciuitatis: t exaltauit muros
i hierusalē. **E**t rex demetrius sta
tuit illi summū sacerdotiū. **Sc̄d̄**
hec fecit eū amicū suū: t glifica
uit eū gloria magna. **Audiuit** ei
q̄ appellati sunt iudei a romāis
amici & socij et fratres: t qz susce
perunt legatos simonis glorio
se: et qz iudei et sacerdotes eorū
consenserūt eum esse ducē suū &
summū sacerdotē in eternum do
nec surgat ppheta fidel^r: t vt sit

super eos dux: et vt cura esset il
li pro sanctis: t vt constitueret p̄
positos supra opera eorum. sub se i vtrōqz reg
mine.

In eternū. i. pro se et sua po
steritate. **i** Donec surgat propheta fidelis.
messias a iudeis expectatus & ppheta eis p̄
missus: **Den**. xviii. Propheta suscitabo eis t̄c.
& tunc est adimpletum: quia filij simonis tenuē
runt principatum et sacerdotiū v̄sq ad herodē
ascalonitā: enī t̄p natus est christus: **Wat**,
thēi. h. qui est rex & sacerdos in eternū.

k Et vt sit super eos dux. in regimine tempo
ralium. **l** Et vt cura esset illi pro sanctis. i re
gimine spiritualium. **m** Et vt cōstitueret p̄
positos supra opera eorum. sub se i vtrōqz reg
mine. **n** Et super arma. vt nullus moueat
bellum sine eius licentia. **o** Et vt audiatur
ab omnib^o: id est ei obediat in omnib^o.

p Et scribantur in nomine eius omnes cōscripti
ptiones: id est acta publica dicendo: **Actū an**
no tali simonis. **q** Et vt operiatur purpu
ra & auro: id est vestibus auro textis: vel aurea
corona. **r** Et ne liceat. Hic quarto ponitur
dicte concessionis confirmatio. cum dicitur: Et
ne liceat vlli de populo cuiuscūqz adiotionis aut
status. **s** Irritū facere aliquid horū. t sub
ditur & sequenter pena trāsgressorum. cū dicitur:
Qui autē fecerit & tra hec t̄c. **t** Reus erit.
sez mortis vel alteri^r pene fin modū & quātitā
tem culpe. **v** Et cōplacuit omni populo. di
cta ordinatio. **Et** quia ad hoc requirebat con
sensus simonis. subditur: **Et** suscepit simon t̄c.
x Et scripturā istā decrevit ponere in tabulis
ereis. ad perpetuam memoriaz. **y** Et ponere
eas in peribolo sanctoū. i. in muro cingente t̄c.
plum. a peri quod est circum. **z** Exemplum
at eoz ponere in erario: id est in loco magis pu
blico. **a** At habeat simon et filij eius. i. vt
deant cum voluerint.

Capitulum: XIII

Moraliter Anno autem cē
cundo t̄c. Sequitur: Et siluit terra iuda omni
bus diebus simonis t̄c. Hic describuntur bo
ne conditiones simonis: satis diffuse tamē vidē
tur reduci ad tres in generali. habuit enim ma
gnū celum de cultus dei conseruatione: t de
populi sui promotione in bonum: et eius cōser
uatione. habuit etiam constantiam et fortitudi
nem in repressione aduersarioū & eorum de
bellatione: t sic fuit deuotus deo: v̄tilis popu
lo suo et terribilis aduersario: t ad ista melius
facienda fuit sollicitus querere multas amici
tias honorum et potentum: et qm̄ fuit dux po
puli et sacerdos: in istis dedit exemplum princi
pibus et prelatis vt similiter sint solliciti de pre
dictis: et hoc pro moralitate huius capituli sus
picat.

¶ v Et misit

Glo.ordi. I Machabeorum La.

Et misit rex antiochus rē. Antioch⁹ hic q̄ assidetes cognomiat? **Ca. XV**
ē: fili⁹ fuit demetri⁹ sotheris. frat̄ sūt demetri⁹ minoris qui post Alexādrū
filobalē regē in syria regnauit. Demetri⁹ āt sother post antiochū eupatré
fili⁹ antiochi epiphanis: ut chronicon Eusebi⁹ & Hieronymi testat: regnū annis
xii. Post quē alexander philopā annos regnauit. r. Post hūc demetri⁹ fili⁹ de
metri⁹ annos tres: qui captus a ph̄is in hircania ab aris/

Acide rege retrudif. Post quē antioch⁹ assidetes frat̄ eiusdē
demetri⁹ tenuit regnū annis. xiiij. Post cui⁹ interitū iterū
restituit demetrio: qđ postea tenuit annis. iiii. Qualis aut̄
demetrio & antioch⁹ fratrib⁹ regni successus pueniret: nō
grāe videri debet lectori si aliq̄ hinc de historia pōpe tro
gi intromittat: qui i li. xxvij. de b̄ ita refert: **I**git antioch⁹
memor q̄ & pater ppter sup̄biā invisus: & frat̄ ppter segni
ciē p̄ceptus fuisset: ne in eadē vīta scideret: recepta in ma
trimonū cleopatra vxore frarris ciuitates que i initio fra
terni iper̄ fecerāt: sumā īdustria p̄sequit: domitasq̄ rur
sus regni terminis adiicit: tudeosq̄ q̄ in macedonico ipso
sub demetrio patre arms se in libertatē vidicarāt. sube
git: quoꝝ vires rāte fuerūt post hec nullū macedonū regē
tulerint: domesticisq̄ iper̄ vsl̄ syriā magnis īstauerāt
bellis. Itē in libro. xxvii. atq̄. xxix priori narrationi sue
ista subvenit. Hāc demetri⁹ sicut. S. dictū est: cū bellū p̄
this intulisset: multisq̄ gressiōnib⁹ victor fuisset: repētē i
sidis cīcūent⁹: amissō exercitu capiſ: cui arsacidis i hir
cania nō cultū tñ regiū p̄stitut: s̄ & filiā in matrimonī de
dit: regnū q̄ syrie qđ p̄ el⁹ absētiā triphon occupauerat: re
stitutū p̄mitit. Post hui⁹ mortē despato reditu nō ferens
captiuitatē: demetri⁹ priuata & si opulēta vita p̄tēs tacit
us in regnū fugā meditāt. Horatior illi i comes galliman
der amic⁹ erat: q̄ post captiuitatē el⁹ a syria p̄ arabie deser
ta ducib⁹ pecunia cōparatis partib⁹ habitu babylonē p̄
uenerat. Sed effugientē frabates q̄ arsacide successerat: eq̄
tū sceleritate p̄ cōpēdiosos trāmites occupatū retrahit vt
est deduct⁹ ad regē: gallimandro quidē nō tñ venia: verū
et iā premiū fidē datū. demetri⁹ aut̄ & grantū castigatus et
cōiugē in hircanī remittit: artiozib⁹ custodijs obserua
re inbet. Interiecto tpe cū fidē illi etiam suscep̄t liberāt face
rent eodē amic⁹ comite repetita fuga est. Sed pari infelici
tate ppe fines regni sui deprehēdīt: ac deniū pduct⁹ ad re
gē vt inuisus a cōspectu submoueret. **T**uc quoꝝ vrox̄ tli
beris don⁹ in hircanī penālē sibi ciuitate remittit: talis
q̄ aureis in exprobrationem puerilis leuitatis don⁹. S̄
hāc partib⁹ tā mitē in demetri⁹ clementiā nō misericordia
gētis faciebat nec respect⁹ cognatiōis: s̄ & syrie regnū affe
ctabāt v̄l̄i dmetrio aduersus antiochū fratre⁹. put̄ res v̄
t̄ps vel fortuna belli efigisset. **D**is auditis antioch⁹ occi
pādū bellū rat⁹ exercitū quē multis finitimoꝝ bellis indu
rauerat aduersus partbos dicit. Sed p̄ luxuriā nō minor
apparat⁹ q̄ militi⁹ fuit: q̄pp̄ occuagita milia armatoꝝ se
cuta fuit trecēta līxarū: c̄ quib⁹ coçoꝝ pistoꝝ malor nume
rus fuit: argēti certe auric⁹ tñ: vt etiā zgregari milites an
ro caligas figerēt: pculcarētq̄ materia cui⁹ amore pp̄l̄ fer
ro dimicāt. Culinarū q̄z argeita līstrumēta fuerūt p̄tōs:
quasi ad epulas nō ad bellū p̄gerēt. Aduenient antiochō
multi orientales reges occurrere tradentes se regnaꝝ sua
cū exēcratiōe lugible partib⁹. nec mora zgressiō fuit: anti
ochus tribus p̄l̄is victor cū babylonīa occupat⁹ magn⁹
haberit cepit. Itaq̄ ad eū oīb⁹ pp̄lis defluentib⁹ nibil par
tib⁹ reliqui p̄ter part⁹ finis fuit. **C**ū phrabates demetri⁹
um in syria ad occupādū regnū cū partib⁹ p̄sidio mittit:
vt eo pacto antiochus ad sua ruēda ad patriā reuocaret:
interi qm̄ virib⁹ nō poterat: insidijs antiochū vbiq̄ tēta
bat. ppter multitudinē hominū exercitū suū antioch⁹ p̄ ci
uitate biberno diuisus erat: q̄ res exīt̄ cā fuit. **N**ā cū gra
uari se copiārū plibatōrē in iuris militū ciuitates viderēt:
ad partbos deficit: & in die statuta oēs apud se dūtū ex
ercitus p̄ isidias nemine ferre auxilia posse aggredīt. **P**ue
cū nūciata antiocho esset: auiliū p̄missis laturis cum ea
manu que secū hyemabat. p̄redit. In itinere obulū regez
partoz habuit aduersus quē forū q̄ exercitū ciuitas dimic
uit. **S**ecundū postremū tñ cū hostes vīcerēt: metu suoꝝ desert⁹ occidit. **C**ui phra
bates exēcas regio more fecit: filiāq̄ demetri⁹ quā secū antiochus addūrerat: ca
ptus amore virginis vrox̄ duxit. Denitē deinde dimissi demetri⁹ cepit: ad quē
tetrahēdū cū turmas equitū festinato missit: demetri⁹ hoc p̄m̄ metiētā iā in re
guo missi inuenerūt: frustraq̄ oīa conati ad regē suū reuersi sūt. Antiochō in par
thia cū exercitu deleto: frater ei⁹ demetri⁹ obſidione partbos liberat⁹ ac restitut⁹
in regnū: cū oīs syria in luctu. pp̄l̄ amissi exercitū eēt: q̄si patriarcha ipsi⁹ ac fra
tris bella q̄b⁹ alē cap⁹ alē occulūs erat: p̄sē gessūt̄: ita egypto bellū ferre sta
tute: re

XV Nico. de lyra

Et misit rex. **Die p̄fir de Ca. XV**
scribit ducat⁹ simōis sub antiocho
vltimi demetri⁹ filio. & diuidit in
duas p̄tes. q̄ p̄mo describit hīs ducat⁹.
scđo ipsi⁹ simōis obit⁹. circa mediū sequē
tis ca. ibi: Et ptole
mens t̄c. P̄dā in
tres: q̄ p̄mo p̄dit
antiochī cū simōe
cōfederatio. secun
do federis ruptio.
ibi: Antioch⁹ aut̄.
tertio ruptiōis pu
nitio. in p̄ncipio se
quēt̄ ca. P̄dā ad
buc intres. nā p̄i
mo ponit dicta cō
federatio. scđo tr̄
phōis īsecutio. ibi:
Anno. c. t̄c. tertio
cū simōdā sup̄l̄ dicti
declaratio. ibi: Ce
nit aut̄. p̄dā in du
as: q̄ p̄mo ponit
scriptura cōfeder
ationis motiū. se
cūdo federis mo
dū. ibi: Hāc ergo.
Cīrca p̄mū dē
Et mult̄ rex antio
chus fili⁹ demetri⁹
t̄c. Joseph⁹ dīcīp̄
fuisse fratre⁹ ei⁹: h̄
dicto Josephi nō
est credendū p̄tra
auctoritatē hīus
libri: vt. s̄ dictū ē.
b Epistolā ab i
sulis mar. adhuc
enī nō obtiebat re
gnū syrie. iō q̄re
bat cōfederari cū
simone. c Quo
nāquidē pestilē
tes. s̄. triphon & et
adherentes. cetera
patent. d Hāc
ergo sta. Hāc p̄r
ponit cōfederatio
nis mod⁹. cum dē
Hāc ḡ statuo tib⁹
oēs oblatiōes t̄c.
L. grās & cōfliōes
regū p̄cedētū.
e Et p̄mitto tib⁹
facere t̄c. hoc ad
dit ad cōfessiones
regū p̄cedētū. ce
tera patēt̄q̄ ibi:
f Cum aut̄ obti
nuerūt̄: vbi sit
p̄missio ī futuro:
que tñ non fuit im
plegarūt̄ habeat. i.
nā obitēt̄ regnō &
lienauit se a sumōe
& iō tales p̄missio
nes videbāntur si
mulatozio quoū
q̄ eff̄ in regnī pos
sitione. g Anno cē. t̄c. **D**olita fede
ratōe cū simone. hic p̄fir ponit īsecutio
triphonis a rege. & p̄t̄ līa v̄sō ibi:
h Cū cētū vigiti milib⁹ vrox̄ belligera
toꝝ. s̄. p̄dētū. i Et circūiuit ciuitates.
ponēs in circūitu eius obſidionem a p̄
terre: et naues a mari accesserunt: & sic fu
it obſessa ciuitas per terram et per mare.
Et verabat

gura in nob̄s quo
tissima p̄cōmō
lūtas dī p̄fūlū
noſtri non vī
naturalit̄ p̄fūlū
p̄cōmōcōmō
tib⁹ vītē. s̄. p̄p̄l̄
p̄p̄la regiōe de
rūſū dē de
a labore ſuſcīt̄

Etuit: regnū egyp̄ti cleopatra so
 crū preciū auxiliū aduersus fra
 tre suū pollicēre. Sed dñi alie
 na affectat ut assolet fieri pro
 pria p defectioñ syrie amicitia
 Siquidē antiochēs primi du
 ce triphōne exērātes supbiaz
 regis q̄ conueratiōe crudeli
 tas parthice intolerabilis fctā
 erat: mox apamenia: ceteraq̄ ci
 uitates exemplū secure p absen
 tiā regis a demetrio defecere.
 Ptolemeo q̄q̄ rex egypti bel
 lo ab eodē perit: cū cognouiss
 set cleopatrā sororē suā opibus
 egypti nauib⁹ ipsoī ad filiaz
 & demetriū generū suū in syriā
 pfugit: immittit iuueni quē
 dā egyptū p̄tarchi negocia/
 ris filii q̄ regnū syrie & armis
 peteret: cōposita fabula q̄si per
 adoptionē antiochī regis rece
 ptus in familiā regiā esset: nec
 syris quēlibet regē asp̄nātib⁹
 ne demetriū supbiaz pateren/
 nomē iuueni Alexander ipsoī:
 auxiliis ab egypto īgētia mit
 tun̄. Interēa corp⁹ antiochī ī
 terfecti a rege partib⁹ in locu
 lo argētico ad sepulturā in syri
 am remissū puenit. Qd cū īgē
 ti studio ciuitatū & regis alefā
 dri ad p̄firmādā fabule fidem
 excipit: qui res illi magnū fa
 uore populariū cōciliavit om̄i
 bus nō ficas in eos effūdi la
 chrymas existimantib⁹. De me
 trius aut̄ vīct⁹ ab alexādro cū
 vndiq̄ circūstātib⁹ malis p̄me
 ref: ad postremū etiā ab uxore
 filiisq̄ deserit. Felicitis iḡis cū
 paucis seruulis c̄i tyrr̄ religio
 ne se tēpli defēsūr⁹ p̄tisset. na
 ni egrediēs p̄fecti iussu interfi
 cit. p̄dictis aut̄ causis r̄c. Qd
 antioch⁹ possellas p̄ plia ciuita
 tes a simone repetit: signifi
 cat antiquū hōstē sp̄ setōr⁹ vir
 tutib⁹ inuidere: & in iusto fui
 tio sibi eos subiugare velle: sed
 eas simō spiritualis sibi vēdā
 do sui iuris esse dixit ac patru
 suo p̄ hereditatē nec yllā ibi ho
 stē habere debere cōmunionē:
 q̄z possessio virtutū p̄prie electo
 rū est: nō reproboꝝ. Si terras
 chananeor⁹ in quas introducū
 tur fili⁹ isrl̄ fili⁹ sem fuerāt quō
 dā in orbis diuīsōe sortit: q̄s
 deinceps p̄ vim atq̄ potētiam
 posteritas chā p̄sualonis int̄q
 tate possedit: in quo & dei iudi
 ciū rectissimū cōprobat: q̄ il
 los de locis alienis q̄ male oc
 cupauerāt expulit & istis sacer
 tanç patrū possessionē q̄. pla
 ple eoꝝ in diuīsōe orbis fue
 rat deputata restituit. Que fi
 gura in nobis quoꝝ stare cer
 tissima rōe cognoscit. Nam vo
 luntas dñi possessionem cordis
 nostri non vitijs sed virtutib⁹
 naturaliū deputauit: que post
 p̄nariationem ade insolescē
 tib⁹ vitijs. p̄p̄lis chananeis a
 pp̄ria regiōe depulsiis cum eis
 rursū p̄ dei grām diligētia nra
 ac labore fuerit restituta: nō tā
 alienas

a Et verabāt ciuitatē telis
 & machinis. b Venit aut̄.
 Dic pōis ciuīdaz supradicti
 declaratio. dictūzeni fuit ca
 pcedenti q̄ statuerūt romani
 simoni libertatē: & descripse
 rūt in tabulis ereis & nō fuit
 ibi dicū q̄s esset tenor illius
 scripture: & quis fuit nunci⁹.
 ideo hic declarant̄ ista: & pri
 mo q̄tū ad nunci⁹, cū dicit:
 Venit aut̄ numen⁹ & q̄ cū eo
 tē. scđo q̄tū ad scripture te
 noꝝ. cū dī: c Luc⁹ cōsul
 romano. tūc enī romana ciui
 tas p̄ cōsules regebat.
 d Ptolemeo regi. s. egypti.
 Cetera patet vſq̄ ibi: e Ni
 sū est aut̄ nobis accipe ab eis
 clypeū. in federi & amicitie li
 gnu. f Si q̄ ergo pestilen
 tes. iudei. g At vīdicet ī
 eos fm legē suā. inferēdo de
 bitā penā. h Hec eadē scrip
 tā sunt dmetrio regi. s. syrie.
 ex quo patet q̄ istud ponit b
 p̄ recapitulationē. nam hoc
 stigit dmetrio patre antio
 chi adhuc regnāte. hoc erat
 patet p̄ illō qđ habet ca. p̄ce.
 sez q̄ rex demetri⁹ fecit simo
 ne amici suum & glorificauit
 eum: & subdit ad hoc vna rō
 cū dicit: Audiret ei q̄r appell
 lati sūt iudei a romani ami
 ci r̄c. ex quo patet p̄ iā rece
 perat litteras istas de renoua
 tione amicitie inter romāos
 et iudeos. i At attalo et
 arabe r̄c. vbi ponunt plures
 reges et terre q̄b⁹ romani scri
 pserūt pro iudeis in forma p̄
 missa. k Exemplū autē
 eoꝝ scripserunt simoni: vt sci
 ret quid regibus esset scriptū
 pro populo iudeozū. l An
 tiochus aut̄. Dic ponit fede
 ris antiochī cū simōe ruptio
 & hoc triplicē. primo p̄ signū
 quia refutauit simoni donū
 et auxiliū. & hoc est quod di
 citur: Antiochus aut̄ rex ap
 plicuit castra in doran secun
 do. obſidionem enī soluerat
 ppter hyemē vel alia cauſaz.
 m Admouens ei semp ma
 nus. i. faciens ei insultus.
 n Et misit ad eū simon r̄c. &
 noluit ea acciperet: vt ostēde
 ret dissolutionē federis & ami
 citie. o Et misit ad eum.
 Dic pōit ruptio federi ver
 bo: quia misit solennē nunci
 um ad repetendum ciuitates
 plures et tributa. & patet lit
 era vſq̄ ibi: p Fines ea
 rum delolastis. incēdendo.
 q Et fecistis plagā magnā
 in terra: homines interficien
 do. r Et exterminij. l. p
 exterminio locoꝝ & hominū.
 Cetera patent vſq̄ ibi:
 s Et obstupuit. l. ammirat
 us fuit de tanto statu simo
 nis. Cetera patet vſq̄ ibi:
 t Reversus autē cū tra ad
 regēto q̄ simon nō r̄siderat
 fm suā volūtate. G

Blo.ordi. I Machabeorum La. XVI Nico. de lyra

Gt alienas occupasse terras: q̄ p̄ras credentes sūt receperisse. a Et p̄stituit rex. Quid p̄ cēdebeū du cē maritimū quē ātiocb ad debellādū iudeos mitit: nisi potētar istius mudi t̄ p̄secutores religiōis christiane designat: q̄s ātiocb mystic antichristus videlicet in exterminio po puli xpianū cū exercitu lictorū atq̄ carnificū trāsmittit ut p̄culēt verā iudeā: b est ecclaz: t̄ captiūt p̄ errorēs siue interficiat p̄ blasphemiam fidelium pp̄lm. Huber p̄ terca cēdebeo ut edificet cedronē. Cedron ei torrēs si ue vallis iuxta hierusalē est ad orientale plagā: cui p̄ iobānes euāgelistā in passiōe dñi meminit. Ob hoc autē edificari iussus est cedron: ut obstruerentur porte ciuitatis t̄ coangustare p̄plus. Interpr̄at autē cedron tristia siue meror siue dolor. Et apte ille iussus est cedronez edificare: cui cōmēdatū est xp̄i cōfessorib⁹ penarū dolore infligere. La. XVI

Eascēdit iohānes.

Hixim⁹ sup̄is q̄ si mon sūm⁹ sacerdos significaret p̄cipē sacerdotum illū videlicet q̄ p̄ obedi entiam cruci obtulit semet ipsum parrī p̄ nobiscenius duo filii duo sūt pp̄lī credētū ex iudeis t̄ gentib⁹: his cōmēdat virtutē belli cōtra hostes vniuersos t̄ lūmicos veritatē: hoc ē p̄tra iudeos paganos t̄ hereticos: nec non t̄ p̄tra malignos sp̄s: q̄ten⁹ defēdat fidē xp̄ianā: t̄ p̄teant veros p̄fessores dei. Estant inq̄t loco meo et fratres mei: t̄ egressi pugna te p̄ gēte nr̄a. Auxiliuz vo de celo vobiscū sit. Qui sūt fratres isti nisi illi d̄ q̄b⁹ ip̄a veritas resurgēs a mortuis ad mulieres ipsi⁹ sepulchry visitantes in euāgeliō ait:

Mat. 28. c Itē nūciate fratrib⁹ meis vt cant in galileā: ibi me videbunt. In loco ergo christi t̄ apostolorū sunt sancti q̄ facientes voluntatē celestis patris t̄ veritatis victoriaz: t̄ animarū querunt salutem. Quibus auxiliū d̄ celo est ab ipso vīcīs de quo in psalmo scriptum est: Mirabilis deus in saucis suis: dē isrl̄ ip̄e dabit virtutē t̄ for. t̄. B̄ti elegerunt vīginti millia viroꝝ belligeratoꝝ: q̄ eos solummodo abiles ad spiritalem militiam deputant qui in duobus p̄ceptis charitatis mandatorū dei executores atq̄ operatores sūnt.

c Et admouit castra p̄tra facie t̄ eoꝝ ip̄e t̄ p̄plus ei⁹: t̄ vidit populuꝝ trepidantē ad transfretandum torrentē: et transfretauit pri mus. Et viderūt eū viri t̄ trāsie rūt post eū. Et diuīsūt populuꝝ et equites i medio peditū. Erat at v

sus aut̄ cū ira ad regē renūciavit ei xp̄ba ista: t̄ gliaz simois t̄ vnuū sa q̄ vidit: t̄ iratus est rex ira magna. Triphō āt fugit naui i hor tosida. Et p̄stituit rex cēdebeū duce maritimū t̄ exercitū eq̄tū t̄ peditū dedit illi. Et mādauit illi castra mouere p̄tra facie iudee: t̄ mādauit ei edificare cedronē: t̄ obstruere portas ciuitat̄: t̄ obel lare pp̄lm. Rex aut̄ p̄seq̄bat tri phonē. Et puēt cēdebe iāniaz: s̄ t̄ cepit irritare plebē t̄ p̄culare iudeā t̄ captiuare pp̄lm: t̄ iterficerē: t̄ edificare cedronē. Et collo cauit illic eq̄tes t̄ exercitū: ut egressi pambularēt viaz iudee sic constituit ei rex.

Eascēdit iohānes d̄ ga caris: t̄ nūciavit patri suo simoni q̄ fecit cēdebeus in pp̄lo ipsoꝝ. Et vocauit simo duos filios suos seniores iudā t̄ iohānē: t̄ ait illis: Ego t̄ ffrēs mei t̄ dom⁹ patrī mei expugnauim⁹ hostes isrl̄ ab adolescētia vīcī in hūc dīe. Et p̄spēratū ē i manib⁹ n̄fis liberare isrl̄ aliqt̄ies. Nūc aut̄ senui s̄ estote loco meo t̄ ffrēs mei: t̄ egressi pugnate p̄ gēte n̄fa. Auxiliuz vo de celo vobiscū sit. Et elegit de regione xx. milia viroꝝ belligeratorū et equites: et p̄fecti sunt ad cendebeū: et dormierūt in modin. Et surrexerūt mane: et abierūt in cā p̄ pū. Et ecce exercitus copiosus i obuiā illis peditū t̄ equitū t̄ fluuius torrēs erat iter mediū ip̄orū. Et admouit castra p̄tra facie t̄ eoꝝ ip̄e t̄ p̄plus ei⁹: t̄ vidit populuꝝ trepidantē ad transfretandum torrentē: et transfretauit pri mus. Et viderūt eū viri t̄ trāsie rūt post eū. Et diuīsūt populuꝝ et equites i medio peditū. Erat at

sequēter ponis ruptio federis facto: q̄ rex h̄cepit inuadere iudeos. ideo subditur: Et cōstruit rex cēdebeū ducē maritimū. i. in terra supra mare mediterraneū sita t̄ iudee p̄pinq̄a. c Et mādauit illi castra mouere. i. acies armatoꝝ ducere. d Et mādauit et edificare cedronē. i. fortaliciū sic nominarū: ex eo q̄ sup torrentē cedron esset sitū: ut ex hoc possit meli⁹ ip̄ognare iudeā. e Et obstruere portas ciuitatis. s. h̄ierlin hōi bus armati. f Rex aut̄ p̄seq̄bat triphonē. qui de doran latens fugerat p̄ nauē. g Et p̄nit cēdebe iāniaz. ad inuadēdū iudeaz. ideo subdit: Et cepit irritare. h Et gress. de cedrone ex ip̄rouiso ad depredādū pp̄lm t̄ occidēdū.

Doraliter.

a Et misit rex anti oclus filiis demetrii ep̄las t̄. Per istum antr̄ chum qui ante q̄ obtineret patris sui regnū scripsit ep̄stolas amicabiles simoni ut ab ipso haberet auxiliū: t̄ postea obtēto regno alienaut se ab eo t̄ afflīxit eū. significat quilibet fraudulentus qui posse in necessitate humiliat se corā illū possunt enī iuuare: s̄ cū inualerit eis maleficitū potest. o Et misit ad cū athenobiū. q̄ interpr̄at p̄ctō latrās. ideo significat heresiarcha qui latrat contra xp̄i fidē et repetit ciuitates q̄s simō recuperauerat. p̄ quas significat p̄sonae catholice: quas bon⁹ plat⁹ siue p̄dicatoꝝ de manu demonis eruerat: sed heresiarcha eas ad suā hē refū retrahere quātūz potest festinat. b Et cōstituit rex cēdebeū duce maritimū t̄. qui ink̄ p̄ctat cloetes. i. inuidus. ideo p̄ ip̄m significat diabolus tentans de inuidia. vñ d̄. Bap̄t. q̄. In uidia aut̄ diaboli: mōs intravit in ordē terraz. Hūc aut̄ rex inferni p̄stituit duce maritimū. i. iu p̄ terrā mari p̄tūtā p̄ quā significat pp̄ls cupi. ditati terrene ifixus: t̄ alienē p̄spēritati iuidēs: amaritudinis coniunctus super tamē populū babet dictus demon dominū: sed occurrib⁹ sibi simonis filiis: id est p̄dicatorib⁹ t̄ cōfesib⁹ soribus deuotis: qui sunt filii boni prelati: t̄ ex clamantibus sacris tubis que sūt p̄dicatioꝝ dōcumenta: t̄ in confessionib⁹ sana cōsilia: in fūgā cōuertit cēdebe t̄ eius castra: id est diabolus p̄ncipalib⁹ et cītā eius satellitēs q̄ sunt maligni sp̄s t̄ homines mali instinctū eius sequentes. b Et prolemeus filius aboli t̄. Seq̄ Doralitur: i. Et exaltatū est cor eius t̄. ideo p̄ istū significat homo malus in superbiā eleuat: t̄ dicitur filius aboli: qui interpretatur pater incantator: t̄ significat diabolus qui nititur incantare illusionib⁹ suis mentes hominū. būt̄ au tem patris filiū sunt omnes maligni. quibus dicitur Johānis. viij. Nos ex patre diabolo estis. t̄ sicut diabolus aliquādo trāfigurat se in angelum lucis ut decipiatur: sic homo maligni fingit aliquando sanctitatem ut ascēdat: t̄ sic efficitur gener reg⁹ q̄s obtinet dignitatē ecclesiasticā. q̄ de ceptionē boni p̄sulis q̄ p̄ simonē significat: s̄ q̄ si ualeat dūtis. in mortē machinat sui p̄mōtōris intoxicatioꝝ vīlātis modis mal. Per iohānē aut̄ filiū bonū simonis q̄ remanet: significat p̄ sp̄s boni plati q̄ nō morit̄ s̄ a deo magnificeat.

Eascēdit. Hic oīr̄ p̄mia. La. XVI. Describis p̄ dicere ruptioſis federi p̄nitio. Circa quā p̄mo p̄lō dispositio exercit⁹. le cūdo ſlīc⁹. ibi: Et surrexerūt. Circa primū d̄r̄. Et ascēdit iobes de gaçar̄ i h̄ierlin q̄ ē i altiori si tu q̄ gaçar̄. k Et nūciavit si. t̄. q̄ sine eī līcētia nolebat pugre cū cēdebeis si fuerat ordinatū. s. ca. xliij. p̄ sacerdotes t̄ pp̄lm. l Et vocauit simo duos fi. t̄. q̄ poterāt ad bellū. p̄cedē. Cetera patēt vīcī ibi: m Et elegit d̄ re. t̄. pedītū. n Et dor. t̄. accipitētes requiri: ut esset magis expediti ad bellī labore. o Et surre. Hic cō sequēter ponis ruptio federis facto: cu d̄r̄: Et abierūt in cāpū. parati ad bellū. q̄ Et fluuius torrēs erat in me. ip̄orū. s. duorū exercitū. r Et admo uit castra. s. ip̄e iohānes. s Et trāfretauit prim⁹. ut daret alij au daciā trāfretandi. t Et diuīsūt pp̄lm. per acies. v Et equites in medio peditū. s. posuit ne equi ab aduerarijs vulnerarent. Et exclaima

G contra hostes excutere. Sicq; cēdebe⁹ spiri
talis et castra eius fugā t cadūt ex eis mul
ti vulnerati: qd diuīne maiestatis virtutē tā
dē sentiū timore cōcussi. a **T**ūc vulnera
tus r̄c. **D** iudas vulnerat⁹ est in p̄lio: t io
hānis infecut⁹ est hostes: illud (ni fallor) si
gnificat qd Paul⁹ ait: Ex pte cecitas p̄tig
in israel donec plenitudo gētū subitraret: t
tūc ois isrl salu⁹ fieri: t qd tardante in fide
xpi plebe iudaica: gētū ecclia fortis hostes
p̄mit: donec eos aut salubri cōpūctione ad
pēnitētā querat aut: p̄seueratē ī nequitia
minis futurā penā p̄dicādo pūntat. b aūt
tpa gētū cōplebunt: t ip̄ax plētudo ad fi
dē subintrarerat: tūc ois isrl: b est ois eccl
ia ex vroq; videlicet pplo salubri p̄fessiōe
p̄ fidē spē t charitatē xpi munere salua erit.
b **E**t ptolemeus. Quid p̄ ptolemeuz nūt
hypocrite atq; versuti hoies figurat. **H**i er
go factio disciplinatu bonis magistris adbe
rētes simularēs pietatē cui⁹ virtutē penit⁹
ignorat⁹: plerūq; ad honore ecclastice digni
tatis ip̄is magistris tribuentib⁹ pūnūt: b
est enī sūni sacerdotis generē esse illas vtiq;
ploras quas bōi magistri aqua t verbo re
generabant in potestate regimis sui accipe.
Sed cū accepto gradu p̄ pte potestatis esse
ceperint: singuli cupiditatib⁹ seruitiōes ip̄os
sui auctoris honores dolī circūtētōb⁹ sup
plātare atq; subuertere studēt: occidūtq; fi
lios eoz ac pueros paris cū nulli psonē secū
habitanti parcūt. Sed p̄ pecunias atq; adu
laciones sibi seculares potestates ecclesiam
occultis insidijs seu manifestis persecut
ibus infestant. Nec mirū rale nequitia alt
quando preualere in ecclesia posse. cū legi
mus ecclesie capit p̄ dolū inde p̄ditoris iu
deis traditi atq; captiuatū. Simon mag⁹ a
philippo baptizat⁹ est: sed nō a nequitia mē
tis purgat⁹. Julian⁹ apostata a lectore eccl
esi exēta⁹ vscq; ad finē vte hostis truculen
tis incepta malitia p̄seuerauit. Quales eri
am istius tpls etas nōnullos haber: qd licet
magistris suos nō occidūt gladio: tñ inu
dia atq; odij p̄sequi nō cessant. c Et pre
currēt r̄c. Johānes quidē patre p̄ dolū ne
cato se cauit⁹ ab hoste obseruat: ac viros q
ēn̄ venerat p̄dere occidit. cū qdlibet ex fideli
um numero grā dei saluat⁹: puid⁹ ac sollici
tus de sua salute seruāda auctita deceptione
a iorū: hostiū insidijs p̄cauerac machine
tiones eoz pueras conterere stndet. Non
enī sola simplicitas cuiq; sufficit ad salutē
seruandam: sed cum simplicitate pariter de
bet esse prudentia. Unde salvator in euā
gelio ait discipulis suis: Estote ergo prudē
tes sicut serpentes: t simplices sicut colubē.
Et aplus ait: Nolite pueri effici sensibus: s
malicia parvuli estote. Neber ergo simplici
tas a nobis haber: vt nemini noceam⁹: de
bet et prudētia ne despiciamur ab alijs: nec
multū distat iter decipere quēlibet t ab alto
decipi posse. d Et cetera sermonū iohā.
Iste iohannes dux iudeoz simul t pontifex
virtutū vir fuit: ac multa opa mirifica cōse
cit. Hic quoq; aduersu h̄yrcanos belluz ge
rēs t deuincens h̄yrcani nomē accepit: ac a
romanis ius amicicē postulans: decreto se
natus inter amicos relat⁹ est. Qualis autē
Josephus de eodē h̄yrcano narret ad mani
festanda ea que in fine libri machabeoz bre
uiter dicta sunt: nō incōgrū videb⁹ nobis b
ponendū. Postq; ei de simonis victoria ali
qua cōmemorauit: de fine eius taliter refert.
Et hic autē moritur in conuilio capt⁹ insidi
is ptolemei generi sui qd eius p̄luge duobus
qz filijs in custodiā p̄clusis: certos amicos
misit: vt iohannē tertū cui t h̄yrcanus fuit
G nomē in

equitat⁹ aduersarioz copiosus
nimis. Et exclamauerūt sac̄l tu
t in fugā conuersus est cēdebe
us et castra eius: et ceciderūt ex
eis multi vulnerati: residui autē
a in munitionē fugerūt. Tūc vul
neratus ē iudas frater iohānis.
Johānes autē infecut⁹ est eos do
necyēt cedronē quā edificauit:
t fugerūt vscq; ad turres qd erant
i agris aqot: t succēdit eas igni.
Et eeciderūt ex illis duo milia vi
rox: t reuersus est in iudeā i pa
ce. Et ptoleme⁹ fili⁹ abobi con
stitut⁹ erat dux i cāpo hiericho: b
t habebat argētūt aurū multū.
Erat enī gener sūni sacerdoti⁹.
Et exaltatū est cor ei⁹: t volebat
obtiere regionē: t cogitabat do
lū adūsus simonē t filios ei⁹ vt
tolleret eos. Simon autē pambu
lans ciuitates qd erat in regione
iudee: t sollicitudinē gerēs ea⁹
descēdit i hiericho ip̄er matathi
mas fili⁹ ei⁹ t iudas: anno cētesi
mo septuagesimoseptimo mēsē
vndeclio. Hic ē mēsis sebath. Et
suscepit eos fili⁹ abobi i munici
unculā qd vocatur doch: cū dolo
quā edificauit: t fecit ei p̄uiui⁹ p
magnū: t abscōdit illic viros. Et
cū inebriat⁹ esset simon t fili⁹ ei⁹:
surrexit ptoleme⁹ cū suis t sum
pserūt arma sua: t strauerūt i cō
uiui⁹: t occidēt ei⁹ t duos filios
eiūs: t quosdā pueros ei⁹. Et fe
cit deceptionē magnā in israel:
t reddidit mala p bonis: Et scri
psit b ptoleme⁹ t misit fgi vt mit
teret ei exercitū i auxiliū t trade
ret regionem sed t citates eoz t
tributa. Et misit alios i gaçaraz
tollere iohem: t tribunis misit
epistolās vt venirent ad se: t da
ret eis argentum t aurū et do
na. Et alios misit occupare hie
rusalem t montē templi. Et p̄
currens quidaz nunciauit iohā
ni i gaçara quia perit pater ei⁹
t fratres ei⁹: t qd misit te quoq;
interfici. Ut audiuit autem ve
hementer expauit: et compre
hendit viros qui venerant per
dere eū: t occidit eos. Lognouit
enī quia querebant eum per
dere. Et cetera fmonū iohānis b

a Et exclamauerūt sac̄l tu
bis fm p̄ceptū legis: Ali. x,
b Residui autē in munitionē
fugerūt. s. in cedronē. c Tūc
vulnerat⁹ ē iudas. P̄ exprimit
ad denotādū animositatem io
hānis qd nō dimisit aduersarios
p̄sequi ppter vulnerationē sui
fratrī. d Donec vēt cedro
nē. s. cēdebe⁹: qd p̄tz ex b qd se
qui: e Quā edificauit t fu
gerūt ad turres. s. alijs: qd fugiē
tes de bello vadūt p vlas ples
disp̄si. f Et succēdit eas igni.
s. iohānes t ei⁹ exercit⁹. g Et
ptoleme⁹. Descripta sup⁹ vita
simōis virtuosa. h p̄fir describi
tur mors ei⁹. pditiosa: cui⁹ mo
tiū fuit ambitio qd p̄lk. cū di
cit: Et ptoleme⁹ fili⁹ r̄c. a soce
ro suo simōe. h In cāpo hie
richo. i. i yna pte iudee. i Et
exaltatū est r̄c. p supbiā.
k Et volebat r̄c. i. totā iude
ani p ambitionē suaz. l Et
cogitabat. Hic secūdo ponitur
obrīnendi mediū: qd fuit neq;
simā. pditio. id dicit: Et cogi
tabat dolū r̄c. Simō autē pam
bulās ciuitates vt r̄deret qdli
ter essent gubernate t p̄tra ad
uersarios munite. m Descē
dit in hiericho. vbi gener suus
erat dux ab eo constitutus.
n Hic est mensis sebath. de
bet scribi sebeth: t correspōdet
ianuario. o Et suscepit r̄c.
simulans amicitiam cum soce
ro suo et filiis ei⁹: vt magis eos
deciperet. p Et fecit ei cōu
niūm magnū r̄c. vt facill⁹ eos
occideret. idco subdit:
q Et cū inebriatus r̄c. i. cōne
nter satiatū cibo t potu: co
modo loquendi quo dicit. cā
tico. v. Comedite t bibite t in
ebriamini. cetera patent.
r Et misit. Hic tertio ponit i
tentiois ptolemei frustratio p
iohāne qui euadens eius dolū
pugnauit foriter postea cōtra
eū t defendit t tenuit indeam
valde magnifice post patrē su
um. idco dicit: Et misit altos sa
tellites suos. s In gaçaraz
tollere iohannem: id est cum ca
pere et occidere. t Et tribu
nis exercitus iohannis.
v Misit epistolās vt veniret
ad se. et precurrens. s. satellites
ptolemei missos ad predicta lo
ca. x Quidam. de pueris
simonis: quia ptolemeus non
omnes occiderat s. aliquos ex
eis: vt dictum est supza.
y Buncianit iohanni in ga
çara quia perit pater ei⁹ t fra
tres. vt enaderet dicta pericu
la. z Ut audiuit autem ve
hementer expauit id est admis
tus fuit de dolositate tanta.
a Et cōprehendit viros qui
venerat p̄dere eū: t eodē mō p
udit alijs p̄cul soler⁹ t p̄uide.
t sic ptoleme⁹ defraudat⁹ fuit a
sua pessima iactione. b Et ce
tera sermonū iohannis. qui
bus docuit populum.

Glo.ordi. I **D**achabeoruni **La.** XVI **Glo.ordi.**

nomen interficerent. Cognito autem ipetu qui parabat adole-
scens ad ciuitatem properabat: multoq[ue] prolo fretus: et propter memo-
riam paternae virtutis: et quod iniqtas prolemei cunctis esset innisa.
Volutus autem prolemei alia portu ciuitati ingredi: sed a populo re-
flectus est quod maturi byrcanu[m] suscepit. Et his quod est stat recessit
in aliquo ultra hierichora castellu[m] quod dagom vocatur. Byrcanus
autem paternu[m] honoris potest assecutus est. Postq[ue] deo scri-
p[er]ia redidit velociter prolemei petiit: et matri simul et fratrib[us]
ad iumento futurum: castellu[m] aggressus: alijs quidem reb[us] superior
erat. iusto autem dolori cedebat. prolemei enim quoties p[ro]meret:
matrem eius: fratresque in muru[m] p[ro]ductos palam ut possent cospici
superabat: eos deinde precipitaturus nisi capiatur recederet minaba-
tur. Si byrcanu[m] quidem plus timor ac misericordia et iracundia como-
uebat. Nam vero ei nihil plagis aut intentata nece p[er]territa ma-
nus predes filii p[re]cebat: ne vel suis fractis iniurias p[re]ceret im-
p[er]io: sed quod ipsa morte sibi a prolemeo apostata in mortalitate du-
ceret melioris dummodo ille penas eorum quod in domu suu[m] otra fas
admississet expederet. Iohannes autem nunc obstinatione matris co-
gitans: pacemque eius audiens ad iherusalem ipellebat: mox superari ea
lacerariis species effeminas: totulq[ue] plenus doloris erat. Ob-
hoc autem diu traxa obsecione feriat annus aduenit: quem septuagesima
orde apud iudeos cessare moris est ex exemplo septuagesima diez. Et in h[oc]
prolemei obsecione requie nascitur: fratris iohannes vina cum ma-
tre occisis: ad cenonem fugit: quod cornibus cognominatur: et philia
delphicis tyrannu[m]. Antiochus autem ad ea quod p[er] simonem passus fuerat
tratus in iudea ducit exercitum: ibi quisdam bierosolymis byr-
canu[m] obsidebat. Ille autem patefacto sepulcro domini quod regum ditis-
simus fuerat: ablatisque inde pecunie plus quam tribus milibus talen-
torum: et antiochus plus trecennis ei talentis datis ab obsecione dis-
cedere: primusq[ue] inde uxori priuatissimi opib[us] alere peregrina cepit
auxilia. Bursulorum tunc quoniam antiochus contra medos bello suscep-
to tempore evidenter p[ro]buit: festi aduersus ciuitates syrie prexit:
vacuas pugnatorib[us] esse ratum quod erat verum. Medebat quidem
et sangui[n]e cu[m] p[er]mis: nec non et lacinia et angari in iherusalem
super his circitheo et genitio adiacentia fano loca incolentium ex exemplo eius
quod est bierosolymis edificatus. capit[us] autem idumeneus quoque non pau-
cas altas ciuitates: et p[er]terea ad oreon et matasan. In samariaz
vero visus p[er]gressus ubi nunc est sebastie ciuitas ab herode rege co-
dita ex omni parte et cludit: filiosque suos aristobolum et antiquo
nun obsecione p[ro]fecit. Quibus nihil renitentibus ad hoc famis
necessitate quod erat intra ciuitatem venerunt ut etiam insuetu[m] car-
ne coegerent attingere. Tigitur antiochus adiutorio sibi aduocat
spodium cognominatum: quod cum sumpta eis volutate paruisse: ab
aristobolo et antigono supaque illi quidem ad cythopolim visus
p[ro]sequitur comemozatis fratris effugit. H[oc] vero in samaria re-
uersus et multitudinem intra murum iterum compellitur: et expugnata ci-
uitate ipsam diruunt: habitatores capti abducunt. H[oc]o
spere autem gestis tanta cedentibus alacritate refrigescere non sinebat:
sed cum exercitu cytopolim visus p[er]gressus et ipam peruerterunt: et a
grossa intra carmelum oculis inter se p[ro]tulit sunt. Secundarium rerum iohani
et filio eius et inuidia seditione gentium concitauit: multiq[ue] ad-
uersus eos collecti non quiescebant: donec aperto bello denicii
sunt. Reliquum vero tempore iohannis cum fortissime viueret et
optime res per annos. xxvij. administrasset: quoniam relicta liberi
moris viri: plane beatissimi sunt: et qui nullam dedidit occasione cur
ei[us] cam de fortuna quispiam quererent. Tempore tria vel hic p[ro]cipua ma-
xime soli habebat. Nam et gemitus p[ro]nceps et pontifex erat: et p[er]terea
proba cu[m] quo de colloquebat: ut futuroq[ue] nihil peccat ignoza-
ret: quod etiam de duobus maioribus filiis suis qui rerum dominum p[ro]miserunt
non esset an vidit atque predictis. Tenuit autem ipsum pontificatus per pa-
tris obitum secundum chronicon p[er] fidem annis. xxvi. Pater autem simo-
nis eni[m] pontifex fuit annis. viij. Ante quem ionathas frater eius
annis. xvij. Judas quoque frat[er] ionathae et simonis tribus tamen an-
nis pontificatus habuit: licet bella plura cum ducibus regum syrie
ante gesserit. Post iohannem quippe aristobolum filius eius p[ro]p-
tificatum apud iudeos accepit: qui et rex pari fieri volens dia-
dematis sumptu insigni: post quadragesitos octogintaq[ue] annos
babylonie captiuitatis. H[ic] antigenus fratrem suum dolo
interfecit: et uno anno in regno exemplo miserabilis morte fratre
cida vita finiuit. Cui successit frat[er] eius annis quem et alexander in re-
gnu[m] quod tenuit. xxvij. annis tamen crudeliter ut etiam irritata plebe
bi[us] q[ui]renti ab his quodammodo aet[us] sibi p[ro]p[ter]eis recollerat. Be-
sponsus est si moreret. Uix enim forte cum mortuo tam gravis p[ro]cessu
in gratia reueneret ut odia aduersus defuncum deponeret.
Quibus excitatus rebelliisque assuetudine multis necat reliquis
coegerit in urbem: cui nomine beatele cui expugnatio acerbior solito
peccato inuenit: tam scilicet crudelitatis p[ro]cessu ut ex numero occi-
getos in medio ciuitatis crucifigeret: Quoq[ue] in operibus gluges
eorum filii

coꝝ filiosq; iugulari iussit. **H**ec spectabat accubâs i medio cō-
cubiarû letus inter vina t pocula; s magis sanguine q; vino
inebriatus. **H**oc solo facto ampli ppls q; belli terruit: ita ut
prima nocte iudeoꝝ, viii. milia vltra iudeâ descenderet: q; b
fuge finis mors alexandri foret. **L**o mortuo Alexadra vxor ei
q; et salina cognominata est regnauit hierosolymis annis. ix.
De hic duob; fratribus filiis alexandri byrcano t aristobo-
lo de iherio dñicatibus occasione habuere romani vt iudeâ
inuaderet. Itaq; p̄pelius byrcano inuitate hierosolymâ vlt
capta vrbe t tēplo referato vsc in scâlco p; accessit aristobo-
lu iuniorē fratrē suu secu ducit: p̄tificatū x̄o cōfirmat byr-
cano: atq; antipatrū herodis ascalonite patrē, pcuratō pa-
lestine facit. **S**icq; byrcanus aio deses adiuuâte antipatrō p̄
dicto, pcuratore tenuit p̄tificatū ânis. xxiiii. **P**ostra anti-
patro p̄ venenū in cōuiuio necato: herodes filius eius succed-
lit in regnū: q; etiā byrcanu interfecit. **H**ic etiā herodes p̄dicti
antipatri ascalonite t matris cypridis arabice filius a roma-
nis iudeoꝝ suscepit p̄incipatū: cuius tpe xp̄i nativitate vici-
na regnū t sacerdotiū indee qd p̄ins g successiones minorū
tenebat destructiū est: cōpleta p̄phetia q; ita p̄ moysen loquit:
Nō deficit p̄nceps ex iuda: n̄cq; dux de semioribus eius do-
nec veniat cui reposuū est: t ipse erit expectatio gentiū. In h
loco etiā xp̄s quē danielis scriptura p̄fatur accipit finē. **M**az
vsc ad herodē xp̄i. i. sacerdotes erant reges iudeoꝝ q; ipare
ceperūt a. l. xv. olympiade: t ab istauratiōe tēpli sub dario vſ
q; ad byrcanū: t cēt: sumā t octogesimā septā olympiadē: an-
nis qdringētis octogintatribus in medio trāscit: qd dant **Bell. 49. 5**
el qd signat dices: **A**t scies t intelliges ab initio sermonis re-
spōndit t edificāt di bierusalē vſq; ad xp̄i p̄incipatū hebdōa-
des. vii. t hebdomades. lxi. **Q**ue. lxi. hebdomade faciūt an-
nos qdringētis octogita tres. in quibus xp̄i. i. sacerdotes p̄
vntionē cōsacrati regnauerūt vſq; ad byrcanū: quo extremo
omniū a partib; capito: herodes antipatrī filiū nihil ad se pati-
nente indeā ab augusto t senatu accepit: filiūq; ei post eū re-
gnauerūt vſq; ad nouissimā captiuitatē hierosolymoꝝ neq;
q; ex successiōe sacerdotalis generis p̄tificib; cōstitutis: ne-
q; ppetuitate vite fin legē moyſi suicitib; deo. **I**gnobiles x̄o
qdā t alio tpe alij t nōnulli vniꝝ âni sue modico ampliꝝ a ro-
manis sacerdotiū emebāt. **Q**ue oīa etiā Daniel p̄pha varie-
nat ita dices: **A**t post hebdomadas septā feraginta duas i **Ibid.**
terbit chrisma: t iudiciū nō erit in eo: t tēplū sc̄m corūpet
pplus duce veniente: t cedenē in cathaclismo belli. **E**t in se-
quētib;. **E**t sup templū inq; t abominatio desolationū vſq;
ad cōsummationē tpis cōsummatio dabif sup delolationē. **H**e-
rodes ananelū quēdā de babilōne accitū p̄tificē cōstituit iudeoꝝ: t post exiguū tpis aristobelū fratrē vxoris sue nepotē
byrcani successorē ei dedit. **Q**uo post annū interfecto rursus
ananelo redidit sacerdotiū. **H**ec iā fuit successio legalis i sa-
cerdotiū: s fine ipsiū legē t sacerdotiū appropinquante p̄fula
erāt oīa. **H**ic aut̄ herodes strenuꝝ fuit in acib; bellī: t in gu-
bernatiōe regni: atq; in restauratiōe edificioꝝ: sed in felicissi-
mis ac crudelissimis morib;. **A**pid hierosolymā mltas t ma-
gnas edes cōstruit. **S**amariā oīm in cinerib; sedētē a fūda
mētis suscitātis in honore augusti: augustā. i. sebastē appella-
uit: t in pamide id tēplū qd p̄mon vocat exterrit. celareā au-
tē in noīe cefaris cōdidit: q; p̄i turrī stratōis vocabat. **L**o-
didiꝝ p̄teera antidānā t antipatridā atq; herodianē in hono-
re patris antipatrī t suū exterrit. **I**nnumerabilis qd opa in
singulis vrbibus qd regebat soleritissime edificauit. **S**ed int̄
hec byrcanū qd oīs sacerdos iudeoꝝ fuerat de captiuitate par-
thica regressū: t filiū ei qd sacerdotio patri successerat: iterfec-
to. **S**ororē qd ei vroꝝ suā cū dnob; filiis ap̄ijs iā adolescēti-
b;: t matrē vxoris occise socrū suā crudelissime necauit. **S**iq;
dē tpe herodes ne ignobilis forte t a iudeoꝝ semie argueret
extraneoꝝ: cōbuslit libros oēs qd nobilitas ḡt iudee in tēplo
suabat ascripta: vt deficiētib; pbamēt: t ipse ad banc p̄tie
re putaret. **I**nsp̄ etiā vt suā sobolē regio illoꝝ generi cōmi-
seret, piecra dolide femia hierosolymitanā quā p̄nat acce-
perat vroꝝ: t nato ex ea filio antipatrō: sociat sibi mariānā
filia aleadrī neptē aristoboli fratrē byrcani: q; aī eū rex erat
gēti iudeoꝝ. **H**ec qnq; filios ei genuit: quoꝝ duos alexandriū
t aristobelū tpe necauit i samaria: nec mora: post etiā matres
illoꝝ qd nullū chariꝝ nonerat: sili scelerē pemit. **S**q; aristobelū
herodē ex beronice suscepit quētū actib; ap̄loꝝ ab ange-
lo p̄cessu legit. **M**ecnō ad ea q. s. crudelit̄ gesserat: etiā hoc
addidit vt virū sororis suū salome īterficeret. **E**t cū eā alij tra-
didisſ vroꝝ etiā hūc necauit. **S**cribas qd t īterp̄tes diuine le-
gis sili scelerē occidit. **C**ū at xp̄i dñi vī nativitatē qd âno. xxiiii.
sa reat

Glo.ordi. I Odachabeorum Sa. XVI Glo.ordi.

Gregni ei² in berbilem natus ē: magorum iudicio cognovisset vniuersos parvulos iussit interfici. Sed postquam regni sui, xxvii. annū expleuerat morbo intercutaneo & scaturientib⁹ toto cor pore vermitis miserabilit⁹ digne moris. Qualis autē de fine herodis Josephus narret nō incōgruū videt huic opusculo nostro inferre: quī hoc mō refert. **N**a febris quidē nō mediocris erat: purigo itol erabil habebat omnī corporis superficie. **A**sidiūs autē ex vobabili colo tormētis: pedeloz tanq^z ex tuncutis aque virtio tumuerat: quin etiā inflatio ventriculi putredox testiculoz vermiculos generās: ac p̄terea creber anhelit⁹ & terupta eū suspiria: mēbrorūq^z oīm tractio fatigabat vt q̄ b ad diuinitatē referret penas eas esse diceret sophistam. **I**lle sit quis cū tot vītioꝝ cruciatib⁹ luctaret: vite tñ cupid⁹ erat: & remedis excoagitat salutē sperbat. **D**enī iordanē transgressus apud collīre aq̄s calidis vtebat: q̄ in lacū feracē bituminis q̄ alphaldit⁹ vocat effluētes p̄ dulcedine potiti sunt. **H**bi autē corpus ei² qd̄ medicōleō calidiorē soueri placuerat ī arcā demersū ita dissolutus est: vt etiā lumina q̄s mortuus resoluta torqueret. **D**einde turbatis q̄ eū curabāt ad clā more qd̄ illoꝝ respicere vīsus est: desperata xō salute & militib⁹ q̄nq̄agenas dragmas multāq^z pecuniā in rectoribus atq^z amicī diuidi iussit. **C**ū autē rediēs ad bierchōta venisse arrabili cocept⁹: & ipse pene morti imurabāt: factū nephariū excoaguit, collectos enī ciuiusq^z vīct ex omni iudea nobiliores in locū cui nōmē ē ipodromū coēcludi p̄cepit. deinde sorore salome: & alexandro marito ei² ad se vocat⁹: scio inq̄ morte me festis gaudijs celebraturos esse iudeos: veruz p̄ alios lugeri potero: & clarissimos honores asseq̄ sepulture: si q̄ ipse p̄cipio feceritis: hos viros q̄ habent in custodia cū aiām efflauero: statī militib⁹ circūdatos occidēt: vt ēt inuisa mīhi oīs iudea oīsq^z domī illachrymet: & sī his mādati: legatorū q̄s romaz misserat ep̄le sī allate: qb⁹ acīne ancillā iussi cesaris interem p̄tam: & antipatrū morti dānatū esse iudicabāt. **Q**uin & si patr cū in exiliū dare mallet: atq^z q̄misisse cefarē scriptūz erat. **H**erodes autē paululū hū nūcio recreatus rurūq^z dolorib⁹ vīct: nā inedia tūllīq^z parīs vīolētia distēdebat: statī puenīti conat⁹ est. **S**ūptoz malo etiā cultellū poposcit. secūtū enim comedere p̄fuerat. **D**einde circūspecto ne q̄s arbiter ipedīret tanq^z se p̄cussur⁹ dexterā sustulit. **C**ū xō adab⁹ p̄sobrin⁹ el² accurrisset & manū cōtinulset: vluat⁹ maxim⁹ in regia statim q̄s rex esset mortuū excitat⁹ est. Eos p̄pere audito anti-pater fiduciā repetit: letusq^z lā custodes p̄missa etiā pecunia rogabat vt se solueret atq^z dimitteret. **D**e eorū p̄nceps nō solūne fieret obstitit: sī etiā regi velocit⁹ nūcianit. **I**lle autē fortius exclamās q̄ vīres egrotatis valebat: & timuo satellitib⁹ missis occidit antipatrū mortuumq^z sepelire p̄cepit in hyrcania. **D**einde rurū corrigit testamētū & successōrē qd̄ archelaū natū maximū antipatrū fratrē scribit. terrachā xō antipā. Post interitū autē filij. v. diebus exactis morib⁹ annos qd̄ē. xxvii. ex q̄ iteratē ātigonū regno potit⁹. xix. xō & vii. postquam rex a romanis declarat⁹ est. Anno itaq^z iperit Augusti. xlviij. mortuus est: p̄ q̄ substitut⁹ ab Augusto filii ei² archelaus regnauit annis. ix. vīsq^z ad ipsi⁹ Augusti finē. **T**ūc enī nō ferētibus ultra: sī accusantibus apōdō augustū ferocitatē eius iudeis: in viennā vīrbē gallie relegat⁹: & ad minuēdā iudaici regni potētiā insolētāq^z domādā q̄tuoꝝ frēs p̄ eo sūt tetrarchē creati herodes: antipat⁹: lysias & philippus. **Q**uox philipp⁹ & herodes q̄ antipas prius nūcupabāt: etiā viuētē archelao tetrarchē fuerāt ordinati. Post archelaū xō herodes tetrarcha iudee gētis tenuit p̄ncipatū annis. xxiiij. cui tyberius impator hāc declarat potestatē: cūl⁹ anno. xiij. pilat⁹ iudee p̄curator ab eo dē dirigit⁹: atq^z imbi p. f. annos cōtinuos vīsq^z ad iōz pene finē tyberij p̄duravit. **A**nno autē. xv. tyberij cesar⁹ sīl⁹ & regni herodis. xv. (vt historie p̄dit) iohānes filii chariae ī dēlerato iordanē flumī p̄dicās p̄pm filiū dei in medio eorū ad esse restat: quē p̄dicit⁹ herodes herodia xōrō philippi fratrū sui suadētē in cōuiūtōnē ob saltatricē puelle petitionē decollare iussit: sicut sacrū euāgelīū māifeste demōstrat. **I**pē q̄z dās tēsus xps hic in poplo salutare vīla annūciat: signis atq^z virtutib⁹ vera cōprobās ecē q̄ diceret. **S**īl⁹ & octauodecio īno vīrī usq^z p̄ncipat⁹ Iesu xps fm̄ xp̄bias q̄ de eo fuerāt p̄locute ad passionē vēit. **A**bi huic herodi p̄ pilatū missōs p̄ntāt nō fide recept⁹: sīl⁹ p̄ fastū mūdanū sp̄ret⁹ idūt⁹ veste alba. itērū remis fūs est ad pilatū: a q̄ p̄ militū officiū crucifix⁹. tertia die resurexit a mortuis. **R**efert autē diuina scriptura initiuū euāgelice p̄dicatiōis anno. xv. tyberij cesaris inchoasse: & ipm̄ tēlū om̄e doctrie sue tōs exegisse sub p̄tōficiib⁹: anna & caypha: q. l. an̄e p̄tōficiat⁹ tōe incipiētē docere ceperat: & vīsq^z ad initiuū cay-

phe p̄cederat. In q̄b spatijs vix toti q̄tuor p̄cludūt āni. **L**e galib poro p̄cept̄ tā q̄ illō tps t̄ abitioē cessatib: nulli q̄ppe p̄tificat̄ honor vite v̄ generi merito reddebat: s̄ romana po testate alijs nūc, itē alijs sūna sacerdotij p̄stabat: ita v̄ anuīs successiōi mutarat. Dēntq̄ tā idē Joseph⁹ refert q̄tuor p̄ o- dñiē v̄sq̄ ad cayphā p̄tificat̄ officio post annā esse p̄fuctos. his x̄bis scribēs: Valer⁹ gracc⁹ āna sacerdotio d̄turbato his maelē p̄tificē d̄signauit filiu bassi: sed t̄ huc n̄ mltō p̄ abicēs eleacarū ānaniā p̄tificis filiu p̄tificatus subrogavit. **P**⁹ an- nū x̄o ēt huc arct̄ officio, t̄ simō cuidam canisi filio p̄tificat̄ tradidit misteriū. Quo h̄ ap̄l⁹ t̄ ip̄e q̄b v̄m⁹ anni spacio p̄fun- ct⁹: ioseph⁹ als̄ isolipū cui t̄ cayphas nomē fuit accepit succes- sorēas p̄ b̄ om̄e tps qd̄ dñs t̄ saluator n̄ in terris docuisse de- scribit: intra q̄driēnij tps spacia coarta: i q̄tuor (iste q̄s io- seph⁹ memorat) succelliōs p̄tificū describit v̄x p̄ ānos sin- gulos m̄strare. Qualit̄ āt herodes tetrarcha regnū amiserit ioseph⁹ pdit dices: Accusator herodis tetrarche agrippa fili⁹ aristoboli quē p̄at herodis iterfecit: ad tyberiū vēit. Illo āt nō suscipiēte accusationē residēs rome. ad aliq̄z q̄dē potētū noti- ciā āblebat. Maximiū aut̄ colebat officijs germanici filiu galii: cū adhuc eset p̄uar: t̄ qd̄ die iter copiosū epularū apparauit: q̄b ap̄d cūdē decebat: ad ultimū exēlēs māth⁹ agte cepit deuz p̄cari celerit: illū mortuo tyberio dñm cūctoz videre. Nec cū q̄ dā de familiarib⁹ el̄ tyberio nūciass̄: statū cōcludi iussit agrip- pā. Qui sub grādi erūna v̄sq̄ ad mortē tyberiū i carcerē p̄ mētes sex tenebat. Sed defūcto eo p̄ regnū annoz x̄xi, diez trū luc- cedēs in iperū gal⁹ cesar: absoluūt agrippā a vicul t̄ tetrarchi am philippi (tā cī iste decesserat) ei tradidit: regēz appellavit. Lūc⁹ veniūt in regnū agrippas herodis tetrarche cupidira- tes p̄ iūdā suscitauit. Irritabat aut̄ eū maxie i sp̄ regni hero- dias v̄x̄or exp̄zbrāl̄ ei p̄cordiā t̄ dices: q̄r p̄ id qd̄ noluerat ad cesare nauigār careret p̄tate malore, nā cū agrippā ex p̄uato re- gē fecissz: quo dubitarer illū ex tetrarcha cōdē honore donare. His adduct⁹ herodes vēit ad galū: q̄ ob auariciā vehementē icrepat̄ ad hispaniā fugit. Secut⁹ q̄ppe fuerat accusator agrip- pas: cui etiā tetrarchi illū galus adiecit. Atq̄ ita herode q̄p- pe in hispania pegrinat̄ secūt̄ ēt v̄x̄or herodiade decessit. **D**ō- ti⁹ aut̄ pilat⁹ p̄ces eodē anno q̄ saluator passus ē secreto noctis imágines cesar̄ in tēplo statuit: vt ioseph⁹ tradit. Et hec p̄me se- ditioē t̄ turbaz t̄ uideis cā extitit. Postea x̄o sacrū thelauroz quē cobanāt̄ inde vocat̄ in aqueductū hierosolymo p̄ expen- dēs scđe seditiōis p̄buit sem̄a. H̄z cū de xp̄ianoy dogmate idē pilat⁹ ad tyberiū referret: vt de ipsi⁹ redēmptor̄ gest̄ passionē ac surrexit̄ aliq̄z memorat. tyberius retulit ad senatū vt inf̄ sa- cra cetera recipieret. Uex̄ cū exculpto patrū xp̄ianoy eliminari v̄rbē placuit. tyberi⁹ p̄ edictū: accusatorib⁹ xp̄ianoy cōmītar̄ ē morē. Scribit terculian⁹ i apologetico multos senator̄ t̄ eq̄- tu romāoū ab cōdē iterfectos. Agit̄ indeos p̄ cōmīso scelere vltio diuina dānabat. Sed t̄ ip̄e pilat⁹ q̄ in saluatorē inīq̄ iudic- funct⁹ officio ē t̄sēdē tps⁹ gan̄ iāt⁹ t̄ talib⁹ malorū cladib⁹ cru- ciat⁹ est: vt a xp̄ia se manu trāsuerberasse: t̄ nephariā vitaz vi- abicelle referat̄. Nec enī poterat rāti piaculi minister i p̄unit⁹ euadere: sicut i historijs grecōū īueniūt̄ corū dūtarat q̄ olym- piades scribit̄: t̄ ānuales rerū gestarū libros ad posteritat̄ me- moriā cōdūt. Agrippa aut̄ t̄ q̄ herodes fil⁹ aristoboli p̄ iterfe- ctionē iacobi filij c̄bedet̄: petrū apl̄m misit in carcerē: t̄ p̄secu- tione credib⁹ in xp̄m excitauit: s̄z nō i p̄unit⁹ enasit: sic Lucas in actib⁹ aplozū manifestat̄: t̄ ioseph⁹ in octauodecio libro an- tiq̄atu cōmemorat: q̄ de eodē refert b̄ mō. Tertiū inq̄t annū ī- perij iudee toti⁹ explauerat: cū forte cesareā q̄ p̄p̄ turris stra- tonis vocabatur aduēit. Abi cū in honore cesar̄ spectacula cū- uib⁹ erexit: votuio vt ridebat salut⁹ cesar̄ die. Lūc⁹ illuc totū us p̄usele viri honore & facultatib⁹ pditi quēsident. secūdo spe- ctaculorū die idur̄ veste fulgēt̄ ex auro argētōz mirabilis cō- texta: incipiēte die p̄cedit ad theatru: vbi cui⁹ p̄mo solis radios argētē vestis gremio sucepserit: rep̄cuso splēdore duplicatam spectatib⁹ luce: fulgor metalli vibrat̄ effudit: vt int̄vērib⁹ per- stringeret acīe terror: asperet̄: t̄ p̄ b̄ p̄l̄ aliq̄d de eo q̄ huāne na- ture est: artifex arrogat̄ mētret̄. Illico adulat̄is vulgi cōcre- pāt̄ voces honore sonātes: s̄ exitiū ūferentes: t̄ hic atq̄ inde ca- uēs cōclamātib⁹ dē app̄ellaref: vtq̄ fieret xp̄iti⁹ supplici ero- rat: dicetib⁹ p̄p̄la q̄ nūc v̄sq̄ vt hominē te teniūt̄: s̄ ex b̄ tam- sup̄a humana te esse naturā fatetur. H̄z rex acclamationē cō- tra fas habitat nō repp̄esit: nec ip̄atē illicite adulat̄is exbor- ruit dōec resp̄cīes paulo post iniunēt̄ atq̄ ūsūtē capiti suo vi- deret angelū: euq̄ sensit cōtinuo exitiū sui ministrū quē p̄l̄ nō nouerat pulsorez honore. Et ecce rep̄ete crucia: eū ex dolore incredibili ventris atq̄ inflatione corripuit. Respiciensq̄ ad-

Glo.ordi. II Machabeorum La. I Glo.ordi.

Aamicos en inq̄t ille: ego de⁹ vñ. ecce p̄pellor p̄festim t̄ detur/ bor ex vita: qm̄ quedā diuia virt⁹ nup collatas i me fallas ar/ guit voces: t̄ qui modo dicebar immortalis a vobis p̄cepis iam/ q̄ rapior in morte. Sed suscipienda est sentētia quā de⁹ statuit: t̄ virim⁹ aut cōtēnēdi t̄ lōgeuitatē q̄ baea putabat. explen/ mus. Et cū hec dixisse vi doloris ve/ bement⁹ agitat⁹ instans ad palatiū re/ portat. Cunq̄ diuulgatū eset eū p̄pe/ diē morit⁹: ingēs multitudine totus/ etatis et sexus p̄ueniens: more patrio/ supellici strati oīpotēti de⁹. p̄ regis in/ columitate supplicabat. Omnis autē/ dom⁹ regia plāctib⁹ t̄ gemitib⁹ p̄sona/ bat. Cū interī rex ip̄e i excuso solario/ recubās: t̄ deorsū respic̄s: ac p̄nos/ p̄strato ip̄e cū fl̄etib⁹ p̄uidēs: nec/ ip̄e quidē tēperabat a lachrymis: vez/ cōtinuis quings dieb⁹ vētris dolorib⁹/ cruciat⁹: vitā violentē abrupit: q̄nqua/ gesum⁹ etatis t̄ quartū agēs annum: re/ gni q̄o septimus. Q̄rtius etenim sub/ gao cesare annis regnauerat: philip/ pi tetrarchiā trib⁹ annis obtinēs. q̄r/ to aut̄ etiā herodis sibi adiungēs: tri/ bus autē reliquis annis sub claudio/ cesare exacis. Post agrippā patrem/ regnū iudee tenētē annis septē: fili⁹/ eius agrippa a claudio substitut⁹ i re/ gnū q̄o tenuit annis. xxv. hoc ē v̄los/ ad sc̄dm annū vespasiāni q̄i v̄rbis ex/ cidiū factū est. Qualis aut̄ Josephus/ de hoc narret: hoc in loco ponēt̄ esse/ cēlēmus. Claudi⁹ inq̄t agrippā filiū a/ grīppe indeo ⁊ regē cōstituit̄: felicē v̄o/ tot⁹: p̄uincie samarit⁹ quoq̄ ⁊ galilee: et regiōis que t̄ trans/ iordanē p̄euratorē milit̄. Et post pauca addidit̄ hec etiā. In/ flammāt̄ autē et seditio acerbissima a p̄otificib⁹ aduersū sacer/ dotes t̄ p̄mos plebis h̄ierosolymorū: quo p̄ singuli cōqueren/ res sibimet p̄ditoz iuueni ⁊ nouis rebus gaudentiū man⁹: du/ ces semetipos p̄p̄te fātūt̄ institutib⁹. Qūl cōfīgēt̄ ad/ inuicē p̄mo cōūt̄s lacēscere: tū deinde t̄ axis iuicē sternere: nec/ quisq̄ erat q̄ coerceret: sed agebat̄ oīa tanq̄ i v̄rbe nō ba/ bēte rectore. Igit̄ p̄otifices in tātā venere penuria: vt seruit̄ su/ is ad areas missis iuaderēt̄ decimas q̄ sacerdotibus debewan/ tur: t̄ accidebat̄ v̄t nōnulli ex minorib⁹ sacerdotib⁹: quo p̄ al/ monie d̄reptē v̄t fuerāt̄ inedia deperirēt̄: ita seditionū violen/ tia ius fasq̄ cofuderat̄. Itē post pauca subiugit̄ et hec: Nōn/ q̄āt̄ ēt̄ in media ciuitate occurrēt̄ sibi trucidabāt̄ p̄cipue in/ dieb⁹ festis siccarij plehib⁹ admixti: occultat⁹ p̄nigōib⁹ ober/ rātes: vt quisq̄ designat̄ eis si cominus incederet̄ ei perime/ bant̄: t̄ arte nepharia cū corrūset̄ is q̄ē occulto vulnere stra/ uerāt̄: tumide ipsi p̄cessores velut idignari se simulabāt̄: adū/ sus eos q̄ hec in media v̄rbe cōmitterēt̄: atq̄ hoc mō occida eo/ rū facinora p̄manebāt̄: t̄ primū omnū ab his ionathas p̄oti/ fex interfic̄t̄. Post illū q̄plurimi iugulat̄: ita vt iā ipsi mor/ tib⁹ eset grauior met⁹ mortis. dū vnuq̄s q̄si in p̄cinctū sem/ p̄ posit̄: p̄ momēta singula speraret interfici. Cū aut̄ claudius/ annis. xiiij. in impio expletis mēlib⁹ septē. dieb⁹. xxviii. defun/ cus est: Nero accip̄t̄ iperīu q̄d tenuit annis. xiiij. mensibus/ septē: t̄ dieb⁹. xxviii. Huius secūdo anno festus iudee. p̄cura/ tor successit felicit̄: a quo Paul⁹ romā vinc⁹ mittit̄: t̄ bienniū/ in libera manēs custodia. post h̄ ad p̄dicāt̄ dimittit̄: nēdū/ Merone i tāta crūpēt̄ scelera: quāta de eo narrāt̄ historie. Ja/ cob frater dñi cū. xx. annis h̄ierosolymo p̄ resiles eccliam: septime Meronē anno lapidat̄ a iudeis vindictib⁹ i illo q̄/ pit. P̄im⁹ Nero sup̄ oīa scelera sua ēt̄ chāritāt̄s p̄fēct̄. Quo/ rū eximios rome Petru cruce: Paul⁹ occidit gladio. Hic iu/ re militari nihil oīno ausus britaniā pene amilis. Nā duo sub/ eo nobilissima oppida illie capta atq̄ euersa sūt̄. Veniq̄ Nero/ cū a senatu queret̄ ad penā s palatio fugiēs ad quartū v̄rbis/ militarii in suburbano libertini sui inter salariā ⁊ numētanā/ viaz semet interfecit anno cratic. xxiiij. atq̄ in eo oīs augusti/ familia p̄supta ē. Post neronē ḥo galba i hiberia: vitell⁹ in/ germania: otto rome ip̄lū arripuerūt̄. Galba. vij. mēse ip̄j sui/ in medio

in medio romāe v̄rbis foro capite trū cas. Vespasian⁹ duob⁹/ pl̄is sup̄atos iudeos ad muros cōpulit. Oītro tertio regni sui/ mēse ap̄d v̄triacū: als venatiū p̄zia manu occubuit. Alteili/ us a vespasiāni ducib⁹ in tiberi p̄cīt̄. Romanox septim⁹ re/ gnauit vespasiān⁹ annis viij. mēslb⁹. xij. dieb⁹. xxij. q̄ ap̄d iude/ os ip̄ator ab exercitu appellat⁹ t̄ bel/ lū tito filio cōmēdāl romā p̄ alexādri/ am. p̄fīcīt̄. Cū sedo anno tȳ iu/ dea capta ⁊ h̄ierosolymis inbūtis sex/ centa milia viroꝝ interfecit. Josephus/ ḥo sc̄lēs affīmat sexēta milia viroꝝ/ gladio et fame perīsse: alia cētū mi/ lia captiōnōz publice venūdata. Ut at/ rāta multitudine h̄ierosolymis repertre/ tur cām a cōymo ⁊ fuisse refert. Ob q̄ ex/ omni gētē iudei ad tēplū fluēt̄: vide/ q̄i carcerē sunt reclusi. Oīportebat em/ in ijsdē diebus pasce eos interfici: q̄b⁹/ saluatorē crucifix̄erant. Colligis autē/ omne t̄ps in sc̄dm annū vespasiāni: et/ nouissimā h̄ierosolymo ⁊ euerſione a/ q̄ndēcimo anno tiberi cesaris t̄ ab ef/ ordio euāgeliē p̄dīcatiōis anni. xlj. A/ captiōnate aut̄ quā ab antiochē p/ pessi sūtrāni. cxxviiij. Porro a dārī/ sedo anno sub q̄ rursu tēplū edificat̄/ est: anni q̄ngēt̄ nonagīra. A pīna aut̄/ edificatiōē tēpli sub salomone v̄sḡ ad/ nouissimā el̄ ruinā q̄ sub vespasiāno/ facta est anni mīla cētū duo.

Finit liber prim⁹ Machabeoz̄ h̄is v̄sus duo milia trecētos.

Incipit liber sc̄ds Machabeo/ rum q̄ nō est de canone.

Fatribus q̄ sūt p̄ egyptū iude/ is: salutē dicunt b̄fres q̄ sūt i h̄iero/ solymis iudei ⁊ q̄i regiōe iudea/ et pacē bonam.

Op̄s libro in historiā narratiōe: antiquiora tū q̄dāmō repli/ cat t̄p̄a excepto q̄ ille alexādri magni macedonis in p̄ncipio/ sūt facit breuē cōmemoratiōe. Nā t̄ sc̄lēci regis cognomen/ to nichanoris in iudeos cōmemorat iste būfīcia: quē historia/ antiquitatū Josephi⁹ chronicon Eusebi⁹ testat̄ iudeos re p̄u/ blīca sua dignos efficerat̄: et equū eis honorē cū habitatōibus/ macedonib⁹ ⁊ grecis deputasse. Sīl̄ ⁊ antioch⁹ magn⁹ testat̄/ tib⁹ supra memoratis auctoritatib⁹ eos crebīs ep̄istolā laudat̄: ⁊ multiplicib⁹ munerib⁹ donat̄. Hābz q̄z idē liber diversaz a/ priorē narrationē: tū historie nō struit̄ veritatē: q̄ lēz mul/ ta prioris libri p̄tīneat̄ testimoniā: tū p̄ plura interserit̄ q̄ in illo/ nō inētūnt̄. Script̄enī ab his videat̄ qui morati sunt in terra/ iudea: ad eos q̄ in exteris fuerūt̄ regiōib⁹. vñ ita idē incipit:

Fatrib⁹ q̄ sunt p̄ egypt. Demetri⁹ h̄ sub La. I/ q̄ se orasse p̄ iudeis in egypto p̄stitut̄ h̄ieroso/ lymite cōmemorat̄: ip̄e ē q̄ postūt̄ochū eupato/ rē astē ⁊ syria regnauit̄: q̄ t̄ ip̄e cognomiat̄ ē/ sother h̄ est saluator. In hūc ei annoy numer⁹/ q̄ cōputat̄ est: h̄ ē cētelīm⁹ seragelīm⁹ non de/ currat̄. nā antioch⁹ ep̄iphaneis q̄ post cētelīm⁹ tricesimūsepti/ mū annū regni grecōz cepit regnare: regnauit̄ ānis. xij. antio/ chus eup̄t̄ ānis. ij. ⁊ smēt̄ sother ānis. xij. q̄ sī āni a p̄nci/ pio regni sc̄lēci nichāor⁹ reḡ syrie a q̄ regni grecōz cōputat̄

NICO. DE LYRA t̄p̄a v̄los
a. Et bēloz c̄t̄. q̄b⁹ defēdit̄ eu. b. Et bōay vir. q̄b⁹ fortis/ gessit̄. inē q̄s sūt̄ victoria notabilē quā habuit̄ de h̄yrcanis: ex/ qua cognominat̄ est byrcan⁹. c. Et edificij mūroꝝ q̄s ex/ truxit̄ in h̄ierīm t̄ in iudea ad terre fortificationē. d. Et re/ tū gestarū el̄. q̄ fūrūt̄ mirabiles ⁊ multe. vñ dīct̄ Josephus/ li. xij. q̄ ip̄e habuit̄ sp̄ūm̄ p̄phēt̄. e. Ecce hec scripta sūt̄/ in libro dīcī sacerdotij eius. Hunc autē libriū nō habem⁹ sic/ nee p̄les alios de q̄b⁹ sit̄ mētio i libri⁹ Reḡ. ⁊ Paral.

Postilla Nicolat̄ de lyra sup̄ sc̄dm libri⁹ Macha. Incipit:

Fatrib⁹ q̄ sūt ⁊. Liber iste sc̄dus Ma. La. I/ machae ⁊ q̄dā ē abbreviatio cuiusdā magni vo/ lumīs i aīsōne cyreneo cōscripti habentis. v. li/ bros partiales in quibus facta iude macha/ bei et sociorum eius diffuse tractat̄: sed in hoc/ libro ponuntur breuiter ⁊ succincter: vt patet in/ fine capitulo secundi: vt qui propter paupertatē p̄dictū volumē/ magnū cōparare nō possit̄: vel p̄pter c̄t̄ plūxitatē atteditati c̄/ sent legere: isto cōpēdiū possit̄ habere de facili ⁊ sine tēdio p̄/ currere legēdo. Fuit̄ at̄ cōpilatio h̄ fītā t̄p̄e demetri⁹ secundiz:

vt magis